

MINISTERSTWO
AKTYWÓW
PAŃSTWOWYCH

INFORMACJA
o realizacji Programu dla sektora
górnictwa węgla kamiennego
w Polsce za 2020 r.
wraz z propozycją korekt

*Opracowanie obejmuje dane przedsiębiorstw górniczych w rozumieniu
ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego
(PGG S.A., JSW S.A., LW Bogdanka S.A., Tauron Wydobycie S.A.,
SRK S.A., Węgllokoks Kraj Sp. z o.o.)*

***- po badaniu sprawozdań finansowych przez
biegłych rewidentów -***

Warszawa, styczeń 2022 rok

SPIS TREŚCI

1. SYTUACJA NA ŚWIATOWYM RYNKU WĘGLA KAMIENNEGO W 2020 R.	3
1.1. SYTUACJA NA ŚWIATOWYM RYNKU WĘGLA ENERGETYCZNEGO	3
1.2. SYTUACJA NA ŚWIATOWYM RYNKU WĘGLA KOKSOWEGO.....	6
1.3. SYTUACJA NA ŚWIATOWYM RYNKU FRACHTOWYM.....	7
2. ZMIANY ORGANIZACYJNE PRZEPROWADZONE W SEKTORZE GÓRNICTWA WĘGLA KAMIENNEGO W OKRESIE 01.01.2015 – 31.12.2020	8
3. DZIAŁANIA RESTRUKTURYZACYJNE W 2020 R.	11
3.1. LIKWIDACJA KOPALŃ ZBYTYCH DO SPÓŁKI RESTRUKTURYZACJI KOPALŃ S.A. NA PODSTAWIE ART. 8A USTAWY O FUNKCJONOWANIU GÓRNICTWA WĘGLA KAMIENNEGO.....	11
3.1.1. ZADANIA WYKONYWANE W TRAKCIE LIKWIDACJI KOPALŃ POSTAWIONYCH W STAN LIKWIDACJI PO DNIU 1 STYCZNIA 2007 R.	12
3.1.2. DZIAŁANIA REALIZOWANE PO ZAKOŃCZENIU LIKWIDACJI KOPALŃ POSTAWIONYCH W STAN LIKWIDACJI PO DNIU 1 STYCZNIA 2007 R.	15
3.2. DZIAŁANIA WYKONYWANE PO ZAKOŃCZENIU LIKWIDACJI KOPALŃ , POSTAWIONYCH W STAN LIKWIDACJI PRZED DNIEM 1 STYCZNIA 2007 R.	17
3.3. NAPRAWIANIE SZKÓD WYWOŁANYCH RUCHEM ZAKŁADU GÓRNICZEGO.....	18
3.3.1. NAPRAWIANIE SZKÓD WYWOŁANYCH RUCHEM ZLIKWIDOWANEGO ZAKŁADU GÓRNICZEGO	19
3.3.2. NAPRAWIANIE SZKÓD WYWOŁANYCH RUCHEM ZAKŁADU GÓRNICZEGO BĘDĄCEGO W TRAKCIE LIKWIDACJI.....	20
3.4. RESTRUKTURYZACJA ZATRUDNIENIA.....	21
3.4.1. STAN I STRUKTURA ZATRUDNIENIA W GÓRNICTWIE WĘGLA KAMIENNEGO.....	21
3.4.2. FINANSOWANIE Z BUDŻETU PAŃSTWA ŚWIADCZEŃ EMERYTÓW I RENCISTÓW KOPALŃ POSTAWIONYCH W STAN LIKWIDACJI.....	23
3.4.3. RESTRUKTURYZACJA ZATRUDNIENIA W KOPALNIACH LIKWIDOWANYCH W SPÓŁCE RESTRUKTURYZACJI KOPALŃ S.A.	23
3.4.4. FINANSOWANIE ŚWIADCZEŃ REKOMPENSACYJNYCH Z TYTUŁU UTRATY PRAWA DO BEZPŁATNEGO WĘGLA.....	24
4. WYDOBYCIE I SPRZEDAŻ WĘGLA KAMIENNEGO PRZEZ KRAJOWYCH PRODUCENTÓW.....	25
5. CENY NETTO ZBYTU WĘGLA KAMIENNEGO	26
6. ZOBOWIĄZANIA I NALEŻNOŚCI	29
6.1. STAN ORAZ STRUKTURA ZOBOWIĄZAŃ I NALEŻNOŚCI	29
7. REALIZACJA PŁATNOŚCI PUBLICZNOPRAWNYCH	31
8. KSZTAŁTOWANIE SIĘ KOSZTÓW PRODUKCJI WĘGLA KAMIENNEGO	33
9. STAN I STRUKTURA ŚRODKÓW TRWAŁYCH SPÓŁEK WĘGLOWYCH	34
9.1. STAN I STRUKTURA ŚRODKÓW TRWAŁYCH SPÓŁEK PRODUKCYJNYCH	34
9.2. ZBYWANIE I STRUKTURA ŚRODKÓW TRWAŁYCH SPÓŁKI RESTRUKTURYZACJI KOPALŃ S.A.	35
10. REALIZACJA INWESTYCJI W GÓRNICTWIE WĘGLA KAMIENNEGO	36

11. OCHRONA ŚRODOWISKA W GÓRNICTWIE WĘGLA KAMIENNEGO	37
12. FINANSOWANIE DZIAŁAŃ W GÓRNICTWIE WĘGLA KAMIENNEGO ZE ŚRODKÓW BUDŻETU PAŃSTWA	39
13. WYNIKI EKONOMICZNO – FINANSOWE ORAZ SYNTETYCZNA OCENA ZJAWISK ZWIĄZANYCH Z FUNKCJONOWANIEM GÓRNICTWA WĘGLA KAMIENNEGO	40
14. PROGRAM DLA SEKTORA GÓRNICTWA WĘGLA KAMIENNEGO W POLSCE – JEGO ZAŁOŻENIA, KIERUNKI ROZWOJU ORAZ CELE DO OSIĄGNIĘCIA	43
15. PROPOZYCJA KOREKT PROGRAMU DLA SEKTORA GÓRNICTWA WĘGLA KAMIENNEGO W POLSCE.....	46

1. SYTUACJA NA ŚWIATOWYM RYNKU WĘGLA KAMIENNEGO W 2020 r.

1.1. Sytuacja na światowym rynku węgla energetycznego

Wybuch pandemii COVID-19 okazał się wstrząsem dla światowej gospodarki. W wyniku spowolnienia aktywności przemysłowej nastąpił spadek zużycia energii, co odbiło się w negatywny sposób na światowym rynku węgla.

Od stycznia do maja 2020 r. na rynku europejskim następował systematyczny spadek cen węgla. W styczniu 2020 r. średni miesięczny indeks na bazie DES ARA sięgał 49,62 USD/t, natomiast w maju wyniósł on zaledwie 39,22 USD/t. Od czerwca do końca roku obserwowano systematyczne wzrosty cen węgla (do poziomu przekraczającego 60 USD/t w grudniu).

Indeksy cen węgla [USD/tonę]	2020 r.											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
DES ARA Index*	49,62	48,92	48,83	46,74	39,22	45,91	49,63	49,21	51,99	56,52	54,04	64,51
FOB NEWC Index**	68,51	67,79	66,59	61,05	52,44	52,41	51,85	49,78	52,91	58,16	64,01	79,87
FOB RB Index***	88,73	82,99	65,35	57,82	52,98	54,69	54,00	56,78	57,72	59,54	72,04	95,39

źródło: Global Coal

* indeks określany jest dla cen typu spot dla kontraktów węglowych na warunkach dostaw DES¹ w portach Amsterdam, Rotterdam i Antwerpia w Europie Północnej,

** indeks określany jest dla cen typu spot dla kontraktów węglowych na warunkach dostaw FOB² w porcie Newcastle w Australii,

*** indeks określany jest dla cen typu spot dla kontraktów węglowych na warunkach dostaw FOB w porcie Richards Bay w Afryce Południowej

Według wstępnych szacunków zrzeszenia niemieckich importerów węgla (VDKI), wydobyte tego surowca na świecie w 2020 r. wyniosło ogółem 6,98 mld ton, co w porównaniu z 2019 r. oznacza spadek o 3,1%. Spadek odnotowała większość czołowych producentów węgla, z wyjątkiem Chin oraz Indii. Wydobyte w Chinach wzrosło o 96 mln ton do 3 801 mln ton, natomiast w Indiach o 20 mln ton do 731 mln ton. Wydobyte w Stanach Zjednoczonych wyniosło 479 mln ton (-161 mln ton), w Indonezji – 488 mln ton (-44 mln ton), natomiast w Australii – 419 mln ton (-32 mln ton).

W wyniku pandemii i związanych z nią restrykcji, obroty na rynku węgla kamiennego w przewozach drogą morską spadły o 135 mln ton (11%), wynosząc ogółem 1 098 mln ton. Światowe przewozy węgla energetycznego spadły o prawie 12% – do 828 mln ton.

Według danych VDKI, w 2020 r. eksport węgla energetycznego drogą morską w podziale na największych światowych dostawców kształtował się następująco:

- Australia: 372 mln ton (- 23 mln t);
- Indonezja: 329 mln ton (-25 mln t);
- Rosja: 164 mln ton (- 9 mln t);
- RPA: 77 mln ton (- 2 mln t);
- USA: 56 mln ton (- 23 mln t);
- Kolumbia: 52 mln ton (- 23 mln t).

¹ Delivered Ex Ship – dostarczone na statek (do oznaczonego portu przeznaczenia). Sprzedający jest obowiązany do dostarczenia do dyspozycji kupującemu towaru w określonym punkcie w porcie przeznaczenia na statku. Sprzedający ponosi koszty załadunku towaru na statek, koszty frachtu i ubezpieczenia towaru, aż do momentu dotarcia statku do portu przeznaczenia w punkcie umożliwiającym wyładunek towaru. Dalej kupujący ponosi koszty wyładunku i koszty ryzyka uszkodzenia i utraty towaru oraz sam dokonuje odprawy celnej importowej.

² FOB – Free on board – dostarczone na statek (w oznaczonym porcie załadunku). Sprzedający ma obowiązek dostarczyć towar na wskazany przez kupującego statek. Sprzedający ponosi koszty dostarczenia towaru do portu załadunku oraz koszty załadunku towaru na statek, jak też ryzyko uszkodzenia lub utraty towaru do momentu przekroczenia przez towar burty statku. Do jego obowiązków należy też odprawa celna wywozowa oraz koszty z tym związane. Kupujący zaś zawiera umowę o przewóz morzem, informuje sprzedającego o porcie załadunku, nazwie statku i wymaganym terminie dostawy.

Rosnące zużycie węgla w energetyce Chin w II półroczu 2020 r. pozwoliło zrównoważyć spadki w innych rejonach świata. Pomimo dotkliwych skutków pandemii COVID-19, w skali całego 2020 r., globalne zużycie węgla utrzymało się na poziomie zbliżonym do roku poprzedniego. Jedną z głównych sił napędowych światowego popytu na węgiel były państwa rejonu Azji Południowo-Wschodniej. W tym gronie wyróżniał się Wietnam – według wstępnych danych 2020 r. import węgla kamiennego sięgnął, najwyższego w historii poziomu, 54,8 mln ton. W porównaniu z 2019 r. oznacza to wzrost o prawie 11 mln ton.

W rejonie Atlantyku spadek zużycia w państwach Europy Zachodniej był częściowo równoważony przez rosnący popyt w basenie Morza Śródziemnego. Skutki pandemii COVID-19 pogłębiły obserwowaną od kilku tendencję spadkową w zużyciu węgla w unijnej energetyce. W państwach Europy Zachodniej trwał proces dekarbonizacji. Energetykę opartą na węglu wygaszono całkowicie w Austrii oraz Szwecji. W 2020 r. 38% unijnej produkcji energii elektrycznej pochodziło ze źródeł odnawialnych, podczas gdy udział produkcji z paliw kopalnych spadł do 37%. Łącznie w Niemczech, Hiszpanii, Francji i Wielkiej Brytanii średni poziom mocy wytworzonych na bazie węgla obniżył się z 7,9 GW w 2019 r. do 5,3 GW w 2020 r.

Według danych EURACOAL, w I półroczu 2020 r. import węgla kamiennego do Unii Europejskiej (EU-27 oraz Wielka Brytania) w relacji rok do roku obniżył się o prawie 40%. Najgłębszą skalę spadku w 2020 r. odnotowały Niemcy. Według wstępnych danych VDKI, w 2020 r. do Niemiec trafiło z importu 31,2 mln ton węgla kamiennego, co w porównaniu z 2019 r. stanowi spadek o 24%. Spośród tej wielkości, import węgla energetycznego (łącznie z antracytem oraz brykietami) wyniósł 21,2 mln ton i w porównaniu z 2019 r. obniżył się o prawie 30%.

Na początku 2020 r. warunki panujące na europejskim rynku węgla energetycznego były kontynuacją trendu, obserwowanego od dłuższego czasu. Wśród głównych czynników kształtujących sytuację na tym rynku należy wymienić: wysokie zapasy tego surowca w portach ARA (na poziomie 6 mln ton), silną konkurencję gazu ziemnego przy jego rekordowo niskich cenach, rosnący udział energii wytwarzanej ze źródeł odnawialnych, jak również gwałtowny spadek cen ropy naftowej.

Począwszy od lutego 2020 r. doniesienia rynkowe były w coraz większym stopniu zdominowane przez rozprzestrzeniającą się pandemię COVID-19. Wstrzymanie aktywności w wielu gałęziach przemysłu wpłynęło na pogłębienie niekorzystnych warunków dla zużycia węgla w Europie Zachodniej. W ciągu pierwszych pięciu miesięcy 2020 r. indeks węglowy na bazie DES ARA spadł o 10,4 USD/t, z poziomu 49,62 USD/t (w styczniu) do 39,22 USD/t (w maju). Na początku lata nastąpiło odbicie cen, głównie pod wpływem doniesień o spadku podaży węgla m.in. z Rosji, Kolumbii i Stanów Zjednoczonych. W czerwcu średni miesięczny indeks węglowy na bazie DES ARA wzrósł do 45,91 USD/t natomiast w lipcu nastąpił wzrost do 49,63 USD/t. Począwszy od sierpnia obserwowano stopniowy wzrost udziału węgla w miksie energetycznym w Europie, głównie w Niemczech. Wzrost zużycia węgla był związany m.in. z rosnącymi cenami gazu ziemnego, co sprawiało, że węgiel w relacji do tego paliwa, zyskał najkorzystniejszą pozycję od wielu miesięcy. Jednocześnie nasiliły się obawy związane z podażą węgla w związku z zapowiedziami ograniczeń w wydobywaniu w Australii. We wrześniu miesięczny indeks cenowy wzrósł do 51,99 USD/t DES ARA. W okresie jesiennym nowa fala pandemii COVID-19 i kolejne ograniczenia w wielu państwach Europy wpływały negatywnie na energetykę węglową i związane z nią perspektywy. O ile w październiku średni miesięczny indeks węglowy na bazie DES ARA wyniósł 56,52 USD/t, to w listopadzie nastąpiła obniżka do 54,04 USD/t. Pod koniec 2020 r. ceny węgla energetycznego w Europie sięgnęły poziomu najwyższego od 18 miesięcy. Nałożyły się na to takie czynniki, jak: wysoki popyt na węgiel w rejonie Azji, ograniczenia w podaży węgla z RPA, Rosji oraz Australii, wysokie zużycie węgla w elektrowniach w Niemczech, a także zwyżkujące ceny gazu ziemnego oraz ropy naftowej. Średni miesięczny indeks węglowy

w grudniu wzrósł do 64,51 USD/t DES ARA. Pod koniec roku zapasy węgla w czterech głównych terminalach portów ARA obniżyły się do 4,3 mln ton.

Wykres 1.1

Średniomiesięczne notowania indeksu węglowego

[w USD/t CIF porty ARA za 6000 kcal/kg]*

* od 2010 r. przyjęto indeks DES ARA

W 2020 r. głównymi ośrodkami popytu na węgiel z Rosji w rejonie Atlantyku były: Turcja, Maroko oraz niektóre państwa rejonu Bliskiego Wschodu. Odbiorcy w Europie Zachodniej w większości unikali zakupów i przesuwali uzgodnione wcześniej dostawy na późniejsze terminy. Wyceny rosyjskiego węgla na bazie portów bałtyckich obniżyły się z przeciętnego poziomu 45,00-47,00 USD/t w okresie stycznia i lutego do ok. 42,00-43,00 USD/t w maju oraz w czerwcu. W okresie letnim ceny rosyjskiego węgla stopniowo wzrastały, sięgając we wrześniu ponad 49,00 USD/t FOB porty bałtyckie. Pod koniec grudnia ceny rosyjskiego węgla w północno-zachodniej części kraju przekroczyły poziom 63,00 USD/t FOB porty bałtyckie. W 2020 r. eksport węgla kamiennego drogą morską z Rosji był zbliżony do poziomu z 2019 r. i wyniósł 190 mln ton. W II półroczu dostawcy węgla z Rosji wykorzystali warunki takie, jak ogólny wzrost cen na rynkach, spadek podaży węgla z Kolumbii czy nieformalny zakaz importu węgla z Australii do Chin. Spadek eksportu poprzez porty bałtyckie został zrównoważony dzięki zwiększeniu dostaw z portów dalekowschodnich i czarnomorskich. W 2020 r. eksport rosyjskiego węgla poprzez porty nad Morzem Czarnym wzrósł o prawie 35% do 20 mln ton, do czego, w znacznym stopniu, przyczyniły się załadunki w nowym terminalu Taman.

W ciągu pierwszych miesięcy 2020 r. ceny węgla z RPA ulegały systematycznym obniżkom. O ile w styczniu średni indeks dla tego węgla na bazie FOB Richards Bay przekraczał 88,73 USD/t, to w maju spadł poniżej poziomu 52,98 USD/t. Do spadków cen przyczyniła się silna konkurencja na rynku azjatyckim (Australia, Indonezja, Kolumbia), jak również wielotygodniowa kwarantanna w Indiach. Począwszy od okresu letniego ceny węgla z RPA wzrastały, co spowodowane było z jednej strony ograniczeniami w podaży węgla z Australii i Kolumbii, z drugiej strony stopniowym ożywianiem się gospodarki Indii. W grudniu ceny tego węgla przekroczyły poziom 95,39 USD/t FOB Richards Bay.

W 2020 r. eksport węgla z RPA za pośrednictwem terminala Richards Bay Coal Terminal obniżył się o 2 mln ton, wynosząc 70,2 mln ton. Ok. 92% spośród tych ilości dostarczonych zostało do państw Azji – najwięcej do Indii (36,8 mln ton) oraz Pakistanu (12,8 mln ton).

W ciągu pierwszych miesięcy 2020 r. ceny węgla z Kolumbii na bazie FOB Puerto Bolivar wykazywały względną stabilność. W okresie od stycznia do kwietnia wyceny utrzymywały się w przedziale 45,00-48,00 USD/t. W maju i czerwcu nastąpił spadek do

poziomu 41,50 – 43,00 USD/t. Po okresie wzrostu eksportu na początku roku, kolejne miesiące przynosiły systematyczny spadek podaży kolumbijskiego węgla na światowych rynkach. Pod koniec marca dotarły doniesienia o zawieszeniu wydobywania przez największych producentów w tym kraju – Drummond, Cerrejón oraz Prodeco (Glencore). W okresie jesiennym doniesienia z Kolumbii były zdominowane przez trwający od końca sierpnia strajk pracowników kopalni Cerrejón, który zakończył się w grudniu. Na skutek strajku na międzynarodowe rynki wstrzymano ogółem dostawy ponad 5 mln ton. W II półroczu ceny kolumbijskiego węgla systematycznie wzrastały – o ile w czerwcu miesięczny indeks na bazie FOB Puerto Bolívar wyniósł 46,75 USD/t, to w grudniu przekraczał on wartość 57,00 USD/t.

W rejonie Azji-Pacyfiku sytuację w 2020 r. kształtowały następujące czynniki:

- załamanie popytu na węgiel w Indiach w I półroczu, z uwagi na przedłużający się lockdown;
- spadek aktywności gospodarczej w rejonie Azji Północnej (Japonia, Korea Południowa);
- spadek cen australijskich węgli o wysokiej zawartości popiołu i wartości opałowej 5500 kcal/kg; w sierpniu obniżyły się one do poziomu 35,00 USD/t FOB Newcastle – najniższego od grudnia 2015 r.;
- dość szybkie odradzanie się gospodarki Chin po pandemii i wzrost popytu na węgiel w tym kraju;
- coraz bardziej napięte relacje pomiędzy Australią i Chinami - początkowo nieformalne restrykcje na australijski węgiel w Chinach, w postaci zaostrożonych procedur celnych, w październiku apel władz Chin do głównych państwowych odbiorców węgla (elektrownie, stalownie) o natychmiastowe wstrzymanie się od zakupów węgla importowanego z Australii;
- ograniczenia w podaży węgli o wartości opałowej w przedziale 5500 – 5800 kcal/kg z Indonezji, Rosji, Kolumbii oraz RPA, w rezultacie wzrost cen australijskich węgli w ciągu ostatnich miesięcy roku;
- począwszy od okresu letniego wzrost popytu na australijski węgiel o wartości opałowej 6000 kcal/kg. O ile w sierpniu średniomiesięczny indeks dla tego węgla wynosił 49,78 USD/t FOB Newcastle, to w grudniu nastąpił wzrost do 79,87 USD/t;
- obserwowany pod koniec 2020 r. wzrost popytu na węgiel w Indiach.

1.2. Sytuacja na światowym rynku węgla koksowego

W ciągu pierwszych miesięcy 2020 r. szybko rozprzestrzeniająca się epidemia COVID-19 spowodowała załamanie popytu na rynkach węgla koksowego, zarówno w rejonie Azji Pacyfiku, jak też Atlantyku. Od połowy marca ceny australijskich węgli typu hard premium zaczęły ulegać systematycznym obniżkom. Trend spadkowy z niewielkimi wahaniami utrzymywał się do początku maja.

Wydobywające się w szybkim tempie z kryzysu Chiny umocniły swoją pozycję najważniejszego gracza na rynku węgla koksowego. Tym niemniej, coraz bardziej istotnym problemem było dalsze zaostrażanie procedur celnych w chińskich portach. Pomimo dużo korzystniejszych cen węgla z importu, stalownie w Chinach wykazywały coraz większą ostrożność w nabywaniu węgla z Australii. Brak przyznanych limitów coraz bardziej ograniczał zakupy węgli typu premium z importu, pomimo iż węgiel w dostawach m.in. z Australii był o wiele tańszy od węgla krajowej produkcji.

Przez znaczną część września obserwowano systematyczny wzrost wycen dla węgli koksowych Premium Low Vol (PLV). Do wzrostu cen przyczyniły się: zwiększone zainteresowanie zakupami i zawierane nowe transakcje, nadzieje na pomyślne rozwiązania w kwestii odpraw celnych w chińskich portach, ożywienie w gospodarce Indii, systematyczny wzrost cen koksu.

Oficjalny zakaz importu węgla z Australii skierowany do chińskich stalowni pod koniec października wywołał gwałtowny wzrost cen węgla spoza Australii, przede wszystkim z USA oraz Kanady. O ile na początku listopada cena węgla PLV na bazie CFR porty Chin wynosiła 137 USD/t, to pod koniec miesiąca jej poziom dochodził do 175 USD/t. Wzrosło także zainteresowanie wśród odbiorców chińskich dostawami węgla z innych źródeł, m.in. z Rosji, Mongolii oraz Mozambiku. Wzrost popytu w Chinach stymulowany był poprzez wzrastające ceny węgla krajowego oraz koksu. Pod koniec grudnia nabywcy węgla w Chinach w większości wycofali się z rynku po tym, jak ceny na bazie CFR porty Chin wzrosły do poziomu przekraczającego 200 USD/t – najwyższego od 2020 r.

W ciągu ostatnich miesięcy 2020 r. systematyczny wzrost cen obserwowano także w segmencie węgla PCI oraz semi-soft. Do czynników, które na to miały wpływ można zaliczyć trudne warunki logistyczne w Rosji, ograniczoną dostępność węgla z Australii, przeznaczanych głównie na dostawy w ramach kontraktów długoterminowych, a także zwyżkujące ceny węgla energetycznych o wysokiej wartości opałowej.

Pod koniec grudnia 2020 r. ceny węgla koksowego wynosiły odpowiednio:

- dla węgla z Australii – na bazie FOB porty Australii:
 - 102,50 USD/t za węgiel typu hard Premium Low Vol – w porównaniu do stanu z początku stycznia - spadek o 38,50 USD/t.
 - 91,50 USD/t za węgiel typu PCI (Low Vol) – wzrost o 5,20 USD/t, jw.
 - 85,25 USD/t za węgiel typu semi-soft – spadek o 9,20 USD/t, jw.
- dla węgla z USA - na bazie FOB porty wschodniego wybrzeża Stanów Zjednoczonych:
 - 140,00 USD/t za węgiel High Vol A – wzrost o 13,00 USD/t, jw.
 - 122,00 USD/t za węgiel High Vol B – spadek o 2 USD/t, jw.

1.3. Sytuacja na światowym rynku frachtowym

W 2020 r. główną cechą międzynarodowego rynku przewozów towarów masowych były wahania stawek. Skutki pandemii i spadek przewozów węgla energetycznego odbiły się negatywnie na stawkach przewozowych w segmencie ładunków typu panamax i supramax. W segmencie ładunków typu cape, po okresie załamania w I kwartale, stawki w okresie letnim ponownie wzrosły pod wpływem zwiększenia przewozów i wzrostów cen paliwa bunkrowego. Kolejne obniżki stawek pojawiły się w okresie jesiennym wraz z nową falą pandemii.

2. ZMIANY ORGANIZACYJNE PRZEPROWADZONE W SEKTORZE GÓRNICTWA WĘGLA KAMIENNEGO W OKRESIE 01.01.2015 – 31.12.2020

W związku z bardzo trudną sytuacją sektora górnictwa węgla kamiennego oraz warunkami podażowo – popytowymi na krajowym rynku zbytu, w latach 2015 – 2020 podjęto szereg działań restrukturyzacyjnych o charakterze organizacyjnym i majątkowym mających na celu przeciwdziałanie wyżej wymienionym tendencjom oraz utworzenie efektywnej struktury górnictwa węgla kamiennego.

W poszczególnych spółkach węglowych działania te przedstawiały się następująco:

Kompania Węglowa S.A.

- 30 kwietnia 2015 r. na podstawie zawartej umowy nieodpłatnego zbycia nastąpiło przekazanie KWK Makoszowy do SRK S.A.,
- 4 maja 2015 r. na podstawie zawartej umowy nieodpłatnego zbycia nastąpiło przekazanie KWK Brzeszcze do SRK S.A.;
- 8 maja 2015 r. na podstawie zawartej umowy nieodpłatnego zbycia nastąpiło przekazanie Ruchu Centrum do SRK S.A.;
- 1 kwietnia 2016 r. podpisano umowę zbycia KWK Anna (po wcześniejszym jej wyodrębnieniu z KWK Rydułtowy – Anna i trwałym zaprzestaniu wydobywania) do SRK S.A. Wraz z jednostką produkcyjną do SRK S.A. przeszło 1 305 osób;
- 26 kwietnia 2016 r. podpisano porozumienie pomiędzy przedstawicielami spółek górniczych i energetycznych, banków i instytucji finansowych oraz 13 organizacji związkowych Kompanii Węglowej S.A. w sprawie rozpoczęcia działalności Polskiej Grupy Górniczej, co pozwoliło na sfinalizowanie tego procesu i podpisanie stosownych umów tak w inwestorami, jak i obligatariuszami;
- 28 kwietnia 2016 r. – podpisano umowę inwestycyjną pomiędzy inwestorami PGG. Stronami tej umowy były: Energa Kogeneracja, PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna, PGNiG Termika, Węglelokoks S.A., Towarzystwo Finansowe Silesia, Fundusz Inwestycji Polskich Przedsiębiorstw Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych oraz Polska Grupa Górnicza;
- 29 kwietnia 2016 r. Kompania Węglowa S.A. zbyła na rzecz Polskiej Grupy Górniczej Sp. z o.o. zakłady górnicze: KWK Bielszowice, KWK Pokój, KWK Halemba-Wirek, KWK Bolesław Śmiały, KWK Piast, KWK Ziemowit, KWK Sośnica, KWK Chwałowice, KWK Marcel, KWK Jankowice i KWK Rydułtowy oraz 4 zakłady: Zakład Elektrociepłowni, Zakład Górniczych Robót Inwestycyjnych, Zakład informatyki i Telekomunikacji, Zakład Remontowo – Produkcyjny. W skład Kompanii Węglowej S.A., po tej transakcji, w dalszym ciągu wchodził Zakład Zagospodarowania Mienia oraz należące do niej spółki zależne wchodzące w skład Grupy Kapitałowej Kompanii Węglowej S.A.;
- Minister Środowiska wydał decyzje przenoszące 16 koncesji na wydobywanie węgla kamiennego oraz 4 koncesje na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż węgla kamiennego z Kompanii Węglowej S.A. na Polską Grupę Górniczą Sp. z o.o.;
- 1 maja 2016 r. Kompania Węglowa S.A. zaprzestała prowadzenia działalności wydobywczej, zajmując się przede wszystkim zbywaniem lub likwidacją pozostałego majątku, a także sprzedażą węgla z zapasów węgla, które pozostały na jej stanie. Ponadto Spółka prowadziła nadzór i restrukturyzację spółek zależnych;
- 29 czerwca 2017 r. Sąd Rejestrowy w Katowicach zarejestrował uchwałę Walnego Zgromadzenia Kompanii Węglowej S.A. o podziale Spółki, a sama Kompania została wykreślona z Krajowego Rejestru Sądowego. Podział nastąpił poprzez przeniesienie całości majątku firmy do SRK S.A. oraz dwóch nowo zawiązanych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością: Nieruchomości KW oraz Holding KW. We wszystkie

prawa i obowiązki Kompanii Węglowej S.A. weszła Spółka Restrukturyzacji Kopalń S.A.

Polska Grupa Górnicza S.A.

Prace nad ustaleniem modelu finansowego PGG Sp. o.o. oraz rozmowy ze związkami zawodowymi dotyczące warunków zatrudnienia pracowników KW S.A. w nowej strukturze organizacyjnej prowadzono od listopada 2015 r. i zakończono je w kwietniu 2016 r.

- Na mocy porozumień z 26 kwietnia i 28 kwietnia 2016 r. pomiędzy przedstawicielami spółek górniczych i energetycznych, banków i instytucji finansowych oraz organizacji związkowych Kompanii Węglowej S.A. określono szczegółowe warunki zaangażowania Inwestorów, w tym między innymi: zasady przeprowadzenia dokapitalizowania, tj.: warunki dokapitalizowania, kwoty i transze dokapitalizowania, warunki zawieszające dokapitalizowania, zasady działalności Spółki, zasady monitorowania wskaźników Spółki i realizacji Biznes Planu, zasady ładu korporacyjnego. W Umowie Inwestycyjnej ustalono, że dokapitalizowanie Polskiej Grupy Górniczej Sp. z o.o. będzie zrealizowane w trzech transzach;
- 28 kwietnia 2016 r. zawarto również Umowę Dodatkową określającą zasady odpowiedzialności, postępowania i regulowania zobowiązań z tytułu szkód górniczych oraz rekultywacji terenów zdegradowanych na skutek działalności wyżej wymienionych zakładów górniczych;
- 29 kwietnia 2016 r. PGG Sp. z o.o. nabyła od Kompanii Węglowej S.A. 11 kopalń: KWK Bielszowice, KWK Pokój, KWK Halemba-Wirek, KWK Bolesław Śmiały, KWK Piast, KWK Ziemowit, KWK Sośnica, KWK Chwałowice, KWK Marcel, KWK Jankowice i KWK Rydułtowy oraz 4 zakłady pomocnicze: Zakład Elektrociepłowni, Zakład Górniczych Robót Inwestycyjnych, Zakład Informatyki i Telekomunikacji, Zakład Remontowo – Produkcyjny;
- 1 lipca 2016 r., w ramach realizacji programu poprawy efektywności, kopalnie PGG połączono w tzw. kopalnie zespolone. W strukturze PGG Sp. z o.o. funkcjonują aktualnie trzy kopanie zespolone: KWK Ruda, KWK ROW i KWK Piast-Ziemowit oraz dwie kopalnie samodzielne, tj. KWK Bolesław Śmiały i KWK Sośnica;
- 31 grudnia 2016 r. zawarto umowę zbycia KWK Pokój I do SRK S.A., z jednostką produkcyjną do SRK S.A. przekazano 1 096 osób;
- 1 marca 2017 r., podczas spotkania pomiędzy Zarządami PGG i KHW oraz organizacjami związkowymi KHW S.A., w obecności Sekretarza Stanu w Ministerstwie Energii – Pełnomocnika Rządu ds. restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego, podpisano Porozumienie Trójstronne związane z nabyciem wybranych aktywów KHW S.A. przez PGG Sp. z o.o.;
- 1 kwietnia 2017 r. podpisano akt notarialny przejęcia przez PGG Sp. z o.o. zespołu składników materialnych i niematerialnych KHW S.A., stanowiącego przedsiębiorstwo, na które składały się: KWK „Mysłowice-Wesoła”, KWK „Murcki – Staszic”, KWK „Wujek”, KWK „Wieczorek”, wszystkie udziały w spółce Śląskie Centrum Usług Wspólnych Sp. z o.o. w Katowicach, z wyłączeniem składników materialnych i niematerialnych niezwiązanych z działalnością górniczą;
- 29 grudnia 2017 r. działająca dotąd, jako spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Polska Grupa Górnicza (PGG) została spółką akcyjną. Katowicki sąd rejonowy wpisał, bowiem w tym dniu przekształcenie firmy do Krajowego Rejestru Sądowego. Do spółki akcyjnej przystąpili wszyscy dotychczasowi wspólnicy i przyjęli treść statutu spółki;
- 31 stycznia 2018 r. podpisano akt notarialny przejęcia przez SRK S.A. ruchu Śląsk kopalni Wujek wraz z 394 pracownikami;
- 31 marca 2018 r. podpisano akt notarialny, na podstawie którego majątek kopalni Wieczorek, o nazwie Wieczorek II, wraz z grupą 129 pracowników został przeniesiony do SRK S.A.;

- 2 grudnia 2018 r. SRK S.A. przejęła oznaczoną część zakładu górniczego Rydułtowy (KWK Rydułtowy I) oraz oznaczoną część zakładu górniczego Mysłowice-Wesoła (KWK Mysłowice-Wesoła I);
- w grudniu 2019 r. SRK S.A. zakończył likwidację trzech części byłych kopalń funkcjonujących pod nazwami: Mysłowice, Wieczorek I oraz Brzeszcze-Wschód.

Katowicki Holding Węglowy S.A.

Skumulowane skutki negatywnych czynników rynkowych spowodowały, że Spółka od 2014 r. traciła rentowność operacyjną oraz bieżącą płynność finansową, funkcjonując w warunkach stałego deficytu kapitału obrotowego. Dalsze pogłębianie się tego stanu zagrażało trwałą utratą zdolności do regulowania zobowiązań pieniężnych, w tym obsługi wyemitowanych obligacji zabezpieczonych, a tym samym realną upadłością KHW S.A.

- 1 czerwca 2015 r. Ruch Mysłowice z KWK Mysłowice-Wesoła został przekazany do SRK S.A. W dniu 1 lipca 2015 r. Ruch Boże Dary z KWK Murcki-Staszic został przekazany do SRK S.A. W celu sanacji KHW S.A. wskazano, jako możliwą do zaakceptowania, formułę inwestycji w zintegrowany podmiot wydobywczy, w którego finansowanie potencjalni inwestorzy oraz obligatariusze KHW S.A. są już po części zaangażowani (PGG Sp. z o.o.). Prace koncepcyjne w zakresie połączenia KHW S.A. i PGG Sp. z o.o. rozpoczęto w 2-giej połowie 2016 r. Działania operacyjne, prawne i techniczne przeprowadzono w I kwartale 2017 r.;
- w lutym 2017 r. podpisano list intencyjny, w sprawie sprzedaży na rzecz PGG Sp. z o.o. wybranych aktywów KHW S.A. Przyjęto, że transakcja przeprowadzona zostanie w formie zbycia bezprzetargowego wybranych aktywów Spółki (przedsiębiorstwa) do PGG Sp. z o.o.;
- 1 marca 2017 r., podczas spotkania pomiędzy Zarządami PGG i KHW oraz organizacjami związkowymi KHW S.A., w obecności Sekretarza Stanu w Ministerstwie Energii - Pełnomocnika Rządu ds. restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego, podpisano Porozumienie Trójstronne związane z nabyciem wybranych aktywów KHW S.A. przez PGG Sp. z o.o.;
- 31 marca 2017 r. Zarząd KHW S.A. zbył nieodpłatnie na rzecz SRK S.A. zorganizowaną część KWK Wieczorek, o nazwie Wieczorek I, wraz z 597 pracownikami KHW S.A.;
- 1 kwietnia 2017 r. podpisano akt notarialny przejęcia przez PGG Sp. z o.o. zespołu składników materialnych i niematerialnych KHW S.A.;
- 2 stycznia 2019 r. Katowicki Holding Węglowy S.A. został formalnie połączony ze Spółką Restrukturyzacji Kopalń (SRK S.A.).

Jastrzębska Spółka Węglowa S.A.

- 28 kwietnia 2016 r. nastąpiła sprzedaż przez Spółkę Energetyczną „Jastrzębie” S.A. (SEJ) Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej S.A. (PEC) oraz otrzymano od PGNiG Termika S.A. ofertę dotyczącą nabycia akcji SEJ;
- 11 sierpnia 2016 r. podpisano umowę sprzedaży akcji SEJ S.A. przez JSW S.A. na rzecz PGNiG Termika S.A.;
- 30 września 2016 r. podpisano umowę sprzedaży akcji Wałbrzyskich Zakładów Koksowniczych Victoria S.A. przez Jastrzębską Spółkę Węglową S.A. na rzecz ARP S.A. (34,48% udziału w kapitale zakładowym) oraz TFS (58,35% udziału w kapitale zakładowym);
- 1 października 2016 r. zawarto umowę zbycia KWK Jas-Mos na rzecz SRK S.A., z jednostką produkcyjną do SRK S.A. przekazano 1 600 osób;
- z dniem 31 marca 2017 r., realizując działania w ramach procesu restrukturyzacji Grupy Kapitałowej JSW S.A. mającego na celu obniżenie kosztów funkcjonowania,

Jastrzębska Spółka Węglowa S.A. zbyła nieodpłatnie na rzecz SRK S.A. kopalnię KWK Krupiński;

- pod koniec stycznia 2019 r. Rada Nadzorcza JSW S.A. zaakceptowała decyzję Zarządu (JSW S.A.) o wydzieleniu ze struktur kopalni zespolej Borynia – Zofiówka-Jastrzębie nowej kopalni, noszącej nazwę pochodzącą od nazwy złoża węgla – Bzie – Dębina. Urobek z Bzia trafi do zmodernizowanego zakładu przeróbki mechanicznej węgla kopalni Zofiówka. Formalnie KWK Bzie-Dębina (w budowie) rozpoczęła działalność 25 września 2019 r.;
- od 1 stycznia 2020 r. KWK Bzie-Dębina decyzją Zarządu JSW S.A. zmieniła nazwę na KWK „Jastrzębie-Bzie”. To oznacza, że kopalnia zespolej „Borynia – Zofiówka – Jastrzębie” zmieniła się w zakład złożony z dwóch ruchów i skróciła nazwę na „Borynia – Zofiówka”.

Tauron Wydobywanie S.A.

- 1 grudnia 2016 r. nastąpiło połączenie spółki Tauron Wydobywanie S.A. ze spółką Nowe Brzeszcze Grupa Tauron sp. z o.o. Połączenie spółek zostało dokonane w trybie art. 492 § 1 pkt 1 Kodeksu spółek handlowych, tj. przez przeniesienie całego majątku Nowe Brzeszcze Grupa Tauron Sp. z o.o.

Węglkokoks Kraj Sp. z o.o.

- 8 maja 2015 r. KWK Bobrek oraz KWK Piekary weszły w skład Węglkokoks Kraj Sp. z o.o.;
- 1 grudnia 2018 r. podpisany został akt notarialny dotyczący przejęcia przez SRK S.A. oznaczonej części zakładu górniczego Piekary (KWK Piekary I);
- 31 stycznia 2020 r. Ruch Piekary KWK Bobrek-Piekary, należący do Węglkokoksu Kraj Sp. z o.o., zakończył wydobywanie węgla. Powodem był brak węgla, którego pozyskanie byłoby ekonomicznie opłacalne. W Ruchu Piekary postępować będą prace likwidacyjne, ponadto nadal funkcjonować tam będzie zakład przeróbczy oraz paczkownia węgla.

3. DZIAŁANIA RESTRUKTURYZACYJNE w 2020 r.

3.1. Likwidacja kopalń zbytych do Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A. na podstawie art. 8a ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego

W związku z trudną sytuacją górnictwa węgla kamiennego przyjęto, że w ramach realizowanych działań sanacyjnych sektora górnictwa węgla kamiennego przeprowadzona zostanie przez Spółkę Restrukturyzacji Kopalń S.A. niezbędna likwidacja kopalń, która zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego z dnia 7 września 2007 r. (Dz. U. 2019 r. poz. 1821) polega na zaprzestaniu wydobywania węgla kamiennego i likwidacji zakładu górniczego lub jego oznaczonej części. Prowadzenie likwidacji kopalń, których likwidację rozpoczęto przed dniem 1 stycznia 2019 r. oraz zadania związane z naprawianiem szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego, w tym szkód powstałych w wyniku reaktywacji starych zrobów, zgodnie z art. 8 ust. 2 wyżej wymienionej ustawy, finansowane będą z dotacji budżetowej.

Zgodnie z § 2 rozporządzenia Ministra Energii z dnia 24 marca 2017 r. w sprawie dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie likwidacji kopalń, działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń, naprawiania szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego oraz zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym (Dz. U. z 2017 r. poz. 684), środki przeznaczone na finansowanie zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalń wykorzystuje się w szczególności na likwidację

oraz zabezpieczenie wyrobisk korytarzowych, likwidację oraz zabezpieczenie szybów i szybków, zabezpieczenie kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym, likwidację infrastruktury kopalni, utrzymanie obiektów przeznaczonych do likwidacji w kolejności zapewniającej bezpieczną likwidację kopalni, a także bezpieczne funkcjonowanie kopalń sąsiednich, rekultywację terenów pogórnich, prace zabezpieczające oraz przedsięwzięcia zapobiegające zagrożeniom w związku z likwidowaną kopalnią, opracowywanie wymaganych odrębnymi przepisami projektów, dokumentacji, opinii, ekspertyz i analiz związanych z realizacją zadań w trakcie likwidacji kopalń, jak również na pokrycie kosztów ogólnego zarządu.

3.1.1. Zadania wykonywane w trakcie likwidacji kopalń postawionych w stan likwidacji po dniu 1 stycznia 2007 r.

W 2020 r. zadania wykonywane w trakcie likwidacji kopalń, realizowane były przez SRK S.A. w byłych kopalniach, zakładach górniczych lub ich oznaczonych częściach przewidzianych do likwidacji: „Boże Dary – Mysłowice – Wesola I” Ruch „Boże Dary” i Ruch „Mysłowice – Wesola I”, „Centrum”, „Jas – Mos – Rydułtowy I” Ruch „Jas – Mos” i Ruch „Rydułtowy I”, „Krupiński”, „Makoszowy”, „Piekary I”, „Pokój I – Śląsk” Ruch „Pokój I” i Ruch „Śląsk” oraz „Wieczorek II”.

W 2020 r. realizowano zadania wykonywane w trakcie likwidacji kopalń, których zakres rzeczowy przedstawia się następująco:

- w ramach zadania likwidacja oraz zabezpieczenie wyrobisk korytarzowych – zlikwidowano 210 wyrobisk, tj. 48 124,5 m, a 8 wyrobisk było w trakcie likwidacji. Planowano zrealizowanie 218 zadań,
- w ramach likwidacji oraz zabezpieczenia szybów i szybków – wykonano 8 zadań, tj. 100% planowanego zakresu rzeczowego,
- w ramach zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym – wykonano 20 zadań, a 1 zadanie było w trakcie realizacji. Planowano realizację 21 zadań,
- w ramach likwidacji infrastruktury kopalni – 190 zadań zrealizowano, a 3 zadania były w trakcie realizacji. Planowano realizację 193 zadań,
- w ramach utrzymywania obiektów przeznaczonych do likwidacji w kolejności zapewniającej bezpieczną likwidację kopalni, a także bezpieczne funkcjonowanie kopalń sąsiednich – zrealizowano 52 zadania, tj. 100% zakresu rzeczowego,
- w ramach prowadzenia prac zabezpieczających oraz przedsięwzięć zapobiegających zagrożeniom w związku z likwidowaną kopalnią – zrealizowano 120 zadań. Planowano realizację 122 zadań,
- w zakresie realizacji opracowywania wymaganych odrębnymi przepisami, projektów, dokumentacji, opinii, ekspertyz i analiz związanych z realizacją zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalni – wykonano 74 dokumentacje, a w trakcie realizacji było 5 opracowań. Planowano realizację 83 opracowań.

Brak realizacji w 100% planowanych do wykonania w 2020 r. zadań wynika z przyczyn leżących po stronie wykonawców. Zadania będą realizowane w 2021 r., a Spółka obciąży wykonawców z tego tytułu karami umownymi wynikającymi z zawartych umów.

Finansowy zakres zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalń oraz kosztów ogólnego zarządu SRK S.A. związanych wyłącznie z zadaniami prowadzonymi w trakcie likwidacji kopalń zbytych do SRK S.A. po dniu 1 stycznia 2007 r., realizowanych w 2020 r. przez Oddziały SRK S.A., tj. „Boże Dary – Mysłowice – Wesola I” Ruch „Boże Dary” i Ruch „Mysłowice – Wesola I”, „Centrum”, „Jas-Mos – Rydułtowy I” Ruch „Jas – Mos” i Ruch „Rydułtowy I”, „Krupiński”, „Makoszowy”, „Piekary I”, „Pokój I – Śląsk” Ruch „Pokój I” i Ruch „Śląsk” oraz „Wieczorek II”, wyniósł 549 281,6 tys. zł.

W 2020 roku SRK S.A. przekazano dotację budżetową w kwocie 508 208,5 tys. zł na pokrycie kosztów związanych z zadaniami wykonywanymi w trakcie likwidacji kopalń przez

ww. Oddziały SRK S.A. oraz na pokrycie kosztów ogólnego zarządu związanych wyłącznie z zadaniami wykonywanymi w trakcie likwidacji kopalń.

SRK S.A. z przekazanej dotacji wykorzystwała na pokrycie bieżących zobowiązań kwotę 497 081,4 tys. zł.

Dodatkowo zadania były finansowane przez SRK S.A. z przychodów z likwidacji, z przychodów z dzierżaw i sprzedaży majątku oraz ze środków otrzymanych na podstawie umowy objęcia akcji w podwyższonym kapitale zakładowym z dnia 12.12.2017 r., zawartej pomiędzy Ministrem Energii a SRK S.A., odpowiednio w wysokościach 44 770 tys. zł, 1 602,7 tys. zł i 5 826,8 tys. zł. Kwotę 0,7 tys. zł stanowią zobowiązania.

Spółka na rachunek Ministerstwa Aktywów Państwowych dokonała zwrotu niewykorzystanej dotacji do końca grudnia 2020 r. w kwocie 434,6 tys. zł, a do 15 stycznia 2021 r. w kwocie 5 315,3 tys. zł. W styczniu 2021 r. (po 15.01.2021 r.) zwrócono dotację w kwocie 158,0 tys. zł, w lutym 2021 r. w kwocie 6,0 tys. zł. W kwietniu 2021 r. Spółka dokonała zwrotu w łącznej kwocie 5 186,9 tys. zł z tytułu rozliczenia VAT i 26,3 tys. zł z tyt. korekty składek ZUS.

Główną przyczyną niewykorzystania w całości przyznanej dotacji budżetowej były przede wszystkim niższe koszty zużycia energii i usług obcych.

Tablica 3.1.1.

**Zadania wykonywane w trakcie likwidacji kopalń
oraz pokrywanie kosztów ogólnego zarządu
SRK S.A. związanych wyłącznie z realizacją tych zadań
w 2020 r.**

Lp.	Oddziały	a	Zakres finansowy zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalń oraz pokrywanie kosztów ogólnego zarządu w przedsiębiorstwie górniczym	Źródła finansowania [tys. zł]			
				a	dotacja budżetowa (wg umów) / przekazana / wykorzystana		
		b	w tym roszczenia pracownicze	b	przychody z zadań w trakcie likwidacji		
			[tys. zł]	c	przychody z dzierżaw i sprzedaży majątku		
			d	środki z innych źródeł (umowa z 12.12.2017 r.)			
			e	pozostało do zapłaty			
0	1	2	3				
1	SRK S.A. KWK "Boże Dary - Mysłowice-Wesoła I" Ruch "Boże Dary"	a	45 753,6	a	43 748,0	43 748,0	43 050,9
				b			1 848,7
				c			50,4
				d			803,6
				e			0,0
2	SRK S.A. KWK "Centrum"	a	107 000,7	a	102 288,2	102 288,2	100 417,8
				b			3 122,3
				c			10,7
				d			3 449,9
				e			0,0
3	SRK S.A. KWK "Jas-Mos - Rydułtowy I" Ruch "Jas-Mos"	a	49 893,9	a	39 779,4	39 779,4	39 352,0
				b			10 540,6
				c			1,3
				d			0,0
				e			0,0
4	SRK S.A. KWK "Krupiński"	a	71 016,2	a	64 912,8	64 912,8	63 092,6
				b			7 178,1
				c			88,0
				d			657,5
				e			0,0
5	SRK S.A. KWK "Makoszowy"	a	51 486,0	a	46 773,9	46 773,9	46 137,8
				b			4 459,6
				c			220,1
				d			668,5
				e			0,0
6	SRK S.A. KWK "Boże Dary - Mysłowice-Wesoła I" Ruch "Mysłowice-Wesoła I"	a	32 645,5	a	22 060,9	22 060,9	21 990,9
				b			10 654,5
				c			0,1
				d			0,0
				e			0,0
7	SRK S.A. KWK "Piekary I"	a	25 412,1	a	25 367,5	25 367,5	24 923,6
				b			479,1
				c			9,4
				d			0,0
				e			0,0
8	SRK S.A. KWK "Pokój I-Śląsk" Ruch "Pokój I"	a	27 372,0	a	22 134,2	22 134,2	22 082,3
				b			5 289,7
				c			0,0
				d			0,0
				e			0,0
9	SRK S.A. KWK "Jas-Mos - Rydułtowy I" Ruch "Rydułtowy I"	a	8 966,2	a	8 962,9	8 962,9	8 904,8
				b			53,4
				c			8,0
				d			0,0
				e			0,0
10	SRK S.A. KWK "Pokój I-Śląsk" Ruch "Śląsk"	a	56 571,4	a	57 514,0	57 514,0	56 084,9
				b			380,7
				c			5,2
				d			100,6
				e			0,0
11	SRK S.A. KWK "Wieczorek II"	a	46 479,8	a	48 115,4	48 115,4	45 580,6
				b			748,3
				c			3,5
				d			146,7
				e			0,7
12	SRK S.A. - koszty ogólnego zarządu	a	26 684,2	a	26 551,3	26 551,3	25 463,2
				b			15,0
				c			1 206,0
				d			0,0
				e			0,0
Razem Oddziały Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A.		a	549 281,6	a	508 208,5	508 208,5	497 081,4
				b			44 770,0
				c			1 602,7
				d			5 826,8
				e			0,7

W kwocie wykorzystanej dotacji ujęte zostały zwroty dokonane przez Spółkę w kwocie: 434 564,00 zł w grudniu 2020 r., 5 315 322,08 zł do 15 stycznia 2021 r., 157 992,61 zł do 30 stycznia 2021 r. i 5 998,60 zł w lutym 2021 r., 26 258,31 zł w kwietniu 2021 r. (z tyt. korekty ZUS), 5 186 883,90 zł w kwietniu 2021 r. z tyt. korekty VAT.

3.1.2. Działania realizowane po zakończeniu likwidacji kopalń postawionych w stan likwidacji po dniu 1 stycznia 2007 r.

W 2020 r. działania wykonywane po zakończeniu likwidacji kopalń postawionych w stan likwidacji po dniu 1 stycznia 2007 r. realizowano w SRK S.A. w:

- Oddziale „Centralny Zakład Odwadniania Kopalń” Rejony byłych KWK „Anna”, KWK „Mysłowice”, KWK „Wieczorek I”,
- Oddziale „Kopalnie Węgla Kamiennego w całkowitej likwidacji” Rejony byłych KWK „Anna”, KWK „Brzeszcze Wschód”, KWK „Kazimierz-Juliusz”, KWK „Mysłowice”, KWK „Wieczorek I”.

Wymienione Oddziały realizowały działania przewidziane do finansowania dotacją budżetową w zakresie:

- zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym – wykonano 3 zadania, tj. 100% planowanego zakresu,
- likwidacji infrastruktury kopalni – wykonano 2 zadania, tj. 100% planowanego zakresu,
- rekultywacji terenów pogórnich – zrealizowano 2 zadania, tj. 100% planowanego zakresu,
- utrzymywania obiektów niezbędnych do realizacji działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń – zrealizowano 5 zadań, tj. 100% planowanego zakresu,
- opracowywania wymaganych odrębnymi przepisami, projektów, dokumentacji, opinii, ekspertyz i analiz związanych z realizacją zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalni – wykonano 7 z 8 zaplanowanych opracowań.

Brak realizacji w 100% planowanych do wykonania w 2020 r. zadań wynika z przyczyn leżących po stronie wykonawcy – odstąpienie od umowy.

Finansowy zakres działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń zbytych do SRK S.A. po dniu 1 stycznia 2007 r., realizowanych w 2020 r. wyniósł 27 653,9 tys. zł.

W 2020 r. SRK S.A. przekazano dotację budżetową w kwocie 27 109,7 tys. zł na pokrycie kosztów związanych z działaniami wykonywanymi po zakończeniu likwidacji kopalń realizowanymi przez ww. Oddziały SRK S.A. W kwocie 27 109,7 tys. zł uwzględniony został zwrot dotacji w kwocie 10,5 tys. zł dokonany w dniu 25.11.2020 r. a dotyczący Oddziału CZOK Rejon byłej KWK „Wieczorek I”. Zwrot został dokonany przed podpisaniem aneksu nr 6 z dnia 09.12.2020 r. do umowy. Aneksem tym zmniejszono kwotę przyznanej dotacji.

Spółka z przekazanej dotacji wykorzystwała na pokrycie bieżących zobowiązań kwotę 26 447,5 tys. zł. Ponadto działania te były finansowane przez SRK S.A. z przychodów z likwidacji oraz z przychodów z dzierżaw i sprzedaży majątku, odpowiednio w wysokościach 844,2 tys. zł i 362,1 tys. zł.

Spółka na rachunek Ministerstwa Aktywów Państwowych do 15 stycznia 2021 r. dokonała zwrotu niewykorzystanej dotacji na łączną kwotę 549,0 tys. zł. W kwietniu 2021 r. dokonano zwrotu w kwocie 113,1 tys. zł z tyt. korekty VAT (różnica o 0,1 tys. zł wynika z zaokrągleń).

Poniesienie na realizację zadań niższych nakładów niż planowano wynika głównie z niższych kosztów energii i usług obcych.

Działania wykonywane po zakończeniu likwidacji kopalń w 2020 r.

Lp.	Oddziały	a	Zakres finansowy działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń oraz pokrywanie kosztów ogólnego zarządu w przedsiębiorstwie górniczym	Źródła finansowania [tys. zł]			
				a	dotacja budżetowa wg umów / przekazana / wykorzystana		
		b	w tym roszczenia pracownicze	c	przychody z działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji		
			[tys. zł]	d	przychody z dzierżawy i sprzedaży majątku		
				e	środki z innych źródeł (umowa z 12.12.2017 r.)		
				e	pozostało do zapłaty		
0	1		2		3		
1	SRK S.A. Oddział "Centralny Zakład Odwadniania Kopalń" Rejon "Anna"	a	1 216,8	a	1 217,0	1 217,0	1 216,8
				b			0,0
		b	0,0	c			0,0
				d			0,0
				e			0,0
2	SRK S.A. Oddział "Centralny Zakład Odwadniania Kopalń" Rejon "Mysłowice"	a	1 360,0	a	1 573,6	1 573,6	1 348,3
				b			0,0
		b	0,0	c			11,7
				d			0,0
				e			0,0
3	SRK S.A. Oddział "Centralny Zakład Odwadniania Kopalń" Rejon "Wieczorek I"	a	5 470,2	a	5 605,5	5 605,5	5 470,2
				b			0,0
		b	0,0	c			0,0
				d			0,0
				e			0,0
4	SRK S.A. Oddział "Kopalnie Węgla Kamiennego w całkowitej likwidacji" Rejon "Anna"	a	1 546,0	a	1 552,8	1 552,8	1 545,8
				b			0,0
		b	161,6	c			0,2
				d			0,0
				e			0,0
5	SRK S.A. Oddział "Kopalnie Węgla Kamiennego w całkowitej likwidacji" Rejon "Kazimierz-Juliusz"	a	4 363,2	a	4 464,4	4 464,4	4 347,2
				b			1,7
		b	0,0	c			14,3
				d			0,0
				e			0,0
6	SRK S.A. Oddział "Kopalnie Węgla Kamiennego w całkowitej likwidacji" Rejon "Brzeszcze Wschód"	a	4 320,1	a	3 809,5	3 809,5	3 785,1
				b			531,0
		b	60,0	c			4,0
				d			0,0
				e			0,0
7	SRK S.A. Oddział "Kopalnie Węgla Kamiennego w całkowitej likwidacji" Rejon "Mysłowice"	a	5 688,0	a	5 090,5	5 090,5	5 046,1
				b			311,5
		b	285,9	c			330,4
				d			0,0
				e			0,0
8	SRK S.A. Oddział "Kopalnie Węgla Kamiennego w całkowitej likwidacji" Rejon "Wieczorek I"	a	3 689,6	a	3 796,4	3 796,4	3 688,0
				b			0,0
		b	2 653,3	c			1,6
				d			0,0
				e			0,0
Razem Oddziały Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A.		a	27 653,9	a	27 109,7	27 109,7	26 447,5
				b			844,2
		b	3 160,8	c			362,2
				d			0,0
				e			0,0

W kwocie wykorzystanej dotacji ujęte zostały zwroty dokonane do 15 stycznia 2021 r. w kwocie 548 952,70 zł i w kwietniu w kwocie 113 117,50 zł z tyt.rozliczenia VAT

3.2. Działania wykonywane po zakończeniu likwidacji kopalń , postawionych w stan likwidacji przed dniem 1 stycznia 2007 r.

W 2020 r. realizowane były działania wykonywane po zakończeniu likwidacji kopalń, będące skutkiem zrealizowanej w latach 1998 – 2002 oraz w latach 2004 –2006 redukcji zdolności produkcyjnych, a także finansowane koszty ogólnego zarządu SRK S.A. związane wyłącznie z prowadzonymi działaniami wykonywanymi po zakończeniu likwidacji kopalni.

W oparciu o art. 26 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz ust. 4 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego (Dz. U. 2019 r. poz. 1821), a także rozporządzenie Ministra Energii z dnia 24 marca 2017 r. (Dz. U. z 2017 r. poz. 684) w sprawie dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie likwidacji kopalń działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń, naprawiania szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego oraz zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym, dotację budżetową przyznaje się na wniosek przedsiębiorstwa górniczego po zaakceptowaniu przez właściwego ministra rocznego planu działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń. Środki te są przeznaczone na realizację działań wynikających z planów zaakceptowanych przez Ministra Aktywów Państwowych.

W 2020 r. działania wykonywane po zakończeniu likwidacji kopalń realizowano w następujących Oddziałach SRK S.A.:

- w Czeladzi „Centralny Zakład Odwadniania Kopalń”,
- w Dąbrowie Górniczej „Kopalnie Węgla Kamiennego w Całkowitej Likwidacji”.

Wymienione Oddziały realizowały w tym okresie działania przewidziane do finansowania dotacją budżetową w zakresie:

- likwidacji oraz zabezpieczenia szybów i szybków – zrealizowano 1 zadanie, tj. 100% planowanego zakresu,
- zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym - wykonano 141 z planowanych do wykonania 142 zadań,
- likwidacji infrastruktury kopalni – zrealizowano 2 zadania, tj. 100% planowanego zakresu,
- rekultywacji terenów pogórnich – zrealizowano 2 zadania, tj. 100% planowanego zakresu,
- utrzymywania obiektów niezbędnych do realizacji działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń – zrealizowano 1 zadanie, tj. 100% planowanego zakresu,
- opracowywania wymaganych odrębnymi przepisami, projektów, dokumentacji opinii, ekspertyz i analiz – wykonano 29 z planowanych do wykonania 31 dokumentacji.

Brak realizacji w 100% planowanych do wykonania w 2020 r. zadań wynika z niedotrzymania terminów przewidzianych w umowach z przyczyn leżących po stronie wykonawców. Zadania będą realizowane w 2021 r., a po zakończeniu i podpisaniu protokołu odbioru zostaną naliczone kary umowne.

Finansowy zakres działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń, których likwidację rozpoczęto przed 1 stycznia 2007 r. oraz kosztów ogólnego zarządu SRK S.A. związanych wyłącznie z tymi działaniami, realizowanych w 2020 r. wyniósł 249 052,0 tys. zł.

W 2020 r. SRK S.A. przekazano dotację budżetową w kwocie 240 497,7 tys. zł na pokrycie kosztów działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji. Z przekazanej dotacji Spółka wykorzystwała na pokrycie bieżących zobowiązań kwotę 237 032,8 tys. zł. Ponadto działania były finansowane przez SRK S.A. z przychodów z likwidacji, z przychodów z dzierżaw i sprzedaży majątku oraz ze środków otrzymanych na podstawie umowy objęcia akcji w podwyższonym kapitale zakładowym z dnia 12.12.2017 r., zawartej pomiędzy Ministrem Energii a SRK S.A., odpowiednio w wysokościach 7 122,8 tys. zł, 3 905,3 tys. zł i 991,1 tys. zł.

Spółka na rachunek Ministerstwa Aktywów Państwowych dokonała zwrotu niewykorzystanej dotacji w styczniu 2021 r. na łączną kwotę 1 291,5 tys. zł. W lutym i kwietniu 2021 r. Spółka dokonała zwrotu w łącznej kwocie 2 172,5 tys. zł z tytułu rozliczenia VAT. W kwietniu 2021 r. dokonano zwrotu w kwocie 0,9 tys. zł z tytułu korekty składek ZUS.

Poniesienie na realizację zadań niższych nakładów niż planowano wynika głównie z niższych kosztów energii i usług obcych.

Tablica 3.2

Działania wykonywane po zakończeniu likwidacji kopalń oraz pokrywanie kosztów ogólnego zarządu SRK S.A. związane wyłącznie z tymi działaniami w 2020 r.

Lp.	Oddziały	a	Zakres finansowy działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń oraz pokrywanie kosztów ogólnego zarządu w przedsiębiorstwie górniczym w tym <i>roszczenia pracownicze</i> [tys. zł]	Źródła finansowania [tys. zł]		
				a	b	c
		b		d	e	f
0	1	2		3		
1	SRK S.A. Oddział "Centralny Zakład Odwadniania Kopalń"	a	203 508,1	a	197 542,8	197 542,8
				b		195 400,4
				c		6 974,6
				d		142,0
		b	7,3	e		991,1
2	SRK S.A. Oddział "Kopalnie Węgla Kamiennego w całkowitej likwidacji"	a	29 721,6	a	27 566,4	27 566,4
				b		26 911,0
				c		133,2
				d		2 677,4
		b	264,8	e		0,0
3	SRK S.A. - koszty ogólnego zarządu	a	15 822,3	a	15 388,5	15 388,5
				b		14 721,4
				c		15,0
				d		1 085,9
		b	0,0	e		0,0
Razem Oddziały Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A.		a	249 052,0	a	240 497,7	240 497,7
				b		237 032,8
				c		7 122,8
				d		3 905,3
		b	272,1	e		991,1
						0,0

* W kwocie wykorzystanej dotacji ujęte zostały dokonane przez Spółkę zwroty w styczniu 2021 r. w kwocie 1 291 490,63 zł, w lutym 2021 r. w kwocie 0,18 zł i 1 685 411,00 zł (z tyt. zwrotu VAT), w kwietniu 2021 r. w kwocie 937,71 zł (z tyt. korekty ZUS) oraz 487 075,91 zł (z tyt. zwrotu VAT)

3.3. Naprawianie szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego

Finansowanie w 2020 r. ze środków budżetowych, zadań dotyczących naprawiania szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego, w tym szkód powstałych z reaktywacji starych zrobów, wynika z ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego z dnia 7 września 2007 r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 1821).

W 2020 r. dokonano weryfikacji wniosków Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A. oraz ich aktualizacji o przyznanie dotacji budżetowej na naprawianie szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego w trakcie i po zakończeniu likwidacji, w oparciu o rozporządzenie Ministra Energii z dnia 24 marca 2017 r. (Dz.U. z 2017 poz. 684) w sprawie dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie likwidacji kopalń, działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń, naprawiania szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego oraz zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym.

Pomiędzy Ministrem Aktywów Państwowych a Spółką Restrukturyzacji Kopalń S.A. zawierane są umowy o udzielenie celowej i podmiotowej dotacji budżetowej w ramach finansowania zadań związanych z naprawianiem szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego. Przyznane w umowach środki budżetowe przekazywane są jednostce w formie miesięcznych zaliczek, po spełnieniu przez nią wymogów określonych w ww. rozporządzeniu Ministra Energii.

W ramach podmiotowej i celowej dotacji budżetowej na realizację 288 zadań związanych z naprawianiem szkód wywołanych ruchem zakładów górniczych będących w trakcie likwidacji i zlikwidowanych zakładów górniczych przyznano łącznie 36 187,7 tys. zł.

3.3.1. Naprawianie szkód wywołanych ruchem zlikwidowanego zakładu górniczego

Z ogólnej kwoty środków podmiotowej dotacji budżetowej wynikającej z umowy zawartej w dniu 23.04.2020 r. wraz z późniejszymi aneksami, na realizację 81 zadań związanych z naprawianiem szkód wywołanych ruchem zlikwidowanego zakładu górniczego przyznano środki w łącznej kwocie 14 131,9 tys. zł, z czego dla zakładów postawionych w stan likwidacji przed dniem 01.01.2007 r., na realizację 16 zadań łączną kwotę 5 105,7 tys. zł, a dla zakładów postawionych w stan likwidacji po dniu 01.01.2007 r. na wykonanie 65 zadań środki w wysokości 9 026,2 tys. zł.

W 2020 r. Ministerstwo Aktywów Państwowych przekazało na rachunek bankowy Spółki na realizację 81 zadań, zaliczkę dotacji budżetowej przeznaczonej na naprawianie szkód wywołanych ruchem zlikwidowanych zakładów górniczych w kwocie 14 131,9 tys. zł. Kwota przekazanych zaliczek dotacji budżetowej była równa dotacji przyznanej. Środki wykorzystane wynosiły 13 683,6 tys. zł i były mniejsze od kwoty przekazanej o 448,3 tys. zł. Niewykorzystaną dotację budżetową zwrócono na rachunek bankowy Ministerstwa w 2020 r., w kwocie 0,5 tys. zł oraz w styczniu 2021 r. w kwocie 447,7 tys. zł.

Spółka wykonywała zadania polegające m.in. na:

- utrzymaniu przepompowni odwadniających obszar niecek bezodpływowych, powstałych w wyniku eksploatacji górniczej na terenie Bytomia,
- modernizacji systemów odwadniania zalewisk bezodpływowych,
- zapłacie odszkodowań m.in.: za szkody wyrządzone w nawierzchniach ulic, a także za niemożność użytkowania gruntów i straty w plonach.

Dokonane zwroty dotyczące zadań realizowanych w ramach Rejonów Oddziału „Kopalnie Węgla Kamiennego w całkowitej likwidacji” realizujących naprawianie szkód wywołanych ruchem zlikwidowanych zakładów górniczych, postawionych w stan likwidacji przed 01.01.2007 r. oraz po dniu 01.01.2007 r. dotyczyły w głównej mierze przeszacowania kosztów utrzymania przepompowni.

Tablica 3.3.1.

Podział środków dotacji budżetowej w 2020 r. na naprawianie szkód wywołanych ruchem zlikwidowanego zakładu górniczego

[tys. zł]

	Nazwa zadania	Dotacja przyznana w 2020 r.		Realizacja w 2020 r.			
		Liczba zadań	Kwota dotacji	Liczba zadań	Środki przekazane	Liczba zadań	Środki wykorzystane
0	1	2	3	4	5	6	7
1.	SRK S.A. Oddział "Kopalnie Węgla Kamiennego w całkowitej likwidacji" realizujący naprawianie szkód wywołanych ruchem zlikwidowanego zakładu górniczego - w ramach umowy z 23.04.2020 r. (dotacja podmiotowa)	81	14 131,9	81	14 131,9	81	13 683,6
1.1	Rejony realizujące naprawianie szkód wywołanych ruchem zlikwidowanych zakładów górniczych, postawionych w stan likwidacji przed 01.01.2007 r.	16	5 105,7	16	5 105,7	16	5 032,7
1.2	Rejony realizujące naprawianie szkód wywołanych ruchem zlikwidowanych zakładów górniczych, postawionych w stan likwidacji po 01.01.2007 r., w tym:	65	9 026,2	65	9 026,2	65	8 650,9
1.2.1	Rejon po zlikwidowanym Oddziale KWK "Anna"	24	471,1	24	471,1	24	471,1
1.2.2	Rejon po zlikwidowanym Oddziale KWK "Brzeszcze Wschód"	36	8 165,0	36	8 165,0	36	7 790,1
1.2.3	Rejon po zlikwidowanym Oddziale KWK "Kazimierz Juliusz"	4	388,4	4	388,4	4	388,0
1.2.4	Rejon po zlikwidowanym Oddziale KWK "Wieczorek I"	1	1,7	1	1,7	1	1,7

Spółka uzyskała przychody z tytułu realizacji zadań związanych z naprawianiem szkód objętych przedmiotową umową, które wynosiły 329,4 tys. zł, z czego kwotą 190,6 tys. zł sfinansowano koszty zadań planowanych do realizacji.

Spółka zwróciła na rachunek bankowy Ministerstwa Aktywów Państwowych kwotę 448,3 tys. zł z tytułu niewykorzystanej dotacji budżetowej

3.3.2. Naprawianie szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego będącego w trakcie likwidacji

W 2020 r. pomiędzy Ministrem Aktywów Państwowych a Spółką Restrukturyzacji Kopalń S.A. zawarto 2 umowy, zgodnie z którymi na naprawianie szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego będącego w likwidacji, na realizację 207 zadań przyznano dotację budżetową w łącznej kwocie 22 055,9 tys. zł.

Z celowej dotacji budżetowej, w ramach umowy zawartej w dniu 09.04.2020 r. wraz z późniejszymi aneksami Oddziałowi KWK „Makoszowy” na realizację 42 zadań przyznano dotację budżetową w łącznej kwocie 6 042,6 tys. zł. W ramach umowy wraz z aneksami na realizację 165 zadań wywołanych ruchem zakładu górniczego będącego w trakcie likwidacji przyznano środki podmiotowej dotacji budżetowej w kwocie 16 013,3 tys. zł.

W 2020 r. Ministerstwo Aktywów Państwowych przekazało na rachunek bankowy Spółki, zaliczkę dotacji budżetowej, przeznaczonej na naprawianie szkód wywołanych ruchem zakładów górniczych będących w trakcie likwidacji, w łącznej kwocie 22 087,1 tys. zł, z czego 6 042,5 tys. zł w ramach celowej dotacji budżetowej, a 16 044,6 tys. zł w ramach podmiotowej dotacji budżetowej. Środki wykorzystane wynosiły 21 920,5 tys. zł i były mniejsze od kwoty przekazanej o 166,6 tys. zł. Niewykorzystaną dotację budżetową zwrócono na rachunek bankowy Ministerstwa w 2020 r., w kwocie 80,3 tys. zł oraz w styczniu 2021 r. w kwocie 86,3 tys. zł. Spółka wykonywała zadania polegające m.in. na:

- utrzymaniu przepompowni odwadniających obszar niecek bezodpływowych, powstałych w wyniku eksploatacji górniczej na terenie Bytomia, Zabrze i Gierałtowic,
- wypłacie odszkodowań z tytułu szkód wyrządzonych w budynkach mieszkalnych, gospodarczych,
- zwrocie kosztów poniesionych na zabezpieczenie przed wpływami eksploatacji górniczej.

Dokonane zwroty dotyczące zadań realizowanych w ramach Oddziałów SRK S.A. realizujących naprawianie szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego będącego w trakcie likwidacji, dotyczyły w głównej mierze przeszacowania kosztów utrzymania przepompowni jak również weryfikacji kosztów realizacji zadania określonych na podstawie rozstrzygniętych procedur przetargowych.

Tablica 3.3.2.

Podział środków dotacji budżetowej w 2020 r. na naprawianie szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego będącego w trakcie likwidacji

[tys. zł]

	Nazwa zadania	Dotacja przyznana w 2020 r.		Realizacja w 2020 r.			
		Liczba zadań	Kwota dotacji	Liczba zadań	Środki przekazane	Liczba zadań	Środki wykorzystane
0	1	3	4	5			6
1.	Oddziały SRK S.A. realizujące naprawianie szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego będącego w trakcie likwidacji:	207	22 055,9	207	22 087,1	205	21 920,5
1.1	w ramach umowy z 09.04.2020 r. (dotacja celowa)	42	6 042,6	42	6 042,5	41	6 022,4
1.1.1	Oddział KWK "Makoszowy"	42	6 042,6	42	6 042,5	41	6 022,4
1.2	w ramach umowy z 23.04.2020 r. (dotacja podmiotowa)	165	16 013,3	165	16 044,6	164	15 898,1
1.2.1	Oddział KWK "Boże Dary - Mysłowice Wesola I" Ruch KWK "Boże Dary"	1	217,0	1	217,0	1	217,0
1.2.2	Oddział KWK "Boże Dary - Mysłowice Wesola I" Ruch KWK "Mysłowice - Wesola I"	27	6 067,2	27	6 067,2	27	6 067,2
1.2.3	Oddział KWK "Centrum"	17	3 318,4	17	3 318,4	17	3 268,5
1.2.4	Oddział KWK "Jas -Mos - Rydułtowy" Ruch "Jas - Mos"	9	2 066,5	9	2 066,3	9	2 060,7
1.2.5	Oddział KWK "Krupiński"	31	1 729,2	31	1 729,4	31	1 729,2
1.2.6	Oddział KWK "Piekary I"	15	361,2	15	361,2	15	344,9
1.2.7	Oddział KWK "Pokój I - Śląsk" Ruch "Pokój I"	24	1 339,5	24	1 339,5	24	1 339,5
1.2.8	Oddział KWK "Pokój I - Śląsk" Ruch "Śląsk"	29	761,8	29	793,1	28	718,6
1.2.9	Oddział KWK "Wieczorek II"	12	152,5	12	152,5	12	152,5

Spółka zwróciła na rachunek bankowy Ministerstwa Aktywów Państwowych kwotę 166,6 tys. zł z tytułu niewykorzystanej dotacji budżetowej

3.4. Restrukturyzacja zatrudnienia

3.4.1. Stan i struktura zatrudnienia w górnictwie węgla kamiennego

Zatrudnienie w sektorze górnictwa węgla kamiennego zmniejszyło się ze stanu 81 097 osób na dzień 31.12.2019 r. do 78 037 osób na dzień 31.12.2020 r. (o 3 060 osób).

Wg stanu na dzień 31.12.2019 r. zatrudnionych pod ziemią było 62 534 pracowników, a na powierzchni 18 563 pracowników, natomiast na dzień 31.12.2020 r. pod ziemią zatrudnionych było 60 185 pracowników (zmniejszenie o 2 349), a na powierzchni 17 852 pracowników (zmniejszenie o 711). Należy zaznaczyć, że w kategorii „zatrudnieni na powierzchni” uwzględnieni są pracownicy zakładów przeróbki mechanicznej węgla (6 296 osób). W 2020 r. nastąpiło zmniejszenie zatrudnienia w zakładach przeróbki mechanicznej węgla o 367 osób.

Na dzień 31.12.2019 r. w górnictwie węgla kamiennego zatrudnionych było 1 589 osób posiadających uprawnienia emerytalne, podczas gdy na koniec grudnia 2020 r. zatrudnionych było 1 212 osób z takimi uprawnieniami. Liczba zatrudnionych pracowników posiadających uprawnienia emerytalne w grudniu 2020 r. zmniejszyła się o 377 osób w stosunku do stanu na koniec 2019 r. Przepisy górnicze wymagają zatrudnienia w ruchu zakładu górniczego pracowników o szczególnych kwalifikacjach. Osoby posiadające uprawnienia emerytalne uzupełniają powstałe w tym zakresie niedobory w zatrudnieniu. W tej grupie występują osoby z ustaloną datą zwolnienia (363 osoby), jak również osoby bez ustalonej daty zwolnienia (849 osób) np. osoby przebywające na zwolnieniach lekarskich, oddelegowane do pełnienia funkcji w związkach zawodowych, itd.).

W 2020 r. z górnictwa odeszły 4 102 osoby (w tym 2 607 osób na emerytury), natomiast przyjęto do pracy 1 042 osoby (w tym 570 osób przyjęto w związku z uzupełnieniem kadry).

Tablica 3.4.1a

Stan zatrudnienia, zwolnienia i przyjęcia w sektorze górnictwa węgla kamiennego

[osoby]

Lp.	Wyszczególnienie	2019 r.	2020 r.
		[osoby]	
0	1	2	3
1	Stan zatrudnienia na początek okresu	80 672	81 097
2	Odejścia ¹⁾	3 792	4 102
2.1	Odejścia z przyczyn związanych z pracownikiem - ogółem; w tym:	3 787	4 085
	- emerytury	2 345	2 607
	- pozostałe odejścia z przyczyn związanych z pracownikiem	1 442	1 478
	2.2 Pozostałe odejścia z przyczyn nie dotyczących pracowników	5	17
3	Przyjęcia - ogółem ¹⁾	4 217	1 042
w tym	3.1 Powroty do pracy zgodnie z Kodeksem pracy	88	94
	3.2 Inne powroty do pracy byłych pracowników przedsiębiorstw górniczych	295	294
	3.3 Absolwenci	134	84
	3.4 Pozostałe przyjęcia związane z uzupełnieniem kadry	3 700	570
4	Zmiana stanu zatrudnienia	425	- 3 060
5	Stan zatrudnienia na koniec okresu	81 097	78 037

¹⁾ Pozycja 2 i 3 - odejścia i przyjęcia pomniejszono o przemieszczenia wewnętrzne

Tablica 3.4.1b

Struktura zatrudnienia w przedsiębiorstwach górniczych

[osoby]

Wyszczególnienie	Dane na dzień:	Robotnicy		Dozór techniczny		Prac. admin. - biurowi	Pozostali prac. pow.	Ogółem
		dół	powierzchnia	dół	powierzchnia			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ogółem górnictwo węgla kamiennego	31.12.2019 r.	52 293	10 660	10 241	3 084	4 806	13	81 097
	31.12.2020 r.	50 223	10 139	9 962	3 083	4 617	13	78 037
	różnica	-2 070	-521	-279	-1	-189	0	-3 060

Tablica 3.4.1c

Stan zatrudnienia w sektorze górnictwa węgla kamiennego wg miejsca pracy

[osoby]

Wyszczególnienie		Stan zatrudnienia na dzień:		Różnica
		31.12.2019 r.	31.12.2020 r.	
1		2	3	4
Ogółem		81 097	78 037	-3 060
	dół	62 534	60 185	-2 349
	powierzchnia	18 563	17 852	-711
z czego:	przeróbka mechaniczna *	6 663	6 296	-367

* osoby, które zgodnie z umową o pracę są zatrudnione na przeróbce mechanicznej węgla

Tablica 3.4.1d

Zatrudnienie pracowników z uprawnieniami emerytalnymi w górnictwie

(stan na 31.12.2020 r.)

[osoby]

Wyszczególnienie		Ogółem górnictwo węgla kamiennego
1		2
31.12.2019 r.		1 589
31 grudnia 2020 r.		1 212
% do ogółu zatrudnionych wspólnie		1,6
w tym	pod ziemią	876
	w zakładzie przeróbki mechanicznej węgla	75
	na pozostałej powierzchni	261
w tym	robotnicy pod ziemią	490
	w zakładzie przeróbki mechanicznej węgla	63
	robotnicy na pozostałej powierzchni	43
	kadra inż. techn. pod ziemią	386
	kadra inż. techn. w zakładzie przeróbki mechanicznej węgla	12
	kadra inż. techn. na powierzchni	45
	pozostali	173
w tym	z ustaloną datą odejścia	363
	bez ustalonej daty odejścia	849

3.4.2. Finansowanie z budżetu państwa świadczeń emerytów i rencistów kopalń postawionych w stan likwidacji

Zgodnie z zapisami art. 14 i art. 16 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego SRK S.A. realizuje obowiązek wypłaty rent wyrównawczych:

- dla byłych pracowników kopalń postawionych w stan likwidacji do dnia 01.01.2007 r., dla których przejęło obowiązek wypłaty świadczenia,
- byłym pracownikom kopalń przekazanych do SRK S.A. i postawionych w stan likwidacji przed dniem 01 stycznia 2019 r.

W dniu 7 stycznia 2020 r. została zawarta umowa o przekazanie dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie w 2020 r. rent wyrównawczych wypłacanych na podstawie wyroków sądowych, ugód sądowych lub ugód pozasądowych. W efekcie podpisanej umowy oraz aneksów do niej, na renty wyrównawcze przewidziano środki finansowe w wysokości 33 357,5 tys. zł, z czego wykorzystano 33 223,2 tys. zł.

Tablica 3.4.2

Finansowanie w 2020 r. ze środków budżetu państwa świadczeń emerytów i rencistów kopalń postawionych w stan likwidacji

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba osób, które skorzystały ze świadczeń w 2020 r. *	Środki dotacji budżetowej wykorzystane w 2020 r.
		[liczba świadczeń]	[tys. zł]
0	1	2	3
1	Ogółem	2 629	33 223,2
2	Renty wyrównawcze przysługujące od kopalń postawionych w stan likwidacji przed 1 stycznia 2007 r.	1 673	18 645,6
3	Renty wyrównawcze przysługujące od kopalń postawionych w stan likwidacji po 1 stycznia 2015 r. (w tym KWK "Kazimierz-Juliusz" sp. z o.o.)	956	14 577,7

* Według faktycznie wypłaconych świadczeń.

3.4.3. Restrukturyzacja zatrudnienia w kopalniach likwidowanych w Spółce Restrukturyzacji Kopalń S.A.

Zgodnie z zapisami art. 11a ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w okresie likwidacji kopalni, zakładu górniczego lub jego oznaczonych części nabytych po dniu 1 stycznia 2015 r. przez przedsiębiorstwo, o którym mowa w art. 8 ust. 1, pracownikom nieposiadającym uprawnień emerytalnych przysługuje, po spełnieniu warunków zapisanych w art. 11b i art. 11e wymienionej wyżej ustawy, prawo do skorzystania z jednego z niżej wymienionych świadczeń osłonowych:

- urlop górniczy,
- urlop dla pracowników zakładu przeróbki mechanicznej węgla,
- jednorazowa odprawa pieniężna.

W dniu 31 stycznia 2020 r. na podstawie zapisów ustawy, rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 10 kwietnia 2015 r. w sprawie dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie świadczeń z tytułu urlopów górniczych oraz urlopów dla pracowników zakładu przeróbki mechanicznej węgla (Dz. U. z 2015 r. poz. 512) została zawarta umowa o przyznanie dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie w 2020 r. świadczeń osłonowych (tj. urlopów górniczych i urlopów dla pracowników zakładu przeróbki mechanicznej węgla) przez SRK S.A. w: KWK Anna, KWK „Boże Dary – Mysłowice-Wesoła I” Ruch „Boże Dary”, KWK „Centrum”, KWK „Jas-Mos – Rydułtowy I” Ruch „Jas-Mos”, KWK „Krupiński”, KWK „Makoszowy”, KWK „Mysłowice”, KWK „Boże Dary – Mysłowice – Wesoła I” Ruch „Mysłowice-Wesoła I”, KWK „Piekary I”, KWK „Pokój I – Śląsk” Ruch „Pokój I”, KWK „Pokój I – Śląsk” Ruch „Śląsk”, KWK „Wieczorek I”, KWK „Wieczorek II”.

W efekcie podpisanej umowy oraz aneksów do niej zawartych, na świadczenia osłonowe przewidziano środki finansowe w wysokości 62 657,8 tys. zł, z czego wykorzystano 62 468,2 tys. zł.

Tablica 3.4.3

Finansowanie w 2020 r. ze środków budżetu państwa świadczeń osłonowych

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba osób, które skorzystały ze świadczeń w 2020 r.*)	Środki dotacji budżetowej przekazane w 2020 r.
		[liczba świadczeń]	[tys. zł]
0	1	2	3
1	Ogółem	1 136	62 468,2
2	Urlopy górnicze	1 050	59 432,1
3	Urlopy dla pracowników zakładu przeróbki mechanicznej	86	3 036,1

* Według faktycznie wypłaconych świadczeń.

W związku z procesem nieodpłatnego nabywania kopalń przeznaczonych do likwidacji przez Spółkę Restrukturyzacji Kopalń S.A., zatrudnienie w Spółce zmniejszyło się ze stanu 2 968 osób na dzień 31.12.2019 r. do 2 818 osób na dzień 31.12.2020 r., równocześnie Spółka w latach 2015 – 2020 uruchomiła świadczenia osłonowe, z których skorzystało 9 798 osób. W 2020 r. nie było nowych odejść na świadczenia osłonowe.

Tablica 3.4.4

Świadczenia osłonowe w okresie maj 2015 r. – grudzień 2020 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba osób, które skorzystały po raz pierwszy ze świadczeń:					
		V-XII 2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
0	1	2	3	4	5	6	7
1	Ogółem	3 035	2 886	2 943	843	91	0
2	Urlopy górnicze	2 299	1 746	1 876	111	91	0
3	Urlopy dla pracowników zakładu przeróbki mechanicznej węgla	193	55	272	90	0	0
4	Jednorazowe odprawy pieniężne	543	1 085	795	642	0	0

3.4.4. Finansowanie świadczeń rekompensacyjnych z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla

Ustawa z dnia 12 października 2017 r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (Dz. U. z 2017 r. poz. 1971) wprowadziła możliwość skorzystania przez uprawnione osoby ze świadczenia, które należy rozumieć jako rekompensatę z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla przysługującego emerytom, rencistom z przedsiębiorstw górniczych oraz wdowom, wdowcom bądź sierotom, o których mowa w art. 2 ust. 1 ustawy.

W 2018 r. Parlament uchwalił ustawę z dnia 23 listopada 2018 r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla oraz z tytułu zaprzestania pobierania bezpłatnego węgla przez osoby niebędące pracownikami przedsiębiorstwa górniczego (Dz.U. z 2019 r. poz. 29) będącą kontynuacją ustawy z 2017 r., która weszła w życie 22 stycznia 2019 r. Wprowadziła ona możliwość skorzystania przez uprawnione osoby ze świadczenia, które należy rozumieć jako rekompensatę z tytułu utraty prawa do bezpłatnego oraz z tytułu zaprzestania pobierania bezpłatnego węgla, przysługującego osobom o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy tj. głównie wdowy i sieroty po górnikach, którzy zginęli przy pracy lub zmarli, jako czynni pracownicy kopalń oraz osoby, które spóźniły się z wnioskami składanymi na podstawie ustawy z 2017 r. oraz te, których wnioski nie zostały zweryfikowane przed zakończeniem okresu wypłat poprzedniej ustawy.

Rekompensata to jednorazowe świadczenie przewidziane dla osób, które prawo do deputatu węglowego utraciły (art. 1 ustawy), a fakt ten spowodowany został utratą mocy (przed dniem wejścia w życie ustawy) układów zbiorowych pracy, Porozumień bądź innych regulacji obowiązujących w przedsiębiorstwie górniczym. Świadczenie to jest wypłacane przez przedsiębiorstwa wypłacające, o których mowa w art. 2 ust. 3 ustawy rekompensacyjnej.

W 2020 r. środki dotacji budżetowej zostały przeznaczone tylko na zrefundowanie kosztów prawomocnych wyroków sądowych, obejmujących należność główną tj. świadczenie rekompensacyjne z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla lub z tytułu zaprzestania pobierania bezpłatnego węgla przez osoby niebędące pracownikami przedsiębiorstwa górniczego w kwocie 843 333,33 zł.

4. WYDOBYCIE I SPRZEDAŻ WĘGLA KAMIENNEGO PRZEZ KRAJOWYCH PRODUCENTÓW

W 2020 r. wydobycie węgla kamiennego ogółem wyniosło 52 419,2 tys. ton i było niższe niż w 2019 r. o 7 400,9 tys. ton. Kształtowanie się wielkości wydobycia węgla kamiennego w 2020 r. oraz 2019 r. według rodzajów węgla, przedstawiało się następująco:

Produkcja ogółem [tys. ton]		2019 r.	2020 r.	Różnica	Dynamika %
		I - XII	I - XII	I - XII	I-XII/I-XII
		59 820,1	52 419,2	-7 400,9	87,6
z tego:	węgiel energetyczny	47 748,9	40 145,2	-7 603,6	84,1
	węgiel koksowy	12 071,2	12 274,0	202,8	101,7

Wydobycie węgla energetycznego w 2020 r. obniżyło się o 15,9%, natomiast wydobycie węgla koksowego wzrosło o 1,7%, w porównaniu do 2019 r.

Stan zapasów węgla kamiennego ogółem w kopalniach na koniec 2020 r. wyniósł 5 557,3 tys. ton, w porównaniu do stanu zapasów na koniec grudnia 2019 r. zwiększył się o 1 140,7 tys. ton.

Sprzedaż ogółem węgla kamiennego w 2020 r. wyniosła 50 839,9 tys. ton i w porównaniu do 2019 r., była niższa o 6 015,6 tys. ton. W okresie tym nastąpiło zmniejszenie sprzedaży na rynek krajowy o 6 590,1 tys. ton (o 12,4%).

W sprzedaży węgla kamiennego na rynek krajowy w 2020 r., w porównaniu do 2019 r., wystąpił spadek sprzedaży do:

- energetyki zawodowej o 14,0%;
- energetyki przemysłowej o 13,5%;
- ciepłowni zawodowych i niezawodowych o 13,0%;
- pozostałych odbiorców krajowych o 12,7%;
- innych odbiorców przemysłowych o 10,3%;
- koksowni o 5,9%.

Wielkość sprzedaży węgla kamiennego z przeznaczeniem na wywóz i eksport w 2020 r., wyniosła 4 091,7 tys. ton. Wywóz do Unii Europejskiej i eksport węgla kamiennego poza granice UE był realizowany poprzez pośredników oraz bezpośrednio przez spółki węglowe. Poprzez pośredników w 2020 r. przeznaczono na sprzedaż poza granice kraju 1 162,2 tys. ton węgla (mniej o 13,0% niż w 2019 r.), natomiast bezpośrednio przez kopalnie: 2 929,6 tys. ton (więcej o 34,3%).

W 2020 r. za granicę faktycznie wywieziono i wyeksportowano łącznie 4 087,3 tys. ton węgla kamiennego, z tego:

- wywieziono (do krajów UE) 3 952,0 tys. ton, co stanowiło 96,7% ogółem wywozu i eksportu;
- wyeksportowano (poza kraje UE) 135,2 tys. ton, co stanowiło 3,3% ogółem wywozu i eksportu.

Niższy poziom sprzedaży węgla energetycznego (w ilości 4,4 tys. ton), w porównaniu do węgla przeznaczonego do sprzedaży, związany jest z tym, że ponad 95% węgla zakupionego przez pośredników od spółek węglowych dla potrzeb wywozu lub eksportu drogą morską w pierwszej kolejności magazynowany jest na składowiskach portowych i śródlądowych pośredników, a następnie wysyłany za granicę.

Największym odbiorcą węgla kamiennego wśród krajów Unii Europejskiej były Czechy (2 284,1 tys. ton węgla) oraz Austria, do której wywieziono 930,4 tys. ton. Na obu tych kierunkach dominowała sprzedaż węgla koksowego, którego wywóz do Czech wyniósł 1 987,9 tys. ton, a do Austrii 872,1 tys. ton.

Wśród krajów spoza UE odbiorcą węgla była Ukraina, do której wyeksportowano 126,1 tys. ton węgla, w tym 46,7 tys. ton energetycznego i 79,4 koksowego.

W 2020 r. sprzedaż ogółem węgla do celów energetycznych wyniosła 38 870,4 tys. ton (ok. 76,5% sprzedaży węgla ogółem) i była niższa o 13,8% (o 6 204,9 tys. ton) niż w 2019 r. Sprzedaż ogółem węgla do celów energetycznych według podstawowych sortymentów, w porównywalnym okresie 2019 r. oraz 2020 r. przedstawiała się następująco:

Sprzedaż węgla energetycznego [tys. ton]		2019 r.	2020 r.	Różnica	Dynamika %
		I - XII	I - XII	I - XII	I-XII/I-XII
ogółem:	Węgiel energetyczny - ogółem	45 075,3	38 870,4	-6 204,9	86,2
	sortymenty grube	3 271,7	2 594,2	-677,5	79,3
	sortymenty średnie i drobne	2 084,0	1 707,2	-376,8	81,9
	miały	38 897,7	33 782,4	-5 115,3	86,8
	sortymenty pozostałe	821,9	786,6	-35,3	95,7

Spadek wielkości sprzedaży węgla do celów energetycznych ogółem spowodowany był obniżeniem sprzedaży węgla energetycznego na rynek krajowy 13,7% (o 6 606,2 tys. ton) oraz spadkiem sprzedaży z przeznaczeniem na wywóz i eksport o 16,2% (o 144,7 tys. ton). Ok. 86,9% sprzedaży ogółem węgla do celów energetycznych stanowiły miały, w porównaniu do 2019 r. ich sprzedaż była niższa o 13,2% (o 5 115,3 tys. ton).

Sprzedaż węgla ogółem do koksowania w 2020 r. wyniosła 11 969,5 tys. ton i była wyższa o 1,6% (o 189,3 tys. ton) niż w 2019 r. Wzrost sprzedaży węgla koksowego wynikał ze wzrostu sprzedaży z przeznaczeniem na wywóz i eksport o 27,4%, mimo spadku sprzedaży węgla koksowego w kraju o 5,8% w porównaniu do 2019 r.

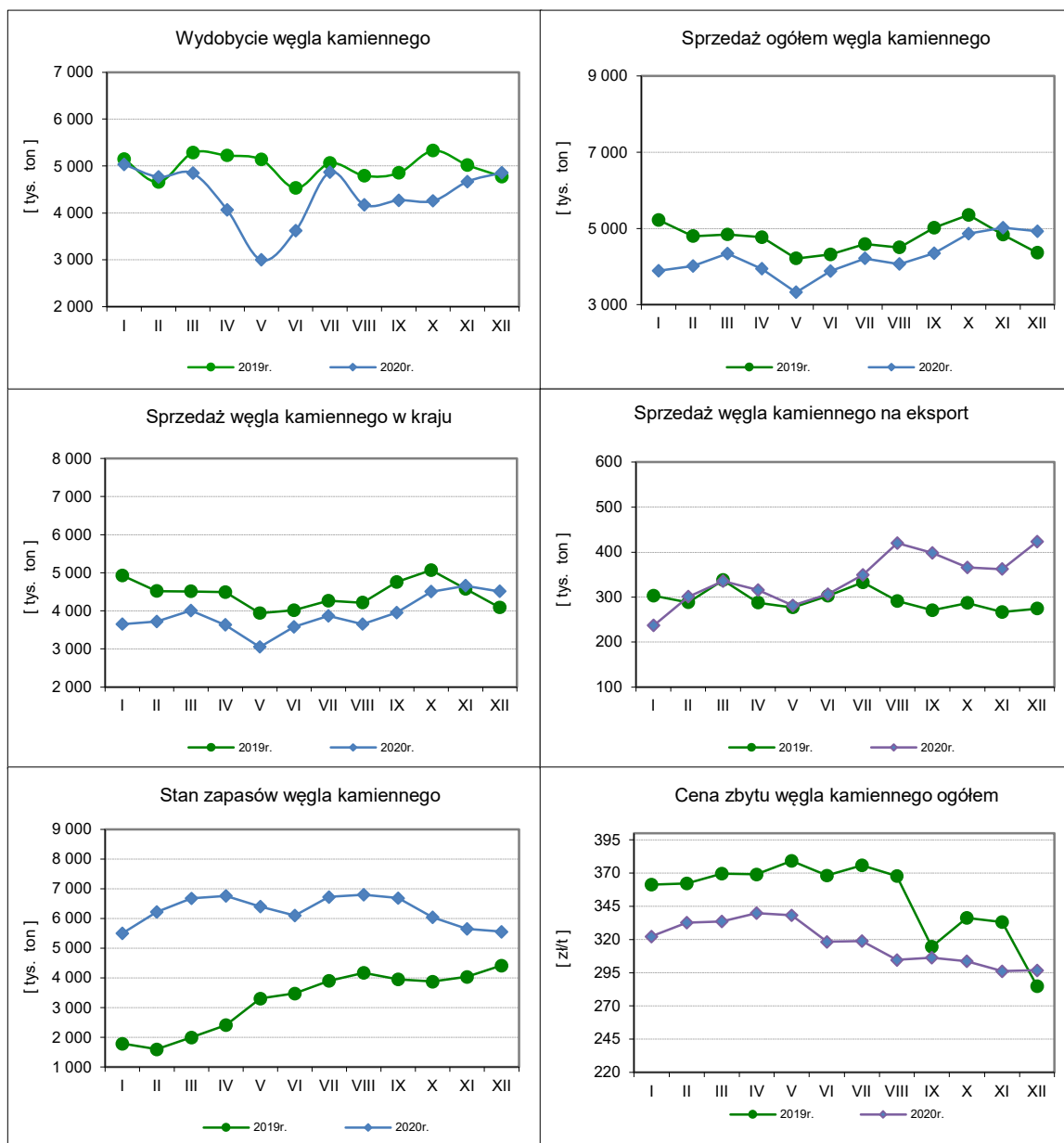
5. CENY NETTO ZBYTU WĘGLA KAMIENNEGO

Cena zbytu węgla ogółem w 2020 r. wyniosła 316,22 zł/t i w porównaniu do 2019 r. spadła o 10,0%, przy czym cena zbytu ogółem węgla do celów energetycznych spadła o 0,7%, natomiast cena zbytu węgla do koksowania uległa spadkowi o 29,9%.

Cena zbytu węgla energetycznego ogółem (w sprzedaży na rynek krajowy oraz wywóz i eksport) w zł/GJ w 2020 r. wyniosła 12,54 zł/GJ. W 2019 r. cena zbytu węgla energetycznego ogółem osiągnęła poziom 12,74 zł/GJ.

Wykres 5a

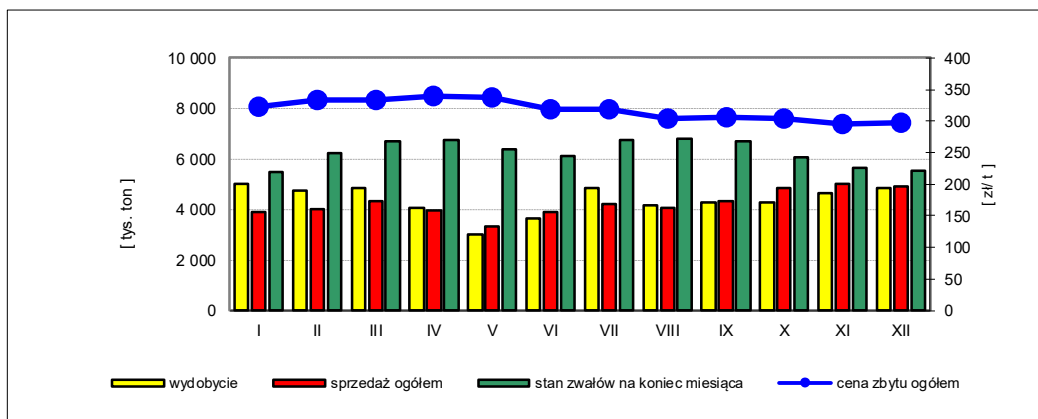
**Wydobycie, sprzedaż, ceny zbytu oraz stan zapasów węgla kamiennego
- tendencje w latach 2019 – 2020¹**

¹ Poprzez „eksport” rozumie się wywóz do krajów Unii Europejskiej oraz eksport poza granice UE.

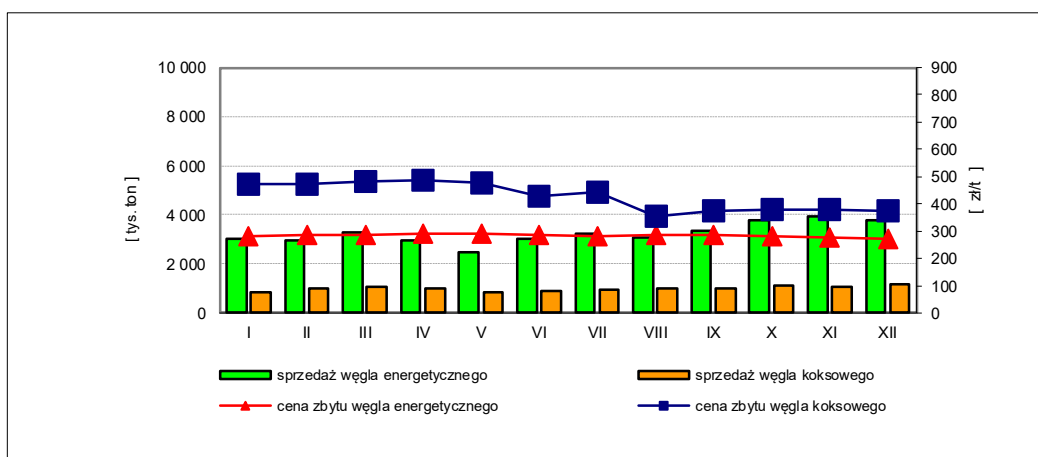
Wykres 5b

Wydobycie, sprzedaż, cena zbytu oraz stan zapasów węgla kamiennego w 2020 r.

Wykres 5c

Sprzedaż i ceny zbytu węgla kamiennego w 2020 r. wg rodzaju węgla

Tablica 5d

Sprzedaż węgla kamiennego ogółem

[tys. ton]

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2019 r.		2020 r.		Różnica kol. 4 - kol. 2
		od początku roku	udział %	od początku roku	udział %	
0	1	2	3	4	5	6
1	Sprzedaż ogółem	56 855,5	100,0	50 839,9	100,0	-6 015,6
2	Sprzedaż krajowa razem	53 338,2	93,8	46 748,2	92,0	-6 590,0
3	Wywóz do UE i eksport - razem	3 517,3	6,2	4 091,7	8,0	574,4

6. ZOBOWIĄZANIA I NALEŻNOŚCI

6.1. Stan oraz struktura zobowiązań i należności

Stan zobowiązań oraz stan należności górnictwa węgla kamiennego na koniec 2019 r. oraz na 31.12.2020 r. przedstawiał się następująco:

Stan na	Zobowiązania	Należności	Saldo (nadwyżka zobowiązań nad należnościami)
31.12.2019 r.*	13 440,78	2 083,04	11 357,74
31.12.2020 r.*	16 104,25	2 093,24	14 011,01

* dane po badaniu sprawozdań finansowych przez biegłych rewidentów

Stan zobowiązań na koniec 2020 r., w porównaniu do stanu na koniec 2019 r., uległ zwiększeniu o 2 663,47 mln zł, a stan należności zwiększył się o 10,20 mln zł.

W stanie zobowiązań na 31.12.2020 r. zobowiązania krótkoterminowe wynosiły 12 365,46 mln zł, a długoterminowe 3 738,79 mln zł.

W stanie zobowiązań na koniec 2020 r. uwzględnione zostały:

- zobowiązania główne	w wysokości	15 786,23 mln zł,
- odsetki	w wysokości	318,02 mln zł.

W łącznej kwocie zobowiązań długo- i krótkoterminowych na 31.12.2020 r. zobowiązania publicznoprawne wynosiły 2 290,37 mln zł (14,2% zobowiązań ogółem), zobowiązania cywilnoprawne 12 941,59 mln zł (80,4%), a zobowiązania z tytułu wynagrodzeń 872,29 mln zł (5,4%). Uwzględniając kryteria podziału zobowiązań na wymagalne i niewymagalne, zobowiązania niewymagalne³ na koniec 2020 r. wynosiły 15 898,09 mln zł (98,7% stanu zobowiązań). Zobowiązania wymagalne na 31.12.2020 r. wynosiły 206,16 mln zł (1,3% ogólnego stanu zobowiązań górnictwa) i obejmowały zobowiązania cywilnoprawne, które na koniec 2020 r.

W strukturze zobowiązań górnictwa węgla kamiennego na 31.12.2020 r. główne pozycje zobowiązań przedstawiały się następująco:

- zobowiązania z tytułu dostaw i usług	w kwocie	2 810,20 mln zł (17,5%),
- zobowiązania wobec ZUS, FP, FGŚP, FEP	w kwocie	1 756,51 mln zł (10,9%),
- zobowiązania z tytułu kredytów	w kwocie	665,40 mln zł (4,1%),
- zobowiązania wobec budżetu państwa	w kwocie	517,25 mln zł (3,2%),
- zobowiązania wobec gmin	w kwocie	40,21 mln zł (0,2%).

Wyżej wymienione zobowiązania wynosiły łącznie 5 789,57 mln zł (35,9% ogólnego stanu zobowiązań). Ponadto, znaczący udział w strukturze zobowiązań zajmują pozostałe zobowiązania. Pozycja ta, to między innymi: zobowiązania z tytułu wynagrodzeń, potrąceń z wynagrodzeń, zaliczek na dostawy, zobowiązania inwestycyjne, zobowiązania z tytułu leasingu finansowego oraz emisji dłużnych papierów wartościowych.

³ Jako niewymagalne określono zobowiązania, dla których na dzień sporządzenia informacji nie upłynął termin zapłaty oraz zobowiązania, które posiadały uzgodniony z wierzycielami termin zapłaty przypadający na okresy późniejsze (np. zobowiązania objęte restrukturyzacją), a także zobowiązania z tytułu wynagrodzeń.

Tablica 6.1a

Stany i struktura zobowiązań na 31.12.2020 r.

[tys. zł]

Lp.	Wyszczególnienie	Zobowiązania długo- i krótkoterminowe		
		zobowiązania główne	odsetki	razem
0	1	2	3	4
1	Zobowiązania wobec budżetu państwa ogółem z tego z tytułu:	516 627,0	619,0	517 246,0
1.1	Podatku dochodowego od osób fizycznych	188 222,0	0,0	188 222,0
1.2	Podatku dochodowego od osób prawnych	129,0	619,0	748,0
1.3	Podatku od towarów i usług	113 433,0	0,0	113 433,0
1.4	Podatku akcyzowego	1 142,0	0,0	1 142,0
1.5	Cła	0,0	0,0	0,0
1.6	Wpłaty z zysku	0,0	0,0	0,0
1.7	Pozostałe zobowiązania	213 701,0	0,0	213 701,0
2	Zobowiązania wobec ZUS, FP, FGŚP, FEP ogółem z tego:	1 756 509,0	0,0	1 756 509,0
2.1	Składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne	1 663 132,0	0,0	1 663 132,0
2.2	Fundusz Pracy	86 820,0	0,0	86 820,0
2.3	Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych	3 569,0	0,0	3 569,0
2.4	Fundusz Emerytur Pomostowych	2 988,0	0,0	2 988,0
3	Zobowiązania z tytułu należnych wpłat na PFRON	8 638,0	0,0	8 638,0
4	Zobowiązania z tytułu opłaty eksploatacyjnej dotyczące NFOŚiGW	22 577,0	0,0	22 577,0
5	Zobowiązania z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska oraz administracyjnych kar pieniężnych za przekroczenie lub naruszenie warunków korzystania ze środowiska	12 288,0	0,0	12 288,0
6	Zobowiązania wobec gmin ogółem z tego z tytułu:	38 349,0	1 856,0	40 205,0
6.1	Podatków	4 242,0	1 856,0	6 098,0
6.2	Opłaty eksploatacyjnej	33 865,0	0,0	33 865,0
6.3	Pozostałych zobowiązań	242,0	0,0	242,0
7	Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	2 717 318,0	92 886,0	2 810 204,0
8	Kredyty ogółem z tego:	665 227,0	174,0	665 401,0
	- długoterminowe	598 618,0	0,0	598 618,0
	- krótkoterminowe	66 609,0	174,0	66 783,0
9	Pozostałe zobowiązania	10 048 700,0	222 482,0	10 271 182,0
10	RAZEM	15 786 233,0	318 017,0	16 104 250,0

Tablica 6.1b

Zobowiązania i należności wg kategorii przedsiębiorstw górniczych na 31.12.2020 r.

[tys. zł]

Lp.	Wyszczególnienie	Stan na 31.12.2019 r.*			Zobowiązania ogółem stan na 31.12.2020 r. *										Saldo (kol.5 - kol.14)		
		Zobowiązania ogółem	Należności	Saldo (kol.2 - kol.3)	ogółem	z tego:										Należności	
						długoterminowe			krótkoterminowe								
						w tym z tytułu:			w tym z tytułu:								
						razem	emisji dłużnych papierów wart.	kredytów i pożyczek	razem	dostaw i usług	podatków, cel, ubezpieczeń oraz innych świadczeń	emisji dłużnych papierów wart.	kredytów i pożyczek				
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15		
I	Spółki produkcyjne	13 315 810	2 030 502	11 285 308	15 985 775	3 698 798	0	2 539 120	12 286 977	2 787 612	2 169 949	2 069 337	2 429 098	2 041 604	13 944 171		
II	Spółka restrukturyzacyjna	124 971	52 535	72 436	118 475	39 991	0	0	78 484	22 592	19 022	0	0	51 637	66 838		
	Ogółem	13 440 781	2 083 037	11 357 744	16 104 250	3 738 789	0	2 539 120	12 365 461	2 810 204	2 188 971	2 069 337	2 429 098	2 093 241	14 011 009		

* po badaniu sprawozdań finansowych przez biegłych rewidentów

Tablica 6.1c

**Struktura zobowiązań długo- i krótkoterminowych wg stanu na 31.12.2020 r.
z podziałem na publicznoprawne i cywilnoprawne**

[tys. zł]

Lp.	Wyszczególnienie	Zobowiązania		
		główne	odsetki	razem
0	1	2	3	4
1.	Zobowiązania publicznoprawne, z tego :	2 287 896,0	2 475,0	2 290 371,0
1.1	wymagalne	0,0	0,0	0,0
1.2	niewymagalne, z tego:	2 287 896,0	2 475,0	2 290 371,0
1.2.1	objęte restrukturyzacją (w oparciu o ustawy restrukturyzacyjne)	0,0	0,0	0,0
1.2.2	pozostałe niewymagalne	2 287 896,0	2 475,0	2 290 371,0
2.	Zobowiązania cywilnoprawne (bez wynagrodzeń), z tego:	12 626 045,0	315 542,0	12 941 587,0
2.1	wymagalne	195 199,0	10 965,0	206 164,0
2.2	niewymagalne, z tego:	12 430 846,0	304 577,0	12 735 423,0
2.2.1	objęte restrukturyzacją (w oparciu o ustawy restrukturyzacyjne)	0,0	0,0	0,0
2.2.2	pozostałe niewymagalne	12 430 846,0	304 577,0	12 735 423,0
3.	Zobowiązania z tytułu wynagrodzeń	872 292,0	0,0	872 292,0
4.	OGÓŁEM	15 786 233,0	318 017,0	16 104 250,0

Tablica 6.1d

Zobowiązania wg kategorii przedsiębiorstw górniczych na 31.12.2020 r.

[tys. zł]

Lp.	Wyszczególnienie	Zobowiązania długo- i krótkoterminowe			
		publicznoprawne	cywilnoprawne	z tytułu wynagrodzeń	Razem
0	1	2	3	4	5
1	Spółki produkcyjne	2 271 349,0	12 843 121,0	871 305,0	15 985 775,0
2	Spółka restrukturyzacyjna	19 022,0	98 466,0	987,0	118 475,0
3	OGÓŁEM	2 290 371,0	12 941 587,0	872 292,0	16 104 250,0

7. REALIZACJA PŁATNOŚCI PUBLICZNOPRAWNYCH

Płatności publicznoprawne będące przedmiotem monitorowania dotyczą zobowiązań wobec ZUS, FP, FGŚP, PFRON, FEP budżetu państwa, funduszy ochrony środowiska oraz gmin z tytułu podatków, opłat i kar. Wyniki monitorowania płatności publicznoprawnych dokonywanych przez podmioty górnictwa węgla kamiennego przedstawiane są w następującym układzie:

- **spółki produkcyjne,**
- **spółka restrukturyzacyjna,**
- **podmioty w górnictwie węgla kamiennego razem,** tj. spółki produkcyjne oraz spółka restrukturyzacyjna.

Realizacja płatności w 2020 r. przez **podmioty w górnictwie węgla kamiennego razem** (spółki produkcyjne oraz spółkę restrukturyzacyjną) wobec głównych wierzycieli przedstawiała się następująco:

	Należne wpłaty	Zrealizowane wpłaty	% realizacji
	[tys. zł]		
1) Składki wobec ZUS, FP, FGŚP, FEP ogółem	3 053 680,0	2 103 016,0	68,9
z tego na:			
- ubezpieczenia społeczne	2 228 179,0	1 488 530,0	66,8
- finansowane przez ubezpieczonego	951 009,0	635 723,0	66,8
- finansowane przez pracodawcę	1 277 170,0	852 807,0	66,8
- ubezpieczenie zdrowotne	626 408,0	456 366,0	72,9
- FP	182 666,0	144 444,0	79,1
- FGŚP	7 454,0	5 932,0	79,6
- FEP	8 973,0	7 744,0	86,3
2) Wpłaty na PFRON	104 838,0	104 838,0	100,0
3) Wpłaty wobec budżetu państwa ogółem	1 817 706,0	1 817 706,0	100,0
z tego:			
- podatek dochodowy od osób fizycznych	697 105,0	697 105,0	100,0
- podatek dochodowy od osób prawnych	31 242,0	31 242,0	100,0
- podatek od towarów i usług	1 077 586,0	1 077 586,0	100,0
- podatek akcyzowy	11 773,0	11 773,0	100,0
- wpłata z zysku przez jednoosobowe spółki Skarbu Państwa	0,0	0,0	-
4) Oplaty i kary ekologiczne na rzecz Narodowego i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej	113 492,0	113 492,0	100,0
w tym:			
- opłata eksploatacyjna	48 221,0	48 221,0	100,0
5) Podatki, oplaty i kary na rzecz gmin	329 704,0	329 704,0	100,0
z tego:			
- opłata eksploatacyjna	72 333,0	72 333,0	100,0
- podatek od nieruchomości	220 711,0	220 711,0	100,0
- podatki i inne oplaty na rzecz gmin	36 660,0	36 660,0	100,0

W 2020 r. podmioty w górnictwie węgla kamiennego razem (spółki produkcyjne i spółka restrukturyzacyjna) wpłaciły 4 468 756,0 tys. zł należnych płatności z tytułu zobowiązań publicznoprawnych wynoszących 5 419 420,0 tys. zł. Spółki produkcyjne z tytułu należnych bieżących płatności publicznoprawnych wpłaciły kwotę 4 247 741,0 tys. zł, natomiast spółka restrukturyzacyjna kwotę 221 015,0 tys. zł.

Branża górnicza skorzystała, w ramach Tarczy Antykrzysowej z możliwości odroczenia terminów płatności zobowiązań publicznoprawnych, zgodnie z obowiązującą Ustawą z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2020 poz. 568).

W konsekwencji w 2020 r. stopień realizacji należnych płatności wobec ZUS, FP, FGŚP, FEP wyniósł ogółem 68,9%. Zaległe płatności Spółki regulują zgodnie z ustalonym z ZUS harmonogramem.

Tablica 7a

Realizacja należnych bieżących płatności publicznoprawnych w 2020 r. przez podmioty w górnictwie węgla kamiennego razem wobec wierzycieli

Lp.	Wyszczególnienie	Grudzień 2020 r. [tys. zł]				Narastająco od początku roku [tys. zł]	
		Należna płatność	Zrealizowane wpłaty			Należna płatność	Zrealizowane wpłaty
			danego miesiąca	pozostałe	ogółem (kol.3 + kol.4)		
0	1	2	3	4	5	6	7
1.	Składki wobec ZUS, FP, FGŚP, FEP ogółem	242 997,0	91 264,0	63 000,0	154 264,0	3 053 680,0	2 103 016,0
2.	Wpłaty na PFRON	8 372,0	8 372,0	0,0	8 372,0	104 838,0	104 838,0
3.	Wpłaty wobec budżetu państwa ogółem	202 831,0	202 831,0	33 754,0	236 585,0	1 817 706,0	1 817 706,0
4.	Oplaty i kary ekologiczne na rzecz Narodowego i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej	8 440,0	8 440,0	0,0	8 440,0	113 492,0	113 492,0
5.	Podatki, oplaty i kary na rzecz gmin	24 713,0	24 713,0	0,0	24 713,0	329 704,0	329 704,0
6.	Zobowiązania publicznoprawne ogółem	487 353,0	335 620,0	96 754,0	432 374,0	5 419 420,0	4 468 756,0

Tablica 7b

**Realizacja należnych bieżących płatności publicznoprawnych w 2020 r.
przez podmioty w górnictwie węgla kamiennego**

Lp.	Wyszczególnienie	Grudzień 2020 r. [tys. zł]				Narastająco od początku roku [tys. zł]	
		Należna płatność	Zrealizowane wpłaty			Należna płatność	Zrealizowane wpłaty
			danego miesiąca	pozostałe	ogółem (kol.3 + kol.4)		
0	1	2	3	4	5	6	7
1.	Spółki produkcyjne	473 930,0	322 197,0	96 754,0	418 951,0	5 198 405,0	4 247 741,0
2.	Spółka restrukturyzacyjna	13 423,0	13 423,0	0,0	13 423,0	221 015,0	221 015,0
3.	Razem	487 353,0	335 620,0	96 754,0	432 374,0	5 419 420,0	4 468 756,0

Tablica 7c

**Realizacja należnych bieżących płatności publicznoprawnych w 2020 r.
przez podmioty w górnictwie węgla kamiennego wg wierzycieli**

[narastająco]

[tys. zł]

Lp.	Wyszczególnienie	Składki wobec ZUS, FP, FGŚP, FEP ogółem	Wpłaty na PFRON	Wpłaty wobec budżetu państwa ogółem	Opłaty i kary ekologiczne na rzecz Narodowego i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej	Podatki, opłaty i kary na rzecz gmin	Zobowiązania publicznoprawne ogółem
0	1	2	3	4	5	6	7
1.	Spółki produkcyjne	a 2 931 069,0 b 1 980 405,0	104 838,0	1 785 020,0	113 460,0	264 018,0	5 198 405,0
2.	Spółka restrukturyzacyjna	a 122 611,0 b 122 611,0	0,0	32 686,0	32,0	65 686,0	221 015,0
3.	Ogółem	a 3 053 680,0 b 2 103 016,0	104 838,0	1 817 706,0	113 492,0	329 704,0	5 419 420,0

a- należna płatność

b- zrealizowane wpłaty

8. KSZTAŁTOWANIE SIĘ KOSZTÓW PRODUKCJI WĘGLA KAMIENNEGO

Koszty produkcji węgla w górnictwie węgla kamiennego w 2020 r. wyniosły 19 579,6 mln zł i były niższe od poniesionych w 2019 r. o 1 161,5 mln zł (o 5,6%), przy spadku produkcji węgla kamiennego o 13,4%.

Koszty wynagrodzeń, ubezpieczeń społecznych i innych świadczeń wyniosły łącznie 9 223,4 mln zł i były niższe niż w 2019 r. o 386,1 mln zł, tj. o 4,0%, przy zmniejszeniu przeciętnego zatrudnienia w tym okresie o 2,4%. Udział wynagrodzeń wraz z narzutami w kosztach produkcji wzrósł z 46,3% w 2019 r., do 47,1% w 2020 r.

Największy, po wynagrodzeniach, udział w kosztach produkcji węgla zajmowały w 2020 r. koszty usług obcych, które wyniosły 3 336,4 mln zł i były niższe w porównaniu do 2019 r., o 416,7 mln zł (o 11,1%). Ich udział w strukturze kosztów produkcji węgla spadł z 18,1% do 17,0%.

Koszty zużycia materiałów i energii w 2020 r. wyniosły 3 161,1 mln zł i były niższe niż w 2019 r. o 188,6 mln zł, tj. o 5,6%. Ich udział w kosztach produkcji węgla obniżył się z 16,2% w 2019 r., do 16,1% w 2020 r.

Koszty z tytułu podatków i opłat wyniosły 559,5 mln zł i były niższe niż w 2019 r. o 17,1 mln zł, tj. o 3,0%. Udział podatków i opłat w strukturze kosztów produkcji wzrósł z 2,8% w 2019 r. do 2,9% w 2020 r.

Koszty amortyzacji wyniosły 2 363,7 mln zł i były wyższe niż w 2019 r. o 41,4 mln zł (o 1,8 %), przy wzroście udziału w kosztach produkcji węgla z 11,2% do 12,1 %.

W 2020 r., w porównaniu do 2019 r., wystąpił spadek o 194,4 mln zł pozostałych kosztów do poziomu 935,4 mln zł. Udział tych kosztów w kosztach produkcji węgla obniżył się z 5,4% do 4,8%.

Łączne koszty produkcji węgla, poza kosztami wynagrodzeń i świadczeń pracowniczych w 2020 r. były niższe niż w 2019 r. o 775,5 mln zł, tj. o 7,0%, przy spadku produkcji węgla o 13,4%.

Średni jednostkowy koszt produkcji węgla w 2020 r. w górnictwie węgla kamiennego wyniósł 373,52 zł/t i wzrósł, w porównaniu do 2019 r., o 26,79 zł/t, tj. o 7,7%.

Wpływ na wartość średniego jednostkowego kosztu produkcji węgla w 2020 r. miał średni jednostkowy koszt usług obcych. Wyniósł on 63,65 zł/t i w porównaniu do 2019 r., wzrósł o 1,4% (o 0,91 zł/t). Udział kosztów usług obcych w kosztach produkcji węgla ogółem w 2020 r. wyniósł 17,0% i był niższy niż w 2019 r. (18,1 %).

W strukturze średniego jednostkowego kosztu usług obcych największy udział posiadały: pozostałe usługi (22,3%), usługi remontowe (19,5%) i usługi wiertniczo – górnicze (19,2%). Średni jednostkowy koszt usług wiertniczo – górniczych w 2020 r. wyniósł 12,22 zł/t i był niższy, w porównaniu do 2019 r. o 0,56 zł/t, (o 4,8 %).

Tablica 8

Usługi obce ujęte kosztach produkcji węgla w 2020 r.

Lp	Wyszczególnienie	2019 r.	2020 r.	Dynamika
		[zł/t]		[%]
0	1	2	3	4
1.	Usługi obce razem w tym usługi:	62,74	63,65	101,4
2.	transportowe	7,01	8,23	117,4
3.	remontowe	13,98	12,42	88,8
4.	wiertniczo-górnice	11,65	12,22	104,8
5.	wynajmu maszyn i urządzeń górniczych	1,00	0,69	69,1
6.	zwałowania kamienia	1,20	1,50	124,6
7.	odmetanowania	4,90	3,68	75,2
8.	uszlachetniania węgla	0,05	0,02	37,0
9.	inne usługi dot. produkcji węgla	9,91	10,70	108,0
10.	pozostałe usługi obce	13,04	14,19	108,9
11.	Razem koszty produkcji węgla	346,72	373,52	107,7

9. STAN I STRUKTURA ŚRODKÓW TRWAŁYCH SPÓŁEK WĘGLOWYCH

9.1. Stan i struktura środków trwałych spółek produkcyjnych

Prowadzona przez spółki węglowe działalność inwestycyjna, restrukturyzacja majątkowa, zbywanie zbędnego majątku nieprodukcyjnego, realizacja procesów likwidacyjnych oraz zmiana stosowanych standardów rachunkowości, wpłynęły na ukształtowanie się struktury środków trwałych. Na dzień 31.12.2020 r. spółki produkcyjne posiadały środki trwałe o łącznej wartości księgowej netto 16 175,7 mln zł. W porównaniu do stanu na dzień 31.12.2019 r. wartość tego majątku była niższa o 758,9 mln zł (o 4,5%). Wpływ na wartość majątku spółek produkcyjnych miały realizowane procesy likwidacyjne – przekazywania części kopalń do Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A. w celu ich likwidacji, przeszacowywania wartości majątku oraz inne działania restrukturyzacyjne.

Największą część środków trwałych w spółkach produkcyjnych (62,8%) stanowiły budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej (grupy 1 i 2 klasyfikacji rodzajowej środków trwałych) o wartości księgowej netto 10 156,8 mln zł. W porównaniu do stanu na dzień 31.12.2019 r. nastąpił spadek wartości tego majątku o 517,1 mln zł. Wchodzące w skład tej grupy środków trwałych wyrobiska górnicze na dzień 31.12.2020 r. miały wartość

księgową netto 7 155,9 mln zł, co stanowiło 44,2% wartości środków trwałych. Wartość wyrobisk była wyższa niż na koniec grudnia 2019 r. o 1 674,4 mln zł (o 30,5%).

Na koniec grudnia 2020 r. spółki nie posiadały obiektów socjalno – bytowych. Wynika to z dokonanej restrukturyzacji branży polegającej, między innymi, na oddzielaniu działalności socjalno – bytowej od produkcyjnej i przekazaniu w ubiegłych latach mieszkań zakładowych i innych obiektów socjalno – bytowych do odrębnych podmiotów, zwykle spoza sektora górnictwa węgla kamiennego.

Wartość księgowa netto maszyn i urządzeń technicznych na koniec grudnia 2020 r. wynosiła 5 239,2 mln zł (32,4 % łącznej wartości środków trwałych). Wartość ta była niższa niż na koniec grudnia 2019 r. o 138,5 mln zł. (o 2,6%). Na poziom wartości tej grupy środków trwałych wpływają oddawane zadania inwestycyjne, ale również dokonywane przez spółki węglowe odpisy aktualizacyjne urządzeń górniczych (kombajny, obudowy, przenośniki), ich amortyzacja oraz przeszacowywania wartości.

Wartość księgowa netto gruntów na dzień 31.12.2020 r. wynosiła 497,9 mln zł i była niższa niż na koniec grudnia 2019 r. o 55,3 mln zł, tj. o 10,0%.

Środki transportu o wartości księgowej netto w wysokości 228,0 mln zł na koniec grudnia 2020 r. stanowiły 1,4 % łącznej wartości środków trwałych. Ich wartość była niższa niż na koniec grudnia 2019 r. o 36,7 mln zł, tj. o 13,9%.

Pozostałe środki trwałe, których zdecydowaną większość stanowią narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie, na koniec grudnia 2020 r. posiadały wartość 53,9 mln, o 11,3 mln niższą niż na koniec grudnia 2019 r.

9.2. Zbywanie i struktura środków trwałych Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A.

SRK S.A. w 2020 r. zbyła i zlikwidowała środki trwałe o wartości księgowej netto 48 379,7 tys. zł o wartości wg ceny zbytu 68 903,9 tys. zł, w tym:

- w formie sprzedaży – majątek o wartości księgowej netto 13 185,5 tys. zł za łączną cenę 55 051,0 tys. zł,
- nieodpłatnie przekazano na rzecz gmin majątek trwały o wartości księgowej netto 2 470,0 tys. zł,
- dokonano darowizny o wartości księgowej netto 129,5 tys. zł,
- zlikwidowano rzeczowy majątek trwały o wartości księgowej netto 32 499,6 tys. zł, o wartości wg ceny zbytu w wysokości 13 852,9 tys. zł,
- zrzeczono się na rzecz gmin majątku o wartości księgowej netto 95,1 tys. zł.

Łączna wartość netto zbytych i zlikwidowanych w 2020 r. środków trwałych była niższa niż w 2019 r. o 68 423,7 tys. zł, natomiast ich wartość wg ceny zbycia wyższa o 26 088 tys. zł. Wynikało to z niższej wartości netto zlikwidowanego majątku, przy wyższej wartości sprzedanego majątku.

Wartość księgowa netto środków trwałych SRK S.A. po dokonaniu wyżej wymienionej sprzedaży i likwidacji na dzień 31.12.2020 r. wyniosła 1 208,9 mln zł, w całości zakwalifikowanych do majątku nieprodukcyjnego.

Na wartość majątku ogółem składały się grunty o wartości księgowej netto 349,2 mln zł, budynki i lokale (307,5 mln zł), obiekty inżynierii lądowej i wodnej (448,2 mln zł), maszyny i urządzenia techniczne (100,8 mln zł), środki transportu (2,2 mln zł) i pozostałe środki trwałe (1,0 mln zł). Istotną część rzeczowego majątku trwałego SRK S.A. (21,8 % wartości księgowej netto) stanowią mieszkania zakładowe (263,1 mln zł). SRK S.A. na dzień 31.12.2020 r. dysponowała 14 265 mieszkań.

Niezależnie od rzeczowego majątku trwałego w księgach SRK S.A. znajduje się majątek po likwidowanych kopalniach i jako przeznaczony do zbycia zakwalifikowany do towarów. W 2020 r. SRK S.A. sprzedała towary o wartości księgowej netto 290,8 tys. zł o wartości wg ceny sprzedaży 2 660,7 tys. zł. Na dzień 31.12.2020 r. wartość pozostałych do zbycia towarów wynosiła 8,4 mln zł.

Tablica 9.2

Zbywanie majątku nieprodukcyjnego przez spółkę restrukturyzacyjną w 2020 r.

[tys. zł]

L.p.	Forma zbycia	Grunty	Budynki i budowle	Mieszkania zakładowe	Obiekty socjalno -bytowe	Pozostały majątek trwały	Razem majątek trwały
WARTOŚĆ MAJĄTKU TRWAŁEGO							
1	Wartość majątku trwałego netto na dzień 31.12.2019 r.	363 246,1	598 723,8	211 537,8	2 423,3	105 510,1	1 281 441,1
2	Wartość majątku trwałego netto na dzień 31.12.2020 r.	349 206,2	549 334,3	203 892,9	2 471,5	103 982,1	1 208 887,0
ZBYWANIE MAJĄTKU TRWAŁEGO							
3	Sprzedaż	a	b	a	b	a	b
		4 981,0	28 926,1	4 950,7	14 870,0	2 893,3	9 950,4
4	Zbycie w trybie art. 66 ordynacji podatkowej na rzecz gmin						
5	Nieodpłatne przekazanie na rzecz gmin	880,9		1 589,1			
6	Darowizna	100,3		29,2			
7	Likwidacja			30 335,2	4 968,7	36,3	
8	Zrzeczenie na rzecz gmin	8,5				86,6	
9	RAZEM	5 970,7	28 926,1	36 904,2	19 838,7	3 016,2	9 950,4
						0,0	0,0
						2 488,6	10 188,7
						48 379,7	68 903,9

a - w wartość księgową a netto na dzień zbycia
b - w wartość wg ceny zbycia

10. REALIZACJA INWESTYCJI W GÓRNICTWIE WĘGLA KAMIENNEGO

Poniesione w 2020 r. nakłady inwestycyjne wyniosły 2 833,5 mln zł i były o 1 091 mln zł niższe niż w 2019 r.

Nakłady poniesione na zakup maszyn i urządzeń były o 1 019,3 mln zł niższe niż w 2019 r. W ramach zakupów maszyn i urządzeń dokonano przede wszystkim zakupów maszyn urabiających i urządzeń transportowych. W 2020 r. nakłady poniesione na poprawę jakości węgla kamiennego były niższe o 13,4 mln zł, natomiast na ochronę środowiska wyższe o 39,2 mln zł. Na realizację zadań w zakresie wyrobisk górniczych w 2020 r. poniesiono nakłady niższe o 28,6 mln zł.

Przedsiębiorstwa górnicze realizując zadania inwestycyjne w 2020 r. angażowały środki własne w wysokości 2 694,9 mln zł oraz leasing finansowy w wysokości 138,5 mln zł.

Wskaźnik natężenia inwestycji kształtował się na poziomie 54,05 zł/t i w porównaniu do 2019 r. zmniejszył się o 11,55 zł/t. Wskaźnik natężenia inwestycji maszynowych wyniósł 22,95 zł/t i był niższy o 14,20 zł/t.

Tablica 10

Nakłady inwestycyjne i źródła ich finansowania w 2020 r.

Lp.	Wyszczególnienie	WYKONANIE	
		2019 r.	2020 r.
		[tys. zł]	
0	1	2	3
I	Nakłady inwestycyjne ogółem	3 924 548,9	2 833 482,4
	<i>w tym:</i>		
1	Wyrobiska górnicze	1 095 951,8	1 067 356,6
2	Zakłady wzbogacania węgla	100 085,2	86 684,4
3	Ochrona środowiska	64 296,7	103 453,3
4	Zakupy maszyn i urządzeń	2 222 340,1	1 203 021,3
5	Pozostałe inwestycje	441 875,1	372 966,8
II	Źródła finansowania ogółem	3 924 548,9	2 833 482,4
	<i>w tym:</i>		
1	Środki własne	3 665 350,1	2 694 937,4
2	Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej	0,0	0,0
3	Kredyty i pożyczki	0,0	0,0
4	Inne (w tym leasing finansowy)	259 198,8	138 545,0

11. OCHRONA ŚRODOWISKA W GÓRNICTWIE WĘGLA KAMIENNEGO

Podstawowymi problemami ekologicznymi górnictwa węgla kamiennego są:

- wody zasolone z odwodnienia zakładów górniczych,
- odpady wydobywcze i masy skalne,
- emisja zanieczyszczeń gazowo-pyłowych do powietrza (ze szczególnym uwzględnieniem emisji gazów cieplarnianych),
- tereny zdegradowane, przeobrażone działalnością górnictwem, wymagające rekultywacji i zagospodarowania.

Istotny ekonomiczny element górnictwej ochrony środowiska stanowią również opłaty za korzystanie ze środowiska (tzw. opłaty „ekologiczne”) oraz administracyjne kary pieniężne za działalność niezgodną z obowiązującymi zasadami ochrony środowiska.

Górnictwo węgla kamiennego w 2020 r.:

- odnotowało pobór wody pitnej i przemysłowej z ujęć powierzchniowych i podziemnych z przeznaczeniem na dwa podstawowe cele: technologiczne oraz socjalno – bytowe na poziomie 9 889,0 tys. m³, co w porównaniu do 2019 r. oznaczało zmniejszenie ilości pobranych wód o ponad 3%,
- zagospodarowało 35 323,2 tys. m³ wód dołowych, co w porównaniu do 2019 r. oznacza zmniejszenie ilości zagospodarowanych wód o blisko 9%,
- odprowadziło do wód powierzchniowych 187 403,8 tys. m³ ścieków, w tym 182 232,1 tys. m³ niewykorzystanych wód dołowych zawierających ładunek 1 420,3 tys. ton soli (w przeliczeniu na jony chlorkowe i siarczanowe), co – w porównaniu do 2019 r. – stanowiło zwiększenie zrzuconego ładunku soli o niecałe 4%,
- wytworzyło łącznie 26 150,3 tys. ton mas skalnych i odpadów wydobywczych, co – w porównaniu do 2019 r. – oznaczało zmniejszenie ilości wytworzonych mas i odpadów o 8%,
- wykorzystało gospodarczo na powierzchni 19 052,4 tys. ton odpadów, co – w porównaniu do 2019 r. stanowiło aktualnie zmniejszenie ilości odpadów zagospodarowanych na powierzchni o prawie 8%,
- wyemitowało 786 723,3 ton zanieczyszczeń pyłowo – gazowych do powietrza atmosferycznego, z czego 785 841,7 ton stanowiła emisja gazów, w tym 783 272,9 ton emisja gazów cieplarnianych. W porównaniu z 2019 r. wyemitowana obecnie ilość gazów cieplarnianych uległa zwiększeniu o nieco ponad 1%,
- realizowało prace rekultywacyjne i zagospodarowanie na powierzchni obejmującej 339,0 ha terenów zdegradowanych działalnością przemysłową, z czego na powierzchni 19,7 ha prace te zostały zakończone,
- górnictwu zostały naliczone opłaty za korzystanie ze środowiska (tzw. „opłaty ekologiczne”) w wysokości 67 970,3 tys. zł, co w porównaniu z wysokością tych opłat za 2019 r., stanowiło ich zwiększenie o nieco ponad 1%,
- górnictwu zostały wyliczone kary z tytułu działalności niezgodnej z obowiązującymi przepisami ochrony środowiska:
 - za przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu (19,8 tys. zł),
 - za niewykonanie nakazanego badania wskaźnika chemicznego zapotrzebowania tlenu w ściekach bytowo-gospodarczych (5 tys. zł).

W 2020 r. górnictwu została natomiast wyliczona kara w wysokości 27,3 tys. zł za przekroczenie dopuszczalnych parametrów zawiesiny w niewykorzystanych wodach dołowych odprowadzanych do odbiorników powierzchniowych.

Tablica 11

**Wielkości rzeczowo-finansowe charakteryzujące oddziaływanie
górnictwa węgla kamiennego na środowisko w latach 2019 - 2020**

Lp	Wyszczególnienie	Jedn. miary	Rok			
			2019		2020	
			ilość	tys. zł	ilość	tys. zł
0	1	2	3	4	5	6
1	Pobór wody pitnej i przemysłowej z ujęć powierzchniowych i podziemnych	tys. m ³	10 222,3	1 684,2	9 889,0	1 661,7
2	Wody dołowe zagospodarowane - ogółem	tys. m ³	38 728,0	x	35 323,2	x
3	Odprowadzanie ścieków do wód powierzchniowych - ogółem	tys. m ³	184 008,8	57 808,0	187 403,8	61 970,9
3.1	w tym : wody dołowe	tys. m ³	177 850,6	x	182 232,1	x
3.2	ładunek Cl + SO ₄ w wodach dołowych	ton	1 371 230,5	56 414,3	1 420 274,3	59 649,0
4	Wytwarzanie mas skalnych i odpadów wydobywczych - ogółem (masy skalne, odpady z robót przygotowawczych na dole + odpady z zakładów przeróbki mechanicznej węgla)	tys. ton	28 432,4	x	26 150,3	x
5	Składowanie mas skalnych i odpadów wydobywczych na powierzchni	tys. ton	7 232,3	x	6 299,5	x
6	Gospodarcze wykorzystanie odpadów wydobywczych i mas skalnych na powierzchni	tys. ton	20 673,3	x	19 052,4	x
7	Zagospodarowanie odpadów wydobywczych na dole	tys. ton	104,8	x	153,0	x
8	Zagospodarowanie odpadów obcych na dole	tys. ton	423,7	x	185,4	x
9	Tymczasowe magazynowanie odpadów wydobywczych	tys. ton	261,3	x	169,3	x
10	Emisja pyłów	ton	850,0	502,3	881,6	531,8
11	Emisja gazów - ogółem	ton	777 082,3	1 790,3	785 841,7	1 963,2
11.1	w tym : gazy cieplarniane	ton	774 797,5	882,1	783 272,9	878,2
12	Spalanie paliw w silnikach spalinowych	ton	11 181,6	315,6	10 826,6	305,9
13	Odprowadzanie wód opadowych lub roztopowych pochodzących z powierzchni utwardzonych	tys. m ²	758,9	199,2	741,6	278,5
14	Wykorzystanie gruntów rolnych i leśnych na inne cele	ha	38,0	1 418,2	38,0	755,0
15	Inne niewymienione - ogółem	x	x	3 459,8	x	503,2
16	OPLATY RAZEM	tys. zł	x	67 177,8	x	67 970,3
17	KARY OGÓŁEM	tys. zł	x	27,3	x	24,8
18	Powierzchnia terenów zdegradowanych objęta pracami rekultywacyjnymi i zagospodarowaniem	ha	201,8	27 066,1	339,0	28 174,8
18.1	w tym : powierzchnia, na której wyżej wymienione prace zakończono	ha	41,7	1 225,3	19,7	1 136,4

12. FINANSOWANIE DZIAŁAŃ W GÓRNICTWIE WĘGLA KAMIENNEGO ZE ŚRODKÓW BUDŻETU PAŃSTWA

Tablica 12

Finansowanie ze środków dotacji budżetowej działań w górnictwie węgla kamiennego w 2020 r.

Lp.	ZADANIA	Planowane środki budżetowe [w tys. zł]	Wykorzystane środki budżetowe [w tys. zł]	Zaawansowanie realizacji planu rocznego [%]
				(kol. 3/ kol. 2) x 100
0	1	2	3	4
I.	Zadania wynikające z ustawy z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego finansowane ze środków dotacji podmiotowej [w.l.1+w.l.2+w.l.3.+w.l.4.]	308 680,4	306 691,2	99,4
I.1.	LIKWIDACJA KOPALŃ - finansowanie zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalń i działań wykonywanych po zakończeniu całkowitej likwidacji kopalń oraz zadań związanych z zabezpieczeniem kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym w trakcie i po zakończeniu likwidacji kopalń	240 497,7	239 206,2	99,5
I.2.	NAPRAWIANIE SZKÓD GÓRNICZYCH wywołanych ruchem zakładu górniczego zlikwidowanego i będącego w trakcie likwidacji, w tym szkód powstałych w wyniku reaktywacji starych zrobów	30 145,1	29 581,8	98,1
I.3.	RENTY WYRÓWNAWCZE	33 357,5	33 223,2	99,6
I.4.	MONITORING procesów związanych z funkcjonowaniem górnictwa węgla kamiennego oraz innych czynności zleconych przez ministra właściwego do spraw gospodarki złożami kopalin dotyczących restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego	4 680,0	4 680,0	100,0
II	Zadania wynikające z ustawy z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego finansowane ze środków dotacji celowej [w.l.1+w.l.2 + w.l.3]	604 018,5	597 351,6	98,9
II.1	LIKWIDACJA KOPALŃ - finansowanie zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalń i działań wykonywanych po zakończeniu całkowitej likwidacji kopalń oraz zadań związanych z zabezpieczeniem kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym w trakcie i po zakończeniu likwidacji kopalń	535 318,0	528 861,2	98,8
II.2	NAPRAWIANIE SZKÓD GÓRNICZYCH wywołanych ruchem zakładu górniczego zlikwidowanego i będącego w trakcie likwidacji, w tym szkód powstałych w wyniku reaktywacji starych zrobów	6 042,6	6 022,4	99,7
II.3.	RESTRUKTURYZACJA ZATRUDNIENIA [w.l.3.1+w.l.3.2]	62 657,8	62 468,0	99,7
II.3.1	urlipy górnicze	59 621,8	59 432,0	99,7
II.3.2	urlipy dla pracowników zakładu przeróbki mechanicznej węgla	3 036,1	3 036,1	100,0
III.	Razem [w. I + w. II]	912 698,8	904 042,8	99,1

W dniu 15 kwietnia 2019 r. Komisja Europejska podjęła decyzję w sprawie programu SA.52832 – Zmiana pomocy państwa dla polskiego sektora węglowego w latach 2015 – 2023 uznając go za zgodny ze wspólnym rynkiem.

Zmiany obejmowały rezygnację z przekazania do Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A. jednostki produkcyjnej KWK Sośnica oraz przekazanie do SRK S.A. nowej jednostki produkcyjnej, tj. oznaczonej części zakładu górniczego KWK Mysłowice – Wesola pod nazwą KWK Mysłowice – Wesola I.

W związku z pogarszającą się sytuacją przedsiębiorstw sektora górnictwa węgla kamiennego w 2020 r. rozpoczęły się prace nad kolejną modyfikacją programu pomocowego dla górnictwa, jak również nad nowym systemem wsparcia dla likwidacji kopalń węgla kamiennego w ramach tzw. Umowy społecznej.

13. WYNIKI EKONOMICZNO – FINANSOWE ORAZ SYNTETYCZNA OCENA ZJAWISK ZWIĄZANYCH Z FUNKCJONOWANIEM GÓRNICTWA WĘGLA KAMIENNEGO

Zgodnie ze sprawozdaniem Głównego Urzędu Statystycznego G-09.5 „Sprawozdanie o przychodach, kosztach i wynikach z działalności w górnictwie węgla kamiennego”, wynik finansowy netto górnictwa węgla kamiennego za 2020 r. był ujemny i wyniósł (-)6 159,0 mln zł. W porównaniu do 2019 r., w którym wynik finansowy netto wyniósł (-)1 726,0 mln zł, nastąpiło pogorszenie o 4 433,0 mln zł.

Struktura wyniku finansowego uzyskanego w 2020 r., w porównaniu do 2019 r., przedstawiała się następująco:

	2019 r.	2020 r.	Różnica
- wynik ze sprzedaży węgla	-255 672,2	-3 424 286,2	-3 168 614,0
- wynik na pozostałej sprzedaży i in.	84 255,5	79 192,8	-5 062,7
- wynik na pozostałej działalności operacyjnej	-1 088 304,5	-2 437 888,8	-1 349 584,3
- wynik na działalności operacyjnej	-1 259 721,2	-5 782 982,2	-4 523 261,0
- wynik na działalności finansowej	-415 426,5	-588 346,1	-172 919,6
- wynik finansowy brutto	-1 675 147,7	-6 371 328,3	-4 696 180,6
- obowiązkowe obciążenie wyniku finansowego brutto	50 883,2	-212 299,2	-263 182,4
- wynik finansowy netto	-1 726 030,9	-6 159 029,1	-4 432 998,2

Pogorszenie wyniku finansowego netto nastąpiło wskutek znacznego pogorszenia wyniku ze sprzedaży węgla (o 3 168,6 mln zł) i większej straty z pozostałej działalności operacyjnej, o 1 349,6 mln zł.

Uzyskane przychody ze sprzedaży węgla wyniosły 16 076,4 mln zł i w porównaniu do 2019 r. obniżyły się o 19,6% (o 3 910,8 mln zł). Średnia cena zbytu węgla obniżyła się o 35,33 zł na tonie, tj. o 10,0%). Jednocześnie sprzedaż węgla obniżyła się 6 016 mln ton, (o 10,6% w porównaniu do 2019 r.). Koszty sprzedanego węgla kształtowały się na poziomie 19 500,6 mln zł i były o 3,7% (o 742,2 mln zł) niższe niż w 2019 r.

Wynik z pozostałej działalności operacyjnej górnictwa węgla kamiennego uległ pogorszeniu z (-)1 088,3 mln zł w 2019 r. do (-)2 437,9 mln zł w 2020 r. Wynik na pozostałej działalności operacyjnej kształtowały uzyskane przychody w wysokości 2 093,3 mln zł, przy poniesionych kosztach tej działalności w wysokości 4 531,2 mln zł.

Wynik na działalności finansowej w 2020 r. był ujemny i wyniósł (-)588,3 mln zł. W porównaniu do 2019 r. (w którym wynik ten był również ujemny) nastąpiło jego pogorszenie o 172,9 mln zł. Przychody na działalności finansowej w 2020 r. wyniosły 51,0 mln zł, przy kosztach finansowych na poziomie 639,4 mln zł.

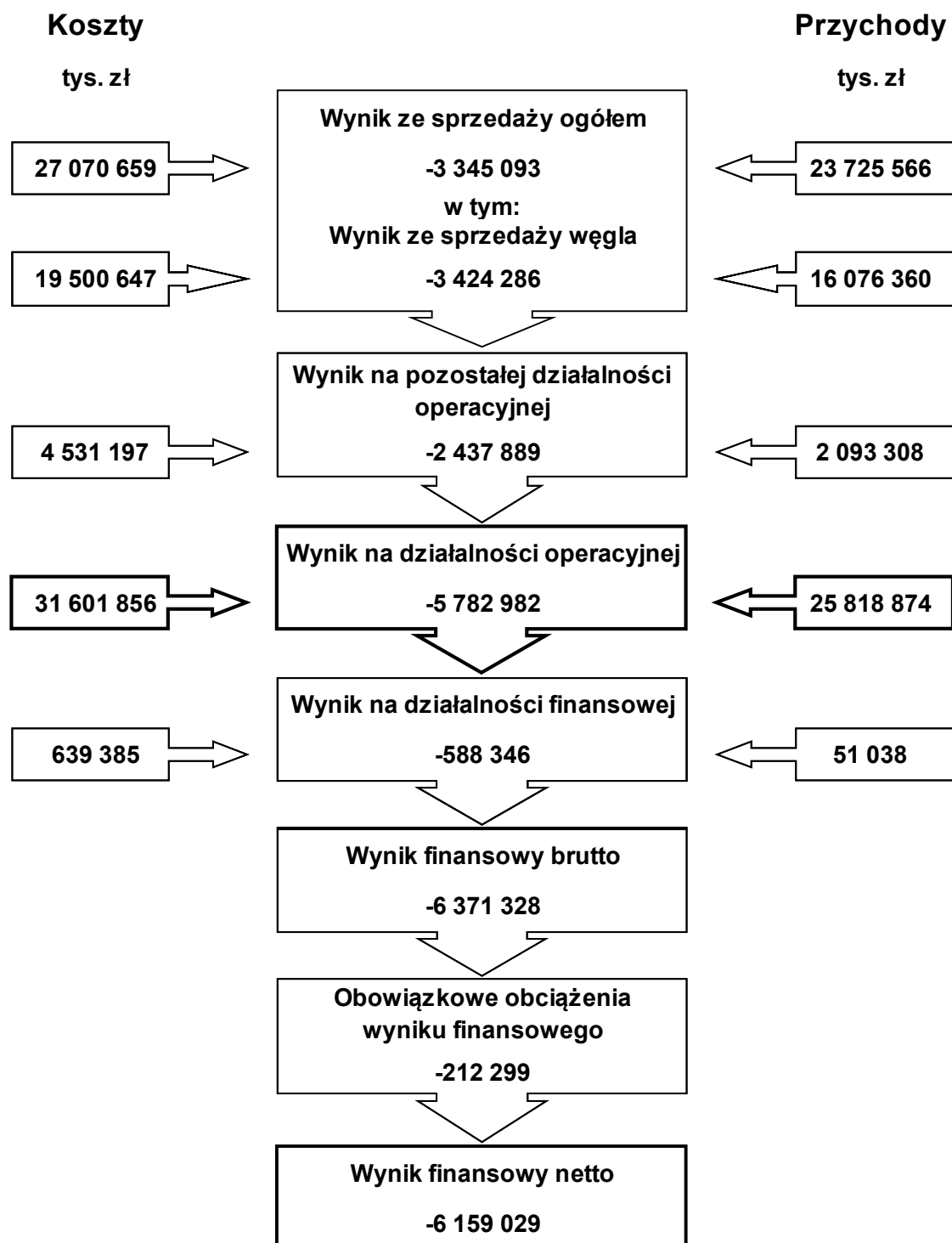
Tablica 13.1

Podstawowe wskaźniki techniczne, ekonomiczne i finansowe górnictwa węgla kamiennego w 2020 r.

Lp.	Wyszczególnienie		Jedn. miary	2019 r.	2020 r.	Dynamika [%] kol.5/kol.4
1	2		3	4	5	6
1	wskaźniki techniczno-ekonomiczne	Wydobycie ogółem	tys. ton	59 820	52 419	87,6
2		Wydobycie dzienne	t/d	233 284	206 351	88,5
3		Średni jednostkowy koszt wydobycia węgla*	zł/t	346,72	373,52	107,7
4		Sprzedaż ogółem	tys. ton	56 856	50 840	89,4
		w tym kraj	tys. ton	53 338	46 748	87,6
		wywóz do UE i eksport poza UE	tys. ton	3 517	4 092	116,3
5		Średnia cena zbytu węgla ogółem*	zł/t	351,54	316,22	90,0
6		Stan zapasów węgla na koniec okresu	tys. ton	4 417	5 557	125,8
7	wskaźniki zatrudnienia	Stan zatrudnienia ogółem na koniec okresu	osób	81 097	78 037	96,2
8		Zmiana stanu zatrudnienia do grudnia poprzedniego roku	osób	425	-3 060	-
9		Wydajność	t/prac/okres	783	706	90,1
10	wskaźniki finansowe*	Przychody ogółem	tys. zł	29 829 217	25 869 913	86,7
		w tym ze sprzedaży węgla	tys. zł	19 987 155	16 076 360	80,4
11		Koszty ogółem	tys. zł	31 504 365	32 241 241	102,3
		w tym sprzedanego węgla	tys. zł	20 242 827	19 500 647	96,3
12		Wynik ze sprzedaży węgla	tys. zł	-255 672	-3 424 286	1 339,3
13		Wynik finansowy netto	tys. zł	-1 726 031	-6 159 029	356,8
14		Należności	tys. zł	2 083 037	2 093 241	100,5
15		Zobowiązania (długo- i krótkoterminowe)	tys. zł	13 440 781	16 104 250	119,8
		w tym długoterminowe	tys. zł	5 584 361	3 738 789	67,0
16		Wskaźnik płynności bieżącej		0,88	0,60	68,2
17		Wskaźnik rentowności netto		-5,5%	-19,1%	347,3

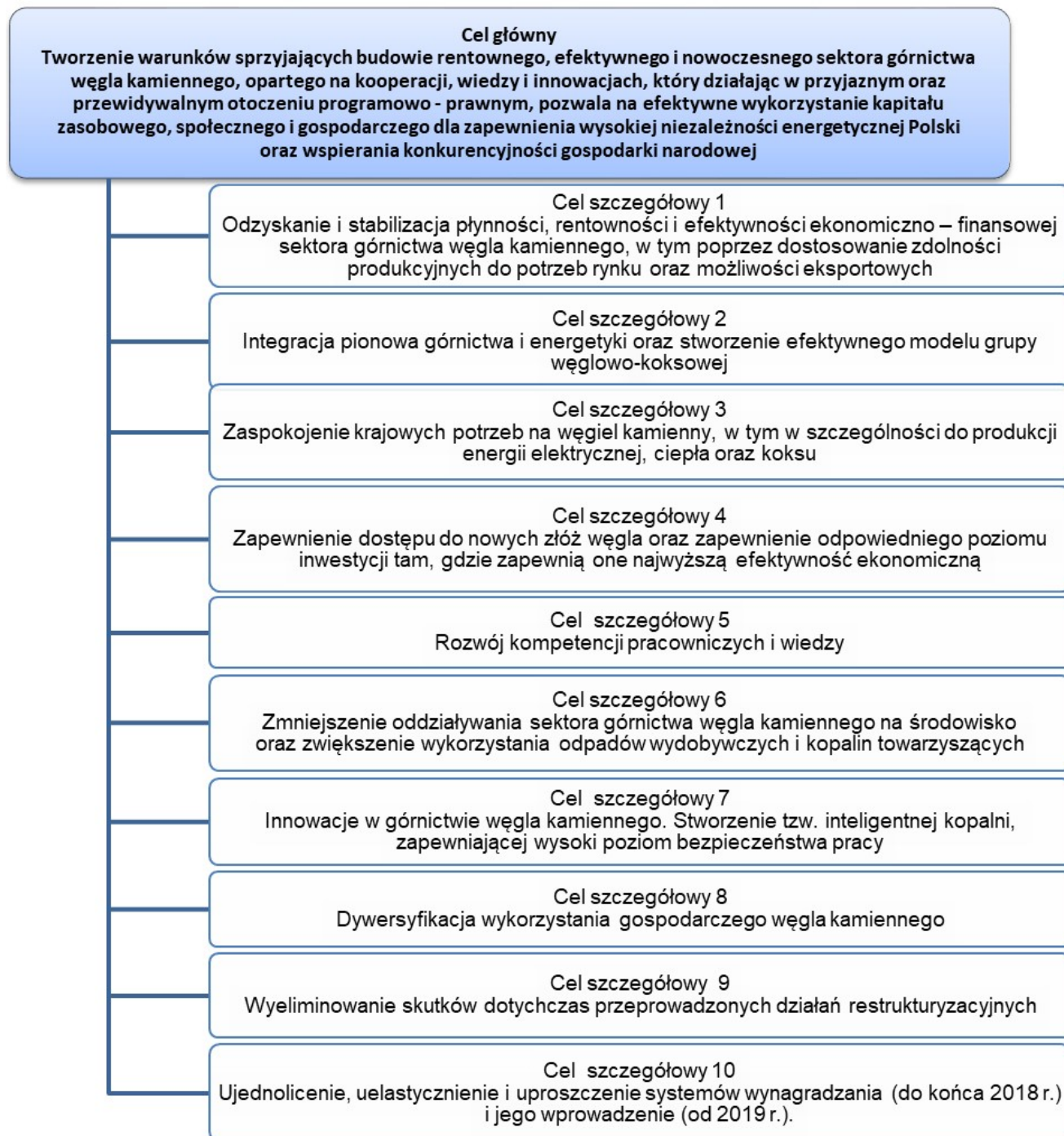
* dane po badaniu sprawozdań finansowych przez biegłych rewidentów

**Wynik finansowy uzyskany przez górnictwo węgla kamiennego
w 2020 r.**

14. PROGRAM DLA SEKTORA GÓRNICTWA WĘGLA KAMIENNEGO W POLSCE – JEGO ZAŁOŻENIA, KIERUNKI ROZWOJU ORAZ CELE DO OSIĄGNIĘCIA

Rada Ministrów w dniu 23 stycznia 2018 r. przyjęła *Program dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce*. Program obejmuje okres do 2030 r. i prezentuje kierunki rozwoju sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce wraz z celami i działaniami niezbędnymi do ich osiągnięcia. Ma on przyczynić się do rozwoju nowoczesnego i rentownego górnictwa węgla kamiennego w Polsce. Dokument zawiera cel główny oraz 10 celów szczegółowych wraz z precyzyjnie określonymi działaniami służącymi ich realizacji.

Głównym celem programu jest tworzenie warunków sprzyjających budowie rentownego, efektywnego i nowoczesnego sektora górnictwa węgla kamiennego. Ma on być oparty na kooperacji, wiedzy i innowacjach, przyczyniających się do zapewnienia niezależności energetycznej Polski oraz wspierania konkurencyjności naszej gospodarki.

Program prezentuje kierunki rozwoju sektora wraz z celami i działaniami niezbędnymi dla ich osiągnięcia. Zastąpi poprzedni tego typu dokument, który wygaś z końcem 2015 r. Program opisuje zarówno kierunki rozwoju jak i politykę rządu wobec sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce. W przygotowaniu programu uczestniczyły wszystkie podmioty i instytucje zaangażowane w rozwój tej branży m.in. ministerstwa, parlamentarzyści, strona społeczna i przedsiębiorcy.

Dokument składa się z dwóch części. Pierwsza, to część diagnostyczna i analityczna. Druga, to część wykonawcza zawierająca cele szczegółowe i opisująca działania w ramach realizacji Programu.

Bardzo istotnym elementem części diagnostycznej Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce jest prognoza zapotrzebowania na węgiel kamienny. Zawarta w Programie prognoza polskiego zapotrzebowania na węgiel kamienny w 2030 r. zakłada w tzw. scenariuszu referencyjnym zużycie podobne do obecnego, rzędu 70-71 mln ton rocznie (w tym 57-58 mln ton to węgiel energetyczny, a 13 mln ton koksowy). W scenariuszu niskim, przy zaniechaniu prac rozwojowych w tym sektorze, roczne minimalne zapotrzebowanie oszacowano na 56,5 mln ton, a w rozwojowym scenariuszu wysokim nawet na 86,1 mln ton w 2030 r.

W każdym scenariuszu węgiel kamienny, wraz z brunatnym, mają pozostać podstawowymi nośnikami energii w Polsce w 2030 r., choć ich procentowy udział w miksie energetycznym będzie spadał. Program zakłada, że zawarte w nim prognozy zapotrzebowania na węgiel będą co roku weryfikowane i aktualizowane.

Zweryfikowana i zaktualizowana prognoza zapotrzebowania na węgiel kamienny w oparciu o realizację założeń w latach 2016 – 2019 wskazuje, że podczas gdy wydobycie węgla kamiennego w Polsce sukcesywnie spada – w 2019 r. wyniosło 61,6 mln ton – jego zużycie do 2018 r. utrzymywało się na podobnym poziomie ok. 73 mln ton. Dopiero w 2019 r. odnotowano znaczny spadek konsumpcji tego surowca do poziomu 66,55 mln ton, z czego 54,08 mln ton stanowił węgiel energetyczny, natomiast 12,47 mln ton węgla koksowego. Największym konsumentem tego surowca jest sektor energetyki zawodowej, który w 2019 r. zużył 35,3 mln ton węgla (co stanowi 60,4% sprzedaży węgla kamiennego w kraju). Eksport oraz wywóz węgla wyniósł w 2019 r. 3,7 mln ton.

Analiza prognozowanego zapotrzebowania na węgiel według założeń zawartych w Programie wskazuje, że zużycie rzeczywiste węgla kamiennego w 2019 r. realizowało różne scenariusze w zależności od sektora odbiorców, od scenariusza wysokiego przez średni do niskiego zapotrzebowania na ten surowiec. Kwantytatywnie jednak całkowite zużycie węgla kamiennego było niższe od prognozowanego w scenariuszu niskim, natomiast w przypadku węgla energetycznego kształtowało się na poziomie zbliżonym do tego przewidywanego dla scenariusza niskiego.

Zużycie węgla w sektorze energetyki zawodowej w 2019 r. kwantytatywnie kształtowało się na poziomie o 2% poniżej wielkości prognozowanej dla scenariusza niskiego. Także w sektorach rolnictwa oraz koksownictwa zużycie to było niższe niż wartości prognozowane odpowiednio o 12% i 4%. W przypadku sektora gospodarstw domowych odnotowano spadek zużycia i kształtowało się ono pomiędzy wartościami przewidywanymi dla scenariuszy wysokiego i referencyjnego, a w sektorze przetwórstwa przemysłowego zużycie rzeczywiste było na poziomie przekraczającym o 1% wartość prognozowaną w scenariuszu wysokim. Natomiast w sektorze ciepłownictwa realizowany był nadal scenariusz niski, który przewiduje wolniejsze tempo spadku zużycia węgla w pierwszym etapie prognozowanego okresu. Zużycie to było o 5% wyższe niż prognozowane dla tego scenariusza.

Na dzień 31.05.2021 r. brak jest pełnych danych dotyczących zużycia węgla kamiennego w 2020 r. w rozbiciu na poszczególne segmenty odbiorców. Warto jednak podkreślić, że w ubiegłym roku produkcja energii elektrycznej w kraju wyniosła 152 308 GWh, mniej o 4,1% niż rok temu. Zużycie krajowe było r/r mniejsze o 2,3%. Natomiast saldo wymiany z zagranicą zachowało tendencję wzrostową na korzyść importu i wyniosło 13 224 GWh – wobec 10 624 w 2019 r. To kolejny w ostatnich latach tak znaczący wzrost, bo o 24,5%. Elektrownie ciepłowne zawodowe wyprodukowały o 6,3% mniej energii elektrycznej ogółem w kraju, z tego na węglu kamiennym – mniej o 8,5%. To kolejny okres tak znaczącego spadku produkcji energii elektrycznej z węgla. Analiza trendu zużycia węgla w energetyce zawodowej prowadzi jednak do wniosku, że w 2020 r. zużycie węgla energetycznego w elektrowniach zawodowych było niższe niż w 2019 r. i ilościowo zmierzało w kierunku scenariusza niskiego prezentowanego w Programie dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce. Zaostrzająca się polityka klimatyczno – energetycznej UE, kryzys wywołany pandemią Covid-19 oraz wprowadzenie w kraju instrumentów systemowych mają negatywny wpływ na poziom zużycia węgla w energetyce zawodowej. Także dostępne dane oraz informacje o wielkości produkcji energii elektrycznej w elektrowniach zawodowych na węglu kamiennym wydają się potwierdzać ten wniosek. Udział węgla w produkcji energii malał na rzecz innych nośników energii.

Obecnie trudno przewidzieć zużycie węgla w Polsce do 2021 r. Według danych Polskich Sieci Elektroenergetycznych krajowe zużycie energii elektrycznej w okresie pierwszych 4 miesięcy 2021 r. wzrosło o 6,1% w skali roku i wynosiło 59 TWh. W elektrowniach zawodowych ciepłych wyprodukowano w tym okresie m.in. 31,3 TWh energii elektrycznej z węgla kamiennego, co oznacza wzrost o 29,6 % wobec poziomu z analogicznego okresu 2020 r.

13 kwietnia 2018 r. Ministerstwo Energii powołało Komitet Sterujący do spraw górnictwa. Komitet ma oceniać postęp procesu restrukturyzacji sektora oraz poszczególnych spółek węglowych. W skład komitetu wchodzi: sekretarz stanu w Ministerstwie, jako przewodniczący, dwóch przedstawicieli resortu, jeden przedstawiciel katowickiego oddziału Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. (jednostka monitorująca realizację Programu) oraz dwóch przedstawicieli strony społecznej. Do zadań komitetu należy również zapewnienie precyzyjnego i jednoznacznego sformułowania mierników i wskaźników realizacji celów określonych w Programie dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce oraz częstotliwości ich pomiaru dla poszczególnych spółek węglowych. Ponadto do zadań Komitetu należy zapewnienie zgodności programu z dokumentami, do których program się odwołuje – na przykład strategię spółek – a także określenie odpowiedzialnych za weryfikację tej zgodności. Poza tym zespół ma wskazywać zagrożenia i przedkładać Ministrowi propozycje działań kierunkowych oraz rekomendacji, mających na celu wspieranie procesu restrukturyzacji i jego korektę w zależności od uwarunkowań rynkowych, a także w sytuacji występowania zagrożeń. W 2020 r. nie odbyły się spotkania Komitetu Sterującego.

Pogarszająca się sytuacja w sektorze górnictwa kamiennego w 2020 r. i niekorzystne perspektywy jego funkcjonowania były przesłanką do powołania przez rząd zespołu ds. transformacji górnictwa i energetyki. Pierwsze spotkanie zespołu z udziałem przedstawicieli strony rządowej, spółek węglowych i central związkowych odbyło się w dniu 11 sierpnia 2020 r. Rozmowy były kontynuowane w kolejnych tygodniach.

W dniu 25 września 2020 r. przedstawiciele rządu i związków zawodowych podpisali porozumienie dotyczące tempa transformacji górnictwa węgla kamiennego. Zgodnie z przyjętymi zapisami, likwidacja kopalń będzie trwała do 2049 r. Strony w porozumieniu określiły m.in. że do 15 grudnia 2020 r. ma zostać opracowana umowa społeczna regulująca funkcjonowanie sektora górnictwa węgla kamiennego, która ma być podstawą notyfikacji w Komisji Europejskiej pomocy publicznej dla sektora.

W ramach porozumienia w spółkach węglowych powołano zespoły robocze: społeczny, likwidacyjny oraz ds. geologiczno-rynkowych, które miały za zadanie uszczegółowić ustalenia wrześnieowego porozumienia w sprawie transformacji górnictwa. Prace w zespołach trwały do końca listopada 2020 r. Ponadto powołano zespół ds. czystych technologii węglowych, który m.in. miał ocenić możliwości dalszego korzystania z węgla np. w niskoemisyjnej energetyce, ciepłownictwie czy przemyśle chemicznym oraz zespół mający wypracować mechanizm finansowania górnictwa oraz przygotować dokumentację niezbędną do udzielania sektorowi pomocy publicznej w zgodzie z regułami Komisji Europejskiej. Umowa społeczna została parafowana w dniu 28 kwietnia 2021 r. a wniosek prenotyfikacyjny przekazany do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów celem dalszego procedowania.

Informację o realizacji Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce za 2020 r. oraz ocenę realizacji procesu zmian w sektorze, w porównaniu do założonych planów przedstawiono w załącznikach 1 i 2 do niniejszego dokumentu. Ocena realizacji celów określonych programem przeprowadzona została na podstawie tablic wskaźników i mierników poszczególnych celów, w oparciu o wielkości pozyskane ze spółek węglowych, zbilansowane do poziomu sektora (z podziałem na Spółki Skarbu Państwa i zależne od nich razem oraz Spółkę Restrukturyzacji Kopalń S.A.).

15. PROPOZYCJA KOREKT PROGRAMU DLA SEKTORA GÓRNICTWA WĘGLA KAMIENNEGO W POLSCE

Zgodnie z postanowieniami Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce, Minister nadzorujący sektor górnictwa węgla kamiennego raz w roku przedstawia Radzie Ministrów informację o realizacji Programu za rok poprzedni wraz z ewentualnymi propozycjami korekt.

Propozycja nowego brzmienia Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce, która uwzględnia proponowane korekty, została przedstawiona w załączniku nr 3 do Informacji.

Pogarszająca się sytuacja w sektorze górnictwa kamiennego i niekorzystne perspektywy jego funkcjonowania doprowadziły do rozmów pomiędzy stroną społeczną górnictwa węgla kamiennego a stroną rządową. W dniu 25 września 2020 r. w Katowicach, Międzyzwiązkowy Komitet Protestacyjno-Strajkowy oraz delegacja rządowa podpisały porozumienie w sprawie zasad i tempa transformacji górnictwa. Porozumienie to przewidywało, że wypracowana zostanie Umowa Społeczna regulująca funkcjonowanie sektora górnictwa węgla kamiennego. Szczegółowe rozwiązania dotyczące poszczególnych postanowień porozumienia, postanowiono opracować przez powołane w tym celu zespoły robocze.

Ostatecznie w dniu 28 maja 2021 r. strona społeczna i rządowa zawarły umowę społeczną dotyczącą transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego oraz wybranych procesów transformacji województwa śląskiego. Umowa ta doprecyzowywała ogólne zasady stopniowego zamykania i likwidacji sektora wydobywania, w tym szczególnie ważne dla strony społecznej kwestie zatrudnienia i osłon socjalnych dla górników.

Celem planowanych w Umowie Społecznej mechanizmów wsparcia publicznego dla spółek sektora wydobywania węgla kamiennego będzie zapewnienie stabilności funkcjonowania sektora górnictwa węgla kamiennego do momentu jego zamknięcia w 2049 r. Podpisanie Umowy Społecznej jest historycznym wydarzeniem nie tylko na Śląsku, ale w skali całego kraju. Przyjęte w projekcie Umowy Społecznej propozycje rozwiązań systemowych chronią pracowników kopalń, a jednocześnie zapewniają maksymalny poziom bezpieczeństwa energetycznego Polski oraz umożliwiają transformację regionów górniczych.

Podpisana Umowa Społeczna powoduje zmianę polityki Rządu Rzeczypospolitej Polskiej wobec sektora górnictwa węgla kamiennego energetycznego. W Ministerstwie Aktywów Państwowych podjęto decyzję o wprowadzeniu zmian w Programie. Zmiany te powodują, że

Program będzie zbieżny z założeniami Umowy Społecznej. Nowym celem głównym Programu będzie sprawiedliwa transformacja sektora górnictwa węgla kamiennego z założeniem stopniowej likwidacji branży wydobywczej węgla energetycznego w oparciu o mechanizmy wsparcia publicznego. Kluczem dla osiągnięcia założeń Programu jest wdrożenie Nowego Systemu Wsparcia sektora węgla kamiennego.

Program dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce podzielony jest na dwie części tj. część diagnostyczną i analityczną oraz część wykonawczą zawierającą cele szczegółowe i działania.

W części pierwszej Programu dokonano aktualizacji danych statystycznych z uwzględnieniem zmian które miały miejsce do końca 2020 r. Zaktualizowano strukturę organizacyjno-własnościową sektora. Zawarto nowe prognozy zapotrzebowania na węgiel kamienny, które zostały przyjęte na bazie prognoz z Polityki Energetycznej Polski 2040. Dokonano aktualizacji analizy strategicznej sektora. Opisano dialog między stroną rządową, przedsiębiorcami i stroną społeczną, który doprowadził do podpisania Umowy Społecznej.

W części drugiej dokonano zmiany celu głównego, a także skorygowano cele szczegółowe. Zmianie uległa część działań i projektów realizowanych dla osiągnięcia celów szczegółowych. Część z nich została wykreślona, ponieważ zostały zrealizowane albo są sprzeczne z nowym celem głównym i celami szczegółowymi.

Załącznik nr 1

***Realizacja programu dla
sektora górnictwa węgla
kamiennego w Polsce przez
spółki węglowe***

Spis treści

1. Cel szczegółowy I: Odzyskanie i stabilizacja płynności, rentowności i efektywności ekonomiczno-finansowej sektora górnictwa węgla kamiennego, w tym poprzez dostosowanie zdolności produkcyjnych do potrzeb rynku oraz możliwości eksportowych.	3
1.1. Realizacja celu szczegółowego I przez Polską Grupę Górniczą S.A.	3
1.2. Realizacja celu szczegółowego I przez Węglkokoks Kraj Sp. z o.o.	5
1.3. Realizacja celu szczegółowego I przez Jastrzębską Spółkę Węglową S.A.	5
1.4. Realizacja celu szczegółowego I przez Tauron Wydobycie S.A.	6
2. Cel szczegółowy II: Integracja pionowa górnictwa i energetyki oraz stworzenie efektywnego modelu grupy węglowo-koksowej	9
2.1. Realizacja celu szczegółowego II przez Polską Grupę Górniczą S.A.	9
2.2. Realizacja celu szczegółowego II przez Jastrzębską Spółkę Węglową S.A.	9
2.3. Realizacja celu szczegółowego II przez Tauron Wydobycie S.A.	11
3. Cel szczegółowy III: Zaspokojenie krajowych potrzeb na węgiel kamienny, w tym w szczególności do produkcji energii elektrycznej, ciepła oraz koksu	11
3.1. Realizacja celu szczegółowego III przez Polską Grupę Górniczą S.A.	11
3.2. Realizacja celu szczegółowego III przez Węglkokoks Kraj Sp. z o.o.	13
3.3. Realizacja celu szczegółowego III przez Jastrzębską Spółkę Węglową S.A.	13
3.4. Realizacja celu szczegółowego III przez Tauron Wydobycie S.A.	13
4. Cel szczegółowy IV: Zapewnienie dostępu do nowych złóż węgla oraz zapewnienie odpowiedniego poziomu inwestycji tam, gdzie zapewnią one najwyższą efektywność ekonomiczną	14
4.1. Realizacja celu szczegółowego IV przez Polską Grupę Górniczą S.A.	14
4.2. Realizacja celu szczegółowego IV przez Węglkokoks Kraj Sp. z o.o.	15
4.3. Realizacja celu szczegółowego IV przez Jastrzębską Spółkę Węglową S.A.	15
4.4. Realizacja celu szczegółowego IV przez Tauron Wydobycie S.A.	15
4.5. Realizacja celu szczegółowego IV przez LW Bogdanka S.A.	16
5. Cel szczegółowy V: Rozwój kompetencji pracowniczych i wiedzy	17
5.1. Realizacja celu szczegółowego V przez Polską Grupę Górniczą S.A.	17
5.2. Realizacja celu szczegółowego V przez Węglkokoks Kraj Sp. z o.o.	19
5.3. Realizacja celu szczegółowego V przez Jastrzębską Spółkę Węglową S.A.	19
5.4. Realizacja celu szczegółowego V przez LW Bogdanka S.A.	20
5.5. Realizacja celu szczegółowego V przez Tauron Wydobycie S.A.	20
6. Cel szczegółowy VI: Zmniejszenie oddziaływania sektora górnictwa węgla kamiennego na środowisko oraz zwiększenie wykorzystania odpadów wydobywczych i kopalin towarzyszących.	21
6.1. Realizacja celu szczegółowego VI przez Polską Grupę Górniczą S.A.	21
6.2. Realizacja celu szczegółowego VI przez Jastrzębską Spółkę Węglową S.A.	22
6.3. Realizacja celu szczegółowego VI przez Tauron Wydobycie S.A.	23

6.4 Realizacja celu szczegółowego VI przez Węglokoks Kraj Sp. z o.o.....	24
7 Cel szczegółowy VII: Innowacje w górnictwie węgla kamiennego. Stworzenie tzw. inteligentnej kopalni, zapewniającej wysoki poziom bezpieczeństwa pracy.....	24
7.1 Realizacja celu szczegółowego VII przez Polską Grupę Górniczą S.A.	24
7.2 Realizacja celu szczegółowego VII przez Jastrzębską Spółkę Węglową S.A.....	26
7.3 Realizacja celu szczegółowego VII przez Tauron Wydobycie S.A.	27
7.4 Realizacja celu szczegółowego VII przez Węglokoks Kraj Sp. z o.o.....	27
7.5 Realizacja celu szczegółowego VII przez LW Bogdanka S.A.....	28
8 Cel szczegółowy VIII: Dywersyfikacja wykorzystania gospodarczego węgla kamiennego. ...	29
8.1 Realizacja celu szczegółowego VIII przez Polską Grupę Górniczą S.A.	29
8.2 Realizacja celu szczegółowego VIII przez Jastrzębską Spółkę Węglową S.A.....	30
8.3 Realizacja celu szczegółowego VIII przez Tauron Wydobycie S.A.	31
9 Cel szczegółowy IX: Wyeliminowanie skutków dotychczas prowadzonych działań restrukturyzacyjnych.	32
9.1 Realizacja celu szczegółowego IX przez Węglokoks Kraj S.A.	32
9.2 Realizacja celu szczegółowego IX przez Tauron Wydobycie S.A.....	32
10 Cel szczegółowy X: Ujednolicenie, uelastycznienie i uproszczenia systemów wynagradzania (do końca 2018 r.) i jego wprowadzenie (od 2019 r.).	33
10.1 Realizacja celu szczegółowego X przez Polską Grupę Górniczą S.A.....	33
10.2 Realizacja celu szczegółowego X przez Jastrzębską Spółkę Węglową S.A.....	33
10.3 Realizacja celu szczegółowego X przez Tauron Wydobycie S.A.....	34
10.4 Realizacja celu szczegółowego X przez Węglokoks Kraj S.A.	34

1. Cel szczegółowy I: Odzyskanie i stabilizacja płynności, rentowności i efektywności ekonomiczno-finansowej sektora górnictwa węgla kamiennego, w tym poprzez dostosowanie zdolności produkcyjnych do potrzeb rynku oraz możliwości eksportowych.

1.1. Realizacja celu szczegółowego I przez Polską Grupę Górniczą S.A.

Sytuacja płynnościowa Polskiej Grupy Górniczej S.A. w 2019 r. była stabilna i Spółka poprawiała wskaźniki płynnościowe. Pozytywnym rezultatem działań Spółki był spadek niedoboru kapitału obrotowego, co było efektem zwiększenia kapitałów stałych i własnych oraz zmiany struktury finansowania obcego w dużej mierze na długoterminowe dzięki emisji obligacji. Zobowiązania Spółki regulowane były w terminach ustawowych oraz wynikających z zawartych umów. Począwszy od 2019 r. Polska Grupa Górnicza S.A. dokonywała ratalnego wykupu wyemitowanych obligacji w oparciu o ustalony w Umowie programowej harmonogram.

Z końcem 2019 r. Spółkę dotknęły spadające już na rynkach światowych ceny węgla energetycznego. Mimo, iż sprzedaż Spółki oparta jest o umowy wieloletnie, wystąpiła silna presja naszych odbiorców do renegotjacji cen, występują ryzyka wypowiedzania umów, zakontraktowany węgiel nie jest odbierany, systematycznie wzrastają zapasy surowca a w konsekwencji nastąpiło pogorszenie wskaźników płynnościowych Spółki.

Pandemia koronawirusa COVID-19 jaka w marcu 2020 r. ogarnęła również Polskę, spowodowała istotne spowolnienie gospodarcze i pogłębiła jeszcze spadek popytu na węgle energetyczne. Wymusiła również na Spółce ograniczenie produkcji spowodowane koniecznością czasowego unieruchomienia niektórych zakładów wydobywczych.

W związku z istniejącym zagrożeniem zakażeniem koronawirusem SARS-CoV-2, mając na uwadze konieczność zapewnienia ciągłości działania Polskiej Grupy Górniczej S.A. oraz zapewnienia odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa i higieny pracy wszystkim pracownikom Zarząd PGG S.A. powołał w marcu 2020 r. sztab kryzysowy w celu skutecznego zarządzania sytuacją kryzysową.

COVID-19 w okresie marzec 2020-marzec 2021 r. miał duży wpływ na organizację pracy poszczególnych kopalń i na realizowany poziom produkcji. Szacuje się w odniesieniu do PTE w zakresie:

- wydobycia węgla - ubytek produkcji o ok. 3,9 mln ton,
- robót przygotowawczych - ubytek ok. 16,9 km wyrobisk, co wpływa również na mniejszy uzysk węgla.

Finalnie, płynność finansowa Spółki uległa wyraźnemu pogorszeniu, wobec czego Spółka podjęła szereg działań zmierzających do jej poprawy, i tak:

W ramach Tarczy Antykryzysowej przygotowanej przez rząd RP:

- odroczono termin płatności PIT (wg zapisów ustawowych),
- odroczono terminy płatności ZUS za okres marzec 2020 r. - kwiecień 2021 r. - rozłożenie płatności na raty do 3 kwartału 2022 r.
- wystąpiono do gmin o zawieszenie poboru podatków od nieruchomości - odpowiedź negatywna,
- pozyskano dofinansowanie ze środków Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych do wynagrodzeń (wraz ze składkami na ubezpieczenie społeczne) na łączną kwotę 283,2 mln PLN - finansowanie bezzwrotne,

- wystąpiono do PFR z wnioskiem o przyznanie finansowania w kwocie 1,75 mld zł., który został rozpatrzony pozytywnie.

W ramach pozostałych działań:

- wystąpiono do banków o przyznanie finansowania z gwarancją BGK do kwoty 250 mln PLN (odpowiedź negatywna zarówno ze strony banków - obligatariuszy PGG, jak i innych banków biorących udział w programie),
- wystąpiono do PKO BP o zmianę warunków kredytu LKW (zawieszenie redukcji limitu) - termin redukcji przewidziany umową na 30.06.2020 r. przesunięty został na koniec 2020 r.,
- prowadzona jest bieżąca obserwacja salda rachunku SPLIT PAYMENT i "uwalnianie" gromadzonych tam nadwyżek,
- wydłużono o max. 25 dni termin regulowania zobowiązań cywilnoprawnych,
- wstrzymano przyjęcia nowych pracowników od 2020 r.,
- podjęto szereg renegotjacji umów z 650 kluczowymi dostawcami (zarówno co do ceny, jak i terminu realizacji umów),
- w odniesieniu do pierwotnych założeń budżetowych na 2020 r. z listopada 2019 r. nastąpiła redukcja nakładów CAPEX i OPEX na 1,8 mld zł.

W związku z zaistniałą sytuacją epidemiologiczną i uwarunkowaniami otoczenia rynkowego Spółka podjęła szereg działań w zakresie optymalizacji kosztów w 2020 r. Były to między innymi:

- obniżenie poziomu zatrudnienia o 1,8 tys. osób (wstrzymanie przyjęć),
- redukcję potencjału produkcyjnego i ograniczenie zakresu robót udostępniających (m.in. całkowite wstrzymanie robót w m-cu maju br.),
- alokację pracowników pomiędzy aktywami w celu optymalizacji procesów produkcyjnych i wykorzystania dostępnych złóż węgla,
- renegotjację około 650 umów z dostawcami usług/maszyn i urządzeń,
- przesunięcie w czasie/rezygnację realizacji projektów rozwojowych (CAPEX).

Podjęte działania racjonalizacyjne oraz optymalizacyjne w zakresie dalszego obniżenia wydatków OPEX i CAPEX w odniesieniu do pierwotnych założeń pozwoliły uzyskać w 2020 r. wymierne efekty w postaci:

- obniżenia kosztów produkcji o 626,4 mln zł,
- obniżenia nakładów na wyrobiska ruchome o 172,0 mln zł,
- obniżenia nakładów na zbrojenia o 144,2 mln zł,
- obniżenia nakładów inwestycyjnych o 858,4 mln zł,

W ramach ww. działań nastąpiło obniżenie wydatków o 1 801,0 mln zł.

Ponadto celem stabilizacji płynności, rentowności i efektywności ekonomiczno-finansowej Polska Grupa Górnicza realizuje szereg działań w zakresie racjonalizacji i optymalizacji kosztów bieżącego funkcjonowania między innymi poprzez program poprawy efektywności, którego II etap realizacji obejmuje lata 2018-2020. Program składał się z 240 inicjatyw optymalizacyjnych, które ukierunkowane są na redukcję kosztów oraz wzrost przychodów i realizowane są w 6 obszarach, tj.

- poprawa „miksu” produktowego,

- odejścia pracowników równolegle z przekazywaniem zbędnych aktywów,
- poprawa efektywności pracowników dołowych,
- ograniczenie kosztów zakupów,
- zwiększenie produkcji,
- pozostałe.

W 2018 r. w wyniku realizacji Programu poprawy efektywności w PGG S.A. osiągnięto efekt finansowy w wysokości 432,9 mln zł. Natomiast efekt finansowy Programu w roku 2019 wyniósł 509,6 mln zł a w roku 2020 wyniósł 492,5 mln zł.

Aktualny III etap programu poprawy efektywności na lata 2021-2023 obejmuje 82 inicjatywy o planowanym efekcie 335,8 mln zł.

1.2. Realizacja celu szczegółowego I przez Węgłokoks Kraj Sp. z o.o.

W związku z nieodpłatnym zbyciem w dniu 1.12.2018 r., w oparciu o Ustawę z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego, do SRK S.A. zorganizowanej oznaczonej części przedsiębiorstwa KWK Bobrek - Piekary Ruch Piekary I trwają działania na rzecz optymalizacji struktury organizacyjnej przedsiębiorstwa celem maksymalnego wykorzystania potencjału Spółki.

W związku z zakończeniem wydobywania węgla w KWK Bobrek - Piekary Ruch Piekary, dokonano alokacji załogi, maszyn i urządzeń górniczych, sprzętu wydobywczego i innych ruchomych zasobów z Ruchu Piekary na Ruch Bobrek, celem ich dalszego wykorzystania w nowej lokalizacji. Wszystkie opisane zmiany są przeprowadzane w sposób jasny i transparentny, a działające w Spółce organizacje związkowe są informowane na bieżąco o postępach prac i pojawiających się ewentualnych problemach.

1.3. Realizacja celu szczegółowego I przez Jastrzębską Spółkę Węglową S.A.

Działania w zakresie stabilizacji płynności finansowej oraz kapitału obrotowego podjęte w 2020 r.:

Materializacja ryzyka utraty płynności jest jednym z najistotniejszych czynników, który może wpływać na kontynuację prowadzenia przez Spółkę działalności. Dlatego też Spółka podejmuje szereg działań strategicznych i operacyjnych w celu minimalizacji ryzyka utraty płynności. Spółka realizuje politykę w zakresie zarządzania płynnością, polegającą na dywersyfikacji źródeł finansowania i wykorzystywania dostępnych narzędzi do efektywnego zarządzania płynnością, w tym m.in.:

1. W związku z wejściem w życie Ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw, wprowadzającej rozwiązania mające m.in. na celu wsparcie przedsiębiorstw w kryzysie wywołanym pandemią COVID-19, JSW S.A. z uwagi na spełnienie kryteriów skorzystania z rozwiązań pomocowych, w dniu 15 lipca 2020 r. złożyła wniosek o pozyskanie finansowania w kwocie 1 750,0 mln zł. w ramach Tarczy Finansowej Polskiego Funduszu Rozwoju dla Dużych Firm („PFR”). W grudniu 2020 r. Spółka podpisała umowę pożyczki płynnościowej na kwotę 1,0 mld

PLN oraz umowę pożyczki preferencyjnej na kwotę 173,6 mln PLN z PFR. Pożyczki w całości zostały uruchomione w grudniu 2020 r.

W dniu 30 lipca 2020 r. JSW złożyła również wniosek do Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach o dofinansowanie wynagrodzeń pracowników ze środków Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, na maksymalny okres 3 miesięcy w wysokości 166,9 mln PLN. Spółka otrzymała środki we wnioskowanej wysokości, a ich wpływ nastąpił w sierpniu i wrześniu 2020 r. W dniu 30 października 2020 r. Spółka dokonała rozliczenia otrzymanego wsparcia i zwróciła kwotę 6,5 mln PLN. Łączna kwota otrzymanego wsparcia wynosi 160,4 mln PLN. Ponadto JSW S.A. skorzystała z możliwości odroczenia płatności zobowiązań publicznoprawnych.

2. W 2017 r. Spółka utworzyła Fundusz Stabilizacyjny, który w czasach dekonunktury stanowi bufor bezpieczeństwa w razie konieczności ponoszenia wydatków nieznajdujących pokrycia we wpływach. W tym celu została zawarta Umowa o Współpracy z TFI Energia S.A. (dawniej PGE Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.), na podstawie której Spółka utworzyła JSW Stabilizacyjny FIZ.
3. W 2020 r. z tytułu umorzenia Certyfikatów Inwestycyjnych JSW Stabilizacyjnego FIZ Spółka uzyskała wpływy w wysokości: 1 092,9 mln PLN (seria A) oraz 306,0 mln PLN (seria B). Środki uzyskane z tytułu umorzeń certyfikatów FIZ wykorzystywane są zarówno na cele związane z bieżącą działalnością Spółki jak i na realizację działalności inwestycyjnej. Spółka zmierza do utrzymania Funduszu oraz odbudowy jego wartości, kiedy warunki rynkowe będą sprzyjające.
4. 9 kwietnia 2019 r. Spółka podpisała Umowę Finansowania z Konsorcjum Instytucji Finansowych na łączną kwotę 460 mln PLN i równowartość w USD kwoty 300 mln PLN. Środki z dostępnych linii kredytowych zostały w większości uruchomione w okresie zapotrzebowania na finansowanie działalności. W styczniu 2020 r. Spółka uruchomiła środki w wysokości 52,4 mln USD oraz 260,0 mln PLN.
5. W celu efektywniejszego zarządzania bieżącą płynnością finansową w Grupie Kapitałowej JSW funkcjonuje system zarządzania środkami pieniężnymi - cash pooling rzeczywisty.
6. Wykorzystanie dostępnych narzędzi bankowych w rozliczeniach transakcji z kontrahentami.
7. Przeprowadzenie postępowania oraz zawarcie umów ramowych na obsługę i dyskonto akredytyw obcych dla rozliczeń transakcji zawieranych z kontrahentami JSW - wykorzystanie tego rozwiązania z możliwością wcześniejszego dyskontowania akredytywy jest narzędziem wspomagającym kapitał pracujący, wspierającym płynność w sytuacji pojawienia się zatorów płatniczych u odbiorcy.

1.4. Realizacja celu szczegółowego I przez Tauron Wydobycie S.A.

W zakresie zwiększenia rentowności i jakości produkcji węgla poprzez ukierunkowanie produkcji na potrzeby rynku: Spółka prowadzi przedmiotowe działania na bieżąco. Mając na uwadze przeprowadzone wcześniej analizy rynkowe oraz obserwowane trendy zmian popytu, w tym zwłaszcza wzrostu zapotrzebowania na produkty ekologiczne jak i wdrażane normy jakościowe, kontynuowane są działania zmierzające do:

- zwiększenia zdolności konfekcjonowania oraz uelastycznienia produkcji w już posiadanym zakładzie produkcji ekogroszków,
- zwiększenia technicznej zdolności wysiewania sortymentów średnich z całości produkcji,

- możliwości zwiększenia produkcji ekogroszków na bazie własnych półproduktów,

W zakresie zwiększenia rentowności i jakości produkcji węgla poprzez modernizację i rozbudowę zakładów przeróbki mechanicznej węgla:

- Spółka prowadzi przedmiotowe działania na bieżąco. Mając na uwadze wymagania odbiorców w zakresie jakości paliw o niskiej zawartości chloru uruchomiono zadanie modernizacji procesu wzbogacania węgla, którego celem jest obniżenie zawartości chloru w produktach dedykowanych dla energetyki. W ramach zadania rozpoczęto proces pozyskania dołowej wody niezmineralizowanej do procesów technologicznych.

W zakresie zwiększenia efektywności odmetanowania i zagospodarowania ujętego metanu:

W celu efektywnego wykorzystania metanu, zasadnym była inwestycja dotycząca budowy silników gazowych w ZG Brzeszcze. Biorąc pod uwagę charakter powyższego przedsięwzięcia zawierającego w sobie elementy wytwórcze, dystrybucji i ochrony środowiska, Projekt Inwestycyjny TAURON Wydobywanie S.A. zrealizował wraz ze Spółką TAURON Nowe Technologie S.A. Obejmował on następujące działania:

- Została uzyskana promesa koncesji na wytwarzanie energii elektrycznej ze źródeł kogeneracyjnych,
- Projektowane jednostki wytwórcze zostały zgłoszone do certyfikacji wstępnej do Rynku Mocy, uzyskując Potwierdzenie Wpisu Jednostki Fizycznej do Rejestru Rynku Mocy o nazwie TWD JW1 i identyfikatorze JF/1D9D1B3AF1/1063,
- Komitet Inwestycyjny TPE uchwałą nr 47/IX/2018 z dnia 24.09.2018 r., zaakceptował projekt budowy 2 agregatów zasilanych gazem z odmetanowania, ustalając budżet projektu na kwotę 17 406 tys. PLN,
- Projektowane źródła wytwórcze przeszły pozytywnie procedurę certyfikacji do aukcji głównych rynku mocy na lata 2021, 2022 i 2023,
- W Aukcji Głównej Rynku Mocy zawarta została umowa na dostawę mocy projektowanych jednostek, na okres 17 lat (z dostawami od 2021 r.), z ceną 240,32 zł/kW/rok,
- Inwestycja w energetykę rozproszoną znacząco poprawi również bezpieczeństwo zasilania ZG Brzeszcze, na wypadek wystąpienia poważnych awarii sieciowych,

Powyższe działania zostały zrealizowane w 2020 r. Należy nadmienić, że decyzją TAURON Polska Energia S.A. właścicielem silników została Spółka TAURON Nowe Technologie S.A., która realizuje efektywność odmetanowania dla grupy TAURON.

W zakresie realizacji inicjatyw oszczędnościowych w obszarze produkcyjnym:

- W związku z zaistniałą sytuacją gospodarczą spowodowaną pandemią, tj. spadkiem zapotrzebowania na surowiec oraz permanentnie wzrastającym stanem zwałów węgla Zarząd TWD S.A. wprowadził od 01.05.2020 r. do 31.07.2020 r. obniżenie indywidualnego czasu pracy (oraz wynagrodzenia) o 20%.

W zakresie aktywizacji sprzedaży węgla:

- W związku z kurczącym się w Polsce rynkiem sprzedaży dla sortymentów grubych podejmowane są działania mające na celu intensyfikację sprzedaży sortymentów średnich, w tym zwłaszcza ekogroszków. Działania te obejmują:
 - sektor przedstawicieli sieci handlowej na terenie całej Polski,
 - stały rozwój własnego kanału internetowego,
 - dotarcie do nowej bazy klientów MŚiP w kanale internetowym oraz na rynku lokalnym,
 - wykorzystanie nowego kanału sprzedaży, jakim jest sieć marketów budowlanych.

W zakresie racjonalizacji i optymalizacji kosztów bieżącego funkcjonowania przedsiębiorstwa:

- Racjonalizacja i optymalizacja kosztów bieżącego funkcjonowania przedsiębiorstwa m.in. poprzez wdrożenie procesowego podejścia do zarządzania podmiotami górnictwami celem osiągnięcia maksymalnej efektywności organizacji. Zarządzanie procesowe zostało wdrożone w TAURON Wydobycie S.A. w ubiegłych latach w ramach prac realizowanych na szczeblu Grupy TAURON. W efekcie został wypracowany wspólny model zarządczy z wzajemnymi relacjami w zakresie powiązań zachodzących w łańcuchu wartości związanych z wydobywaniem i wzbogacaniem węgla a produkcją energii elektrycznej i ciepłej. W 2020 roku funkcjonujący w Spółce model zarządzania procesowego był doskonalony oraz dostosowywany do bieżących zmian organizacyjnych. Należy zaznaczyć, iż wdrożenie w TAURON Wydobycie S.A. zarządzania procesowego przynosi wymierne efekty w postaci podnoszenia efektywności organizacji.

W zakresie zmian organizacyjnych oraz technologicznych w ramach poszczególnych spółek:

- Spółka rozważa możliwość zespolenia kopalń oraz zbycia zbędnej infrastruktury na rzecz SRK S.A. W zakresie zmian organizacji pracy Spółka prowadzi działania na bieżąco w dostosowaniu do aktualnych potrzeb w tym także w zakresie zmian schematu organizacyjnego.
 - W 2020 roku zainicjowano w TAURON Wydobycie S.A. działania w zakresie powstania kopalni zespolonej na bazie dwóch kopalń: Zakładu Górniczego Sobieski w Jaworznie i Zakładu Górniczego Janina w Libiążu. Kopalnie te – z racji wzajemnej lokalizacji oraz podobieństw procesów technologicznych i techniczno-organizacyjnych stanowią potencjał działań zorientowanych na dalszą optymalizację obszarów zarządczo-produkcyjnych, której efektem ma być poprawa wskaźników ekonomiczno-finansowych. Działania w przedmiotowym zakresie prowadzone były w dostosowaniu do prac rządowych związanych z restrukturyzacją branży górniczej. Przeprowadzono stosowne wielowariantowe analizy; docelowe rozwiązanie zostanie wdrożone w 2021 r. z uwzględnieniem spójności z efektami prac na szczeblu rządowym.

W zakresie udostępnienia uzasadnionych ekonomicznie nowych partii złóż, pogłębiania szybów i budowy nowych bądź rozbudowa istniejących poziomów wydobywczych:

- Jednym z głównych założeń Strategicznych Projektów Inwestycyjnych realizowanych w Spółce TAURON Wydobycie S.A. jest udostępnianie złóż o lepszych parametrach eksploatacyjnych:

- celem projektu inwestycyjnego Budowa szybu Grzegorz ZG Sobieski jest udostępnienie złoża Dąb z bogatymi zasobami, z których jako pierwsze zostaną udostępnione zasoby pokładu 118.
- celem budowy poziomu 800 ZG Janina było udostępnienie węgl zasobnego pokładu nr 207.

2. Cel szczegółowy II: Integracja pionowa górnictwa i energetyki oraz stworzenie efektywnego modelu grupy węglowo-koksowej

2.1. Realizacja celu szczegółowego II przez Polską Grupę Górniczą S.A.

W ramach celu dotyczącego integracji pionowej górnictwa i energetyki, mając na uwadze maksymalne wykorzystanie efektów synergii pomiędzy spółkami działającymi w tym sektorze, Polska Grupa Górnicza S.A. rozpoczęła procesy akwizycji Spółek w obszarze dystrybucji paliw stałych oraz usług okołogórniczych.

W obu przypadkach przygotowano koncepcję i uzasadnienie biznesowe zawierające synergie i ryzyka dla prowadzonych transakcji.

Do końca 2019 r. Spółka przeprowadziła:

- badanie due diligence techniczne
- badanie due diligence prawne
- badanie due diligence finansowe
- badanie due diligence podatkowe

Ponadto sporządzono dla podmiotów będących przedmiotem zainteresowania uzasadnienie biznesowe transakcji oraz wyceny „pre-money” oraz wyceny wartości z uwzględnieniem efektów synergii wynikających z realizacji transakcji post-money”.

Rozpoczęto również rozmowy dotyczące ustalenia warunków transakcji, które nie przyniosły jednak rezultatów, przez co działania w kierunku zbudowania grupy kapitałowej w oparciu o elastycznie działające firmy w łańcuchu usług okołogórniczych i dystrybucji węgla zostały zawieszone. Ponadto PGG podjęła działania w kierunku nabycia spółki PGE Paliwa Sp. z o.o. należącej do grupy kapitałowej PGE Polskiej Grupy Energetycznej S.A., co pozwoliłoby stworzyć warunki dla rozwoju działalności PGG w obszarze dystrybucji paliw stałych i skoordynowanie w tym zakresie działań na krajowym rynku. Jednak proces ten również został wstrzymany z uwagi na brak dostępu do wymaganych informacji.

2.2. Realizacja celu szczegółowego II przez Jastrzębską Spółkę Węglową S.A.

Budowa efektywnego modelu grupy węglowo - koksowej:

Działalność GK JSW prowadzona jest w dwóch sektorach: węglowym i koksowym. GK JSW jest aktywnym uczestnikiem łańcucha dostaw węgiel koksowy - koks - stal, koncertując się na wydobywaniu i przeróbce węgla oraz sprzedaży produktów - węgla, koksu oraz produktów węglopochodnych, w tym gazu koksowniczego, smoły, benzolu, siarczanu amonu oraz siarki płynnej.

Model biznesowy Grupy Kapitałowej JSW pokrywa się z łańcuchem wartości. Zbiór procesów działalności operacyjnej GK JSW - skoncentrowany wokół wydobycia i przeróbki węgla koksowego oraz sprzedaży węgla, koksu i węglopochodnych - jest głównym elementem łańcucha generującego wartość ekonomiczną zarówno w jednostce dominującej - JSW, jak i w całej grupie kapitałowej. Model biznesowy przedstawia założenia organizacyjne, zapewniające efektywne realizowanie Strategii, przyjętej misji oraz wizji GK JSW.

Efektywne wydobycie wysokiej jakości węgla jest pierwszym etapem produkcji w przyjętym modelu biznesowym, który przekłada się na kolejne etapy. Wydobyty węgiel koksowy w części sprzedawany jest na rzecz spółki zależnej JSW KOKS do produkcji koksu, wyrobów węglopochodnych, a także gazu koksowniczego. Węgiel energetyczny oraz nie wykorzystany przez JSW KOKS węgiel koksujący jest sprzedawany do odbiorców zewnętrznych.

Drugim etapem jest produkcja koksu na bazie pozyskanego z kopalń JSW węgla koksowego. Produkcja koksu odbywa się samodzielnych, niezintegrowanych koksowniach należących do JSW KOKS. Segment koksu bazuje na działalności 3 koksowni, w których produkcja w 2020 r. wyniosła 3,33 mln ton koksu. Koks produkowany jest z węgla typu 34 i 35 wydobywanych w kopalniach JSW. Działalności w obszarze produkcji koksu zakłada dostosowanie poziomu produkcji oraz struktury produkcji w ramach poszczególnych koksowni w zależności od zapotrzebowania rynku. JSW zakłada produkcję węglopochodnych (smoła, benzol, siarczan amonu) na stałym poziomie w kolejnych latach.

Koks, a więc także węgiel koksowy to obok rudy żelaza podstawowy surowiec dla przemysłu hutniczego. W koksowniach JSW KOKS S.A. - spółki wchodzącej w skład Grupy JSW, produkowany jest koks wielkopiecowy, metalurgiczny, odlewniczy oraz przemysłowy.

We wrześniu 2020 r., Komisja Europejska ponownie wpisała węgiel koksowy na listę surowców strategicznych (Critical Raw Materials for the EU). Tegoroczna rewizja listy surowców strategicznych potwierdziła znaczenie węgla koksowego dla rozwoju europejskiej gospodarki. Produkcja węgla w kopalniach JSW S.A. przyczynia się do zmniejszenia zależności UE od importu tego surowca z krajów trzecich.

W listopadzie 2020 r. opracowano model funkcjonowania Spółki w kierunku eksploatacji głównie węgla koksowego, uwzględniając ustalenia z porozumienia zawartego w dniu 25.09.2020 r. pomiędzy Międzyzwiązkowym Komitetem Protestacyjno-Strajkowym, a delegacją rządową oraz w związku z potrzebą opracowania Umowy Społecznej, regulującej funkcjonowanie sektora górnictwa węgla kamiennego oraz pismo z dnia 5 października 2020 r. Pełnomocnika Rządu ds. transformacji spółek energetycznych i górnictwa węglowego.

W tym zakresie podjęto następujące działania:

- Utworzenie Centrum Remontowego JSW S.A. na terenie byłej kopalni Krupiński
- Kontynuacja procesów modernizacyjnych aktywów koksowniczych
- Działania zmierzające do zwiększenia gospodarczego wykorzystania metanu

Ponadto w 2020 r. uruchomiono następujące instalacje:

- Generators o mocy 2 MWel przy szybie VI KWK Budryk.
- 3 generatorów o mocy 4 MWel każdy w Ruchu Knurów.
- Zakupiono 4 generatory o mocy 4 MWel każdy i 1 generator o mocy 2 MWel. Aktualnie planowana lokalizacja: 2 x 4 MWel + 1 x 2 MWel - dla KWK Budryk oraz 2 x 4 MWel - dla Ruchu Szczygłowice.

Inwestycje związane z gospodarczym wykorzystaniem ujętego metanu do produkcji energii elektrycznej przyniosą efekt ekonomiczny w postaci obniżenia kosztów zużycia energii.

2.3. Realizacja celu szczegółowego II przez Tauron Wydobycie S.A.

W zakresie integracji pionowej górnictwa i energetyki:

- W zakresie kopalń zrzeszonych w TAURON Wydobycie S.A. proces integracji z branżą energetyczną został przeprowadzony w latach ubiegłych. W wyniku dokonanych zmian własnościowych aktualnie Spółka TAURON Wydobycie S.A. funkcjonuje w strukturach Grupy TAURON – kluczowego producenta energii elektrycznej i ciepłej w kraju. W Grupie TAURON Spółka stanowi jedno z ogniw modelu biznesowego, który opiera się na strukturze zintegrowanej w łańcuchu tworzenia wartości od wydobycia węgla poprzez wytwarzanie, sprzedaż i dystrybucję energii elektrycznej oraz ciepłej. TAURON Wydobycie S.A. odpowiada za dostarczanie odpowiedniego jakościowo i konkurencyjnego cenowo paliwa dla jednostek wytwórczych Grupy TAURON, co wynika bezpośrednio z celów strategicznych Spółki i Grupy. W 2020 r. prowadzone działania ukierunkowane były, oprócz bieżącej działalności operacyjnej, na podnoszenie efektywności procesów zarządczych i produkcyjnych oraz przysposobienie złóż kopalń na cele wydobywcze dla zabezpieczenia dostaw paliwa węglowego na potrzeby podmiotów elektroenergetycznych zrzeszonych w Grupie w długim horyzoncie czasowym.

W zakresie zmiany miksu energetycznego państwa (wzrostu zapotrzebowania na energię, rozpoczęcia pracy nowych mocy wytwórczych):

- Paliwo węglowe z TAURON Wydobycie S.A. w znaczącej części zaopatruje oddany do eksploatacji w 2020 r. Blok energetyczny o mocy 910 MW Spółki Nowe Jaworzno Grupa TAURON. Energia z tego Bloku, wyprodukowana w oparciu o najnowocześniejsze technologie, docelowo ma zaopatrywać około 2,5 mln odbiorców z południa Polski. Optymalne parametry pracy Bloku uzyskiwane są dzięki odpowiednim pod kątem jakościowym cechom węgla pochodzącego z TAURON Wydobycie S.A. Szczególnie dotyczy to bardzo niskiej zawartości chloru w paliwie, co bezpośrednio przekłada się na aspekty środowiskowe i eksploatacyjne urządzeń zaangażowanych w wytwarzaniu energii elektrycznej.

3. Cel szczegółowy III: Zaspokojenie krajowych potrzeb na węgiel kamienny, w tym w szczególności do produkcji energii elektrycznej, ciepła oraz koksu

3.1. Realizacja celu szczegółowego III przez Polską Grupę Górniczą S.A.

W 2017 r. PGG S.A. zwróciła się do wszystkich krajowych konsumentów miałow energetycznych (podmiotów z segmentu energetyki zawodowej, ciepłownictwa i przemysłu) z ofertą zawarcia umów długoterminowych zapewniających regularne, wieloletnie dostawy węgla z kopalń Polskiej Grupy Górniczej. Zdecydowana większość odpowiedziała pozytywnie na ofertę PGG. Zawarte umowy określają zapotrzebowanie ilościowe w długoterminowej perspektywie, jak również ścieżkę cenową, która stabilizuje ceny, uniezależniając je od dynamicznych zmian cen na rynkach światowych. Powiązanie kontrahentów umowami wieloletnimi z PGG S.A. gwarantuje Stronom stabilne warunki wieloletniej współpracy. PGG gwarantuje wszystkim odbiorcom, z którymi zawarła umowy, bezpieczeństwo dostaw w ujęciu zarówno ilościowym jak i jakościowym. Zawarcie umów długoterminowych na miały energetyczne ma również strategiczne znaczenie dla PGG, dla której ten rodzaj węgla stanowi 75-80% całkowitej produkcji.

Dostawy miałów energetycznych w ramach zawartych umów są realizowane na poziomie zgłaszanego przez odbiorców zapotrzebowania. Spadek zużycia energii elektrycznej oraz mniejsza produkcja energii elektrycznej z węgla kamiennego przyczyniają się do zjawiska mniejszych zakupów niż wynikałoby to z zawartych umów, w wyniku czego od połowy 2019 r. na rynku krajowym doszło do nadwyżki podaży miałów energetycznych nad popytem. Zjawisko to nasiliło się wraz z pojawieniem się pandemii COVID-19 i spadkiem aktywności gospodarczej podmiotów z sektora przemysłowego.

PGG realizuje wszystkie długoterminowe zgłoszone potrzeby rynku które zostały objęte „umowami długoterminowymi” i stara się przekonywać kontrahentów do rezygnacji z umów spotowych ze względu na czasochłonny proces dostosowania produkcji do zgłaszanych potrzeb ilościowych i jakościowych.

W związku z sukcesywnym wdrażaniem programów ochrony powietrza i walki ze smogiem, co w konsekwencji przyczynia się do zmniejszania wielkości tego rynku, PGG ogranicza sprzedaż miałów energetycznych do użytkowników eksploatujących kotły o mocy poniżej 1 MW.

W przypadku węgla opałowego (sortymenty grube i średnie), oferta skierowana jest przede wszystkim do osób fizycznych. PGG realizuje sprzedaż tej grupy sortymentowej poprzez sieć Autoryzowanych Sprzedawców (na bazie zawartych umów), posiadających składy opałowe na terenie całego kraju, jak również umożliwiając osobom fizycznym bezpośredni zakup na kopalniach. Rozwijana jest również oferta sprzedaży konfekcjonowanych paliw kwalifikowanych poprzez uruchomiony w 2017 r. sklep internetowy.

Oferta ta od momentu jej wdrożenia znalazła uznanie wśród szerokiego grona odbiorców indywidualnych na terenie całego kraju.

Ponadto realizowane są dostawy węgla energetycznego w ramach bezpośrednich umów handlowych z przedsiębiorcami sektora rolnictwa, ogrodnictwa, drobnego przemysłu i rzemiosła.

Wymagania jakościowe w odniesieniu do węgla opałowego są określone w obowiązujących aktualnie przepisach Rozporządzenia Ministra Energii z dnia 27 września 2018 roku w sprawie wymagań jakościowych dla paliw stałych. Posiadana infrastruktura zakładów przeróbki mechanicznej węgla oraz szerokie spectrum jakościowe węgla umożliwia kształtowanie bieżącej oferty handlowej zgodnie z tymi wymaganiami. Równocześnie w Spółce prowadzone są działania modernizacyjne i inwestycyjne mające na celu dostosowanie oferty handlowej do przewidywanych zmian strukturalnych na rynku węgla opałowego. Działania te prowadzą do zwiększenia udziału w ofercie ekogroszków, w tym w postaci konfekcjonowanej, w celu dotarcia do szerszego grona klientów indywidualnych zarówno tradycyjnymi kanałami sprzedaży (sieć autoryzowanych sprzedawców) jak i poprzez kanały sprzedaży internetowej.

Jednak z końcem 2019 r. Spółkę dotknęły już spadające na rynkach światowych ceny węgla energetycznego. Mimo, iż sprzedaż Spółki oparta jest o umowy wieloletnie, stale występuje silna presja odbiorców do renegocjacji cen, występują ryzyka wypowiedzania umów, zakontraktowany węgiel nie jest odbierany, a PGG została zmuszona do ograniczenia produkcji, co w konsekwencji spowodowało pogorszenie wskaźników ekonomiczno-finansowych Spółki, spotęgowane dodatkowo zastojem gospodarczym wynikłym z powodu pandemii.

PGG, będąc producentem węgla koksowego w typie 34 (semi-soft), posiada umowy długoterminowe z 3 krajowymi koksowniami, a z jedną współpracuje na podstawie umów rocznych. Możliwości produkcyjne węgla koksowego kopalń PGG wynoszą ok 1,6 mln ton rocznie, co w całości zabezpiecza kontrakty zawarte z krajowymi producentami koksu.

W zakresie realizacji umów przez koksownie sytuacja jest podobna do tej, która wystąpiła w energetyce zawodowej. Zapotrzebowanie na węgiel koksowy w kraju spadło już w

IV kwartale 2019 r. i spadek ten nasilił się wraz z pojawieniem się pandemii COVID-19 i spadkiem aktywności gospodarczej podmiotów z sektora przemysłowego. Koksownie w 2020 r. odbierają wolumeny wyraźnie niższe, niż wynikałoby to z kontraktacji.

3.2. Realizacja celu szczegółowego III przez Węglkokoks Kraj Sp. z o.o.

Spółka śledzi zapotrzebowanie na węgiel w kraju kładąc szczególny nacisk na parametry jakościowe węgla. Laboratoria Spółki stale monitorują jakość produkowanego węgla, który jest poddawany dodatkowej obróbce (o ile jest to konieczne) w Zakładzie Przeróbki Mechanicznej Węgla. Spółka podejmuje wszelkie możliwe działania celem maksymalizacji produkcji paliw ekologicznych, w tym w szczególności ekogroszku Skarbek i Szarlej.

3.3. Realizacja celu szczegółowego III przez Jastrzębską Spółkę Węglową S.A

JSW jest dominującym dostawcą węgla koksowego do krajowych koksowni oraz uzupełniającym dostawcą węgla energetycznego do krajowych zakładów energetyki ciepłej. W 2020 r. pomimo ograniczeń spowodowanych restrykcjami związanymi z pandemią COVID- 19 JSW starała się wywiązywać z uzgodnień kontraktowych.

Na krajowym rynku węgla energetycznego, ze względu na niewielki udział w rynku, JSW jest dostawcą uzupełniającym, nie jest kreatorem cen w tym sortymencie, dostosowuje się elastycznie do sytuacji rynkowej głównych producentów węgla energetycznego. Wg raportów Polskich Sieci Elektroenergetycznych w okresie styczeń-grudzień 2020 r. w stosunku do analogicznego okresu 2019 r. produkcja energii spadła o 4,07%, w tym z węgla kamiennego o 8,5%, a zużycie odnotowało spadek o 2,28%.

Pomimo niesprzyjającej koniunktury, sprzedaż węgla ogółem w 2020 r. wyniosła 13 967,6 tys. ton (mniej od założeń o 14,2%), struktura sprzedaży węgla obrazuje większe zaspokojenie krajowych potrzeb na węgiel. Udział wolumenu (energetyki zawodowa, ciepłownie zawodowych i niezawodowych, koksownie) w stosunku do sprzedaży ogółem wzrósł z 72,5% do 78,6%.

3.4. Realizacja celu szczegółowego III przez Tauron Wydobycie S.A.

W zakresie opracowania uwarunkowań prawnych oraz środowiskowych wraz z propozycją instrumentów wsparcia dla stosowania w indywidualnych gospodarstwach domowych do celów grzewczych paliw niskoemisyjnych na określonych obszarach Polski

- Po zakończeniu długotrwałego procesu badań i testów w różnych instytucjach badawczych zostało wprowadzone do oferty nowe, specjalne paliwo grzewcze o nazwie handlowej „Ekosobieski premium” o obniżonej emisji spalin i przeznaczone do użycia w nowoczesnych kotłach grzewczych. Główne walory nowego paliwa to redukcja emisji szkodliwych substancji o ponad 40 % oraz wysoka kaloryczność i stabilne parametry, zapewniające efektywne ogrzewanie i niskie zużycie. Nowe niskoemisyjne paliwo węglowe zostało wyprodukowane w stu procentach z polskiego węgla pochodzącego z kopalń należących do Grupy TAURON. Paliwo składa się z wzbogaconych i wyselekcjonowanych ekogroszków produkowanych w TAURON Wydobycie oraz z dodatku bezdymnego pn. Błękitny Plus, pozwalającego na ograniczenie emisji pyłów oraz innych szkodliwych substancji do atmosfery. Nowe paliwo uzyskało Świadectwo

badan Instytutu Chemicznej Przeróbki Węgla w Zabrzu na tzw. znak bezpieczeństwa ekologicznego, spełniając tym samym wymagania stawiane kwalifikowanym paliwom stałym dla gospodarki komunalnej i ogrzewnictwa indywidualnego.

W zakresie opracowania i wdrożenia programu promocji polskiego węgla:

- Tauron Wydobycie od wielu lat promuje polski węgiel, a jego przewodnim hasłem promocyjnym w kampaniach marketingowych jest „Polski węgiel dla Ciebie”. Wdrożone hasło ma na celu podkreślanie polskiego pochodzenia węgla i producenta, na rynku, na którym głównym konkurentem jest węgiel z importu, a także wzbudzenie wśród konsumentów patriotyzmu i lojalności do krajowych produktów. Hasło to jest stosowane na nośnikach reklamowych, materiałach drukowanych i innych materiałach reklamowych umieszczanych przez Spółkę we własnych punktach sprzedaży, na składach węglowych Autoryzowanych Sprzedawców Węgla. Hasło to promowane jest podczas imprez targowych z udziałem Spółki, organizowanych konferencjach oraz w kanale internetowym.

4. Cel szczegółowy IV: Zapewnienie dostępu do nowych złóż węgla oraz zapewnienie odpowiedniego poziomu inwestycji tam, gdzie zapewnią one najwyższą efektywność ekonomiczną

4.1. Realizacja celu szczegółowego IV przez Polską Grupę Górniczą S.A.

Aktualnie PGG S.A. posiada udokumentowane 23 złoża węgla kamiennego, w granicach obszarów górniczych 7 kopalń. Mając na uwadze, upływające terminy obowiązywania koncesji dla złóż w latach 2019-2021, PGG S.A. wystąpiła z wnioskami o zmianę koncesji na wydobywanie węgla kamiennego (i metanu jako kopaliny towarzyszącej) w zakresie wydłużenia terminu ich obowiązywania.

Zarząd Polskiej Grupy Górniczej S.A., mając na względzie potrzebę budowania wizerunku przedsiębiorcy przyjaznego otoczeniu, jeszcze przed uzyskaniem nowych lub przedłużeniem ważności dotychczasowych koncesji na wydobywanie węgla ze złóż, podjął decyzje o finansowaniu profilaktyki budowlanej w obiektach wznoszonych na terenach przewidywanych wpływów eksploatacji górniczej w okresie ważności następnych koncesji, zarówno w odniesieniu do złóż dotąd eksploatowanych przez kopalnie PGG S.A., jak i dla nowych złóż „Śmiłowice” oraz „Imielin Północ”.

Spółka realizuje obecnie szereg długofalowych inwestycji związanych z udostępnieniem nowych złóż węgla, zarówno uruchomionych jeszcze przez Kompanię Węglową i Katowicki Holding Węglowy jak i rozpoczętych już przez Polską Grupę Górniczą, o różnym stopniu zaawansowania

Inwestycje obejmują swoim zakresem udostępnienie i eksploatację zasobów o łącznym wolumenie 644 mln ton węgla, głównie energetycznego, ale i też koksującego a łączne nakłady mogą wynieść 4,5 mld zł. Od momentu uruchomienia inwestycji do lipca 2020 r. wydatkowano łącznie 1 066,6 mln zł.

Inwestycje obejmują udostępnienie pokładów warstw łaziskich, orzeskich, rudzkich, siodłowych oraz jakłowskich, o parametrach jakościowych zbliżonych do pokładów obecnie eksploatowanych.

4.2. Realizacja celu szczegółowego IV przez Węglokoks Kraj Sp. z o.o.

Decyzją Ministra Klimatu i Środowiska, z dnia 8 kwietnia 2020 r., Spółka uzyskała zmianę koncesji polegającą na rozszerzeniu koncesji dla obszaru górniczego „Bobrek - Miechowice 1” o rejon złoża pod Elektrociepłownią Miechowice oraz wydłużenie jej ważności do końca 2050 roku. Uruchomienie eksploatacji pod byłym filarem ochronnym EC Miechowice planowane jest w 2023 r.

Ponadto prowadzone były prace związane z przedłużeniem koncesji dla obszaru górniczego „Bytom III - ZG” do roku 2040. Na wniosek Węglokoks Kraj sp. z o.o. Minister Klimatu decyzją z dnia 20 grudnia 2019 r. dokonał przeklasyfikowania 1022 tys. ton w pokładzie 509 w złożu „Bytom III” z zasobów nieprzemysłowych do zasobów przemysłowych oraz sporządzony został dodatek nr 10 do projektu zagospodarowania złoża „Bytom III” uwzględniający powyższe przeklasyfikowanie oraz eksploatację zasobów pokładu 509 w warstwie dolnej i górnej.

W toku są również prace związane z udostępnianiem odwodnieniem złoża „Bobrek-Miechowice 1” w warstwach dolnosiodłowych obejmujących pokłady 507, 509 i 510.

4.3. Realizacja celu szczegółowego IV przez Jastrzębską Spółkę Węglową S.A.

Jastrzębska Spółka Węglowa S.A. koncentruje swoją uwagę zarówno na bieżącej produkcji, uzależniając jej wolumen od sytuacji rynkowej, jak i na działaniach o charakterze perspektywicznym, które zapewniają w efekcie dostęp do nowych złóż, wydłużając żywotność poszczególnych kopalń.

Z uwagi na ogromne znaczenie odtwarzania i powiększania bazy zasobowej kopalń, inwestycje związane z udostępnieniem nowych złóż zaliczane są do inwestycji kluczowych JSW S.A.

W 2020 r. w JSW S.A. realizowane były następujące inwestycje kluczowe związane z zapewnieniem dostępu do nowych złóż:

1. Budowa poziomu 1120 w KWK „Borynia-Zofiówka” Ruch Borynia.
2. Budowa poziomu 1080 w KWK „Borynia-Zofiówka” Ruch Zofiówka.
3. Budowa poziomu 1290 w KWK „Budryk”.
4. Udostępnieniem pokładu 405/1 i 405/2 w KWK „Budryk”.
5. Udostępnienie i przemysłowe zagospodarowanie zasobów w obrębie złóż „Bzie-Dębina 2-Zachód” i „Bzie-Dębina 1-Zachód” KWK „Jastrzębie-Bzie”.
6. Budowa poziomu 1050 w KWK „Knurów-Szczygłowie” Ruch Knurów.
7. Budowa poziomu 1050 w KWK „Knurów-Szczygłowie” Ruch Szczygłowie.
8. Pogłębienie Szybu Ii wraz z wydłużeniem górniczego wyciągu szybowego „Knurów-Szczygłowie” Ruch Szczygłowie
9. Rozbudowa poziomu 1000 wraz z pogłębieniem szybów IV i III
10. Rozbudowa KWK „Pniówek” poprzez udostępnienie i przemysłowe zagospodarowanie zasobów w obrębie złoża „Pawłowice 1” KWK „Pniówek”.

4.4. Realizacja celu szczegółowego IV przez Tauron Wydobyć S.A.

W zakresie elastycznego zarządzania produkcją umożliwiającego dostosowanie produkcji do cykli koniunkturalnych na globalnym rynku surowców poprzez opracowanie wykazu złóż węgla objętych wysokim priorytetem udostępniania z punktu widzenia właściciela

- W celu oceny efektywności ekonomicznej parcel przewidzianych do eksploatacji opracowany został ranking ścian

W zakresie działań mających doprowadzić do przedłużenia koncesji wydobywczych

- W ramach działań TAURON Wydobywie S.A. w zakresie przedłużenia i uzyskania nowych koncesji wydobywczych prowadzonych w latach 2016 - 2020 przeprowadzono szereg postępowań środowiskowych i koncesyjnych dla złóż Spółki:

- dla ZG Sobieski: „Jaworzno” do 2040, „Brzezinka 1” do 2040, „Dąb” do 2063, „Byczyna” do 2040,
- dla ZG Janina: „Janina” do 2040,
- dla ZG Brzeszcze: „Brzeszcze” do 2040 roku

W zakresie realizacji projektów inwestycyjnych dotyczących udostępnienia uzasadnionych ekonomicznie nowych partii złóż

- Przy uwzględnieniu konieczności zoptymalizowania nakładów inwestycyjnych, jednym z głównych założeń realizowanych projektów jest udostępnianie złóż o lepszych parametrach eksploatacyjnych. Celem projektu inwestycyjnego Budowa szybu Grzegorz ZG Sobieski jest udostępnienie złoża Dąb z bogatymi zasobami ułożonymi w pokładzie 118 i kolejnych. Poziom 800 ZG Janina udostępnił węglozasobny pokład nr 207, w którym rozpoczęto prowadzenie eksploatacji.

4.5. Realizacja celu szczegółowego IV przez LW Bogdanka S.A.

W dniu 20 grudnia 2019 r. LW Bogdanka S.A. uzyskała koncesję wydobywczą na obszar Cyców.

Stan posiadanych zasobów operatywnych na 31.12.2020 r. wynosił:

- 182,9 mln Mg zasobów operatywnych w OG „Puchaczów V”,
- 21,3 mln Mg zasobów operatywnych w OG „Stręczyn”,
- 171,7 mln Mg zasobów operatywnych w OG „Ludwin”,
- 65,6 mln Mg zasobów operatywnych w OG „Cyców”.

W złożu węgla kamiennego Ostrów (OG Ludwin)

- Zakończono drążenie wyrobisk udostępniających i przygotowawczych dla pierwszej ściany – uruchomienie eksploatacji nastąpi w IV kwartale 2021 r.
- Projekt budowy pola Ostrów został zawieszony.

W złożu węgla kamiennego K-6 K-7

- W 2020 r. zakończono 1 etap drążenia wyrobiska udostępniającego na poziomie 990. Obecnie prowadzone są dwa wyrobiska udostępniające OG Puchaczów V. Początek robót udostępniających w granicach OG Cyców planowany jest na IV kwartał 2022 r. Start pierwszej ściany w pokładzie 389 planowany jest na 2026 r.

5. Cel szczegółowy V: Rozwój kompetencji pracowniczych i wiedzy

5.1. Realizacja celu szczegółowego V przez Polską Grupę Górniczą S.A.

W Polskiej Grupie Górniczej S.A. stosowana polityka szkoleń i rozwoju kadr umożliwiła zbudowanie spójnego systemu zapewniającego rozwój kompetencji pracowniczych i ich wiedzy. System ten obejmuje wszystkich pracowników PGG, ale również przyszłych pracowników, którzy aktualnie podejmują naukę w szkołach branżowych, technicznych oraz w uczelniach wyższych.

Spółka prowadzi działania w zakresie określenia deficytowych i nadwyżkowych kompetencji poprzez monitorowanie załogi pod kątem uprawnień emerytalnych w perspektywie danego roku oraz wyprzedzająco na 10 kolejnych lat. Wykonywanie analiz stażowo-wiekowych, monitorowanie struktury wykształcenia pod kątem określenia wymaganych kwalifikacji na kolejne lata, służy do określenia poziomu przyjęć oraz określenia kierunków kształcenia na poziomie zawodowym i technicznym.

Stosowana polityka szkoleń i rozwoju pracowników jak również grupy sukcesorów, uwzględnia misję i strategię spółki oraz długofalowe plany rozwojowe. Szczególną uwagę spółka koncentruje na istotności doskonalenia zawodowego, rozwoju kompetencji osób wykonujących czynności kierownictwa i dozoru ruchu, gdzie celem jest zwiększanie świadomości swojej roli w procesie inicjowania oraz wspierania pożądanej zmiany, nie tylko w spółce, ale w całej branży górniczej.

Ważnym elementem rozwoju pracowników są stosowane w spółce moduły wymiany wiedzy, które wiążą się z nieustannym korzystaniem z własnego potencjału, mocnych stron oraz udzielaniem informacji zwrotnych, jak i uzupełnianiem zidentyfikowanych deficytów.

Polska Grupa Górnicza S.A. w ramach rozwoju kompetencji pracowniczych i wiedzy prowadzi następujące działania w ramach:

1. Kształcenie przyszłych pracowników

W dobie Przemysłu 4.0 PGG współpracuje w zakresie kształcenia na płaszczyźnie - BIZNES-NAUKA-RZĄD. Synergia działań poszczególnych sektorów umożliwia przygotowanie się do szybkich zmian, a także do nabycia umiejętności zarządzania tymi zmianami w obszarze edukacji i podnoszenia kompetencji pracowników. Nowoczesne technologie, po które sięga Polska Grupa Górnicza S.A. wymagają od załogi nowych kwalifikacji i nowych umiejętności. Dlatego też, system kształcenia w PGG jest elastyczny a tym samym przygotowany na postępujące w świecie technologicznym zmiany. W tym obszarze Spółka współpracuje z Ministerstwem Edukacji Narodowej, Ośrodkiem Rozwoju Edukacji, Okręgową Komisją Egzaminacyjną, Szkołami branżowymi i technikami, oraz szkołami wyższymi.

2. Kształcenie pracowników Polskiej Grupy Górniczej

Obecny system szkoleń i rozwoju kadr, koncepcja organizacji uczącej się i zarządzania wiedzą w organizacji stosowany w Polskiej Grupie Górniczej jest kompleksowym podejściem do zagadnienia rozwoju potencjału kadrowego, w które wpisują się m.in. działania tj. doktoraty wdrożeniowe we współpracy z GIG, autorskie studia dedykowane realizowane we współpracy z Uniwersytetem Ekonomicznym „Menedżer w branży górniczej”, projekty rozwojowe skierowane do różnych grup zawodowych, tworzenie wewnętrznej bazy trenerów PGG, tworzenie wewnętrznej bazy asesorów, konkurs wiedzy z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy „Pracuję Bezpiecznie”, zbudowanie modelu kompetencyjnego, plan sukcesji.

3. Budowanie bazy szkoleniowej w PGG

Polska Grupa Górnicza w celu uzyskania jak najwyższej jakości i efektywności prowadzonych szkoleń i kursów posiada szeroką bazę dydaktyczną, złożoną z bazy do praktycznej nauki zawodu jak również z platform szkoleniowo-edukacyjnych, służących do samokształcenia, wykorzystywanych również podczas standardowych szkoleń i kursów.

Działania podjęte z uwagi na zaistnienie stanu epidemicznego COVID-19

Konieczność ograniczania przebywania ludzi w jednym miejscu przez dłuższy czas w pomieszczeniu zamkniętym zgodnie z zaleceniami Prezesa Rady Ministrów, Ministerstwa Zdrowia i Głównego Inspektora Sanitarnego, ze względu na zagrożenie epidemiczne, wpłynęła na zmianę organizacji szkoleń i kursów w Polskiej Grupie Górnicznej.

W związku z tym podjęto działania w celu przeprowadzania części szkoleń i kursów w różnych formach online aby ograniczyć w znacznym stopniu szkolenia stacjonarne. Były to między innymi:

- Przygotowanie platformy wraz z Śląskim Centrum Usług Wspólnych <https://plaformascuw.pl> do przeprowadzania szkoleń w dziedzinie bhp w formie e-learningu. Szkolenia w formie e-learningu są dostępne za pośrednictwem platformy dla wszystkich grup pracowników: inżyniersko-technicznych, administracyjnych, kierownictwa, ale przede wszystkim - co stanowi nowość - dla pracowników na stanowiskach robotniczych.
- Departament Wsparcia HR Polskiej Grupy Górnicznej S.A. podjął działania w celu stworzenia portalu Akademia PGG, dostępnego dla wszystkich pracowników spółki, który będzie zakresem kompleksowo obejmował obszar szkoleń i rozwoju pracownika. Portal spełnia funkcję informacyjną, szkoleniową, edukacyjną, oraz jest miejscem wymiany informacji. Ponadto jest również narzędziem do bieżącej organizacji szkoleń i kursów. Przekazywanie bezpośrednich informacji poprzez Akademię PGG ogranicza bezpośredni kontakt między pracownikami a organizatorem kursów
- Zainicjowanie wspólnego projektu specjalistycznej pomocy psychologów Polskiej Grupy Górnicznej i Centralnej Stacji Ratownictwa Górniczego w czasie kryzysu w celu zwiększenia pola dostępu dla osób, które będą mogły korzystać z publikowanej w NETIG wiedzy i praktycznych informacji zamieszczanych w artykułach przygotowanych przez psychologów. Uwzględniono również interaktywną formę pomocy poprzez adres e-mail, gdzie czytelnicy mieli możliwość zadawania pytań, na które psycholodzy odpowiedzą, służąc swoim doświadczeniem. Działania prozdrowotne dla pracowników PGG związane z zaistniałą pandemią wirusa SARS CoV-2 to uruchomienie cyklu „Psychoodporność”, których celem było przekazanie treści w zakresie radzenia sobie w sytuacji kryzysowej. Emisja poprzez Wewnętrzny, Portal Informacyjny, Magazyn PGG, telebimy w kopalniach.
- Uruchomienie akcji informacyjnej o SARS CoV-2 z wyszczególnieniem działań prewencyjnych i instruktaży dla pracowników PGG w formie grywalizacji, z możliwością zapoznania się z aktualnymi informacjami stron instytucji państwowych i sprawdzeniem swojej wiedzy.

Aktualnie, wraz z rozwojem wiedzy o podstawowych właściwościach wirusa SARS-CoV-2 oraz pojawiającymi się na rynku nowymi rozwiązaniami organizacyjno-technicznymi, PGG S.A. stara się na bieżąco je analizować i wprowadzać do swojej kompleksowej strategii minimalizacji skutków wpływu oddziaływania koronawirusa na pracowników Spółki przy jednoczesnym utrzymaniu ciągłości produkcji.

5.2. Realizacja celu szczegółowego V przez Węglokoks Kraj Sp. z o.o.

Szkolenia i przekwalifikowania pracowników Spółki prowadzone są zgodnie z harmonogramem szkoleń opracowywanym na podstawie analizy zgłaszanych potrzeb szkoleniowych poszczególnych kierowników oraz analizy planowanej fluktuacji.

Do udziału w kursach i szkoleniach delegowani byli pracownicy dołowi i powierzchni kopalni, zgodnie z potrzebami oddziałów, w oparciu o ustawę Prawo Geologiczne i Górnicze, akty wykonawcze oraz roczny harmonogram szkoleń i kursów.

Ponadto Spółka w 2020 roku korzystała z finansowania działań obejmujących kształcenie ustawiczne pracowników z Krajowego Funduszu Szkoleniowego. Łącznie przeszkolono 227 osoby, wykorzystując przyznane przez Fundusz środki w wysokości 45 048,00 zł.

5.3. Realizacja celu szczegółowego V przez Jastrzębską Spółkę Węglową S.A.

W 2020 r. w JSW S.A. nastąpiła optymalizacja stanu zatrudnienia w wyniku czasowego wstrzymania uzupełniania bazy zatrudnieniowej w Zakładach w związku z naturalnymi odejściami pracowników (emerytury, renty).

Nabór nowych pracowników do pracy w JSW S.A. prowadzony jest w przypadku wystąpienia wakatów na istniejącym stanowisku lub w przypadku potrzeby utworzenia nowego stanowiska pracy. Proces szukania kandydatów, którzy spełniają określone kryteria jest otwarty i konkurencyjny. Kandydaci podlegają ocenie m.in. pod względem spełnienia wymagań kompetencyjnych, które zostały określone w Księdze Kompetencji JSW S.A.

Zaspokajanie potrzeb JSW S.A. w zakresie następstw na różnych etapach kariery, dzięki prowadzonemu na bieżąco monitorowaniu m.in. rotacji pracowników oraz struktury zatrudnienia według wieku, odbywa się poprzez współpracę zarówno ze szkołami średnimi, jak i uczelniami wyższymi w zakresie przede wszystkim praktyk i zatrudnienia absolwentów, co miało miejsce również w 2020 r.

Kontynuowany był także wprowadzony w 2018 r. w JSW S.A. specjalny program stypendialny dla uczniów uczących się w trybie dziennym w szkołach kształcących w zawodach górniczych, które objęte są postanowieniami zawartych przez JSW S.A. porozumień w sprawie współpracy w zakresie organizowania praktycznej nauki zawodu, w formie zajęć praktycznych i praktyk zawodowych dla uczniów oraz gwarancji zatrudnienia w JSW S.A. dla absolwentów.

Jastrzębska Spółka Węglowa S.A. prowadzi również ciągłe działania w zakresie rozwoju kompetencji pracowniczych i wiedzy. Kluczową rolę w tym procesie odgrywa zarządzanie szkoleniami. Pracownicy mają możliwość podwyższania swoich kwalifikacji zawodowych poprzez przede wszystkim udział w kursach technicznych, które prowadzone są przez jeden z zakładów JSW S.A., studiach podyplomowych, branżowych konferencjach, seminariach lub sympozjach, a także w szkoleniach organizowanych przez jednostki zewnętrzne.

W 2020 r. ze względu na sytuację pandemiczną zakres wyżej wymienionych działań został znacznie ograniczony, niemniej jednak kilkudziesięciu pracowników Spółki zostało skierowanych na studia podyplomowe takie jak np. Master of Business Administration, Menadżer Ładu Korporacyjnego, czy Bezpieczeństwo i Higiena Pracy.

5.4. Realizacja celu szczegółowego V przez LW Bogdanka S.A.

W zakresie kompetencji LW Bogdanka wdrożyła/wdraża dwa projekty „Wdrożenie Programu Akademia Szttygara” (projekt obecnie zakończony w styczniu) oraz „Akademia Liderów Górnictwa” (projekt w trakcie realizacji).

Do celów „Akademia Liderów Górnictwa” należą:

- Kształtowanie postawy probiznesowej kadry zarządzającej zakładem górnictwem
- Rozwój oczekiwanych kompetencji kadry zarządzającej zakładem górnictwem
- Wypracowanie przez uczestników praktycznych modeli biznesowych gotowych do zaimplementowania w organizacji

Do celów programu „Akademia Szttygara” należą:

- Budowanie oczekiwanych postaw kadry zarządzającej
- Wdrożenie standardu - program szkoleniowy dla osób awansowanych na stanowisko sztygara zmianowego
- Rozwój oczekiwanych kompetencji w grupie stanowiskowej sztygarów zmianowych
- Realizacja cyklu szkoleń zgodnie z harmonogramem

5.5. Realizacja celu szczegółowego V przez Tauron Wydobycie S.A.

W zakresie koordynacji polityki zatrudnieniowej pomiędzy przedsiębiorstwami górnictwem:

- W II półroczu 2020 r. rozpoczęły się prace pod przewodnictwem Ministerstwa Aktywów Państwowych nad restrukturyzacją sektora górnictwa węgla kamiennego w celu wypracowania najbardziej efektywnych społecznie i gospodarczo rozwiązań, w których uczestniczy Spółka. W ramach prac w Spółce powołany został Zespół ds. społecznych, którego celem było wypracowanie modelu osłon socjalnych oraz systemu alokacji pracowników i redukcji zatrudnienia na potrzeby Komisji Europejskiej. Poziom zatrudnienia w TAURON Wydobycie S.A. będzie dostosowany do potrzeb produkcyjnych Spółki w ramach przyjętego przez Rząd modelu funkcjonowania górnictwa.

W ramach współpracy przedsiębiorstw górnictwem z jednostkami naukowymi w zakresie przygotowywania kadry dla tych przedsiębiorstw w nowych specjalizacjach:

- Rozwój kompetencji pracowniczych i wiedzy realizowany jest w TWD m.in. poprzez wdrożony w Grupie TAURON model kompetencyjny umożliwiający systemowe i skoordynowane podejście do zarządzania zasobami ludzkimi (w tym ocenę, doskonalenie i rozwijanie kompetencji pracowniczych). Ponadto Spółka kontynuuje rozpoczęte wcześniej działania w zakresie współfinansowania edukacji, uczestnictwa w tworzeniu programów oraz kształcenia dualnego. Trwająca pandemia miała bezpośredni wpływ na znaczne zmniejszenie prowadzonych procesów rekrutacyjnych. W okresie od stycznia – do grudnia 2020 r. zatrudnienie ograniczono do osób koniecznych dla zapewnienia ciągłości procesów. Z uwagi na COVID-19, przemodelowaniu uległ proces organizacji praktyk zawodowych. W miejsce praktyk odbywanych na stanowiskach szkoleniowych znajdujących się w Zakładach górnictwem TAURON Wydobycie S.A., uczniowie zostali zaangażowani do stworzenia projektów badawczych o tematyce ściśle związanej z kierunkiem kształcenia. Pierwsze praktyki w tradycyjnej formie stacjonarnej (z uwzględnieniem zaostrzonych rygorów epidemiologicznych stosowanych w zakładach górnictwem TAURON Wydobycie S.A.) zorganizowane zostały dopiero w lipcu 2020 r.

W 2020 r. z uwagi na trwającą pandemię, Spółka zawiesiła realizację corocznego Programu stażowego w Grupie TAURON pt. „Przyłącz się” – programu adresowanego do studentów IV i V roku oraz absolwentów wyższych uczelni, z którymi Grupa TAURON zawarła porozumienia współpracy.

6. Cel szczegółowy VI: Zmniejszenie oddziaływania sektora górnictwa węgla kamiennego na środowisko oraz zwiększenie wykorzystania odpadów wydobywczych i kopalin towarzyszących.

6.1. Realizacja celu szczegółowego VI przez Polską Grupę Górniczą S.A.

Spółka realizuje zadania mające na celu zmniejszenie negatywnych efektów jej działalności na środowisko polegające m.in. na planowaniu eksploatacji złóż, inwestycjach w rozwiązania proekologiczne oraz bieżącej likwidacji szkód górniczych oraz działań profilaktycznych dla ograniczenia przyszłych szkód. Działania w zakresie ochrony środowiska mają również na celu dostosowanie się do zmian zachodzących w otoczeniu gospodarczym i prawnym PGG S.A., w szczególności do wymagań wynikających z przyjętej strategii Europejskiego Zielonego Ładu, obejmującej swym zakresem m.in. plan ustanowienia gospodarki o obiegu zamkniętym oraz docelową neutralność klimatyczną krajów UE.

Najważniejszymi działaniami prowadzonymi w tym zakresie są: ograniczanie odpadów wydobywczych, minimalizacja negatywnego wpływu wód zasolonych na wody cieków powierzchniowych oraz zagospodarowanie metanu.

Spółka w 2020 r. prowadziła działania mające na celu ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów wydobywczych na etapie projektowania oraz poprzez optymalizację zastosowanych technik eksploatacji wyrobisk górniczych. W stosunku do odpadów wydobywczych, których wytworzeniu nie udało się zapobiec PGG S.A. podejmuje działania mające na celu w jak największym stopniu poddanie ich odzyskowi w instalacjach do produkcji kruszyw lub poza instalacjami poprzez gospodarcze wykorzystanie. Wytworzone przez kopalnię odpady wydobywcze i kruszywa wykorzystywane są w różnych procesach odzysku m.in. do budowy nasypów kolejowych i drogowych, podbudowy dróg i autostrad, budowy obwałowań rzek i potoków, do prac związanych z profilaktyką przeciwpożarową pod ziemią. Ponadto, spółka poszukuje nowych miejsc i sposobów zagospodarowania odpadów wydobywczych jak najbardziej korzystnych dla środowiska i jak najbardziej opłacalnych dla środowiska.

Spółka rozpoczęła realizację projektu „Od odpadów pogórnich do wartościowych zasobów – nowa koncepcja gospodarki obiegu zamkniętego” o akronimie MINERESCUE.

Projekt jest współfinansowany ze środków Funduszu Badawczego Węgla i Stali Komisji Europejskiej. Celem projektu jest przeprowadzenie badań w zakresie opracowania nowych sposobów zagospodarowania odpadów wydobywczych. Wymiernymi efektami projektu będzie opracowanie katalogu odpadów wydobywczych dla PGG S.A. wraz ze wskazaniem innowacyjnych sposobów ich wykorzystania przy produkcji materiałów dla górnictwa i inżynierii lądowej.

Kolejnym działaniem jest racjonalna gospodarka wodami dołowymi mająca na celu minimalizację negatywnego wpływu wód zasolonych na wody cieków powierzchniowych do których wody te są wprowadzane oraz z uwagi na prowadzenie przez Polską Grupę Górniczą S.A. racjonalnej gospodarki wodami. Wykorzystywanie wód dołowych własnych wpływa na ograniczenie pozyskiwania z innych źródeł wód o parametrach wód pitnych i przemysłowych.

Wspierając wdrażanie Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW) PGG S.A przystąpiło do międzynarodowego konsorcjum realizującego projekt współfinansowany przez UE w ramach działań na rzecz środowiska i klimatu LIFE „Demonstracyjne wdrożenie zaawansowane metody redukcji ładunku soli oraz odzyskania zasobów z zasolonych wód kopalnianych”. Projekt Life Brine Mining umożliwi sektorowi górnictwa węgla kamiennego poprawę zagospodarowania wód kopalnianych. Opracowany innowacyjny system spowoduje eliminację i pełny odzysk zasobów ujętych u źródła w zasolonych wodach a także na ich oczyszczenie wraz z końcowym odzyskiem wody i soli. Wszystkie te działania wpisują się w założenia Gospodarki Obiegu Zamkniętego.

Rozwiązaniem proekologicznym jest gospodarcze wykorzystanie ujmowanego metanu, co pozwala na obniżenie ponoszonych opłat z tytułu korzystania ze środowiska oraz wspiera korzyści dla środowiska naturalnego dzięki ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych do powietrza atmosferycznego. Dzięki zainstalowanym w PGG S.A. jednostkom kogeneracyjnym wytwarzana jest łącznie energia elektryczna i ciepła a ujęty metan jest zagospodarowywany jako surowiec energetyczny. W 2020 r. realizowane były kolejne inwestycje dotyczące budowy dalszych systemów kogeneracyjnych. Realizacja jednej z inwestycji została zakończona w I kwartale 2021 r.

Oprócz korzyści ekonomicznych, wykorzystanie metanu posiada aspekt środowiskowy poprzez zmniejszenie emisji do atmosfery. Dzięki zainstalowanym w spółce jednostkom kogeneracyjnym wytwarzana jest łącznie energia elektryczna i ciepła. Ponadto, dzięki zainstalowanym kotłom gazowym ujęty gaz jest zagospodarowywany jako surowiec energetyczny. Oprócz zagospodarowania gazu metanowego we własnych źródłach, spółka prowadzi jego sprzedaż do podmiotów zewnętrznych. Aktualnie prowadzone są kolejne inwestycje dotyczące budowy dalszych systemów kogeneracyjnych.

Realizowany wspólnie przez Polską Grupę Górniczą S.A. i Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. projekt GEO-METAN został zakończony rozwiązaniem umowy na wniosek PGNiG S.A. w związku z optymalizacją kosztów PGNiG S.A. oraz podpisaniem umowy w ramach projektu z Jastrzębską Spółką Węglową S.A. w lutym 2020 r.

6.2 Realizacja celu szczegółowego VI przez Jastrzębską Spółkę Węglową S.A.

Spółka kontynuowała zintegrowane działania na rzecz ochrony środowiska, które ukierunkowane były na dokonywanie stałego nadzoru i monitoringu oraz dbałość o jak najmniejszą skalę zanieczyszczeń emitowanych do środowiska oraz podejmowanie wszelkich kroków w celu optymalnego gospodarowania przestrzenią i zasobami środowiska naturalnego. Stosowane rozwiązania i technologię zapewniają transformację w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ), będącą niezbędnym elementem tworzenia niskoemisyjnej, innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki, które mają przyczynić się do zmiany modelu rozwoju gospodarczego określonego przez Komisję Europejską.

Praktyki stosowane przez JSW S.A. w zakresie gospodarki odpadami w 2020 r. prowadzone były z wykorzystaniem hierarchii sposobów postępowania z odpadami, ograniczając negatywne oddziaływanie odpadów na życie i zdrowie ludzi oraz na środowisko, w tym przy wytwarzaniu produktów, podczas i po zakończeniu ich użycia.

Spółka stara się racjonalnie podchodzić do tematu wytwarzania oraz zagospodarowania odpadów. Dlatego tak ważne jest prowadzenie działań pozwalających na zabezpieczenie już istniejących rezerw pojemnościowych służących zagospodarowaniu odpadów na powierzchni oraz pozyskiwanie nowych. W tym celu zdecydowano o opracowaniu i wdrożeniu, w październiku 2019 r. do stosowania Strategii gospodarowania odpadami wydobywczymi. Do najważniejszych bieżących kierunków, realizowanych również w 2020 r.

należą: odzysk odpadów w obiektach gospodarki odpadami, odzysk odpadów na terenach poddanych rekultywacji, unieszkodliwianie odpadów w obiekcie CSOG, wykorzystywanie odpadów wydobywczych i kruszyw skalnych górniczych w zakresie usuwania szkód górniczych, wypełniania terenów niekorzystnie przekształconych, sprzedaż i wykorzystanie we własnym zakresie odpadów nieprzetworzonych, wytwarzanie i sprzedaż odbiorcom zewnętrznym kruszyw skalnych górniczych lub wykorzystywanie ich we własnym zakresie.

W 2020 r. kontynuowane były działania związane z wykorzystaniem odpadów wydobywczych wraz z odpadami elektrownianymi oraz wodą zasoloną do wypełniania i doszczelniania zrobów ścian zawałowych w celach zwalczania zagrożenia pożarowego i metanowego, ograniczenia emisji metanu i osiadań terenu, poprawy warunków wentylacji oraz wypełniania zlikwidowanych i otamowanych zbędnych wyrobisk górniczych. Zapewnienie ciągłości wykorzystania odpadów wydobywczych w podziemnych wyrobiskach górniczych realizowane było poprzez systematyczną rozbudowę i modernizację instalacji do zatłaczania mieszanin doszczelniających.

W każdej z kopalń JSW S.A. prowadzone jest odwadnianie poprzez odpompowanie zasolonych wód dołowych do osadników na powierzchni, gdzie podlegają procesowi mechanicznego czyszczenia. Część wód zasolonych wykorzystywana jest do uzupełniania obiegu technologicznych zakładów przerobczych oraz do wytwarzania mieszanin doszczelniających stosowanych do prewencji przeciwpożarowej na dole kopalń wraz z odpadami z energetyki i odpadami poflotacyjnymi. Pozostała część wód dołowych wymaga zagospodarowania w sposób bezpieczny dla środowiska.

Spółka zwiększa ilość metanu spalanego w agregatach do produkcji energii elektrycznej i ciepła, co pozytywnie wpływa na zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych do powietrza.

W 2020 r. w JSW S.A. nie odnotowano poważnych awarii ze skutkiem środowiskowym, jak również nie nałożono na żadną z kopalń kar za naruszenie przepisów ochrony środowiska.

Spółka kontynuowała działania w zakresie rekultywacji oraz zagospodarowania terenów przekształconych w wyniku działalności górniczej. Na wszystkich obiektach gospodarki odpadami wydobywczymi realizowane były zadania mające na celu zabezpieczenie środowiska przed oddziaływaniem nagromadzonych odpadów wydobywczych oraz zagospodarowanie terenów przekształconych w wyniku działalności górniczej w celu ich odnowy oraz przywrócenia walorów przyrodniczych i krajobrazowych poprzez przypisanie im funkcji użytkowych, które w przyszłości służyć będą lokalnym społecznościom, jako tereny zieleni urządzonej i lasy oraz obiekty sportowo-rekreacyjne.

6.3 Realizacja celu szczegółowego VI przez Tauron Wydobycie S.A.

Spółka w 2020 r. kontynuowała podjęte wcześniej działania zmierzające do ograniczenia negatywnego wpływu działalności górniczej na środowisko.

22 grudnia 2020 r. została wydana przez małopolski Urząd Marszałkowski decyzja zezwalającą na zmianę klasyfikacji odpadów ZG Brzeszcze na produkty uboczne. Ta bezprecedensowa w skali Polski decyzja sprawia, że ZG Brzeszcze stało się pierwszą w Polsce kopalnią bezodpadową. Zmiana klasyfikacji odpadów wytwarzanych w ZG Brzeszcze na produkty uboczne ma na celu zmniejszenie negatywnego oddziaływania wytwarzanych odpadów na środowisko naturalne. Wprowadzenie statusu produktu ubocznego umożliwia szerokie, elastyczne wykorzystanie materiału w wielu gałęziach przemysłu, zmniejszając tym samym ilość wytwarzanych odpadów oraz ograniczając konieczność ich deponowania na składowiskach. Rozwiązanie to jest zgodne z ideą gospodarki obiegu zamkniętego. Dodatkowo działanie takie wprowadza możliwość oferowania na rynku

inwestycyjnym kruszyw jako wyrobów budowlanych, w oparciu o posiadane Krajowe Oceny Techniczne.

Tauron Wydobycie S.A. dąży do sytuacji, w której wszystkie trzy zakłady górnicze należące do Spółki będą generowały jedynie takie produkty uboczne, które mogą być powtórnie wykorzystywane na rynku budowlanym, z korzyścią dla środowiska naturalnego. W zakresie gospodarczego wykorzystania wód, w Zakładzie Górniczym Janina rozpoczęto działania dotyczące zwiększenia ilości pozyskiwanej wody dołowej, w celu wykorzystania w procesach przeróbczych węgla.

6.4 Realizacja celu szczegółowego VI przez Węglkokoks Kraj Sp. z o.o.

Spółka w 2020 r. kontynuowała wykorzystanie gospodarcze części z wypompowywanych wód z odwadniania zakładu górniczego. Wody dołowe wykorzystywane są w procesie wzbogacania węgla w Zakładzie Przeróbki Mechanicznej Węgla oraz wykorzystywane do sporządzania mieszanin podsadzkowych stosowanych w profilaktyce przeciwpożarowej.

Odpady wydobywcze wytwarzane w Spółce były w pełni zagospodarowywane. W KWK „Bobrek- Piekary” Ruch Bobrek z odpadów wydobywczych produkowane jest kruszywo, które w całości jest wykorzystywane do prac rekultywacyjnych.

Dodatkowo Spółka prowadzi działania inwestycyjne zmierzające do ograniczenia energochłonności kopalni w celu uzyskania efektów energetycznych (Białe Certyfikaty).

7. Cel szczegółowy VII: Innowacje w górnictwie węgla kamiennego. Stworzenie tzw. inteligentnej kopalni, zapewniającej wysoki poziom bezpieczeństwa pracy.

7.1 Realizacja celu szczegółowego VII przez Polską Grupę Górniczą S.A.

W ramach realizacji założeń projektów wpisujących się w zadania Inteligentnej Kopalni Spółka prowadzi projekty w zakresie BIG DATA, kolekcji danych z systemów przemysłowych oraz prowadzi działania przyszłej analizy predykcyjnej wybranych procesów technologicznych. Projekty te w sposób proaktywny i inteligentny pozwolą zarządzać posiadanymi zasobami i rozszerzać wiedzę w obszarze efektywnego i bezpiecznego prowadzenia eksploatacji.

Do tego typu projektów można zaliczyć między innymi automatyzację procesów produkcyjnych, która stanowi nieodłączny element postępowań inwestycyjnych. Spółka w obszarze swojej działalności wdraża systemy zdalnego sterowania infrastrukturą energetyczną między innymi w obszarze sterowania zdalnego rozdzielni elektroenergetycznych, odstawy urobku oraz łączności bezprzewodowej pod ziemią.

Kontynuowano rozbudowę systemu łączności bezprzewodowej pod ziemią, między innymi zakupiono 35 km infrastruktury technicznej w wybranych kopalniach. Zaimplementowano system bezprzewodowej ewidencji osób w rejonach szczególnego zagrożenia, podnosząc w ten sposób poziom bezpieczeństwa pracy na wybranej kopalni.

Od 2019 r. do teraz zaimplementowano nowatorski system pomiaru temperatury oparty na technologii światłowodowej dla 3 ścian na jednej z wybranych kopalń.

W celu poprawy warunków BHP na specjalistycznych stanowiskach podjęto wdrożenia dotyczące zdalnego sterowania, w tym układ sterowania wciągników zestawów

transportowych przeznaczonych do stosowania w podziemnych zakładach górniczych w Oddziale KWK Piast-Ziemowit.

Trwają również prace w obszarze cyfryzacji i jej wykorzystania do zunifikowania i ustandaryzowania działań w zakresie wytwarzania dokumentacji projektowej, prowadzone przez zespoły pracowników własnych, wykorzystując nabyte doświadczenie i kompetencje, a także specjalistyczny Zakład Informatyki i Telekomunikacji funkcjonujący w strukturach spółki.

Z uwagi na pandemię COVID-19 zostały spowolnione realizacje niektórych z powyższych działań. Z tego względu dojrzałość technologiczna projektów przesunie się w czasie.

Kluczowym aspektem w realizacjach inwestycji są działania z zakresu ochrony środowiska, w tym m.in. gospodarki obiegu zamkniętego (GOZ). Przykładem jest złożenie wniosku o dofinansowanie projektu pod nazwą „Opracowanie produktów nawozowych wzbogacanych mikrobiologicznie na bazie nośników mineralnych otrzymanych z przekształconych kopalin towarzyszących wydobywaniu węgla kamiennego” w ramach Poddziałania 1.1.1. Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój - Konkurs 6/1.1.1/2020 "Szybka ścieżka", organizowanym przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju.

Implementacja rezultatów prac pozwoli rozwiązać dwie kluczowe kwestie - związane z zagospodarowaniem odpadów powydobywczych i kosztów z tym związanych, uzyskując nowy profil produktowy.

Działania innowacyjne obejmują również aspekty rozwoju elektro-mobilności w kopalniach PGG S.A. poprzez wprowadzenie elektrycznych środków transportu w przestrzeniach zagrożonych wybuchem metanu.

PGG S.A. dokonuje badań fluktuacji tego gazu podczas eksploatacji górniczej. W tym celu stworzony został autorski system czujników metanowych rozmieszczonych w formie matrycy. Dane z czujników posłużą do stworzenia innowacyjnego systemu modelowania przepływu metanu w wyrobiskach oraz zasilą wypracowany system informatyczny predyktywnie oceniający stan zagrożenia metanowego

Polska Grupa Górnicza S.A. w ramach jednego z prowadzonych projektów tworzy system czujników naziemnych, który komunikuje się przy pomocy bezprzewodowych czujników w celu określenia deformacji terenu związanej z eksploatacją górniczą. Pozyskane w ten sposób dane dają możliwość obserwacji obniżenia terenu niemalże w trybie ciągłym.

Spółka prowadzi również badania nad efektywną ochroną osobistą pracowników spółki w celu zapobieżenia pylicy płuc. Obejmują one stworzenie nowatorskiego systemu zraszającego poprzez integrację czujników pyłowych z urządzeniami produkującymi kurtynę wodną.

Równolegle prowadzone są badania nad technologiami umożliwiającymi adaptację profilu działalności spółki do aktualnych i przyszłych uwarunkowań prawnych, w aspekcie wpływu na środowisko oraz dywersyfikacja surowca z paliwa w półprodukty.

Dodatkowo, prowadzone są działania badawcze, które pozwolą na wczesne wykrywanie pożarów endogenicznych poprzez wykorzystanie szeregu technologii między innymi jak pomiar temperatury czujnikami przewodowymi oraz bezprzewodowymi w górotworze.

PGG S.A. uczestniczy w 7 projektach badawczych, których łączne budżety wynoszą 18 139 706,60 €. Projekty te dotyczą działań w obszarach produkcyjnych, zmniejszenie emisyjności transportu podziemnego, technologii sekwestracji dwutlenku węgla jak również wykorzystania metanu oraz kruszyw i odpadów powydobywczych.

Działania innowacyjne obejmują również organizację spotkań kadr inżynierskich oddziałów PGG S.A. z przemysłem, w aspekcie propagowania nowych rozwiązań oraz technologii.

Propagowanie wiedzy w zakresie nowoczesnych technologii mających zastosowanie w przemyśle górniczym odbywa się również z wykorzystaniem stworzonej w tym celu platformy wymiany wiedzy w postaci dedykowanej strony internetowej.

W ramach działań Spółki, poprzez organizowanie Giełd Wynalazczości we wszystkich Oddziałach, PGG S.A., spółka uzyskała patent na "Sposób likwidacji zagrożenia pożarowego w ścianach wydobywczych w kopalniach węgla kamiennego z zastosowaniem inertyzacji".

Polska Grupa Górnicza S.A. w obszarze automatyzacji i cyfryzacji wdrożyła również następujące rozwiązania:

- elektroniczny obieg następujących dokumentów: „Przyjęcie środka trwałego na stan Spółki”, „Zmiana miejsca użytkowania środka trwałego”, „Przemieszczenie środków trwałych pomiędzy Oddziałami Spółki”.
- monitoring maszyn wchodzących w skład kompleksu ścianowego (kombajn ścianowy, przenośniki zgrzeblowe – ścianowy i podścianowy, kruszarka urobku) oraz czas pracy kombajnów chodnikowych (rozwiązanie wykorzystuje transmisję danych z Systemów Wspomagających Pracę Dyspozytora Kopalni/Ruchu),
- monitoring ciśnienia w stojakach obudowy zmechanizowanej,
- elektroniczna identyfikacja środków trwałych przy zastosowaniu transponderów pasywnych. (zastosowane rozwiązanie zapewnia jednoznaczną identyfikację środków trwałych o możliwość przeprowadzenia szybkiej ich inwentaryzacji).

W obszarze procesów zakupowych Spółka wprowadziła szereg działań usprawniających przebieg procesu zakupowego.

Spółka w IV kwartale 2019 r. przeszła na kompleksową obsługę procesu przetargowego poprzez wdrożenie tzw. „Atomizacji”. Proces ten zintegrował 10 systemów wspomagających zarządzanie a pracujących w Spółce. Wdrożono aukcje „japońskie”

PGG S.A. uruchomiła projekt mający na celu opracowanie i wdrożenie „Inżynierskiego Systemu Wspomagania Produkcji – ISWP”. System jest wdrażany we wszystkich działach technicznych oraz w Centrali Spółki.

Spółka w maju 2019 roku rozpoczęła proces monitoringu powierzchni poprzez zastosowanie technologii LIDAR.

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców i władz niektórych gmin górniczych, w 2021 r. została wzbogacona treść strony internetowej PGG S.A. w zakresie tematyki wstrząsów górniczych. W szczególności uruchomiono „geoportal” prezentujący informacje o zaistniałych wstrząsach wysokoenergetycznych.

Dodatkowo Spółka testuje wykorzystanie technologii opartej na zastosowaniu bezzałogowych statków latających (UAV) w kopalni Sośnica. Wdrożenie tej technologii jest uzupełnieniem skaningu lotniczego oraz wsparciem obszaru szkód górniczych.

7.2 Realizacja celu szczegółowego VII przez Jastrzębską Spółkę Węglową S.A.

W 2020 r. kontynuowano realizację projektów związanych z działalnością innowacyjną w Spółce. Zarówno wdrażanie rozwiązań innowacyjnych jak i nadzór nad zadaniami i projektami w obszarze Badawczo-Rozwojowo-Innowacyjnym (B+R+I) należą w głównej mierze do kompetencji Biura Rozwoju JSW S.A.

W ramach działań w zakresie projektów badawczo rozwojowych i innowacyjnych JSW S.A. wdrożyło i realizuje Strategię B+R+I.

W zakresie realizacji działań w kierunku stworzenia tzw. inteligentnej kopalni realizowane są m.in. takie projekty jak:

- bezpieczeństwo załóg górniczych,
- samodzielna obudowa kotłowa,
- model złoża i planowanie produkcji w JSW S.A.,
- system do harmonogramowania i planowania produkcji oraz jakości,
- innowacyjne naziemne składy materiałów wybuchowych.

7.3 Realizacja celu szczegółowego VII przez Tauron Wydobycie S.A.

Tauron Wydobycie S.A., w zakresie realizacji projektów inwestycyjnych o charakterze strategicznym przy uwzględnieniu aspektu ekologicznego, realizuje Strategiczne Projekty Inwestycyjne takie jak: budowa szybu Grzegorz w ZG Sobieski i budowa poziomu 800 w ZG Janina, które pozwolą na udostępnienie nowych złóż i eksploatację zasobów poza terenami zurbanizowanymi. W ZG Sobieski rozpoczęto realizację inwestycji dotyczącej rozdziału kanalizacji sanitarnej od wód dołowych.

W ramach projektu GEO-METAN spółka realizowała współpracę koncepcyjną z partnerami zewnętrznymi w sprawie wykonania otworów z powierzchni dla ujęcia metanu w rejonie OG Brzeszcze. Formuła projektu została wyczerpana.

W październiku 2020 r. uruchomiono produkcję i sprzedaż specjalnego paliwa grzewczego EKOSOBIESKI premium o obniżonej o ponad 40% emisji spalin, przeznaczonego do użycia w nowoczesnych kotłach klasy V i spełniających wymagania Dyrektywy Ekoprojektu.

Nowe niskoemisyjne paliwo węglowe jest wyprodukowane w 100% z węgla pochodzącego z kopalń należących do Grupy TAURON. Paliwo składa się z wzbogaconych i wyselekcjonowanych ekogroszków oraz z dodatku bezdymnego „Błękitny Plus”. Niskoemisyjny dodatek to termicznie przetworzony węgiel kamienny z kopalń TAURON Wydobycie, który dzięki procesowi obróbki cieplnej ma wyższą wartość opałową oraz znacznie niższe parametry emisyjne.

Paliwo EKOSOBIESKI premium uzyskało Świadectwo badań Instytutu Chemicznej Przeróbki Węgla na „znak bezpieczeństwa ekologicznego”, spełniając tym samym wymagania stawiane kwalifikowanym paliwom stałym dla gospodarki komunalnej i ogrzewnictwa indywidualnego

Spółka zakończyła w 2020 r. realizację modernizacji ZPMW, których celem było wprowadzenie technologii poprawiających jakość produkowanych paliw węglowych. W ramach przeprowadzonych modernizacji uruchomiono produkcję węgla o wyższych parametrach jakościowych, w tym nowego paliwa EKOSOBIESKI premium.

7.4 Realizacja celu szczegółowego VII przez Węglokoks Kraj Sp. z o.o.

Spółka podejmuje optymalne działania strategiczne w zakresie innowacyjności, przekładającej się na wzrost wartości, sprawność bieżącego funkcjonowania oraz zwiększanie konkurencyjności rynkowej firmy.

7.5 Realizacja celu szczegółowego VII przez LW Bogdanka S.A.

Spółka LW Bogdanka SA już dziś dysponuje unikalnymi w polskim górnictwie podziemnym rozwiązaniami, jeśli chodzi o wspomaganie decyzji w procesie przygotowywania złoża do inwestycji, uwzględniającymi najnowsze rozwiązania techniczne w górnictwie światowym.

Obecnie trwa kontynuacja programu „Kopalni Inteligentnych Rozwiązań”, tj. inicjatywy strategicznej zwiększającej potencjał biznesowy zdefiniowanej zarówno w Strategii Rozwoju Grupy Enea Obszar Wydobywanie oraz w Strategii Rozwoju LW Bogdanka SA.

Kluczowe założenia programu dotyczą:

- załogi o wysokich kwalifikacjach organizacyjno-technicznych,
- rozwoju struktury organizacyjnej opartej o zarządzanie procesowe,
- wysokowydajnych, niezawodnych, energooszczędnych, półautonomicznych, uczących się - maszyn i urządzeń,
- zwiększenia wskaźnika OEE poprzez wprowadzanie narzędzi predykcyjnych,
- zwiększenia efektywnego czasu pracy załogi poprzez wprowadzenie narzędzi IT/OT bezpośrednio w miejscu wykonywania pracy pod ziemią, zastosowania nowoczesnych systemów transportowych,
- poprawy warunków klimatycznych panujących pod ziemią poprzez wdrożenie innowacyjnych rozwiązań klimatyzacyjnych i IT, co pozwoli na wydłużenie czasu pracy pod ziemią,
- dalszego rozwoju systemu zarządzania gospodarką złoża oraz projektowania i planowania robót górniczych wykorzystujących analizy ekonomiczno-technicznej (geologia, geomechanika, wentylacja),
- wprowadzenia narzędzi IT dla racjonalnego gospodarowania materiałami i urządzeniami wykorzystywanymi w procesach technologicznych,
- weryfikacji metodologii doboru obudowy wyrobisk chodnikowych poprzez działania badawcze, analityczne i modelowanie numeryczne dla obecnie stosowanych rozwiązań i technologii perspektywicznych.

Projektami realizowanymi w ramach Kopalni Inteligentnych Rozwiązań (na przykładzie efektywności wydobywania) są między innymi:

- samodzielna obudowa kotwowa,
- monitoring górotworu oparty o najnowocześniejsze rozwiązania technologiczne,
- usprawnienie transportu załogi pod ziemią przy zastosowaniu przenośników taśmowych,
- modernizacja i optymalizacja parametrów pracy Górniczych Wyciągów Szybowych, łańcuchy strugowe w kompleksach ścianowych,
- monitorowanie procesów technologicznych przy wykorzystaniu narzędzi IIoT.

8. Cel szczegółowy VIII: Dywersyfikacja wykorzystania gospodarczego węgla kamiennego.

8.1 Realizacja celu szczegółowego VIII przez Polską Grupę Górniczą S.A.

Polska Grupa Górnicza S.A. w kwietniu 2019 r. zmodyfikowała strategię działania, która zakłada częściową dywersyfikację swojej działalności w celu podniesienia efektywności. Dywersyfikacja zakłada:

- budowę instalacji fotowoltaicznych (projekt fotowoltaiki PGGREEN),
- budowę instalacji do zgazowania węgla do produkcji metanolu,
- rozbudowę kompetencji Zakładu Remontowo-Produkcyjnego.

W ramach projektu PGGREN przygotowano studia wykonalności oraz wnioski o dofinansowanie projektów z Funduszu Spójności, Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, dla którego Instytucją Zarządzającą jest Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW): Oś priorytetowa 1 - Zmniejszenie emisyjności gospodarki, działanie 1.1 - Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych; Poddziałanie 1.1.1- Wspieranie inwestycji dotyczących wytwarzania energii ze odnawialnych źródeł wraz z podłączeniem tych źródeł do sieci dystrybucyjnej/przesyłowej.

Wnioski zostały złożone do NFOŚiGW w połowie lutego 2020 r.

Dla sprawnej realizacji zadań został powołany „Zespół Realizujący Projekt”, który realizował następujące zadania:

- złożone zostały trzy wnioski o dofinansowanie dla projektów PGGREEN Gierałtowiec (20MWp), Ruda 2 (2,5MWp) i Chełm Śląski (5,8MWp),
- przygotowano i przeprowadzono 3 postępowania przetargowe na wyłonienie wykonawcy dla etapu projektowego oraz uzyskania wszelkich niezbędnych pozwoleń dla powyższych lokalizacji PV. PGG S.A. wyłoniło w wyniku trzech oddzielnych przetargów nieograniczonych, z użyciem aukcji japońskiej, jedną firmę wykonawczą o stabilnej pozycji na rynku projektowym,
- podpisanie 3 umów z Wykonawcą: wrzesień 2020 r. na etapie projektowania: Projekty PGGREEN Gierałtowiec, Ruda 2 i Chełm Śląski są w trakcie etapu projektowego: opracowywane są poszczególne dokumenty, konieczne dla przeprowadzenia inwestycji, a także pozyskiwane są niezbędne decyzje administracyjne. Trzy umowy będą realizowane do końca prac budowlano -instalatorskich, ponieważ w zakresie znalazł się również nadzór autorski nad wykonaniem projektów budowlanych,
- NFOŚiGW dokonał pozytywnej oceny formalnej wszystkich trzech wniosków, co pozwoliło przejść do etapu oceny merytorycznej- oczekiwana na przełomie lipca i sierpnia 2021 r.,
- uzyskano pozytywne decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia dla PGGREEN Ruda 2, Gierałtowiec i Chełm Śląski, które są w trakcie uprawomocnienia- ostatnia będzie potwierdzona na 26.04.2021 r.,
- kolejny element postępowania administracyjnego to uzyskanie warunków zabudowy i warunków przyłączenia dla 3 projektów.

Harmonogram dla PGGREEN przewiduje realizację projektu w latach 2019-2023 i wykorzystanie produkowanej energii elektrycznej na potrzeby własne. Kolejne projekty 5-7 będą uruchamiane w miarę dostępności środków inwestycyjnych oraz finansowania zewnętrznego np. z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji.

Tymczasem, jeśli chodzi o projekt zgazowania węgla do produkcji metanolu, został on wstrzymany. Powodem jest brak partnera technicznego do dialogu technologicznego oraz dostawcy technologii jak również brak uzasadnienia ekonomicznego, związanego z przewagą konkurencyjną wytwarzania gazu syntezowego z gazu ziemnego (spadek cen gazu i istotny spadek cen metanolu). Dodatkowo niesprzyjający klimat dla inwestycji węglowych w Unii Europejskiej oraz odchodzenie od projektów emisyjnych wpłynęły na powyższą decyzję.

Ponadto, Polska Grupa Górnicza S.A. mając na uwadze nowe regulacje prawne w zakresie jakości paliw dopuszczalnych w sektorze ogrzewnictwa indywidualnego prowadzi badania oraz wprowadza do oferty paliwa ekologiczne.

Spółka podejmuje następujące działania w tym obszarze:

- wzrost produkcji sortymentów ekologicznych,
- opracowanie technologii produkcji niskoemisyjnego paliwa bezdymnego

Polska Grupa Górnicza S.A. w zakresie paliw ekologicznych dodatkowo prowadzi poniższe inicjatywy:

- wyeliminowanie sprzedaży węgla niespełniającego jakościowych norm dla certyfikowanego paliwa węglowego,
- poprawa jakości produkowanego węgla - w celu optymalizacji jakości oraz zwiększenia elastyczności zakładów przeróbki mechanicznej węgla PGG S.A. systematycznie przeprowadza się szereg inwestycji o charakterze odtworzeniowym i modernizacyjnym,
- w sposób ciągły PGG S.A. pracuje nad rozszerzeniem oferty paliw ekologicznych by dostarczać na rynek produkty „eko” spełniające obecnie obowiązujące normy środowiskowe oraz prawne.

8.2 Realizacja celu szczegółowego VIII przez Jastrzębską Spółkę Węglową S.A.

Zarząd Jastrzębskiej Spółki Węglowej od 2019 r. realizuje następujące strategiczne dokumenty:

- Strategię Jakości GK JSW na lata 2020-2030,
- Politykę zarządzania jakością badania złoża i produktu w Grupie Kapitałowej JSW

Strategia Jakości w szczególności opisuje cele GK JSW, w aspekcie zwiększenia efektywności zarządzania jakością, dotyczącą zarówno badania złoża, jak również produktów finalnych.

W ramach Polityki Jakości, Zarząd JSW S.A. przyjął deklarację jakości JSW, która określa, iż nadrzędnym celem GK JSW jest produkcja węgla i koksu o stabilnych i pożądanym przez rynek parametrach jakościowych.

W komunikacie COM(2020) 474 Komisji Europejskiej do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów z dnia

03.09.2020 r. pod nazwą: „Odporność w zakresie surowców krytycznych: wytaczanie drogi do większego bezpieczeństwa i bardziej zrównoważonego rozwoju” po raz kolejny wskazano na węgiel koksowy jako surowiec strategiczny w rozwoju UE. Jastrzębska Spółka Węglowa S.A. jest największym producentem węgla koksowego i jednym z wiodących producentów koksu w Unii Europejskiej

„Model funkcjonowania JSW S.A w kierunku eksploatacji głównie węgla koksowego”, zakłada zwiększenie w JSW S.A. uzysku węgla koksowego oraz poprawę parametrów kokсотwórczych w węglu handlowym.

Zakres modernizacji zakładów przeróbki mechanicznej węgla w JSW S.A. w celu zwiększenia uzysku węgla koksowego nawet do 100% obejmuje głównie:

- zwiększenie wydajności i skuteczności pracy obiegu wodno-mułowego poprzez:
 - Modernizację i rozbudowę węzła flotacji
 - Rozbudowę węzła odwadniania flotokoncentratu
 - Rozbudowa węzła odwadniania odpadów poflotacyjnych
- selektywne wzbogacanie różnych typów węgla w węzłach cieczy ciężkiej i osadzarkach mialowych,
- zmiana stopnia rozdrabniania produktu pośredniego (Pp) po osadzarkach, kierowanego do wtórnego wzbogacania.

Do momentu osiągnięcia ok. 100% uzysku węgla koksowego zakłady JSW S.A. będą produkowały węgiel do celów energetycznych jako jeden z produktów wzbogacania.

Dla węgla kamiennego do celów energetycznych w JSW S.A. prowadzony jest obowiązkowy monitoring paliwa dzięki wykonywaniu następujących pomiarów:

- wartość opałowa (LHV),
- wilgotność,
- zawartość substancji lotnych,
- zawartość części niepalnych,
- wartość współczynnika „fixed carbon”, C, H, N, O, S,
- zawartość związków bromu, chloru i fluoru,
- zawartość związków metali i półmetali (As, Cd, Co, Cr, Cu, Hg, Mn, Ni, Pb, Sb, Tl, V, Zn).

8.3 Realizacja celu szczegółowego VIII przez Tauron Wydobycie S.A.

Spółka zakończyła w 2020 r. realizację modernizacji ZPMW, których celem było wprowadzenie technologii poprawiających jakość produkowanych paliw węglowych. W ramach przeprowadzonych modernizacji uruchomiono produkcję węgla o wyższych parametrach jakościowych, w tym nowego paliwa EKOSOBIESKI premium.

9. Cel szczegółowy IX: Wyeliminowanie skutków dotychczas prowadzonych działań restrukturyzacyjnych.

9.1 Realizacja celu szczegółowego IX przez Węglokoks Kraj S.A.

W związku z zakończeniem wydobywania na Ruchu Piekary, Spółka prowadzi likwidację tej części zakładu, która nie została w 2018 r. przekazana do Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A. W tym celu został opracowany Program likwidacji Ruchu Piekary KWK Bobrek - Piekary na lata 2020- 2021, zapewniono niezbędne zasoby organizacyjne i finansowe do jego przeprowadzenia.

W 2020 r. zrealizowano następujące zadania:

- górnicze roboty eksploatacyjne zostały zakończone zgodnie z przyjętym harmonogramem do końca stycznia 2020 r. Ostatnia ściana 513 zakończyła swój bieg 23.01.2020 r. Rejon ściany po wysprężeniu reszty urządzeń został w miesiącu marcu 2020 r. zlikwidowany przez jego otamowanie,
- w maju 2020 r. został sfinalizowany proces wydostania z dołu kopalni pozostałych składników majątkowych,
- dnia 23.07.2020 r. nastąpiła likwidacja podsięci wentylacyjnej szybu Dołki poprzez wykonanie korków oporowych na poziomach 264 i 303,
- z ruchu wyłączono wszystkie wyrobiska kapitalne oraz ruchowe będące własnością WĘGLOKOKS KRAJ Spółka z o.o. KWK Bobrek - Piekary Ruch Piekary,
- wyłączono z ruchu szyb Dołki, górniczy wyciąg szybowy w szybie Dołki oraz wentylatory głównego przewietrzania przy szybie Dołki, a tym samym odcięta została część dołowa KWK Bobrek - Piekary Ruchu Piekary,
- w sierpniu 2020 r. zlikwidowano górniczy wyciąg szybowy zainstalowany w szybie Dołki oraz wyposażenie w niezbędnym zakresie,
- do listopada 2020 r. wyburzono obiekty budowlane w rejonie szybu Dołki, które nie były przeznaczone do dalszego wykorzystania, tj. budynek: parowozowni, cłowni oraz socjalny,
- w związku z opóźnieniami, związanymi głównie z panującą pandemią, zasyp szybu Dołki - przewidziany do wykonania w 2020 r. - zakończono w styczniu 2021 r., a całkowita likwidacja szybu Dołki nastąpiła 24 lutego 2021 wraz z wykonaniem zamykającej płyty żelbetowej.

Obecnie trwają roboty rozbiórkowe pozostałych obiektów budowlanych na podstawie przygotowanych dokumentacji niezbędnych do ich prowadzenia.

9.2 Realizacja celu szczegółowego IX przez Tauron Wydobywanie S.A.

Działania w zakresie restrukturyzacji kopalń zrzeszonych w Tauron Wydobywanie S.A. zostały przeprowadzone przed 2020 r. W efekcie zrealizowanych działań wygenerowano jednostki produkcyjne bazujące na majątku integralnie powiązanym z procesem wydobywczo-

przeróbczym, których funkcjonowanie ukierunkowane jest na stabilne i efektywne zabezpieczenie interesów Grupy Tauron w zakresie produkcji energii elektrycznej. Spółka ma uregulowane wszelkie zobowiązania publiczno-prawne wynikające z dokonanych działań restrukturyzacyjnych.

W 2020 r. Spółka nie prowadziła działań w przedmiotowym zakresie poza pracami koncepcyjnymi zorientowanymi na doskonalenie modelu funkcjonowania w dostosowaniu do opracowywanego programu transformacji energetycznej kraju oraz zainicjowanych działań restrukturyzacyjnych prowadzonych na szczeblu rządowym.

10. Cel szczegółowy X: Ujednolicenie, uelastycznienie i uproszczenia systemów wynagradzania (do końca 2018 r.) i jego wprowadzenie (od 2019 r.).

10.1 Realizacja celu szczegółowego X przez Polską Grupę Górniczą S.A.

Ze względu na rozpoczęcie sporu zbiorowego na tle płacowym w listopadzie 2019 r., prace nad Zakładowym Układem Zbiorowym Pracy zostały wstrzymane na okres jego trwania. Spór zbiorowy został zawieszony w lutym 2020 r. w ramach zawartego porozumienia ze stroną społeczną, jednakże prace nad ZUZP nie zostały wznowione, początkowo ze względu na rozprzestrzeniającą się pandemię COVID-19 a następnie z uwagi na toczące się negocjacje strony rządowej z organizacjami związkowym na temat funkcjonowania górnictwa węgla kamiennego (zakończone zawarciem w dniu 25 września 2020 r. Porozumieniem pomiędzy przedstawicielami Rządu a Międzyzwiązkowym Komitetem Protestacyjno Strajkowym) oraz ze względu na prace nad Umową Społeczną regulującą funkcjonowanie sektora. W okresie przerwy w negocjacjach pracodawca przygotował alternatywne rozwiązania modelu płacowego, w celu ich przedstawienia stronie społecznej przy wznowieniu negocjacji ZUZP.

W zakresie uelastycznienia systemu wynagrodzeń wprowadzona została zmiana zasad wypłaty nagrody rocznej za 2019 r., tzw. "14-tki", wg następujących zasad:

- podział nagrody na część podstawową (gwarantowaną) i część dodatkową,
- ustalenie podstawowej części nagrody na poziomie 85% i jej płatność w ratach kwartalnych,
- uzależnienie części dodatkowej nagrody od stopnia realizacji wyznaczonych zadań.

Motywacyjny system naliczania nagrody rocznej jest propozycją pracodawcy do jego dalszego stosowania w ramach ZUZP. Począwszy od 2020 r. nastąpił powrót do dotychczasowych zasad naliczania nagrody rocznej.

10.2 Realizacja celu szczegółowego X przez Jastrzębską Spółkę Węglową S.A.

Zarząd JSW S.A. od 2009 r. podejmuje próby „uporządkowania systemu wynagrodzeń”, tj. od momentu wypowiedzenia Zakładowych Układów Zbiorowych Pracy, organizując spotkania w ramach negocjacji z Organizacjami Związkowymi JSW S.A. w przedmiotowej sprawie. Kilkakrotnie Zarząd wysyłał stronie społecznej do negocjacji

propozycje ZUZP dla pracowników JSW S.A. Każdorazowo strona społeczna nie zaakceptowała propozycji i przerywała prace nad ZUZP.

W 2018 r. prace nad ZUZP zostały zawieszone z uwagi na toczące się rozmowy na szczeblu Ministerstwa dotyczące opracowania Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla branży górniczej.

W chwili obecnej wdrożenie ZUZP dla pracowników JSW S.A. jest trudne do realizacji z uwagi na bardzo wysokie koszty wdrożenia takiego dokumentu, jako wewnętrznego źródła prawa pracy w JSW S.A. W związku z pandemią Spółka znajduje się w trudnej sytuacji finansowej i korzysta z pomocy PFR (pożyczki). W umowie z PFR zawarty jest warunek utrzymania poziomu kosztów pracy.

Zarząd JSW S.A. będzie czynił starania w celu wypracowania ZUZP dla pracowników JSW S.A. o ile sytuacja finansowa Spółki ulegnie poprawie i będzie na to pozwalała.

10.3 Realizacja celu szczegółowego X przez Tauron Wydobycie S.A.

W 2020 r. przedstawiciele Spółki Tauron Wydobycie S.A. nie uczestniczyli w pracach dotyczących opracowania ponadzakładowego układu zbiorowego pracy w ramach działań Zespołu Trójstronnego ds. bezpieczeństwa socjalnego górników.

10.4 Realizacja celu szczegółowego X przez Węglokoks Kraj S.A.

Prace dotyczące ujednolicenia i uproszczenia systemu wynagradzania trwają w Spółce nieprzerwanie od maja 2015 r., od kiedy Spółka została właścicielem zakładu wydobywczego. Od 1 stycznia 2017 r. w Spółce obowiązuje jednolity „Regulamin premiowania pracowników Węglokoks Kraj Sp. z o.o. KWK Bobrek - Piekary”, a także jednolite zasady dotyczące dodatków motywacyjnych. W 2018 r. w ramach uelastycznienia systemu wynagrodzeń wprowadzono w Spółce tzw. premię motywacyjną. Wypłata zmiennej części motywacyjnej uzależniona jest od spełnienia w okresie, za który jest wypłacana premia kryteriów określonych w Porozumieniu zawartym między Zarządem Węglokoks Kraj Sp. z o.o. a Organizacjami Związków Zawodowych, odnoszących się do realizacji zaplanowanych na dany miesiąc zadań, wynikających z obowiązującego Planu Rzeczowo-Finansowego na dany rok.

Załącznik nr 2

Wskaźniki docelowe Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce

Wskaźniki realizacji celów Programu Sektor / Spółki Skarbu Państwa i zależne od nich

**dla lat 2016-2020 zaprezentowano wartości zrealizowane
natomiast dla lat 2025 - 2030 wartości prognozowane**

Wykaz wskaźników

Cel główny - Tworzenie warunków sprzyjających budowie rentownego, efektywnego i nowoczesnego sektora górnictwa węgla kamiennego, opartego na kooperacji, wiedzy i innowacjach, który działając w przyjaznym oraz przewidywalnym otoczeniu programowo – prawnym, pozwala na efektywne wykorzystanie kapitału zasobowego, społecznego i gospodarczego dla zapewnienia wysokiej niezależności energetycznej Polski oraz wspierania konkurencyjności gospodarki narodowej.

sektor

1. Sprzedaż węgla na rynek krajowy
2. Udział kosztów paliwa węglowego w cenie energii elektrycznej z węgla kamiennego
3. Udział produkcji energii elektrycznej z węgla kamiennego w produkcji energii elektrycznej ogółem
4. Produkcja kwalifikowanych paliw niskoemisyjnych

Cel szczegółowy 1 - Odzyskanie i stabilizacja płynności, rentowności i efektywności ekonomiczno – finansowej sektora górnictwa węgla kamiennego, w tym poprzez dostosowanie zdolności produkcyjnych do potrzeb rynku oraz możliwości eksportowych

SSP

1. Zapotrzebowanie na kapitał obrotowy netto
2. Wskaźnik pokrycia zapotrzebowania na kapitał obrotowy netto
3. Wskaźnik natychmiastowej płynności finansowej
4. Wskaźnik płynności gotówkowej
5. Rentowność sprzedaży netto węgla kamiennego
6. Stopa zwrotu poniesionych kosztów sprzedanego węgla
7. Jednostkowy wynik ze sprzedaży węgla
8. Wynik finansowy netto
9. Wskaźnik rentowności aktywów (ROA)
10. Wskaźnik rentowności kapitału własnego (ROE)
11. Wskaźnik rentowności działalności operacyjnej EBITDA
12. Nakłady inwestycyjne CAPEX
13. Koszty OPEX

Cel szczegółowy 2 - Integracja pionowa górnictwa i energetyki oraz stworzenie efektywnego modelu grupy węglowo-koksowej

SSP

1. Koszty administracyjne działalności
2. Koszty operacyjne - koszty zużycia materiałów i energii
- 2a. Koszty produkcji węgla - koszty zużycia materiałów i energii
3. Koszty operacyjne - koszty usług obcych
- 3a. Koszty produkcji węgla - koszty usług obcych
4. Przychody ze sprzedaży węgla, koksu i produktów koksopochodnych
5. Wynik ze sprzedaży węgla, koksu i produktów koksopochodnych

Cel szczegółowy 3 - Zaspokojenie krajowych potrzeb na węgiel kamienny, w tym w szczególności do produkcji energii elektrycznej, ciepła oraz koksu

sektor

1. Udział energii elektrycznej z węgla kamiennego w produkcji energii elektrycznej ogółem
2. Wolumen produkcji węgla kamiennego, w tym:
 - 2a. węgiel energetyczny
 - 2b. węgiel koksowy
- 3a. Wolumen sprzedaży węgla kamiennego ogółem
- 3b. Wolumen sprzedaży węgla kamiennego do energetyki zawodowej, ciepłowni zawodowych i niezawodowych, do koksowni
4. Zużycie węgla kamiennego w energetyce zawodowej, ciepłowniach zawodowych i niezawodowych
- 5a. Wolumen produkcji węglowych paliw certyfikowanych
- 5b. Wolumen sprzedaży węglowych paliw certyfikowanych
6. Wolumen importu węgla, w tym węgla energetycznego i koksowego
7. Wskaźnik wytworzenia energii z surowców krajowych

Cel szczegółowy 4 - Zapewnienie dostępu do nowych złóż węgla oraz zapewnienie odpowiedniego poziomu inwestycji tam, gdzie zapewnią one największą efektywność ekonomiczną

SSP

1. Nakłady inwestycyjne na udostępnienie nowych złóż węgla kamiennego
- 2a. Zasoby przemysłowe udostępnione w efekcie inwestycji
- 2b. Zasoby operatywne udostępnione w efekcie inwestycji
3. Wskaźnik odtworzenia zasobów
4. Wskaźnik wykorzystania zasobów przemysłowych

Cel szczegółowy 5 - Rozwój kompetencji pracowniczych i wiedzy

SSP

1. Stan zatrudnienia, w tym powierzchnia /dół
- 2a. Struktura zatrudnienia wg stażu pracy
- 2b. Struktura zatrudnienia wg wieku
3. Struktura zatrudnienia wg wykształcenia
4. Wskaźnik wydatków poniesionych na podniesienie kwalifikacji pracowniczych

Cel szczegółowy 6 - Zmniejszenie oddziaływania sektora górnictwa węgla kamiennego na środowisko oraz zwiększenie wykorzystania odpadów wydobywczych i kopalin towarzyszących

SSP

1. Stopień zagospodarowania odpadów wydobywczych i mas skalnych
2. Stopień ujętego metanu
3. Stopień zagospodarowanego metanu
4. Stopień zagospodarowania wód dołowych
5. Wysokość kar za przekroczenie norm środowiskowych
6. Stopień zagospodarowania terenu pogórniczego

Cel szczegółowy 7 - Innowacje w górnictwie węgla. Stworzenie tzw. inteligentnej kopalni, zapewniającej wysoki poziom bezpieczeństwa pracy

SSP

1. Nakłady na działalność badawczo-rozwojową per capita
2. Realizacja zadań i projektów innowacyjnych
3. Otrzymane patenty, zgłoszone wzory użytkowe, znaki towarowe
4. Wzrost bezpieczeństwa pracy

Cel szczegółowy 8 - Dywersyfikacja wykorzystania gospodarczego węgla kamiennego

SSP

- 1a. Jakość produkowanego węgla energetycznego
- 1b. Jakość produkowanego węgla koksowego
2. Produkcja węgla energetycznego wg sortymentów
- 3a. Udział sortymentów grubych w produkcji węgla energetycznego ogółem
- 3b. Udział sortymentów drobnych i średnich razem w produkcji węgla energetycznego ogółem
4. Węgiel wykorzystywany w procesach karbochemicznych

Cel szczegółowy 10 - Ujednolicenie, uelastycznienie i uproszczenie systemów wynagradzania (do końca 2018 r.) i jego wprowadzenie (od 2019 r.).

SSP

1. Udział kosztów pracy w kosztach produkcji węgla
2. Udział składników zmiennych w kosztach pracy

Cel główny - Tworzenie warunków sprzyjających budowie rentownego, efektywnego i nowoczesnego sektora górnictwa węgla kamiennego, opartego na kooperacji, wiedzy i innowacjach, który działając w przyjaznym oraz przewidywalnym otoczeniu programowo – prawnym, pozwala na efektywne wykorzystanie kapitału zasobowego, społecznego i gospodarczego dla zapewnienia wysokiej niezależności energetycznej Polski oraz wspierania konkurencyjności gospodarki narodowej.

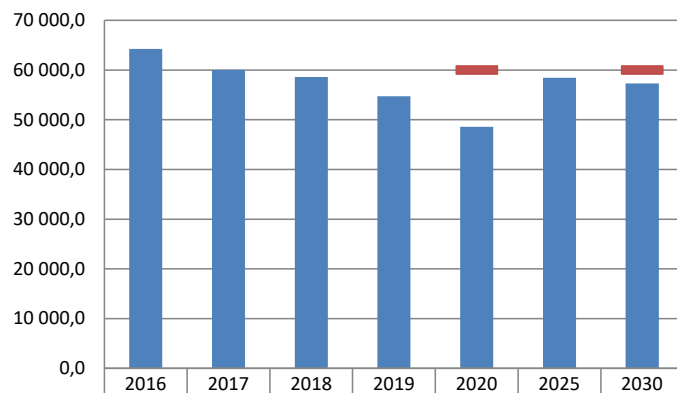
Lp	Nazwa wskaźnika	Uszczegółowienie	Jedn. miary	Rok						
				2016	2017	2018	2019	2020	2025	2030
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Sprzedaż węgla na rynek krajowy	Wolumen sprzedaży węgla na rynek krajowy	tys. ton	64 222,6	60 037,9	58 608,0	54 728,7	48 571,1	58 421,4	57 310,4
2	Udział kosztów paliwa węglowego w cenie energii elektrycznej z węgla kamiennego	Procentowy udział kosztów paliwa węglowego w cenie energii elektrycznej z węgla kamiennego	%			61,9		50		45
3	Udział produkcji energii elektrycznej z węgla kamiennego w produkcji energii elektrycznej ogółem	Iloraz wielkości produkcji energii elektrycznej z węgla kamiennego w elektrowniach zawodowych oraz wielkości produkcji energii elektrycznej ogółem	%	50,0	48,2	49,9	49,2	47,0		40
4	Produkcja kwalifikowanych paliw niskoemisyjnych	Wolumen produkcji kwalifikowanych paliw niskoemisyjnych	tys. ton	435,4	453,9	902,3	946,3	839,8	1 966,5	1 888,0

Tabela zawiera wskaźniki reprezentujące cały sektor węgla kamiennego (Spółki Skarbu Państwa i zależne od nich + Spółki prywatne.) Dane dotyczące wykonania dla spółek prywatnych na podstawie monitoringu w ramach PBSSP (sprawozdanie G-09.1)

Wskaźnik 3 wykonanie za lata 2018 - 2020 na podstawie: Polskie Sieci Elektroenergetyczne - Miesięczne raporty z funkcjonowania Krajowego Systemu Elektroenergetycznego i Rynku Bilansującego

Wskaźnik 4 wykonanie od 2018 r. nie zawiera Katowickiego Węgla Sp. z o.o. - nie objętego statystyką publiczną

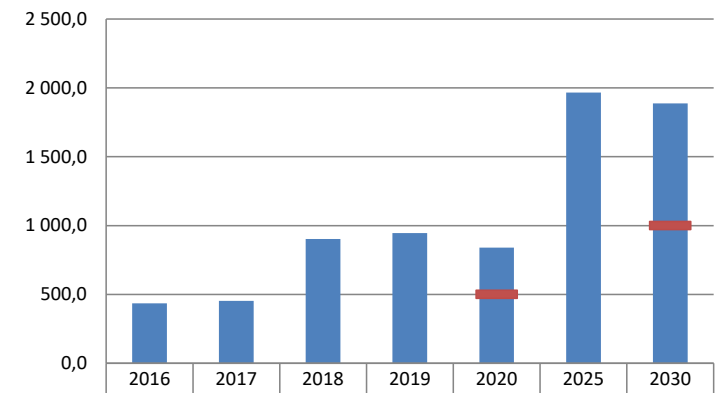
Sprzedaż węgla na rynek krajowy [tys. ton]

Sprzedaż sektora	64 222,6	60 037,9	58 608,0	54 728,7	48 571,1	58 421,4	57 310,4
Sprzedaż sektora wg Programu					60000*		60000*

* W Programie przyjęto poziom "> 60 mln ton".

Produkcja kwalifikowanych paliw niskoemisyjnych [tys. ton]

Produkcja sektora	435,4	453,9	902,3	946,3	839,8	1 966,5	1 888,0
Produkcja sektora wg Programu					500		1000

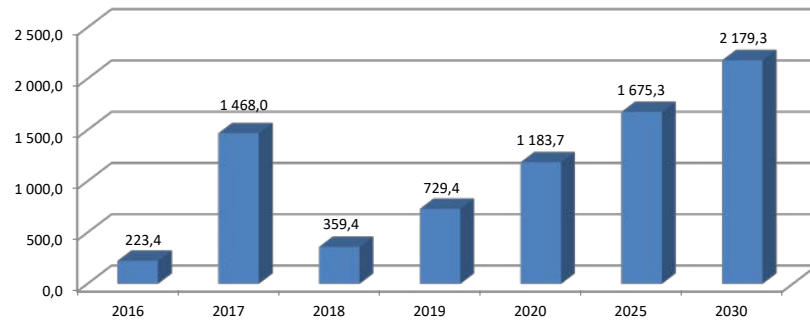
Prognoza zawarta w Programie opierała się na bieżącym (z 2016r.) poziomie produkcji ekosortymentów. Prognozy spółek węglowych z 2018r. sporządzono na podstawie bieżącego - znacznie zwiększonego zapotrzebowania na te sortymenty, wynikającego z wycofywania pieców starej generacji.

Cel szczegółowy 1 - Odzyskanie i stabilizacja płynności, rentowności i efektywności ekonomiczno – finansowej sektora górnictwa węgla kamiennego, w tym poprzez dostosowanie zdolności produkcyjnych do potrzeb rynku oraz możliwości eksportowych

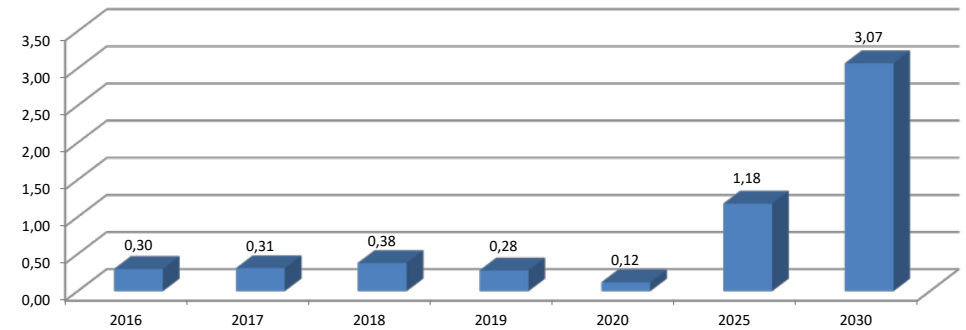
Lp	Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika	Jedn. miary	Rok						
				2016	2017	2018	2019	2020	2025	2030
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Zapotrzebowanie na kapitał obrotowy netto	Różnica kapitału obrotowego netto i salda netto środków pieniężnych	tys.zł	223 409,4	1 468 026,4	359 355,8	729 441,1	1 183 748,3	1 675 288,6	2 179 340,7
2	Wskaźnik pokrycia zapotrzebowania na kapitał obrotowy netto	Iloraz kapitału obrotowego netto oraz cyklu kasowego	tys.zł	221 519,2	34 928,1	218 190,1	590 497,7	-1 044 375,7	-397 802,4	-2 131 649,1
3	Wskaźnik natychmiastowej płynności finansowej	Iloraz inwestycji krótkoterminowych oraz pasywów bieżących		0,3322	0,3770	0,4350	0,3418	0,1550	1,2532	3,1716
4	Wskaźnik płynności gotówkowej	Iloraz środków pieniężnych oraz pasywów bieżących		0,2954	0,3099	0,3802	0,2837	0,1249	1,1823	3,0663
5	Rentowność sprzedaży netto węgla kamiennego	Iloraz wyniku ze sprzedaży węgla oraz przychodów ze sprzedaży węgla		0,0232	0,1714	0,0628	-0,0170	-0,2172	0,1590	0,1911
6	Stopa zwrotu poniesionych kosztów sprzedanego węgla	Iloraz wyniku finansowego netto oraz kosztów sprzedanego węgla		-0,0006	0,1879	0,0509	-0,0631	-0,3150	0,1456	0,1948
7	Jednostkowy wynik ze sprzedaży węgla	Różnica pomiędzy ceną zbytu węgla i jednostkowego kosztu sprzedanego węgla	zł/t	5,91	54,52	21,76	-5,97	-68,75	48,55	60,13
8	Wynik finansowy netto	Różnica wyniku finansowego brutto i odliczonych od niego zobowiązań z tytułu podatku dochodowego	tys. zł	-7 022,2	3 012 204,1	992 511,7	-1 278 269,6	-6 143 011,7	2 422 141,2	3 230 566,3
9	Wskaźnik rentowności aktywów (ROA)	Iloraz wyniku finansowego netto i aktywów ogółem		-0,0003	0,1001	0,0305	-0,0386	-0,2039	0,0611	0,0640
10	Wskaźnik rentowności kapitału własnego (ROE)	Iloraz zysku netto i kapitału własnego		-0,0007	0,2210	0,0651	-0,0937	-0,8194	0,0905	0,0808
11	Wskaźnik rentowności działalności operacyjnej EBITDA	Iloraz wyniku z działalności operacyjnej powiększonego o amortyzację oraz sumy przychodów ze sprzedaży i pozostałych przychodów operacyjnych		0,1481	0,2685	0,1677	0,1208	-0,1049	0,2825	0,3143
12	Nakłady inwestycyjne CAPEX	Nakłady tworzące przyszłe korzyści sektora	tys. zł	2 267 279,8	3 249 294,0	4 678 309,1	5 832 127,5	4 614 648,6	3 668 176,7	3 888 291,2
13	Koszty OPEX	Koszty operacyjne, związane z procesami użytkowania aktywów	tys. zł	13 915 138,1	18 957 599,8	21 622 632,9	23 098 165,0	22 224 934,8	18 728 536,3	18 756 399,2

Tabela zawiera wskaźniki Spółek Skarbu Państwa i zależnych od nich. Nie zawiera danych Kompanii Węglowej S.A. za okres 01.2016r. - 04.2016r. i danych Katowickiego Holdingu Węglowego S.A. za okres 01.2016r. - 03.2017r.

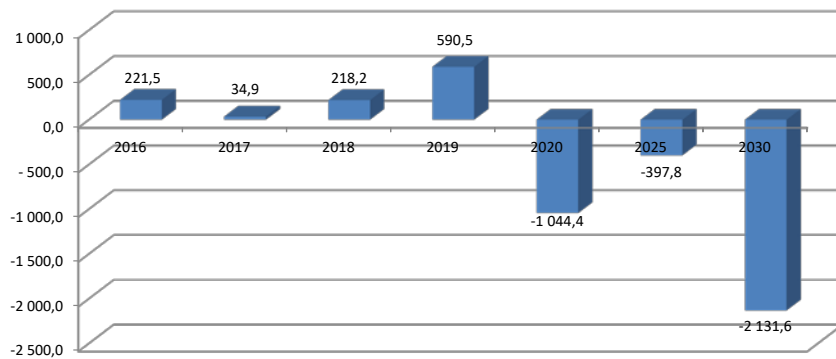
1.1 Zapotrzebowanie na kapitał obrotowy netto [mln zł]

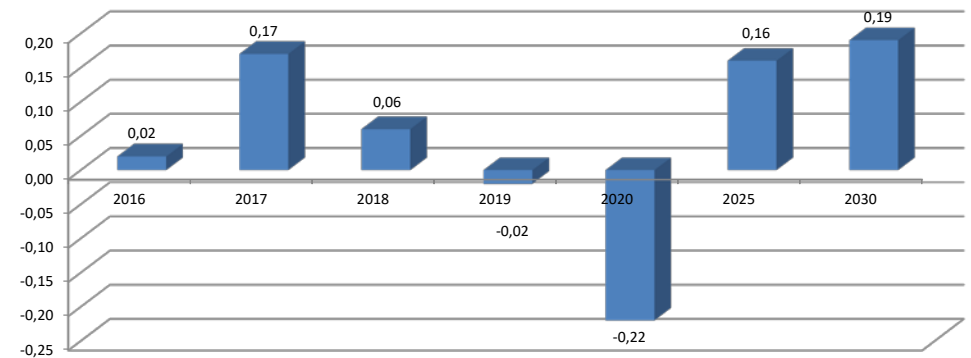
1.4 Wskaźnik płynności gotówkowej

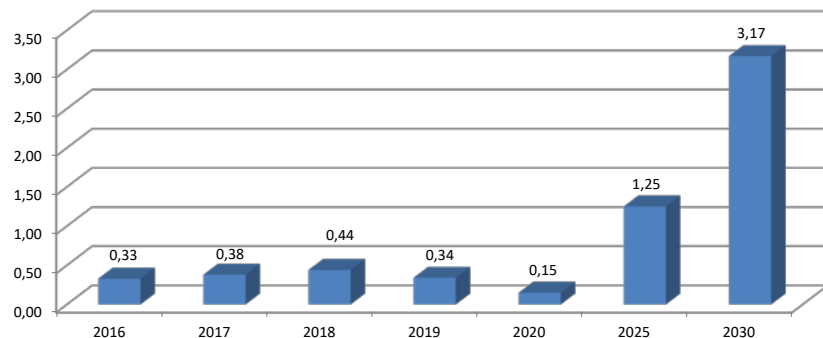
1.2 Wskaźnik pokrycia zapotrzebowania na kapitał obrotowy netto [mln zł]

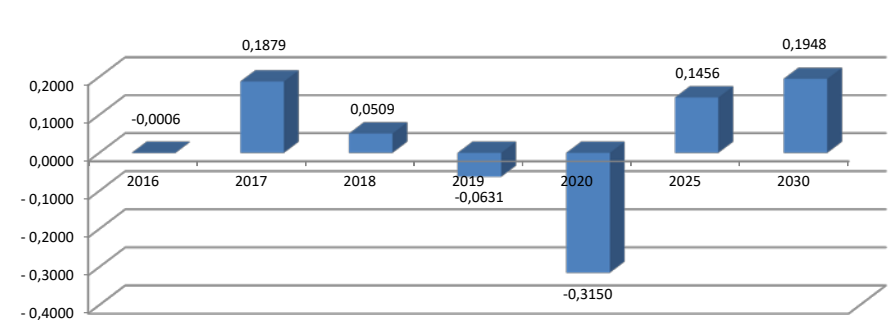
1.5 Rentowność sprzedaży netto węgla kamiennego

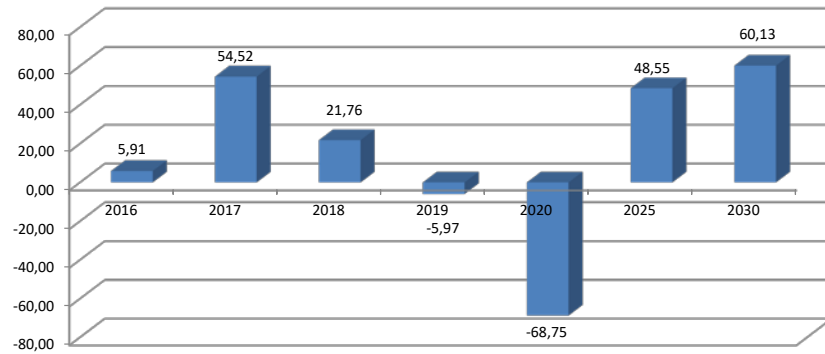
1.3 Wskaźnik natychmiastowej płynności finansowej

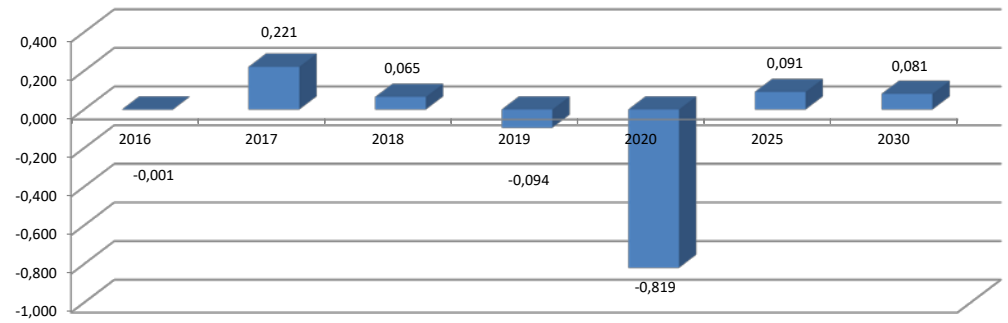
1.6 Stopa zwrotu poniesionych kosztów sprzedanego węgla

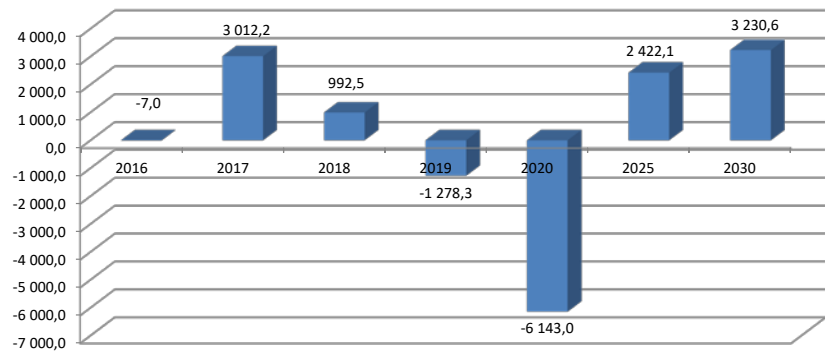
1.7 Jednostkowy wynik ze sprzedaży węgla [zł/t]

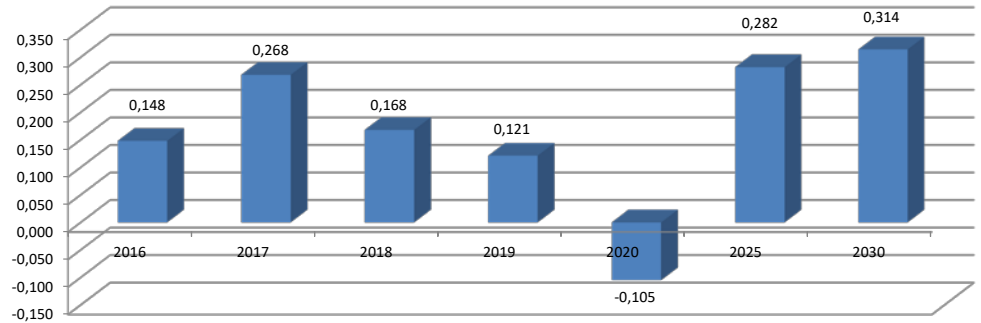
1.10 Wskaźnik rentowności kapitału własnego (ROE)

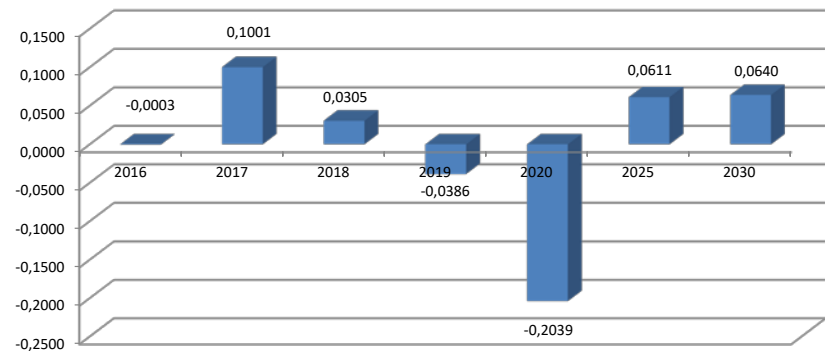
1.8 Wynik finansowy netto [mln zł]

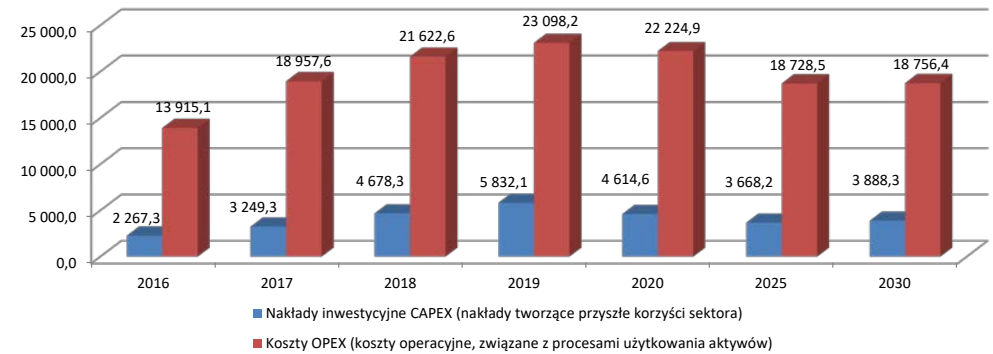
1.11 Wskaźnik rentowności działalności operacyjnej EBITDA

1.9 Wskaźnik rentowności aktywów (ROA)

1.12 / 1.13 Nakłady CAPEX a koszty OPEX [mln zł]

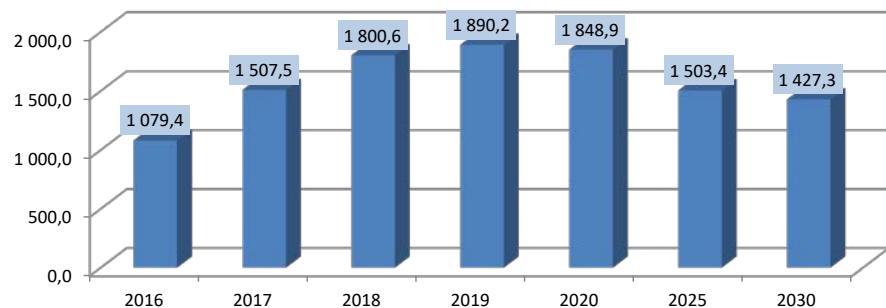

Cel szczegółowy 2 - Integracja pionowa górnictwa i energetyki oraz stworzenie efektywnego modelu grupy węglowo-koksowej

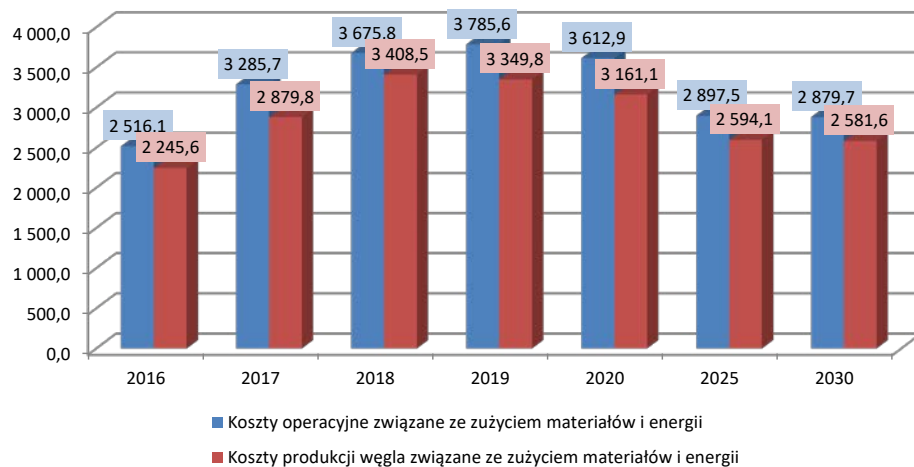
Lp	Nazwa wskaźnika	Uszczegółowienie	Jedn. miary	Rok						
				2016	2017	2018	2019	2020	2025	2030
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Koszty administracyjne działalności	Koszty związane z realizacją funkcji zarządczych i administracyjnych	tys. zł	1 079 364,3	1 507 521,8	1 800 581,5	1 890 243,2	1 848 936,0	1 503 386,5	1 427 304,3
2	Koszty operacyjne - koszty zużycia materiałów i energii	Koszty operacyjne związane ze zużyciem materiałów i energii	tys. zł	2 516 149,9	3 285 723,0	3 675 778,7	3 785 617,4	3 612 873,2	2 897 532,6	2 879 741,0
2a	Koszty produkcji węgla - koszty zużycia materiałów i energii	Koszty produkcji węgla związane ze zużyciem materiałów i energii	tys. zł	2 245 628,3	2 879 809,3	3 408 519,5	3 349 790,0	3 161 142,1	2 594 053,7	2 581 593,3
3	Koszty operacyjne - koszty usług obcych	Koszty operacyjne związane z usługami obcymi	tys. zł	3 143 117,7	3 863 749,9	4 449 628,9	4 407 143,3	4 005 488,3	4 073 882,8	4 111 322,7
3a	Koszty produkcji węgla - koszty usług obcych	Koszty produkcji węgla związane z usługami obcymi	tys. zł	2 553 949,0	3 316 128,5	3 876 114,8	3 831 042,3	3 389 499,5	3 353 839,4	3 411 220,5
4	Przychody ze sprzedaży węgla, koksu i produktów koksopochodnych	Przychody ze sprzedaży węgla, koksu i produktów koksopochodnych	tys. zł	15 560 798,5	22 977 555,9	25 171 365,0	23 399 406,9	19 026 287,3	22 832 563,9	23 374 425,0
5	Wynik ze sprzedaży węgla, koksu i produktów koksopochodnych	Różnica pomiędzy przychodami ze sprzedaży węgla, koksu i produktów koksopochodnych i kosztami sprzedanego węgla, koksu i produktów koksopochodnych	tys. zł	494 400,1	3 476 601,0	1 540 937,4	-186 663,4	-3 456 726,9	3 299 183,1	4 066 826,2

Tabela zawiera wskaźniki Spółek Skarbu Państwa i zależnych od nich. Nie zawiera danych Kompanii Węglowej S.A. za okres 01.2016r. - 04.2016r. i danych Katowickiego Holdingu Węglowego S.A. za okres 01.2016r. - 03.2017r.

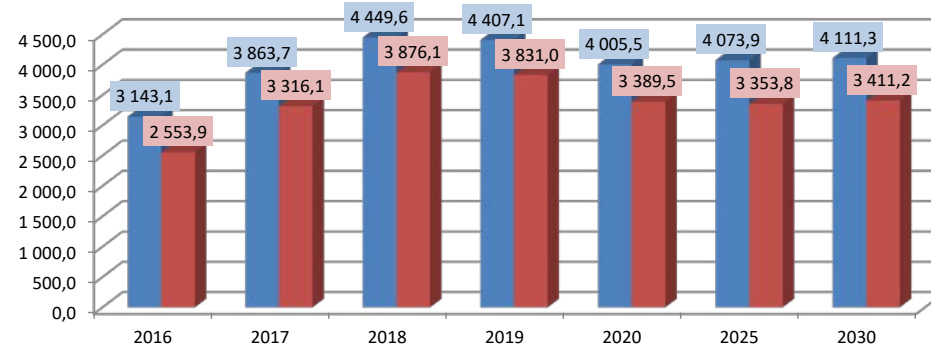
2.1 Koszty administracyjne działalności [mln zł]

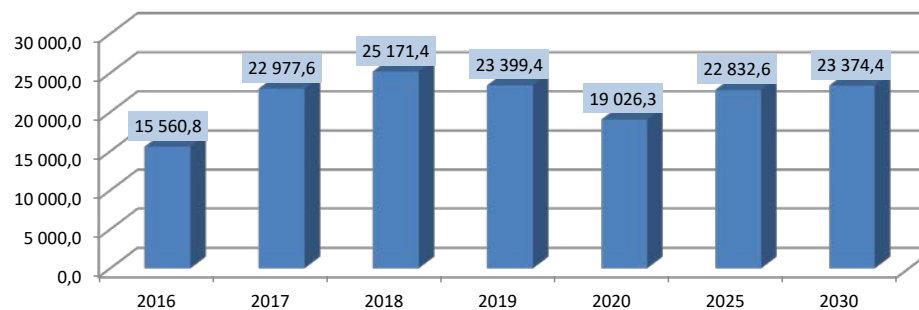
2.2 Koszty zużycia materiałów i energii [mln zł]

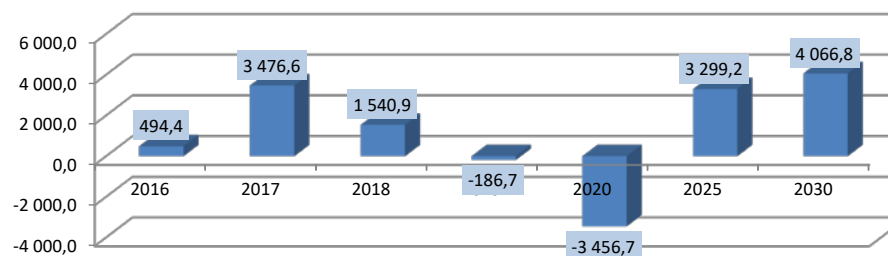
2.3 Koszty usług obcych [mln zł]

2.4 Przychody ze sprzedaży węgla, koksu i produktów koksopochodnych [mln zł]

2.5 Wynik ze sprzedaży węgla, koksu i produktów koksopochodnych [mln zł]

Cel szczegółowy 3 - Zaspokojenie krajowych potrzeb na węgiel kamienny

Lp	Nazwa wskaźnika	Uszczegółowienie	Jedn. miary	Rok						
				2016	2017	2018	2019	2020	2025	2030
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Udział energii elektrycznej z węgla kamiennego w produkcji energii elektrycznej ogółem	Iloraz produkcji energii elektrycznej z węgla kamiennego oraz produkcji energii elektrycznej ogółem	%	50,0	48,2	49,9	49,2	47,0	Do bieżącego monitorowania	
2	Wolumen produkcji węgla kamiennego, w tym:	Ilość wyprodukowanego węgla kamiennego, w tym energetycznego i koksowego	tys.ton	70 366,7	65 479,7	63 384,1	61 623,4	54 385,9	65 312,4	65 603,8
2a	Wolumen produkcji węgla energetycznego	Ilość wyprodukowanego węgla energetycznego	tys.ton	57 162,4	52 999,1	51 336,6	49 552,2	42 112,0	48 722,0	47 470,5
2b	Wolumen produkcji węgla koksowego	Ilość wyprodukowanego węgla kamiennego koksowego	tys.ton	13 204,3	12 480,6	12 047,5	12 071,2	12 274,0	16 590,4	18 133,3
3a	Wolumen sprzedaży węgla kamiennego ogółem	Ilość sprzedaży węgla kamiennego ogółem	tys.ton	73 119,4	66 296,8	62 501,2	58 436,1	52 944,9	64 865,4	65 161,2
3b	Wolumen sprzedaży węgla kamiennego do energetyki zawodowej, ciepłowni zawodowych i niezawodowych, do koksowni	Ilość sprzedaży węgla kamiennego do energetyki zawodowej, ciepłowni zawodowej i niezawodowej, do koksowni	tys.ton	48 224,8	45 744,3	47 387,2	45 213,2	39 602,1	49 447,2	49 848,8
4	Zużycie węgla kamiennego w energetyce zawodowej, ciepłowniach zawodowych i niezawodowych	Zużycie węgla kamiennego w energetyce zawodowej, ciepłowniach zawodowych i niezawodowych wg scenariusza niskiego	mln ton	42,0	42,6	42,3	38,5	36,3	36,7	35,5
		Zużycie węgla kamiennego w energetyce zawodowej, ciepłowniach zawodowych i niezawodowych wg scenariusza referencyjnego	mln ton	42,0	42,6	42,3	38,5	36,3	43,6	45,7
		Zużycie węgla kamiennego w energetyce zawodowej, ciepłowniach zawodowych i niezawodowych wg scenariusza wysokiego	mln ton	42,0	42,6	42,3	38,5	36,3	49,9	55,6
5a	Wolumen produkcji węglowych paliw certyfikowanych	Ilość produkcji węglowych paliw certyfikowanych	tys.ton	435	454	902	946	840	1 967	1 888
5b	Wolumen sprzedaży węglowych paliw certyfikowanych	Ilość sprzedaży węglowych paliw certyfikowanych	tys.ton	510	538	808	944	730	1 967	1 888
6	Wolumen importu węgla, w tym węgla energetycznego i koksowego	Ilość węgla kamiennego pochodzącego z przywozu węgla z krajów Unii Europejskiej oraz importu z krajów spoza UE	tys. ton	8 298,5	13 359,7	19 257,6	16 692,1	12 827,5	Do bieżącego monitorowania	
7	Wskaźnik wytworzenia energii z surowców krajowych	Iloraz energii wytworzonej z surowców krajowych oraz surowców pochodzących z importu	%	99,5	99,0	96,3	96,8	97,6	100,0	100,0

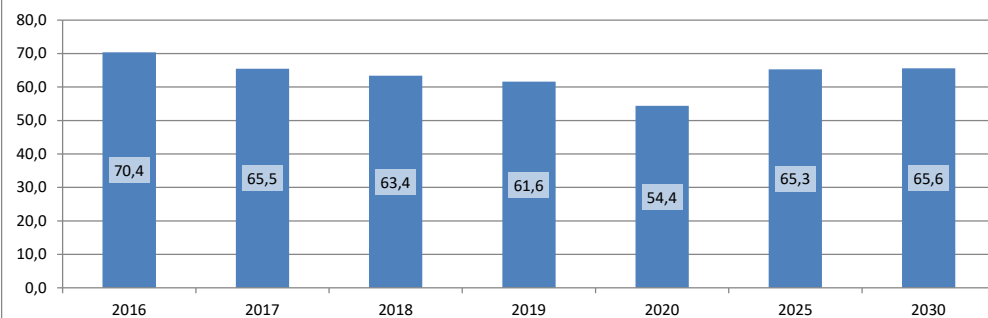
Źródło:

Wskaźnik 1: PSE, Miesięczne raporty z funkcjonowania Krajowego Systemu Elektroenergetycznego i Rynku Bilansującego [online], [b.m.], [dostęp 25.05.2021], dostępny w World Wide Web. Wskaźnik 4: Zweryfikowana i zaktualizowana prognoza zapotrzebowania na węgiel kamienny w oparciu o realizację założeń, ARP Oddział Katowice, Katowice (dotyczy lat: 2016-2019); Prognoza zapotrzebowania na węgiel kamienny na rynku krajowym w perspektywie do 2030 roku, ze szczególnym uwzględnieniem dostaw węgla do produkcji energii elektrycznej, ciepła oraz do pozostałych odbiorców, IGŚMIE PAN, Kraków/Katowice, listopad 2016 (dotyczy lat: 2025, 2030); dane za rok 2020 - informacje wstępne uzyskane z Ministerstwa Klimatu i Środowiska. Wskaźnik 6: Opracowanie własne na podstawie zbioru danych Izby Administracji Skarbowej w Warszawie. Wskaźnik 7: informacje uzyskane z Ministerstwa Klimatu i Środowiska. Wskaźniki 2-3b oraz 5a-5b: na podstawie tablic z danymi techniczno-ekonomiczno-finansowymi niezbędnymi do wyliczenia i zbilansowania na poziomie sektora wskaźników bazowych i docelowych w poszczególnych celach Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce, w przypadku ich braku: na podstawie G-09.1 sprawozdania o obrocie węglem kamiennym lub innych opracowań ARP.

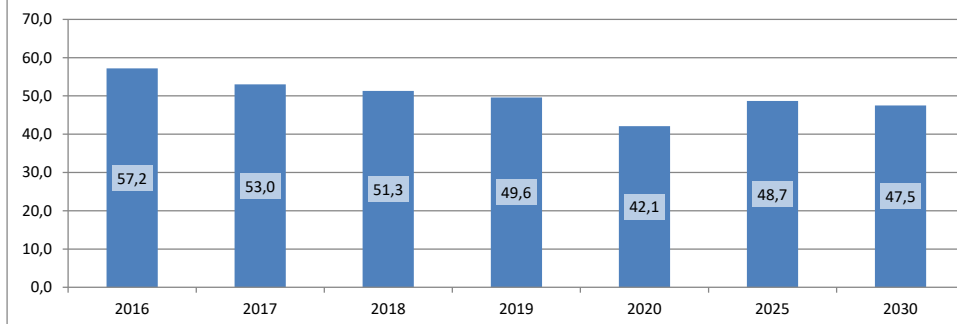
Wskaźniki 2-3b: reprezentują cały sektor węgla kamiennego (Spółki Skarbu Państwa i zależne od nich + Spółki prywatne)

Wskaźniki 5a-5b: od 2018 r. nie dotyczą Katowickiego Węgla Sp. z o.o., który nie jest objęty statystyką publiczną.

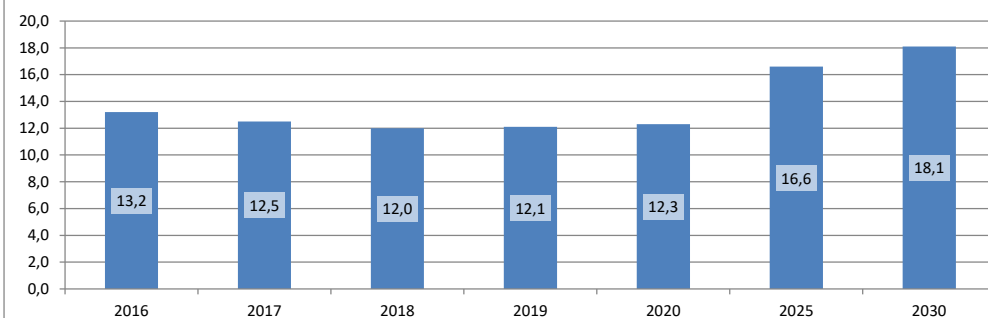
3.2 Wolumen produkcji węgla kamiennego ogółem [mln ton]

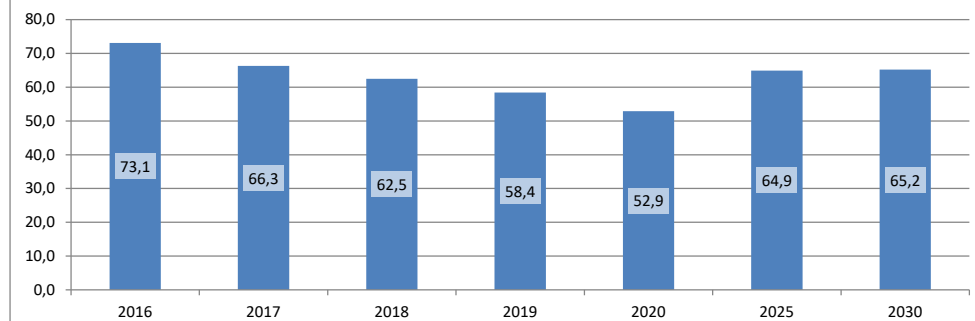
3.2a Wolumen produkcji węgla energetycznego [mln ton]

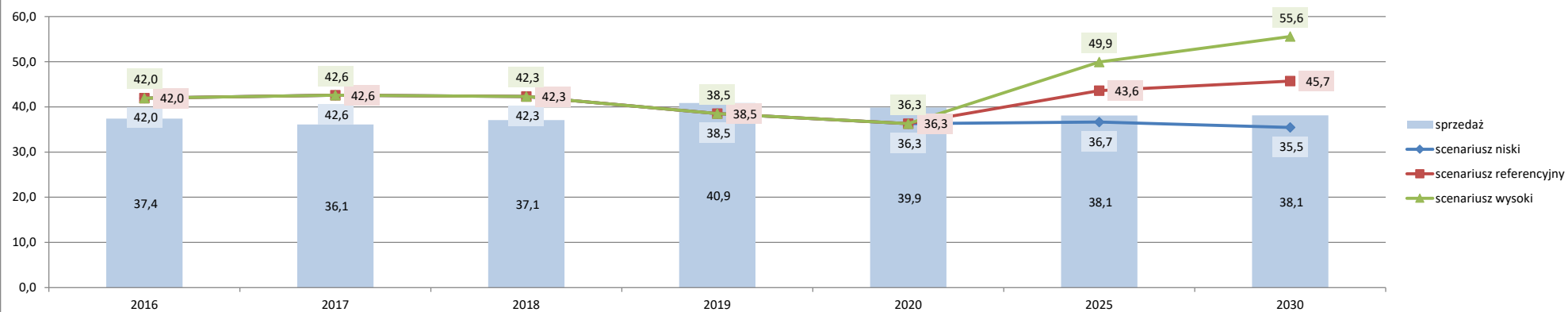
3.2b Wolumen produkcji węgla koksowego [mln ton]

3.3a Wolumen sprzedaży węgla kamiennego ogółem [mln ton]

3.4 Zużycie węgla kamiennego w energetyce zawodowej, ciepłowniach zawodowych i niezawodowych według scenariuszy niskiego, referencyjnego i wysokiego oraz sprzedaż węgla do energetyki zawodowej, ciepłowni zawodowych i niezawodowych [mln ton]

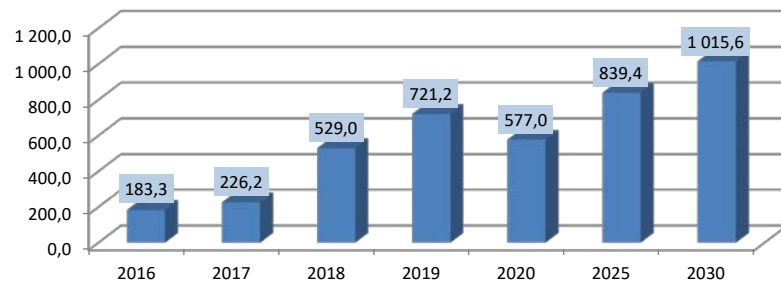

Cel szczegółowy 4 - Zapewnienie dostępu do nowych złóż węgla oraz zapewnienie odpowiedniego poziomu inwestycji tam, gdzie zapewnią one największą efektywność ekonomiczną

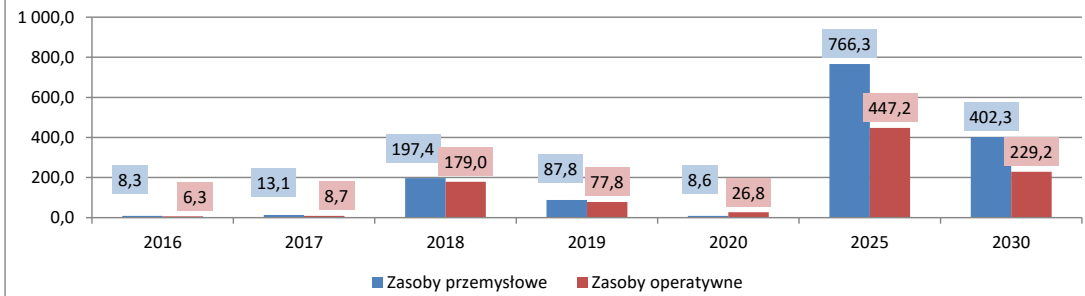
Lp	Nazwa wskaźnika	Uszczegółowienie	Jedn. miary	Rok						
				2016	2017	2018	2019	2020	2025	2030
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Nakłady inwestycyjne na udostępnienie nowych złóż węgla kamiennego	Wielkość nakładów inwestycyjnych poniesionych przez przedsiębiorstwa górnicze na udostępnienie nowych złóż	mln zł	183,3	226,2	529,0	721,2	577,0	839,4	1 015,6
2a	Zasoby przemysłowe udostępnione w efekcie inwestycji	Szacowana wielkość zasobów przemysłowych udostępnionych w efekcie inwestycji	tys. ton	8 300,0	13 111,0	197 372,0	87 813,0	8 581,0	766 318,8	402 312,8
2b	Zasoby operatywne udostępnione w efekcie inwestycji	Szacowana wielkość zasobów operacyjnych udostępnionych w efekcie inwestycji	tys. ton	6 300,0	8 656,0	179 008,0	77 840,5	26 845,8	447 213,0	229 165,0
3	Wskaźnik odtworzenia zasobów	Iloraz udostępnionych zasobów węgla kamiennego oraz wydobytej kopaliny (uwzględnia on straty wynikające z naturalnych warunków zalegania złoża, technicznych warunków jego eksploatacji oraz sposobu ewentualnej przeróbki mechanicznej)		9,82	8,20	10,65	11,74	13,33	15,08	15,30
4	Wskaźnik wykorzystania zasobów przemysłowych	Stosunek zasobów operacyjnych do ilości zasobów przemysłowych złoża	%	55,83	54,51	57,34	53,33	53,96	53,34	53,27

Tabela zawiera wskaźniki Spółek Skarbu Państwa i zależnych od nich. Nie zawiera danych Kompanii Węglowej S.A. za okres 01.2016r. - 04.2016r. i danych Katowickiego Holdingu Węglowego S.A. za okres 01.2016r. - 03.2017r.

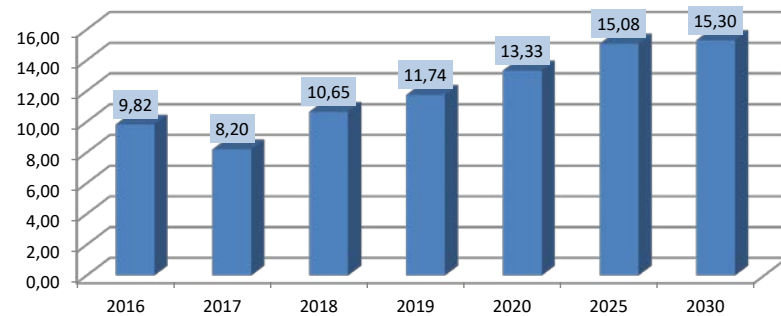
4.1 Nakłady inwestycyjne na udostępnienie nowych złóż węgla kamiennego [mln zł]

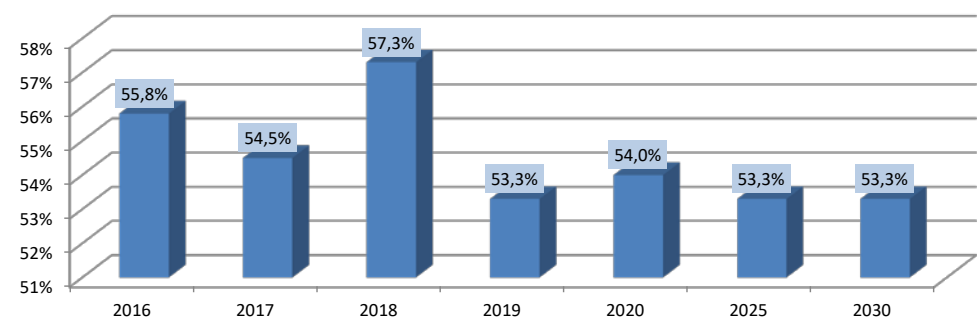
4.2 Zasoby przemysłowe i operatywne udostępnione w efekcie inwestycji [mln. ton]

4.3 Wskaźnik odtworzenia zasobów

4.4 Wskaźnik wykorzystania zasobów przemysłowych [%]

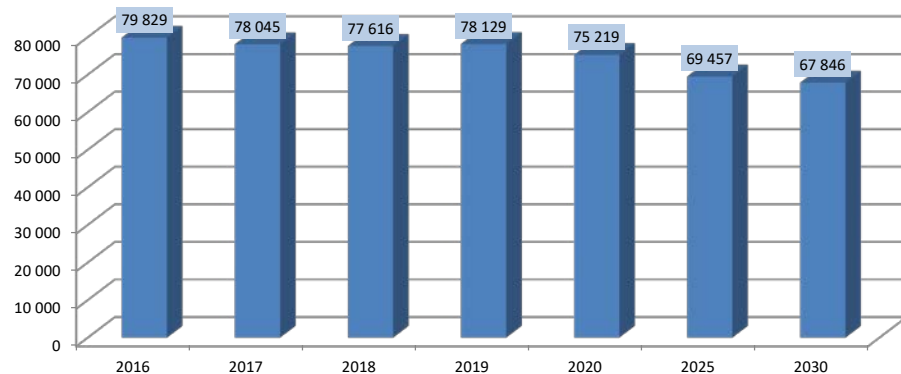

Cel szczegółowy 5 - Rozwój kompetencji pracowniczych i wiedzy

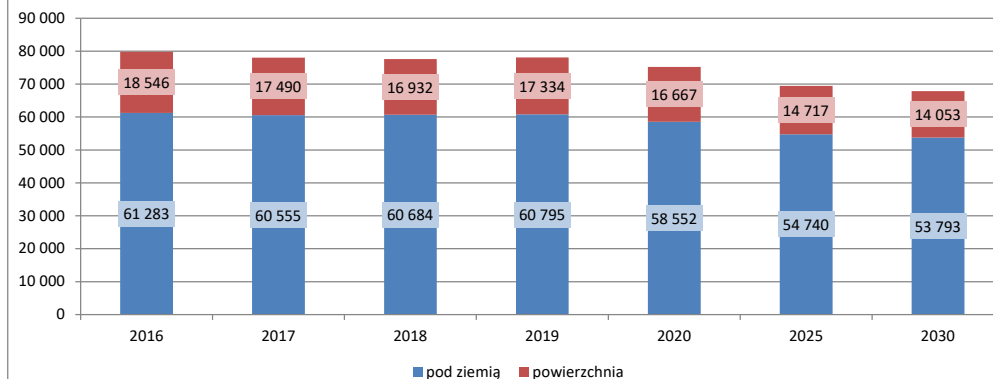
Lp	Nazwa wskaźnika	Uszczegółowienie	Jedn. miary	Rok						
				2016	2017	2018	2019	2020	2025	2030
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Stan zatrudnienia, w tym powierzchnia / dół	Stan zatrudnienia ogółem, w tym	osoby	79 829	78 045	77 616	78 129	75 219	69 457	67 846
		pod ziemią	osoby	61 283	60 555	60 684	60 795	58 552	54 740	53 793
		powierzchnia	osoby	18 546	17 490	16 932	17 334	16 667	14 717	14 053
2a	Struktura zatrudnienia wg stażu pracy	Od 0 do 5 lat	%	9,26	10,33	8,91	8,82	7,48	5,76	7,27
		od 6 do 10 lat	%	20,21	21,63	20,00	17,28	15,76	14,95	11,85
		od 11 do 15 lat	%	15,61	18,56	21,76	23,99	24,75	18,21	16,02
		od 16 do 20 lat	%	10,44	10,41	11,48	12,87	15,40	19,78	15,43
		od 21 do 25 lat	%	14,33	12,53	12,23	12,14	11,88	12,51	17,89
		od 26 do 30 lat	%	13,88	11,85	11,33	10,24	9,71	10,75	11,89
		od 31 do 35 lat	%	8,24	7,27	6,82	6,84	6,99	9,12	9,55
		od 36 do 40 lat	%	5,75	5,26	5,13	5,10	5,18	7,05	8,24
2b	Struktura zatrudnienia wg wieku	powyżej 40 lat	%	2,28	2,17	2,34	2,72	2,85	1,88	1,87
		do 20 lat	%	0,61	0,79	0,48	0,26	0,12	0,59	0,72
		od 21 do 25 lat	%	5,50	5,80	6,27	6,20	5,11	6,27	6,70
		od 26 do 30 lat	%	15,68	15,93	15,09	13,81	11,99	13,49	13,82
		od 31 do 35 lat	%	18,52	20,13	20,56	20,52	20,53	19,44	19,34
		od 36 do 40 lat	%	15,60	16,76	17,90	19,27	20,94	18,52	18,11
		od 41 do 45 lat	%	19,44	17,37	16,54	16,22	16,84	15,91	15,52
		od 46 do 50 lat	%	10,94	10,32	10,59	10,83	11,14	11,43	11,62
		od 51 do 55 lat	%	7,21	6,92	6,62	6,61	6,67	7,52	7,49
		od 56 do 60 lat	%	5,53	5,02	4,83	4,96	5,16	5,52	5,44
3	Struktura zatrudnienia wg wykształcenia	od 61 do 65 lat	%	0,95	0,93	1,08	1,28	1,48	1,28	1,22
		powyżej 65 lat	%	0,03	0,03	0,04	0,04	0,04	0,04	0,02
		zawodowe i niższe		38,99	35,94	33,89	32,37	31,15	33,75	33,26
		średnie		43,84	46,05	47,48	48,36	49,26	47,50	47,76
4	Wskaźnik wydatków poniesionych na podniesienie kwalifikacji pracowniczych	wyższe i licencjackie		17,12	17,97	18,60	19,23	19,54	18,71	18,93
		doktoranckie i wyżej		0,05	0,04	0,04	0,05	0,04	0,04	0,04
4	Wskaźnik wydatków poniesionych na podniesienie kwalifikacji pracowniczych	Iloraz wydatków poniesionych na podnoszenie kwalifikacji pracowniczych w przeliczeniu na 1000 pracowników	tys. zł/1000 osób	108,0	174,4	267,3	281,5	118,3	185,1	172,9

Tabela zawiera wskaźniki Spółek Skarbu Państwa i zależnych od nich
W Spółkach prywatnych stan zatrudnienia przedstawia się następująco:
na 31.12.2016 r. - 2 097 osób (Silesia, Siltech, EKO-PLUS),
na 31.12.2017 r. - 2 092 osoby (Silesia, Siltech, EKO-PLUS),
na 31.12.2018 r. - 2 171 osób (Silesia, Siltech, Eko-Plus)
na 31.12.2018 r. - 2 200 osób (Silesia, Siltech, Eko-Plus)
na 31.12.2019 r. - 2 200 osób (Silesia, Siltech, Eko-Plus)
na 31.12.2020 r. - 1 980 osób (Silesia, Siltech, Eko-Plus)

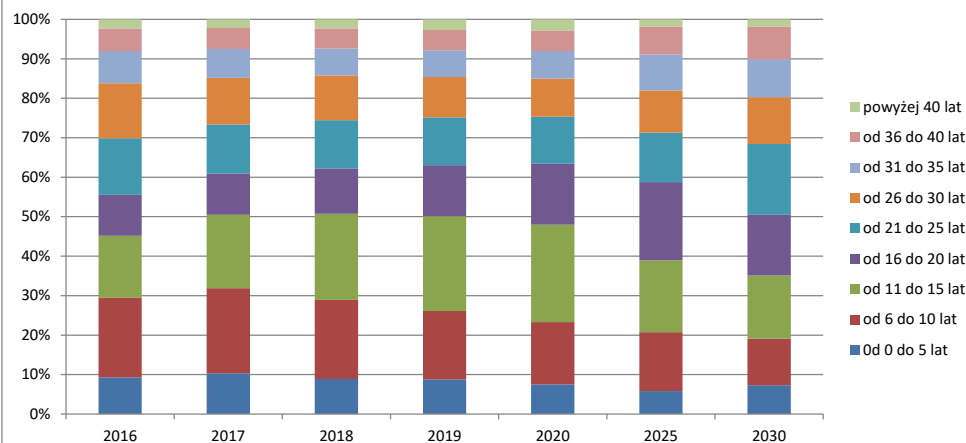
5.1 Stan zatrudnienia ogółem

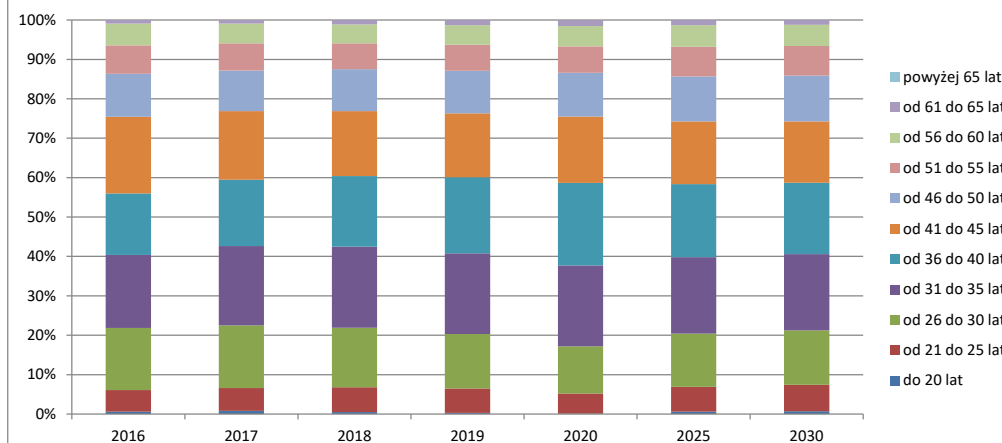
5.1 Liczba zatrudnionych pod ziemią i na powierzchni na koniec okresu [osoby]

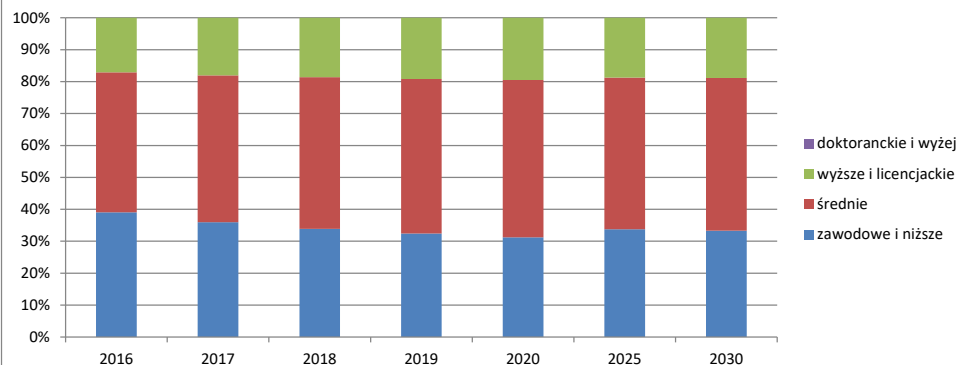
5.2a Udział pracowników wg kategorii stażu wśród zatrudnionych ogółem

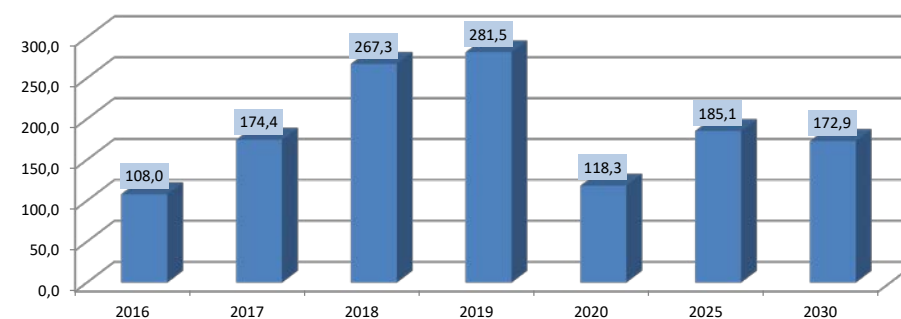
5.2b Udział pracowników wg kategorii wieku wśród zatrudnionych ogółem

5.3 Struktura zatrudnienia wg wykształcenia

5.4 Wydatki poniesione na podniesienie kwalifikacji pracowniczych [tys. zł / 1000 osób]

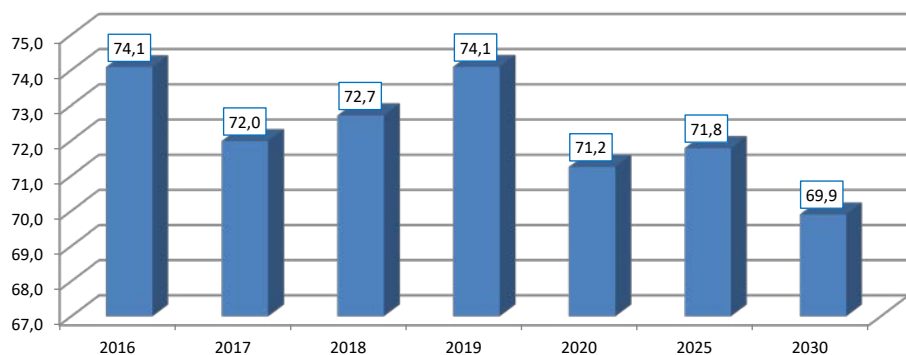

Cel szczegółowy 6 - Zmniejszenie oddziaływania sektora górnictwa węgla kamiennego na środowisko oraz zwiększenie wykorzystania odpadów wydobywczych i kopalin towarzyszących

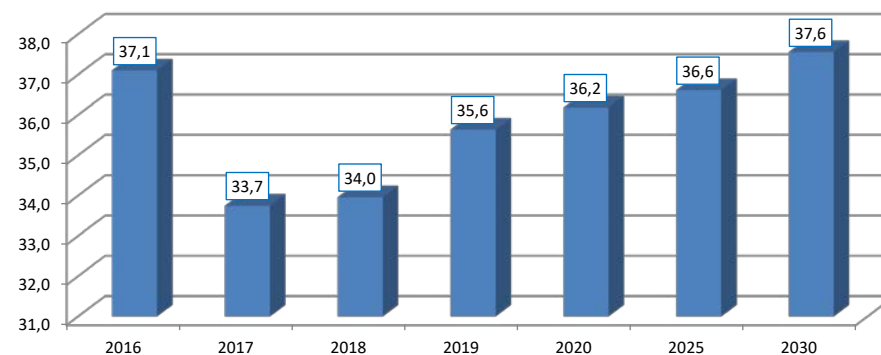
Lp	Nazwa wskaźnika	Uszczegółowienie	Jedn. miary	Rok						
				2016	2017	2018	2019	2020	2025	2030
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Stopień zagospodarowania odpadów wydobywczych i mas skalnych	Iloraz ilości gospodarczego wykorzystania odpadów wydobywczych i mas skalnych na powierzchni i na dole do ilości wytworzonych mas skalnych i odpadów wydobywczych	%	74,1	72,0	72,7	74,1	71,2	71,8	69,9
2	Stopień ujętego metanu	Iloraz całkowitej ilości emisji metanu wydzielonego w procesie eksploatacji węgla kamiennego pomniejszonej o emisję metanu do atmosfery (w wentylacji), w stosunku do całkowitej ilości metanu wydzielonego w procesie eksploatacji węgla kamiennego	%	37,1	33,7	34,0	35,6	36,2	36,6	37,6
3	Stopień zagospodarowanego metanu	Iloraz ilości zagospodarowanego ujętego metanu (suma: wykorzystanie na potrzeby własne i przekazanie odbiorcom przemysłowym) do ilości metanu ujętego w powierzchniowych stacjach odmetanowania	%	61,6	66,2	65,7	66,0	65,7	86,7	83,1
4	Stopień zagospodarowania wód dołowych	Iloraz ilości wód dołowych zagospodarowanych (suma: potrzeby własne i przekazane innym jednostkom) do ilości wód dołowych zagospodarowanych oraz odprowadzonych do wód powierzchniowych ogółem (suma: potrzeby własne, przekazane innym jednostkom, odprowadzone do wód powierzchniowych)	%	34,6	33,2	31,5	29,9	29,3	27,7	27,7
5	Wysokość kar za przekroczenie norm środowiskowych	Suma kar zapłaconych oraz należnych do zapłaty z tytułu kar za działalność niezgodną z obowiązującymi przepisami ochrony środowiska	tys. zł	60,6	0,0	38,9	4,5	19,8	0,0	0,0
6	Stopień zagospodarowania terenu pogórniczego	Iloraz powierzchni zagospodarowanego terenu pogórniczego do powierzchni terenu objętego pracami rekultywacyjnymi i zagospodarowaniem	%	7,0	9,0	4,0	7,7	9,0	23,5	10,5

Tabela zawiera wskaźniki Spółek Skarbu Państwa i zależnych od nich

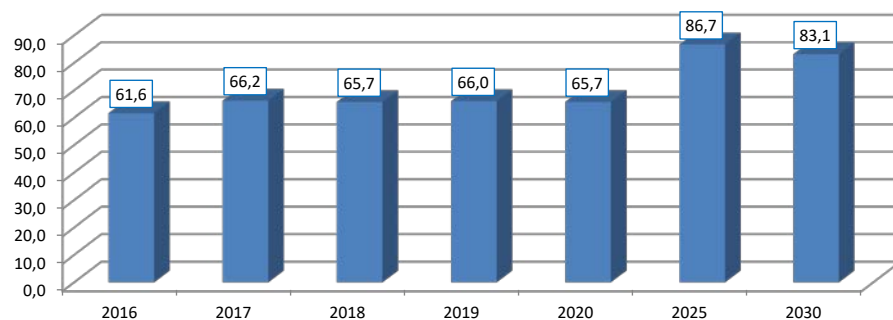
6.1 Stopień zagospodarowania odpadów wydobywczych i mas skalnych [%]

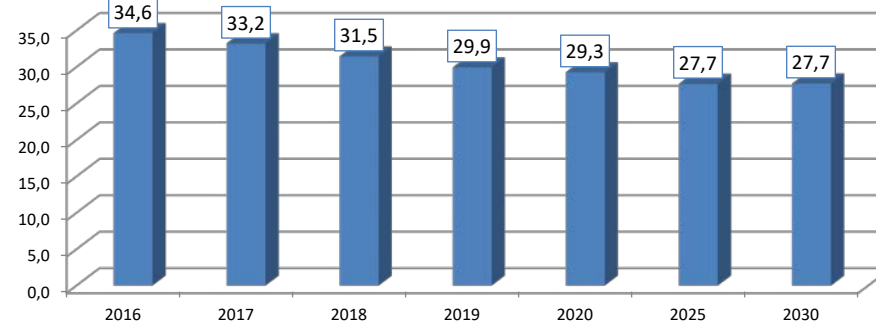
6.2 Stopień ujętego metanu [%]

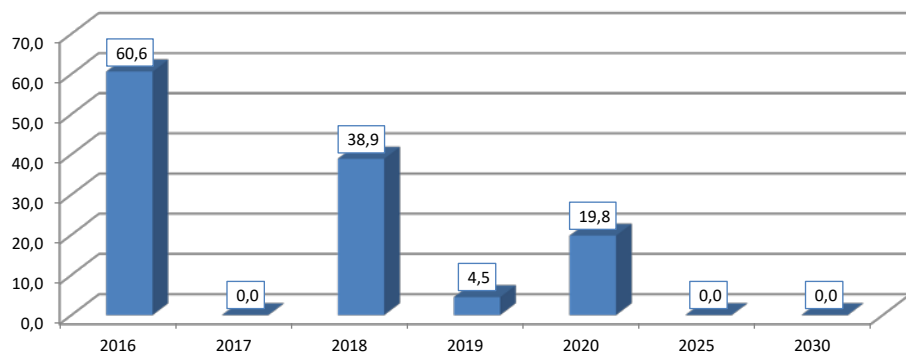
6.3 Stopień zagospodarowanego metanu [%]

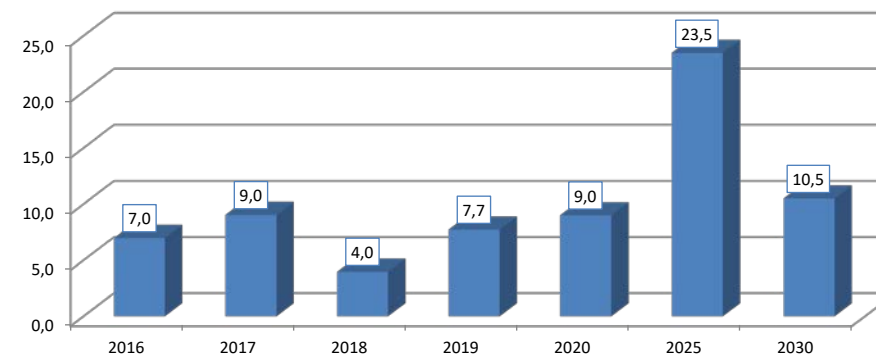
6.4 Stopień zagospodarowania wód dołowych [%]

6.5 Wysokość kar za przekroczenie norm środowiskowych [tys. zł]

6.6 Stopień zagospodarowania terenu pogórniczego [%]

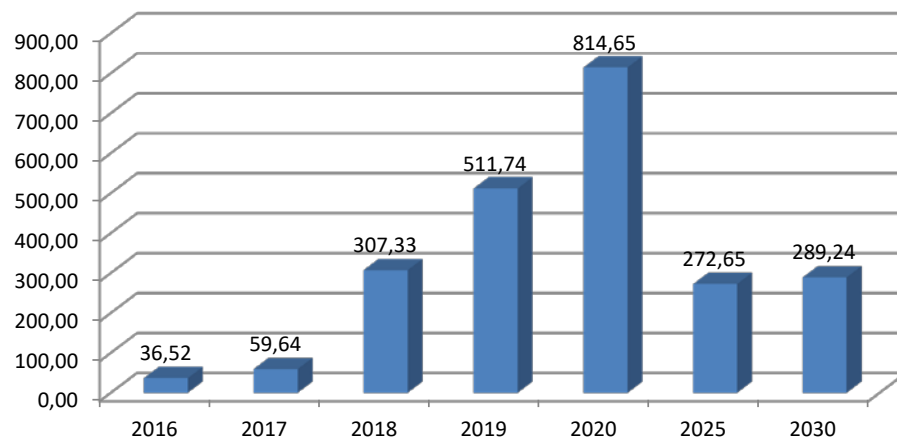
Cel szczegółowy 7 - Innowacje w górnictwie węgla. Stworzenie tzw. inteligentnej kopalni, zapewniającej wysoki poziom bezpieczeństwa pracy

Lp	Nazwa wskaźnika	Uszczegółowienie	Jedn. miary	Rok						
				2016	2017	2018	2019	2020	2025	2030
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Nakłady na działalność badawczo-rozwojową per capita	Iloraz wielkości nakładów na działalność badawczo-rozwojową oraz wielkości przeciętnego zatrudnienia ogółem	zł/osoba	36,52	59,64	307,33	511,74	814,65	272,65	289,24
2	Realizacja zadań i projektów innowacyjnych	Liczba zrealizowanych zadań i projektów innowacyjnych własnych oraz pozyskanych w drodze zakupu i kooperacji	ilość	12	11	14	48	59	10	10
3	Otrzymane patenty, zgłoszone wzory użytkowe, znaki towarowe	Liczba otrzymanych patentów, zgłoszonych wzorów użytkowych, znaków towarowych	ilość	14	9	3	13	30	8	8
4	Wzrost bezpieczeństwa pracy	Liczba wdrożonych projektów poprawiających bezpieczeństwo pracy	ilość	6	9	8	6	10	12	11

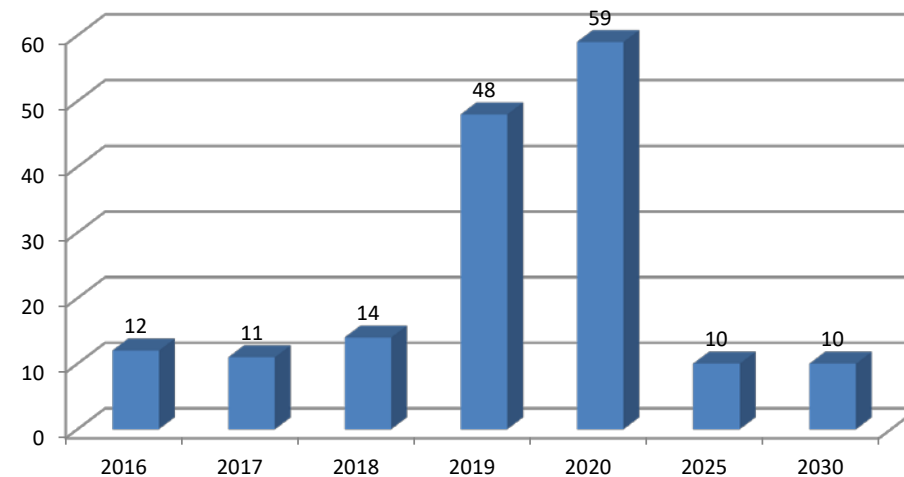
Tabela zawiera wskaźniki Spółek Skarbu Państwa i zależnych od nich.

W Spółkach prywatnych realizacja zadań innowacyjnych łącznie w latach 2016-2018 wynosi 16 zadań. Wdrożenie projektów poprawiających bezpieczeństwo pracy w latach 2016-2018 łącznie 29 projektów.

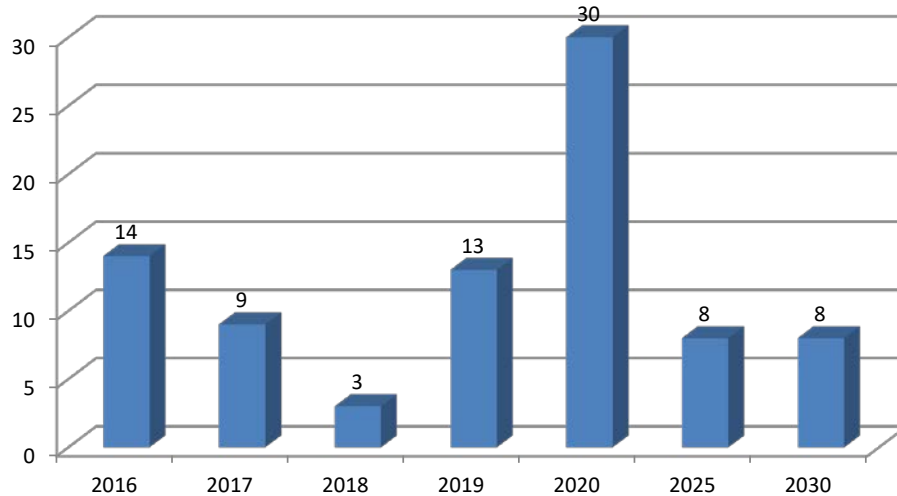
**7.1 Nakłady na działalność badawczo-rozwojową
[zł/osoba]**

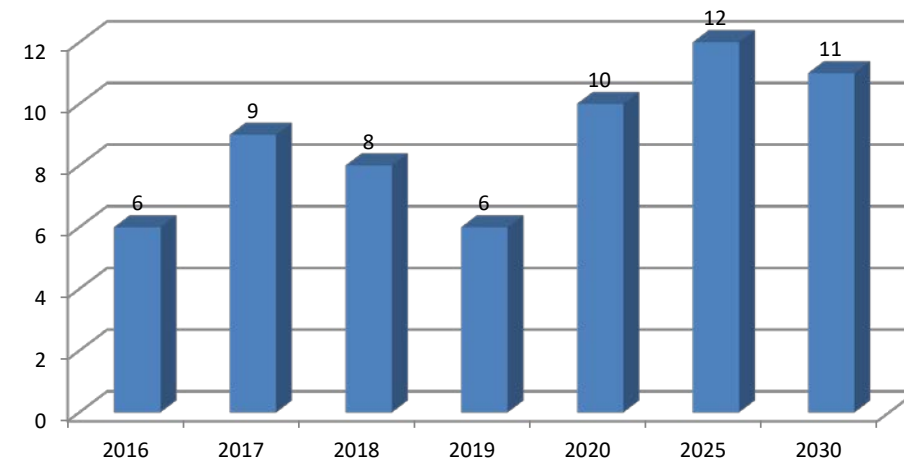
7.2 Realizacja zadań i projektów innowacyjnych [ilość]

**7.3 Otrzymane patenty, zgłoszone wzory użytkowe, znaki
towarowe [ilość]**

**7.4 Wzrost bezpieczeństwa pracy
Wdrożone projekty poprawiające bezpieczeństwo pracy
[ilość]**

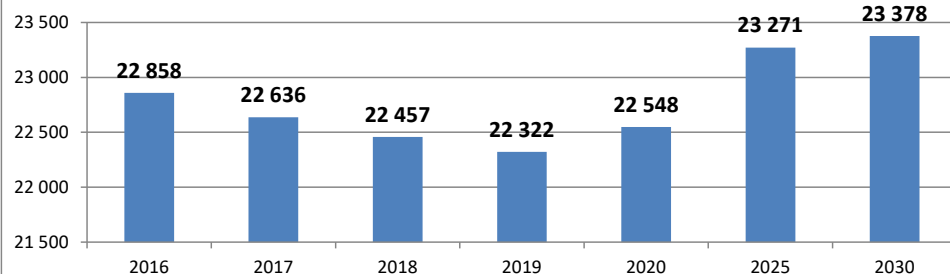
Cel szczegółowy 8 - Dywersyfikacja wykorzystania gospodarczego węgla kamiennego

Lp	Nazwa wskaźnika	Uszczegółowienie	Jedn. miary	Rok						
				2016	2017	2018	2019	2020	2025	2030
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1a	Jakość produkowanego węgla energetycznego	wartość opałowa (Q_i^f)	kJ/kg	22 858	22 636	22 457	22 322	22 548	23 271	23 378
		zawartość popiołu (A^f)	%	17,3	18,3	19,3	19,8	19,5	17,6	17,4
		zawartość siarki (S_t^f)	%	0,78	0,76	0,78	0,79	0,79	0,80	0,81
		zawartość wilgoci (W_t^f)	%	10,8	10,3	10,0	10,0	9,9	10,8	10,8
1b	Jakość produkowanego węgla koksowego	zawartość popiołu (A^f)	%	6,7	6,8	6,7	6,8	6,7	7,6	7,6
		zawartość siarki (S_t^f)	%	0,55	0,52	0,53	0,56	0,53	0,60	0,60
		zawartość wilgoci (W_t^f)	%	8,3	8,3	8,7	8,6	7,7	8,7	8,7
		spiekalność (liczba Rogi)		76	77	75	76	78	77	77
2	Produkcja węgla energetycznego wg sortymentów	sortymenty grube	tys. ton	4 409,9	4 534,9	4 301,6	3 618,9	2 708,9	2 779,3	2 658,3
		sortymenty średnie i drobne - razem	tys. ton	2 064,7	2 513,5	2 531,5	2 047,3	1 700,5	4 549,2	4 502,7
		sortymenty miałowe	tys. ton	46 807,6	42 187,7	41 475,0	41 115,9	34 952,7	36 346,8	35 231,5
		sortymenty pozostałe - razem	tys. ton	1 148,5	1 150,1	847,7	966,8	783,6	5 047,1	5 077,5
		produkcja węgla energetycznego - ogółem	tys. ton	54 430,4	50 386,2	49 155,7	47 748,9	40 145,7	48 722,4	47 470,1
3a	Udział sortymentów grubych w produkcji węgla energetycznego ogółem	Iloraz produkcji sortymentów grubych do produkcji węgla energetycznego ogółem	%	8,1	9,0	8,8	7,6	6,7	5,7	5,6
3b	Udział sortymentów drobnych i średnich razem w produkcji węgla energetycznego ogółem	Iloraz produkcji sortymentów drobnych i średnich do produkcji węgla energetycznego ogółem	%	3,8	5,0	5,2	4,3	4,2	9,3	9,5
4a	Węgiel wykorzystywany w procesach karbochemicznych - zgazowanie węgla	Ilość węgla wykorzystanego w procesach zgazowania węgla w skali roku	tys. ton	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4b	Węgiel wykorzystywany w procesach karbochemicznych - pozostałe procesy karbochemiczne	Ilość węgla wykorzystanego w pozostałych procesach karbochemicznych w skali roku	tys. ton	11 818,7	10 390,4	10 460,7	9 904,9	10 772,1	14 358,4	15 839,3

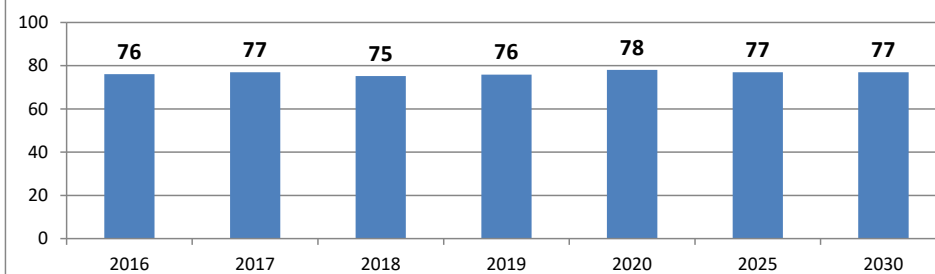
Uwaga: pkt 4b : do koksowni

Tabela zawiera wskaźniki Spółek Skarbu Państwa i zależnych od nich

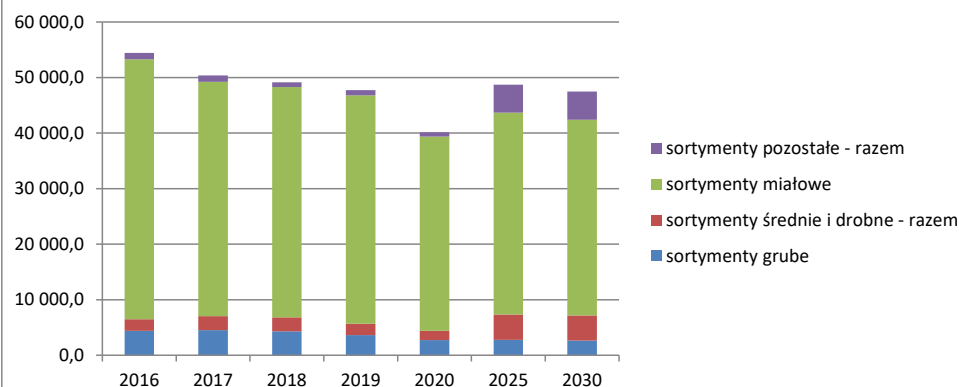
**8.1a Jakość produkowanego węgla energetycznego
wartość opałowa (Qir) [kJ / kg]**

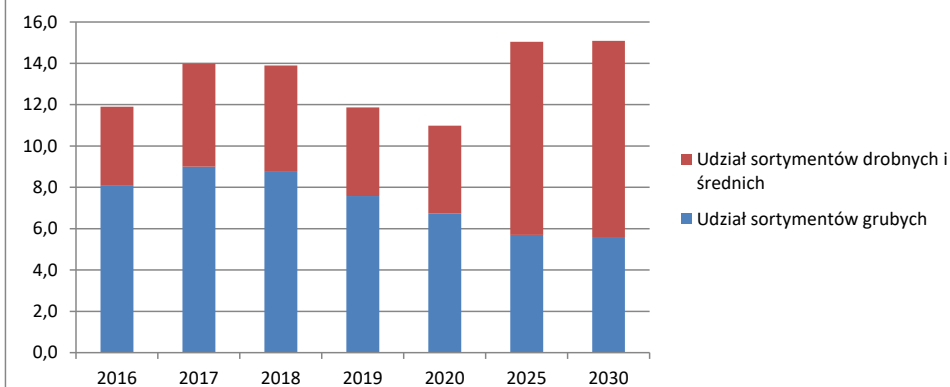
**8.1b Jakość produkowanego węgla koksowego
spiekalność (liczba Rogi)**

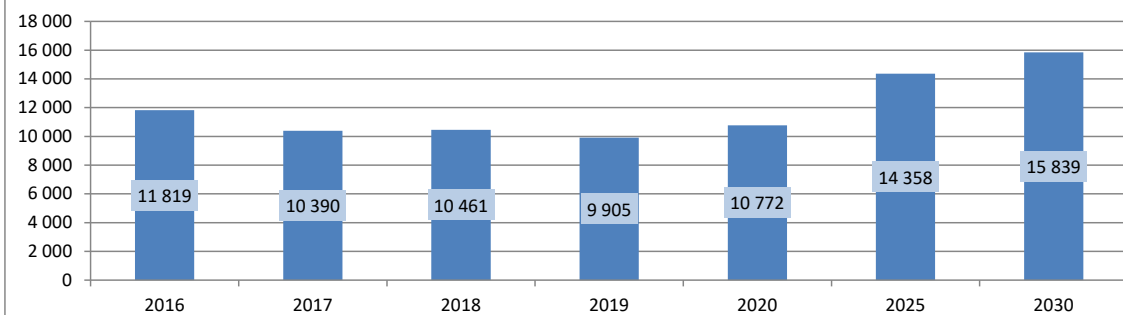
**8.2 Produkcja węgla energetycznego wg sortymentów
[tys. ton]**

**8.3 Udział sortymentów grubych oraz drobnych i średnich razem
w produkcji węgla energetycznego ogółem [%]**

**8.4b Węgiel wykorzystywany w procesach karbochemicznych
- pozostałe procesy karbochemiczne [tys. ton]**

**Cel szczegółowy 10 - Ujednolicenie, uelastycznienie i uproszczenie systemów wynagradzania
(do końca 2018 r.) i jego wprowadzenie (od 2019 r.).**

Lp	Nazwa wskaźnika	Uszczegółowienie	Jedn. miary	Rok						
				2016	2017	2018	2019	2020	2025	2030
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Udział kosztów pracy w kosztach produkcji węgla	Iloraz kosztów pracy* oraz kosztów produkcji węgla**	%	48,6	50,2	49,6	50,8	52,8	47,2	45,7
2	Udział składników zmiennych w kosztach pracy	Iloraz wartości nakładów na składniki zmienne wynagrodzeń*** oraz kosztów pracy*	%	14,8	13,8	12,8	13,1	12,2	12,4	12,3

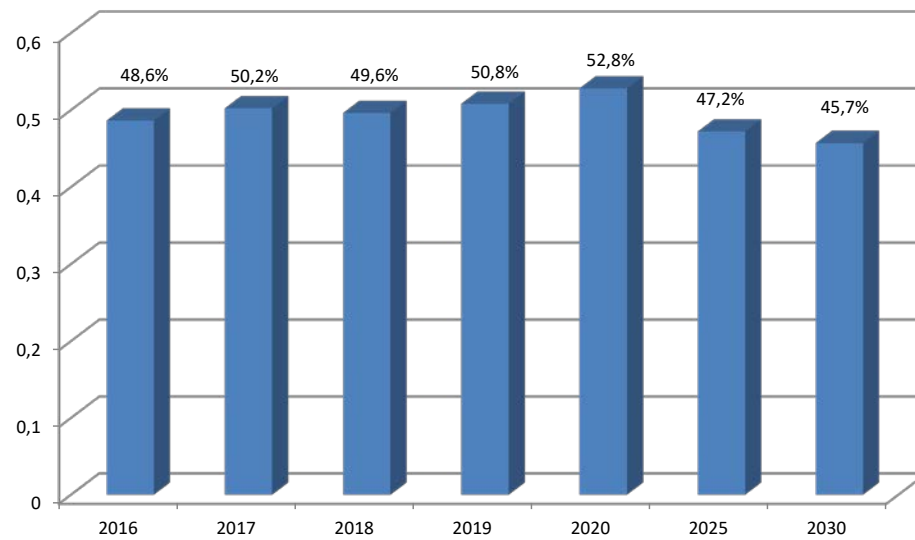
* koszty pracy w rozumieniu Sprawozdania o kosztach pracy GUS Z-02 tj. wynagrodzenia osobowe i bezosobowe i świadczenia zaliczane w ciężar kosztów jednostki, w tym obligatoryjne składki na ubezpieczenie społeczne opłacane przez pracodawcę i zakładowy fundusz świadczeń socjalnych

** koszty produkcji węgla kamiennego zgodnie z działem 4 sprawozdania G-09.5 Sprawozdanie o przychodach, kosztach i wynikach z działalności w górnictwie węgla kamiennego - nakłady rozliczone na działalność produkcyjną

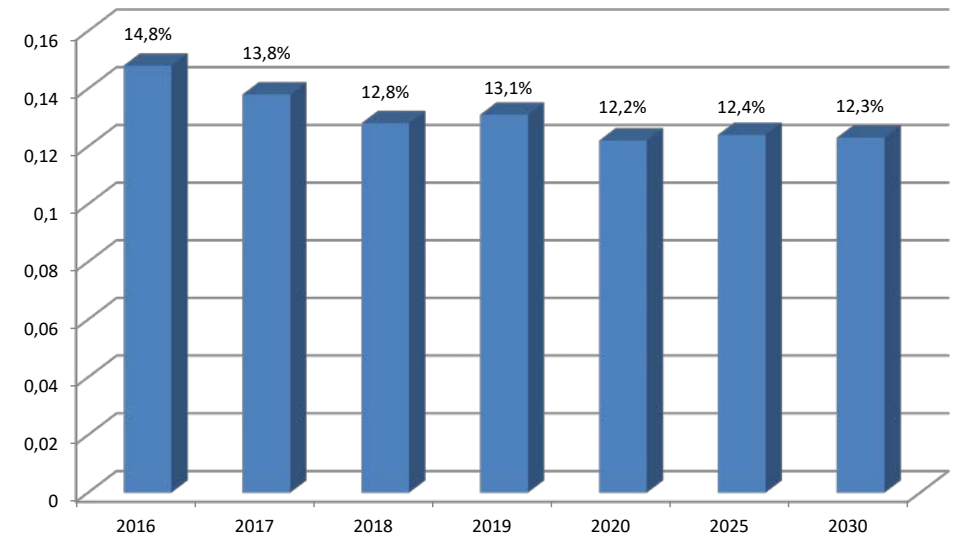
*** jako składniki zmienne należy rozumieć składniki wynagrodzeń zależne od wyników pracy, wydajności itp. w zależności od przepisów wynagradzania obowiązującego w kopalni / spółce (premie, nadwyżki akordowe, itp.)

Tabela zawiera wskaźniki Spółek Skarbu Państwa i zależnych od nich

10.1 Udział kosztów pracy w kosztach produkcji węgla [%]

10.2 Udział składników zmiennych w kosztach pracy [%]

Realizacja celów Programu w 2020 r.
Sektor / Spółki Skarbu Państwa i zależne od nich

Wykaz wskaźników

Cel główny - Tworzenie warunków sprzyjających budowie rentownego, efektywnego i nowoczesnego sektora górnictwa węgla kamiennego, opartego na kooperacji, wiedzy i innowacjach, który działając w przyjaznym oraz przewidywalnym otoczeniu programowo – prawnym, pozwala na efektywne wykorzystanie kapitału zasobowego, społecznego i gospodarczego dla zapewnienia wysokiej niezależności energetycznej Polski oraz wspierania konkurencyjności gospodarki narodowej.

sektor

1. Sprzedaż węgla na rynek krajowy
2. Udział kosztów paliwa węglowego w cenie energii elektrycznej z węgla kamiennego
3. Udział produkcji energii elektrycznej z węgla kamiennego w produkcji energii elektrycznej ogółem
4. Produkcja kwalifikowanych paliw niskoemisyjnych

Cel szczegółowy 1 - Odzyskanie i stabilizacja płynności, rentowności i efektywności ekonomiczno – finansowej sektora górnictwa węgla kamiennego, w tym poprzez dostosowanie zdolności produkcyjnych do potrzeb rynku oraz możliwości eksportowych

SSP

1. Zapotrzebowanie na kapitał obrotowy netto
2. Wskaźnik pokrycia zapotrzebowania na kapitał obrotowy netto
3. Wskaźnik natychmiastowej płynności finansowej
4. Wskaźnik płynności gotówkowej
5. Rentowność sprzedaży netto węgla kamiennego
6. Stopa zwrotu poniesionych kosztów sprzedanego węgla
7. Jednostkowy wynik ze sprzedaży węgla
8. Wynik finansowy netto
9. Wskaźnik rentowności aktywów (ROA)
10. Wskaźnik rentowności kapitału własnego (ROE)
11. Wskaźnik rentowności działalności operacyjnej EBITDA
12. Nakłady inwestycyjne CAPEX
13. Koszty OPEX

Cel szczegółowy 2 - Integracja pionowa górnictwa i energetyki oraz stworzenie efektywnego modelu grupy węglowo-koksowej

SSP

1. Koszty administracyjne działalności
2. Koszty operacyjne - koszty zużycia materiałów i energii
- 2a. Koszty produkcji węgla - koszty zużycia materiałów i energii
3. Koszty operacyjne - koszty usług obcych
- 3a. Koszty produkcji węgla - koszty usług obcych
4. Przychody ze sprzedaży węgla, koksu i produktów koksopochodnych
5. Wynik ze sprzedaży węgla, koksu i produktów koksopochodnych

Cel szczegółowy 3 - Zaspokojenie krajowych potrzeb na węgiel kamienny, w tym w szczególności do produkcji energii elektrycznej, ciepła oraz koksu

sektor

1. Udział energii elektrycznej z węgla kamiennego w produkcji energii elektrycznej ogółem
2. Wolumen produkcji węgla kamiennego, w tym:
 - 2a. węgiel energetyczny
 - 2b. węgiel koksowy
- 3a. Wolumen sprzedaży węgla kamiennego ogółem
- 3b. Wolumen sprzedaży węgla kamiennego do energetyki zawodowej, ciepłowni zawodowych i niezawodowych, do koksowni
4. Zużycie węgla kamiennego w energetyce zawodowej, ciepłowniach zawodowych i niezawodowych
- 5a. Wolumen produkcji węglowych paliw certyfikowanych
- 5b. Wolumen sprzedaży węglowych paliw certyfikowanych
6. Wolumen importu węgla, w tym węgla energetycznego i koksowego
7. Wskaźnik wytworzenia energii z surowców krajowych

Cel szczegółowy 4 - Zapewnienie dostępu do nowych złóż węgla oraz zapewnienie odpowiedniego poziomu inwestycji tam, gdzie zapewnią one największą efektywność ekonomiczną

SSP

1. Nakłady inwestycyjne na udostępnienie nowych złóż węgla kamiennego
- 2a. Zasoby przemysłowe udostępnione w efekcie inwestycji
- 2b. Zasoby operatywne udostępnione w efekcie inwestycji
3. Wskaźnik odtworzenia zasobów
4. Wskaźnik wykorzystania zasobów przemysłowych

Cel szczegółowy 5 - Rozwój kompetencji pracowniczych i wiedzy

SSP

1. Stan zatrudnienia, w tym powierzchnia /dół
- 2a. Struktura zatrudnienia wg stażu pracy
- 2b. Struktura zatrudnienia wg wieku
3. Struktura zatrudnienia wg wykształcenia
4. Wskaźnik wydatków poniesionych na podniesienie kwalifikacji pracowniczych

Cel szczegółowy 6 - Zmniejszenie oddziaływania sektora górnictwa węgla kamiennego na środowisko oraz zwiększenie wykorzystania odpadów wydobywczych i kopalin towarzyszących

SSP

1. Stopień zagospodarowania odpadów wydobywczych i mas skalnych
2. Stopień ujętego metanu
3. Stopień zagospodarowanego metanu
4. Stopień zagospodarowania wód dołowych
5. Wysokość kar za przekroczenie norm środowiskowych
6. Stopień zagospodarowania terenu pogórniczego

Cel szczegółowy 7 - Innowacje w górnictwie węgla. Stworzenie tzw. inteligentnej kopalni, zapewniającej wysoki poziom bezpieczeństwa pracy

SSP

1. Nakłady na działalność badawczo-rozwojową per capita
2. Realizacja zadań i projektów innowacyjnych
3. Otrzymane patenty, zgłoszone wzory użytkowe, znaki towarowe
4. Wzrost bezpieczeństwa pracy

Cel szczegółowy 8 - Dywersyfikacja wykorzystania gospodarczego węgla kamiennego

SSP

- 1a. Jakość produkowanego węgla energetycznego
- 1b. Jakość produkowanego węgla koksowego
2. Produkcja węgla energetycznego wg sortymentów
- 3a. Udział sortymentów grubych w produkcji węgla energetycznego ogółem
- 3b. Udział sortymentów drobnych i średnich razem w produkcji węgla energetycznego ogółem
4. Węgiel wykorzystywany w procesach karbochemicznych

Cel szczegółowy 10 - Ujednolicenie, uelastycznienie i uproszczenie systemów wynagradzania (do końca 2018 r.) i jego wprowadzenie (od 2019 r.).

SSP

1. Udział kosztów pracy w kosztach produkcji węgla
2. Udział składników zmiennych w kosztach pracy

Cel główny - Tworzenie warunków sprzyjających budowie rentownego, efektywnego i nowoczesnego sektora górnictwa węgla kamiennego, opartego na kooperacji, wiedzy i innowacjach, który działając w przyjaznym oraz przewidywalnym otoczeniu programowo – prawnym, pozwala na efektywne wykorzystanie kapitału zasobowego, społecznego i gospodarczego dla zapewnienia wysokiej niezależności energetycznej Polski oraz wspierania konkurencyjności gospodarki narodowej.

Lp	Nazwa wskaźnika	Uszczegółowienie	Jedn. miary	Rok 2020		Stopień realizacji kol.5 / kol.4 %
				Plan	Wykonanie	
0	1	2	3	4	5	6
1	Sprzedaż węgla na rynek krajowy	Wolumen sprzedaży węgla na rynek krajowy	tys. ton	63 109,5	48 571,1	77,0
2	Udział kosztów paliwa węglowego w cenie energii elektrycznej z węgla kamiennego	Procentowy udział kosztów paliwa węglowego w cenie energii elektrycznej z węgla kamiennego	%	50	0	
3	Udział produkcji energii elektrycznej z węgla kamiennego w produkcji energii elektrycznej ogółem	Iloraz wielkości produkcji energii elektrycznej z węgla kamiennego w elektrowniach zawodowych oraz wielkości produkcji energii elektrycznej ogółem	%	45	47,0	104,4
4	Produkcja kwalifikowanych paliw niskoemisyjnych	Wolumen produkcji kwalifikowanych paliw niskoemisyjnych	tys. ton	1 702,0	839,8	49,3

Tabela zawiera wskaźniki reprezentujące cały sektor węgla kamiennego (Spółki Skarbu Państwa i zależne od nich + Spółki prywatne). Dla Spółek prywatnych wykonanie na podstawie monitoringu w ramach PBSSP (G-09.1)

Cel szczegółowy 1 - Odzyskanie i stabilizacja płynności, rentowności i efektywności ekonomiczno – finansowej sektora górnictwa węgla kamiennego, w tym poprzez dostosowanie zdolności produkcyjnych do potrzeb rynku oraz możliwości eksportowych

Lp	Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika	Jedn. miary	Rok 2020		Stopień realizacji kol.5 / kol.4 %
				Plan	Wykonanie	
0	1	2	3	4	5	6
1	Zapotrzebowanie na kapitał obrotowy netto	Różnica kapitału obrotowego netto i salda netto środków pieniężnych	tys.zł	1 479 804,0	1 183 748,3	80,0
2	Wskaźnik pokrycia zapotrzebowania na kapitał obrotowy netto	Iloraz kapitału obrotowego netto oraz cyklu kasowego	tys.zł	37 329,9	-1 044 375,7	-2 797,7
3	Wskaźnik natychmiastowej płynności finansowej	Iloraz inwestycji krótkoterminowych oraz pasywów bieżących		0,3456	0,1550	44,8
4	Wskaźnik płynności gotówkowej	Iloraz środków pieniężnych oraz pasywów bieżących		0,2882	0,1249	43,3
5	Rentowność sprzedaży netto węgla kamiennego	Iloraz wyniku ze sprzedaży węgla oraz przychodów ze sprzedaży węgla		0,1057	-0,2172	-205,5
6	Stopa zwrotu poniesionych kosztów sprzedanego węgla	Iloraz wyniku finansowego netto oraz kosztów sprzedanego węgla		0,0742	-0,3150	-424,7
7	Jednostkowy wynik ze sprzedaży węgla	Różnica pomiędzy ceną zbytu węgla i jednostkowego kosztu sprzedanego węgla	zł/t	32,01	-68,75	-214,8
8	Wynik finansowy netto	Różnica wyniku finansowego brutto i odliczonych od niego zobowiązań z tytułu podatku dochodowego	tys. zł	1 346 825,3	-6 143 011,7	-456,1
9	Wskaźnik rentowności aktywów (ROA)	Iloraz wyniku finansowego netto i aktywów ogółem		0,0420	-0,2039	-485,4
10	Wskaźnik rentowności kapitału własnego (ROE)	Iloraz zysku netto i kapitału własnego		0,0839	-0,8194	-976,6
11	Wskaźnik rentowności działalności operacyjnej EBITDA	Iloraz wyniku z działalności operacyjnej powiększonego o amortyzację oraz sumy przychodów ze sprzedaży i pozostałych przychodów operacyjnych		0,2367	-0,1049	-44,3
12	Nakłady inwestycyjne CAPEX	Nakłady tworzące przyszłe korzyści sektora	tys. zł	4 120 893,4	4 614 648,6	112,0
13	Koszty OPEX	Koszty operacyjne, związane z procesami użytkowania aktywów	tys. zł	20 352 193,7	22 224 934,8	109,2

Tabela zawiera wskaźniki Spółek Skarbu Państwa i zależnych od nich.

Cel szczegółowy 2 - Integracja pionowa górnictwa i energetyki oraz stworzenie efektywnego modelu grupy węglowo-koksowej

Lp	Nazwa wskaźnika	Uszczegółowienie	Jedn. miary	Rok 2020		Stopień realizacji kol.5 / kol.4 %
				Plan	Wykonanie	
0	1	2	3	4	5	6
1	Koszty administracyjne działalności	Koszty związane z realizacją funkcji zarządczych i administracyjnych	tys. zł	1 663 940,5	1 848 936,0	111,1
2	Koszty operacyjne - koszty zużycia materiałów i energii	Koszty operacyjne związane ze zużyciem materiałów i energii	tys. zł	3 175 850,7	3 612 873,2	113,8
2a	Koszty produkcji węgla - koszty zużycia materiałów i energii	Koszty produkcji węgla związane ze zużyciem materiałów i energii	tys. zł	2 872 882,9	3 161 142,1	110,0
3	Koszty operacyjne - koszty usług obcych	Koszty operacyjne związane z usługami obcymi	tys. zł	4 518 672,8	4 005 488,3	88,6
3a	Koszty produkcji węgla - koszty usług obcych	Koszty produkcji węgla związane z usługami obcymi	tys. zł	3 726 269,2	3 389 499,5	91,0
4	Przychody ze sprzedaży węgla, koksu i produktów koksopochodnych	Przychody ze sprzedaży węgla, koksu i produktów koksopochodnych	tys. zł	23 245 542,2	19 026 287,3	81,8
5	Wynik ze sprzedaży węgla, koksu i produktów koksopochodnych	Różnica pomiędzy przychodami ze sprzedaży węgla, koksu i produktów koksopochodnych i kosztami sprzedanego węgla, koksu i produktów koksopochodnych	tys. zł	2 281 392,7	-3 456 726,9	-151,5

Tabela zawiera wskaźniki Spółek Skarbu Państwa i zależnych od nich.

Cel szczegółowy 3 - Zaspokojenie krajowych potrzeb na węgiel kamienny, w tym w szczególności do produkcji energii elektrycznej, ciepła oraz koksu

Lp	Nazwa wskaźnika	Uszczegółowienie	Jedn. miary	Rok 2020		Stopień realizacji kol.5 / kol.4 %
				Plan	Wykonanie	
0	1	2	3	4	5	6
1	Udział energii elektrycznej z węgla kamiennego w produkcji energii elektrycznej ogółem	Iloraz produkcji energii elektrycznej z węgla kamiennego oraz produkcji energii elektrycznej ogółem	%		47,0	
2	Wolumen produkcji węgla kamiennego, w tym:	Ilość wyprodukowanego węgla kamiennego, w tym energetycznego i koksowego	tys.ton	69 826,9	54 385,9	77,9
2a	Wolumen produkcji węgla energetycznego	Ilość wyprodukowanego węgla energetycznego	tys.ton	53 426,7	42 112,0	78,8
2b	Wolumen produkcji węgla koksowego	Ilość wyprodukowanego węgla kamiennego koksowego	tys.ton	16 400,2	12 274,0	74,8
3a	Wolumen sprzedaży węgla kamiennego ogółem	Ilość sprzedaży węgla kamiennego ogółem	tys.ton	69 440,2	52 944,9	76,2
3b	Wolumen sprzedaży węgla kamiennego do energetyki zawodowej, ciepłowni zawodowych i niezawodowych, do koksowni	Ilość sprzedaży węgla kamiennego do energetyki zawodowej, ciepłowni zawodowej i niezawodowej, do koksowni	tys.ton	50 620,5	39 602,1	78,2
4	Zużycie węgla kamiennego w energetyce zawodowej, ciepłowniach zawodowych i niezawodowych	Zużycie węgla kamiennego w energetyce zawodowej, ciepłowniach zawodowych i niezawodowych wg scenariusza niskiego	mln ton	38,4	36,3	94,5
		Zużycie węgla kamiennego w energetyce zawodowej, ciepłowniach zawodowych i niezawodowych wg scenariusza referencyjnego	mln ton	41,0	36,3	88,5
		Zużycie węgla kamiennego w energetyce zawodowej, ciepłowniach zawodowych i niezawodowych wg scenariusza wysokiego	mln ton	44,6	36,3	81,3
5a	Wolumen produkcji węglowych paliw certyfikowanych	Ilość produkcji węglowych paliw certyfikowanych	tys.ton	1 702	840	49,3
5b	Wolumen sprzedaży węglowych paliw certyfikowanych	Ilość sprzedaży węglowych paliw certyfikowanych	tys.ton	1 702	730	42,9
6	Wolumen importu węgla, w tym węgla energetycznego i koksowego	Ilość węgla kamiennego pochodzącego z przywozu węgla z krajów Unii Europejskiej oraz importu z krajów spoza UE	tys. ton		12 827,5	
7	Wskaźnik wytworzenia energii z surowców krajowych	Iloraz energii wytworzonej z surowców krajowych oraz surowców pochodzących z importu	%		97,6	

Wskaźnik 1: PSE, Miesięczne raporty z funkcjonowania Krajowego Systemu Elektroenergetycznego i Rynku Bilansującego [online], [b.m.], [dostęp 25.05.2021], dostępny w World Wide Web. Wskaźnik 4: Prognoza zapotrzebowania na węgiel kamienny na rynku krajowym w perspektywie do 2030 roku, ze szczególnym uwzględnieniem dostaw węgla do produkcji energii elektrycznej, ciepła oraz do pozostałych odbiorców, IGSMiE PAN, Kraków/Katowice, listopad 2016 (dotyczy: plan 2020), dane za rok 2020 - informacje wstępne uzyskane z Ministerstwa Klimatu i Środowiska.

Wskaźnik 6: Opracowanie własne na podstawie zbioru danych Izby Administracji Skarbowej w Warszawie. Wskaźnik 7: informacje uzyskane z Ministerstwa Klimatu i Środowiska. Wskaźniki 2-3b oraz 5a-5b: na podstawie tablic z danymi techniczno-ekonomiczno-finansowymi niezbędnymi do wyliczenia i zbilansowania na poziomie sektora wskaźników bazowych i docelowych w poszczególnych celach Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce, w przypadku ich braku: na podstawie G-09.1 sprawozdania o obrocie węglem kamiennym lub innych opracowań ARP.

Wskaźniki 2-3b: reprezentują cały sektor węgla kamiennego (Spółki Skarbu Państwa i zależne od nich + Spółki prywatne)

Wskaźniki 5a-5b: nie dotyczą Katowickiego Węgla Sp. z o.o., który nie jest objęty statystyką publiczną.

Cel szczegółowy 4 - Zapewnienie dostępu do nowych złóż węgla oraz zapewnienie odpowiedniego poziomu inwestycji tam, gdzie zapewnią one największą efektywność ekonomiczną

Lp	Nazwa wskaźnika	Uszczegółowienie	Jedn. miary	Rok 2020		Stopień realizacji kol.5 / kol.4 %
				Plan	Wykonanie	
0	1	2	3	4	5	6
1	Nakłady inwestycyjne na udostępnienie nowych złóż węgla kamiennego	Wielkość nakładów inwestycyjnych poniesionych przez przedsiębiorstwa górnicze na udostępnienie nowych złóż	mln zł	633,8	577,0	91,0
2a	Zasoby przemysłowe udostępnione w efekcie inwestycji	Szacowana wielkość zasobów przemysłowych udostępnionych w efekcie inwestycji	tys. ton	122 393,6	8 581,0	7,0
2b	Zasoby operatywne udostępnione w efekcie inwestycji	Szacowana wielkość zasobów operacyjnych udostępnionych w efekcie inwestycji	tys. ton	65 676,0	26 845,8	40,9
3	Wskaźnik odtworzenia zasobów	Iloraz udostępnionych zasobów węgla kamiennego oraz wydobytej kopaliny (uwzględnia on straty wynikające z naturalnych warunków zalegania złoża, technicznych warunków jego eksploatacji oraz sposobu ewentualnej przeróbki mechanicznej)		10,23	13,33	130,3
4	Wskaźnik wykorzystania zasobów przemysłowych	Stosunek zasobów operacyjnych do ilości zasobów przemysłowych złoża	%	54,36	53,96	99,3

Tabela zawiera wskaźniki Spółek Skarbu Państwa i zależnych od nich.

- 33 -

Cel szczegółowy 5 - Rozwój kompetencji pracowniczych i wiedzy

Lp	Nazwa wskaźnika	Uszczegółowienie	Jedn. miary	Rok 2020		Stopień realizacji kol.5 / kol.4 %
				Plan	Wykonanie	
0	1	2	3	4	5	6
1	Stan zatrudnienia, w tym powierzchnia / dół	Stan zatrudnienia ogółem, w tym	osoby	75 730	75 219	99,3
		pod ziemią	osoby	59 357	58 552	98,6
		powierzchnia	osoby	16 373	16 667	101,8
2a	Struktura zatrudnienia wg stażu pracy	Od 0 do 5 lat	%	9,34	7,48	80,1
		od 6 do 10 lat	%	17,43	15,76	90,4
		od 11 do 15 lat	%	22,86	24,75	108,3
		od 16 do 20 lat	%	13,54	15,40	113,8
		od 21 do 25 lat	%	11,40	11,88	104,2
		od 26 do 30 lat	%	10,46	9,71	92,8
		od 31 do 35 lat	%	7,89	6,99	88,6
		od 36 do 40 lat	%	5,36	5,18	96,7
		powyżej 40 lat	%	1,73	2,85	164,4
2b	Struktura zatrudnienia wg wieku	do 20 lat	%	0,75	0,12	16,1
		od 21 do 25 lat	%	5,92	5,11	86,2
		od 26 do 30 lat	%	13,42	11,99	89,3
		od 31 do 35 lat	%	19,66	20,53	104,4
		od 36 do 40 lat	%	18,97	20,94	110,4
		od 41 do 45 lat	%	15,82	16,84	106,4
		od 46 do 50 lat	%	11,31	11,14	98,5
		od 51 do 55 lat	%	7,50	6,67	88,8
		od 56 do 60 lat	%	5,46	5,16	94,5
		od 61 do 65 lat	%	1,15	1,48	128,1
		powyżej 65 lat	%	0,03	0,04	135,5
3	Struktura zatrudnienia wg wykształcenia	zawodowe i niższe	%	34,63	31,15	90,0
		średnie	%	46,98	49,26	104,9
		wyższe i licencjackie	%	18,36	19,54	106,5
		doktoranckie i wyżej	%	0,04	0,04	107,2
4	Wskaźnik wydatków poniesionych na podniesienie kwalifikacji pracowniczych	Iloraz wydatków poniesionych na podnoszenie kwalifikacji pracowniczych w przeliczeniu na 1000 pracowników	tys. zł/1000 osób	175,5	118,3	67,4

Tabela zawiera wskaźniki Spółek Skarbu Państwa i zależnych od nich

Cel szczegółowy 6 - Zmniejszenie oddziaływania sektora górnictwa węgla kamiennego na środowisko oraz zwiększenie wykorzystania odpadów wydobywczych i kopalin towarzyszących

Lp	Nazwa wskaźnika	Uszczegółowienie	Jedn. miary	Rok 2020		Stopień realizacji kol.5 / kol.4 %
				Plan	Wykonanie	
0	1	2	3	4	5	6
1	Stopień zagospodarowania odpadów wydobywczych i mas skalnych	Iloraz ilości gospodarczego wykorzystania odpadów wydobywczych i mas skalnych na powierzchni i na dole do ilości wytworzonych mas skalnych i odpadów wydobywczych	%	72,9	71,2	97,7
2	Stopień ujętego metanu	Iloraz całkowitej ilości emisji metanu wydzielonego w procesie eksploatacji węgla kamiennego pomniejszonej o emisję metanu do atmosfery (w wentylacji), w stosunku do całkowitej ilości metanu wydzielonego w procesie eksploatacji węgla kamiennego	%	37,6	36,2	96,3
3	Stopień zagospodarowanego metanu	Iloraz ilości zagospodarowanego ujętego metanu (suma: wykorzystanie na potrzeby własne i przekazanie odbiorcom przemysłowym) do ilości metanu ujętego w powierzchniowych stacjach odmetanowania	%	67,1	65,7	97,9
4	Stopień zagospodarowania wód dołowych	Iloraz ilości wód dołowych zagospodarowanych (suma: potrzeby własne i przekazane innym jednostkom) do ilości wód dołowych zagospodarowanych oraz odprowadzonych do wód powierzchniowych ogółem (suma: potrzeby własne, przekazane innym jednostkom, odprowadzone do wód powierzchniowych)	%	31,0	29,3	94,3
5	Wysokość kar za przekroczenie norm środowiskowych	Suma kar zapłaconych oraz należnych do zapłaty z tytułu kar za działalność niezgodną z obowiązującymi przepisami ochrony środowiska	tys. zł	0,0	19,8	•
6	Stopień zagospodarowania terenu pogórniczego	Iloraz powierzchni zagospodarowanego terenu pogórniczego do powierzchni terenu objętego pracami rekultywacyjnymi i zagospodarowaniem	%	26,2	9,0	34,4

Tabela zawiera wskaźniki Spółek Skarbu Państwa i zależnych od nich

Cel szczegółowy 7 - Innowacje w górnictwie węgla. Stworzenie tzw. inteligentnej kopalni, zapewniającej wysoki poziom bezpieczeństwa pracy

Lp	Nazwa wskaźnika	Uszczegółowienie	Jedn. miary	Rok 2020		Stopień realizacji kol.5 / kol.4 %
				Plan	Wykonanie	
0	1	2	3	4	5	6
1	Nakłady na działalność badawczo-rozwojową per capita	Iloraz wielkości nakładów na działalność badawczo-rozwojową oraz wielkości przeciętnego zatrudnienia ogółem	zł/osoba	199,76	814,65	407,8
2	Realizacja zadań i projektów innowacyjnych	Liczba zrealizowanych zadań i projektów innowacyjnych własnych oraz pozyskanych w drodze zakupu i kooperacji	ilość	14	59	421,4
3	Otrzymane patenty, zgłoszone wzory użytkowe, znaki towarowe	Liczba otrzymanych patentów, zgłoszonych wzorów użytkowych, znaków towarowych	ilość	3	30	1 000,0
4	Wzrost bezpieczeństwa pracy	Liczba wdrożonych projektów poprawiających bezpieczeństwo pracy	ilość	7	10	142,9

Tabela zawiera wskaźniki Spółtek Skarbu Państwa i zależnych od nich.

Cel szczegółowy 8 - Dywersyfikacja wykorzystania gospodarczego węgla kamiennego

Lp	Nazwa wskaźnika	Uszczegółowienie	Jedn. miary	Rok 2020		Stopień realizacji kol.5 / kol.4 %
				Plan	Wykonanie	
0	1	2	3	4	5	6
1a	Jakość produkowanego węgla energetycznego	wartość opałowa (Q_i^r)	kJ/kg	23 300	22 548	96,8
		zawartość popiołu (A^r)	%	17,8	19,5	109,6
		zawartość siarki (S_t^r)	%	0,79	0,79	100,6
		zawartość wilgoci (W_t^r)	%	10,7	9,9	92,8
1b	Jakość produkowanego węgla koksowego	zawartość popiołu (A^r)	%	7,6	6,7	88,9
		zawartość siarki (S_t^r)	%	0,60	0,53	88,6
		zawartość wilgoci (W_t^r)	%	8,7	7,7	88,2
		spiekalność (liczba Rogi)		77	78	101,6
2	Produkcja węgla energetycznego wg sortymentów	sortymenty grube	tys. ton	3 755,8	2 708,9	72,1
		sortymenty średnie i drobne - razem	tys. ton	4 199,2	1 700,5	40,5
		sortymenty miałowe	tys. ton	37 337,3	34 952,7	93,6
		sortymenty pozostałe - razem	tys. ton	5 724,3	783,6	13,7
		produkcja węgla energetycznego - ogółem	tys. ton	51 016,7	40 145,7	78,7
3a	Udział sortymentów grubych w produkcji węgla energetycznego ogółem	Iloraz produkcji sortymentów grubych do produkcji węgla energetycznego ogółem	%	7,4	6,7	91,7
3b	Udział sortymentów drobnych i średnich razem w produkcji węgla energetycznego ogółem	Iloraz produkcji sortymentów drobnych i średnich do produkcji węgla energetycznego ogółem	%	8,2	4,2	51,5
4a	Węgiel wykorzystywany w procesach karbochemicznych - zgazowanie węgla	Ilość węgla wykorzystanego w procesach zgazowania węgla w skali roku	tys. ton	0,0	0,0	0,0
4b	Węgiel wykorzystywany w procesach karbochemicznych - pozostałe procesy karbochemiczne	Ilość węgla wykorzystanego w pozostałych procesach karbochemicznych w skali roku	tys. ton	14 038,1	10 772,1	76,7

Tabela zawiera wskaźniki Spółek Skarbu Państwa i zależnych od nich

Uwaga: pkt 4b : do koksowni

Cel szczegółowy 10 - Ujednolicenie, uelastycznienie i uproszczenie systemów wynagradzania (do końca 2018 r.) i jego wprowadzenie (od 2019 r.).

Lp	Nazwa wskaźnika	Uszczegółowienie	Jedn. miary	Rok 2020		Stopień realizacji kol.5 / kol.4 %
				Plan	Wykonanie	
0	1	2	3	4	5	6
1	Udział kosztów pracy w kosztach produkcji węgla	Iloraz kosztów pracy* oraz kosztów produkcji węgla**	%	47,4	52,8	111,4
2	Udział składników zmiennych w kosztach pracy	Iloraz wartości nakładów na składniki zmienne wynagrodzeń*** oraz kosztów pracy*	%	12,5	12,2	97,6

* koszty pracy w rozumieniu Sprawozdania o kosztach pracy GUS Z-02 tj. wynagrodzenia osobowe i bezosobowe i świadczenia zaliczane w ciężar kosztów jednostki, w tym obowiązkowe składki na ubezpieczenie społeczne opłacane przez pracodawcę i zakładowy fundusz świadczeń socjalnych

** koszty produkcji węgla kamiennego zgodnie z działem 4 sprawozdania G-09.5 Sprawozdanie o przychodach, kosztach i wynikach z działalności w górnictwie węgla kamiennego - nakłady rozliczone na działalność produkcyjną

*** jako składniki zmienne należy rozumieć składniki wynagrodzeń zależne od wyników pracy, wydajności itp. w zależności od przepisów wynagradzania obowiązującego w kopalni / spółce (premie, nadwyżki akordowe, itp.)

Tabela zawiera wskaźniki Spółek Skarbu Państwa i zależnych od nich

Wskaźniki realizacji celów Programu Spółka Restrukturyzacji Kopalń S.A.

**dla lat 2016-2020 zaprezentowano wartości zrealizowane
natomiast dla lat 2025 - 2030 wartości prognozowane**

Wykaz wskaźników

Cel szczegółowy 1 - Odzyskanie i stabilizacja płynności, rentowności i efektywności ekonomiczno – finansowej sektora górnictwa węgla kamiennego, w tym poprzez dostosowanie zdolności produkcyjnych do potrzeb rynku oraz możliwości eksportowych

SRK

1. Zapotrzebowanie na kapitał obrotowy netto
2. Wskaźnik pokrycia zapotrzebowania na kapitał obrotowy netto
3. Wskaźnik natychmiastowej płynności finansowej
4. Wskaźnik płynności gotówkowej
5. Rentowność sprzedaży netto węgla kamiennego
6. Stopa zwrotu poniesionych kosztów sprzedanego węgla
7. Jednostkowy wynik ze sprzedaży węgla
8. Wynik finansowy netto
9. Wskaźnik rentowności aktywów (ROA)
10. Wskaźnik rentowności kapitału własnego (ROE)
11. Wskaźnik rentowności działalności operacyjnej EBITDA
12. Nakłady inwestycyjne CAPEX
13. Koszty OPEX

Cel szczegółowy 2 - Integracja pionowa górnictwa i energetyki oraz stworzenie efektywnego modelu grupy węglowo-koksowej

SRK

1. Koszty administracyjne działalności
2. Koszty operacyjne - koszty zużycia materiałów i energii
- 2a. Koszty produkcji węgla - koszty zużycia materiałów i energii
3. Koszty operacyjne - koszty usług obcych
- 3a. Koszty produkcji węgla - koszty usług obcych
4. Przychody ze sprzedaży węgla, koksu i produktów koksopochodnych
5. Wynik ze sprzedaży węgla, koksu i produktów koksopochodnych

Cel szczegółowy 5 - Rozwój kompetencji pracowniczych i wiedzy

SRK

1. Stan zatrudnienia, w tym powierzchnia /dół
- 2a. Struktura zatrudnienia wg stażu pracy
- 2b. Struktura zatrudnienia wg wieku
3. Struktura zatrudnienia wg wykształcenia
4. Wskaźnik wydatków poniesionych na podniesienie kwalifikacji pracowniczych

Cel szczegółowy 6 - Zmniejszenie oddziaływania sektora górnictwa węgla kamiennego na środowisko oraz zwiększenie wykorzystania odpadów wydobywczych i kopalin towarzyszących

SRK

1. Stopień zagospodarowania odpadów wydobywczych i mas skalnych
2. Stopień ujętego metanu
3. Stopień zagospodarowanego metanu
4. Stopień zagospodarowania wód dołowych
5. Wysokość kar za przekroczenie norm środowiskowych
6. Stopień zagospodarowania terenu pogórniczego

Cel szczegółowy 7 - Innowacje w górnictwie węgla. Stworzenie tzw. inteligentnej kopalni, zapewniającej wysoki poziom bezpieczeństwa pracy

SRK

1. Nakłady na działalność badawczo-rozwojową per capita
2. Realizacja zadań i projektów innowacyjnych
3. Otrzymane patenty, zgłoszone wzory użytkowe, znaki towarowe
4. Wzrost bezpieczeństwa pracy

Cel szczegółowy 9 - Wyeliminowanie skutków dotychczas przeprowadzonych działań restrukturyzacyjnych.

SRK

1. Finansowanie zadań ustawowych ze środków budżetowych

Cel szczegółowy 10 - Ujednolicenie, uelastycznienie i uproszczenie systemów wynagradzania (do końca 2018 r.) i jego wprowadzenie (od 2019 r.).

SRK

1. Udział kosztów pracy w kosztach produkcji węgla
2. Udział składników zmiennych w kosztach pracy

Cel szczegółowy 1 - Odzyskanie i stabilizacja płynności, rentowności i efektywności ekonomiczno – finansowej sektora górnictwa węgla kamiennego, w tym poprzez dostosowanie zdolności produkcyjnych do potrzeb rynku oraz możliwości eksportowych

Lp	Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika	Jedn. miary	Rok						
				2016	2017	2018	2019	2020	2025	2030
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Zapotrzebowanie na kapitał obrotowy netto	Różnica kapitału obrotowego netto i salda netto środków pieniężnych	tys.zł	30 626,6	5 093,8	32 390,7	39 067,7	39 868,8	56 325,0	47 425,0
2	Wskaźnik pokrycia zapotrzebowania na kapitał obrotowy netto	Iloraz kapitału obrotowego netto oraz cyklu kasowego	tys.zł	43,0	-12 440,5	-12 135,0	5 965,9	24 076,5	235,8	81,5
3	Wskaźnik natychmiastowej płynności finansowej	Iloraz inwestycji krótkoterminowych oraz pasywów bieżących		0,5191	1,7872	2,2678	1,3131	5,9583	0,7453	0,7562
4	Wskaźnik płynności gotówkowej	Iloraz środków pieniężnych oraz pasywów bieżących		0,5191	1,7872	2,2678	1,3131	5,9583	0,1897	0,0777
5	Rentowność sprzedaży netto węgla kamiennego	Iloraz wyniku ze sprzedaży węgla oraz przychodów ze sprzedaży węgla		-1,1388	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
6	Stopa zwrotu poniesionych kosztów sprzedanego węgla	Iloraz wyniku finansowego netto oraz kosztów sprzedanego węgla		-0,0766	1,4267	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
7	Jednostkowy wynik ze sprzedaży węgla	Różnica pomiędzy ceną zbytu węgla i jednostkowego kosztu sprzedanego węgla	zł/t	-221,8200	-0,0200	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
8	Wynik finansowy netto	Różnica wyniku finansowego brutto i odliczonych od niego zobowiązań z tytułu podatku dochodowego	tys. zł	-21 066,8	982,7	-10 577,6	-442 961,2	-14 464,1	-1 127,5	-9 249,3
9	Wskaźnik rentowności aktywów (ROA)	Iloraz wyniku finansowego netto i aktywów ogółem		-0,0631	0,0007	-0,0092	-0,4977	-0,0077	-0,0018	-0,0186
10	Wskaźnik rentowności kapitału własnego (ROE)	Iloraz zysku netto i kapitału własnego		-0,1225	0,0026	-0,0313	5,1200	-0,0155	-0,0080	-0,0726
11	Wskaźnik rentowności działalności operacyjnej EBITDA	Iloraz wyniku z działalności operacyjnej powiększonego o amortyzację oraz sumy przychodów ze sprzedaży i pozostałych przychodów operacyjnych		0,0400	0,0281	0,0508	-0,4026	0,1353	0,0485	0,0646
12	Nakłady inwestycyjne CAPEX	Nakłady tworzące przyszłe korzyści sektora	tys. zł	47 207,7	42 583,5	64 040,7	52 667,0	64 052,8	14 350,0	10 030,0
13	Koszty OPEX	Koszty operacyjne, związane z procesami użytkowania aktywów	tys. zł	.	.	.	.	.	.	.

Cel szczegółowy 2 - Integracja pionowa górnictwa i energetyki oraz stworzenie efektywnego modelu grupy węglowo-koksowej

Lp	Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika	Jedn. miary	Rok						
				2016	2017	2018*	2019*	2020*	2025	2030
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Koszty administracyjne działalności	Koszty związane z realizacją funkcji zarządczych i administracyjnych	tys. zł	0,0	0,0	•	•	•	0,0	0,0
2	Koszty operacyjne - koszty zużycia materiałów	Koszty operacyjne związane ze zużyciem materiałów i energii	tys. zł	184 860,9	164 607,9	•	•	•	197 000,0	135 000,0
2a	Koszty produkcji węgla - koszty zużycia materiałów	Koszty produkcji węgla związane ze zużyciem materiałów i energii	tys. zł	0,0	0,0	•	•	•	0,0	0,0
3	Koszty operacyjne - koszty usług obcych	Koszty operacyjne związane z usługami obcymi	tys. zł	181 929,3	177 992,5	•	•	•	450 422,4	179 598,6
3a	Koszty produkcji węgla - koszty usług obcych	Koszty produkcji węgla związane z usługami obcymi	tys. zł	0,0	0,0	•	•	•	0,0	0,0
4	Przychody ze sprzedaży węgla, koksu i produktów koksopochodnych	Przychody ze sprzedaży węgla, koksu i produktów koksopochodnych	tys. zł	128 648,3	688,8	•	•	•	0,0	0,0
5	Wynik ze sprzedaży węgla, koksu i produktów koksopochodnych	Różnica pomiędzy przychodami ze sprzedaży węgla, koksu i produktów koksopochodnych i kosztami sprzedanego węgla, koksu i produktów koksopochodnych	tys. zł	-146 500,6	0,0	•	•	•	0,0	0,0

* w przesłanych informacjach dotyczących wykonania w latach 2018-2020 Spółka nie wypełniła danych dotyczących celu 2 opisując tabelę "nie dotyczy".

Cel szczegółowy 5 - Rozwój kompetencji pracowniczych i wiedzy

Lp	Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika / uszczegółowienie	Jedn. miary	Rok						
				2016	2017	2018	2019	2020	2025	2030
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Liczba zatrudnionych na koniec okresu	Stan zatrudnienia ogółem, w tym	osoby	2 719	2 580	3 056	2 968	2 818	1 487	1 427
		pod ziemią	osoby	1 792	1 501	1 855	1 739	1 633	762	762
		powierzchnia	osoby	927	1 079	1 201	1 229	1 185	725	665
2a	Udział pracowników wg kategorii stażu zatrudnionych ogółem	Od 0 do 5 lat	%	10,70%	9,57%	1,90%	7,72%	6,53%	3,30%	3,36%
		od 6 do 10 lat	%	15,96%	11,71%	2,59%	9,47%	9,30%	7,94%	6,24%
		od 11 do 15 lat	%	11,33%	10,62%	1,37%	12,23%	12,35%	13,38%	10,58%
		od 16 do 20 lat	%	8,68%	8,60%	1,41%	8,46%	9,26%	12,04%	13,95%
		od 21 do 25 lat	%	12,80%	9,84%	3,66%	8,05%	8,37%	12,44%	12,61%
		od 26 do 30 lat	%	13,94%	18,72%	3,47%	20,82%	18,38%	12,17%	12,33%
		od 31 do 35 lat	%	12,95%	17,17%	2,78%	17,39%	18,38%	25,35%	28,66%
		od 36 do 40 lat	%	10,04%	10,54%	60,70%	11,69%	12,31%	10,63%	10,58%
		powyżej 40 lat	%	3,60%	3,22%	0,00%	4,18%	5,11%	2,76%	1,68%
2b	Udział pracowników wg kategorii wieku wśród zatrudnionych ogółem	do 20 lat	%	0,18%	0,19%	0,26%	0,03%	0,04%	0,00%	0,00%
		od 21 do 25 lat	%	3,90%	3,37%	1,47%	2,02%	1,45%	1,82%	1,40%
		od 26 do 30 lat	%	11,88%	8,99%	1,73%	7,88%	6,99%	6,12%	7,29%
		od 31 do 35 lat	%	15,19%	11,32%	2,03%	9,54%	9,23%	11,63%	9,04%
		od 36 do 40 lat	%	11,84%	9,61%	2,16%	10,82%	11,64%	14,86%	13,95%
		od 41 do 45 lat	%	13,79%	11,82%	3,30%	9,60%	9,76%	10,02%	14,51%
		od 46 do 50 lat	%	14,05%	17,13%	3,76%	16,85%	15,22%	17,08%	17,03%
		od 51 do 55 lat	%	14,31%	18,33%	3,30%	19,95%	20,33%	20,91%	19,55%
		od 56 do 60 lat	%	12,03%	14,42%	1,31%	15,84%	17,00%	10,36%	10,16%
		od 61 do 65 lat	%	2,65%	4,30%	0,00%	6,64%	7,06%	6,46%	6,03%
		powyżej 65 lat	%	0,18%	0,50%	0,00%	0,84%	1,28%	0,74%	1,05%
3	Struktura zatrudnienia wg wykształcenia	zawodowe i niższe		29,50%	21,90%	23,63%	22,24%	22,43%	21,92%	22,49%
		średnie		49,28%	50,00%	48,30%	47,84%	47,09%	46,47%	46,67%
		wyższe i licencjackie		21,15%	28,06%	27,98%	29,78%	30,41%	31,54%	30,76%
		doktoranckie i wyżej		0,07%	0,04%	0,10%	0,13%	0,07%	0,07%	0,07%
4	Wydatki poniesione na podniesienie kwalifikacji pracowniczych	Iloraz wydatków poniesionych na podnoszenie kwalifikacji pracowniczych w przeliczeniu na 1000 pracowników	tys. zł/1000 osób	75,2	70,2	42,5	251,8	63,8	119,9	128,7

Cel szczegółowy 6 - Zmniejszenie oddziaływania sektora górnictwa węgla kamiennego na środowisko oraz zwiększenie wykorzystania odpadów wydobywczych i kopalin towarzyszących

Lp	Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika	Jedn. miary	Rok						
				2016	2017	2018	2019	2020	2025	2030
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Stopień zagospodarowania odpadów wydobywczych i mas skalnych	Iloraz ilości gospodarczego wykorzystania odpadów wydobywczych i mas skalnych na powierzchni i na dole do ilości wytworzonych mas skalnych i odpadów wydobywczych	%	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2	Stopień ujętego metanu	Iloraz całkowitej ilości emisji metanu wydzielonego w procesie eksploatacji węgla kamiennego pomniejszonej o emisję metanu do atmosfery (w wentylacji), w stosunku do całkowitej ilości metanu wydzielonego w procesie eksploatacji węgla kamiennego	%	0,4	35,4	54,9	28,3	23,1	0,0	0,0
3	Stopień zagospodarowanego metanu	Iloraz ilości zagospodarowanego ujętego metanu (suma: wykorzystanie na potrzeby własne i przekazanie odbiorcom przemysłowym) do ilości metanu ujętego w powierzchniowych stacjach odmetanowania	%	100,0	76,7	98,1	47,0	99,1	0,0	0,0
4	Stopień zagospodarowania wód dołowych	Iloraz ilości wód dołowych zagospodarowanych (suma: potrzeby własne i przekazane innym jednostkom) do ilości wód dołowych zagospodarowanych oraz odprowadzonych do wód powierzchniowych ogółem (suma: potrzeby własne, przekazane innym jednostkom, odprowadzone do wód powierzchniowych)	%	6,6	7,9	7,9	6,7	4,4	6,0	4,4
5	Wysokość kar za przekroczenie norm środowiskowych	Suma kar zapłaconych oraz należnych do zapłaty z tytułu kar za działalność niezgodną z obowiązującymi przepisami ochrony środowiska	tys. zł	0,0	0,0	0,0	27,3	0,0	0,0	0,0
6	Stopień zagospodarowania terenu pogórniczego	Iloraz powierzchni zagospodarowanego terenu pogórniczego do powierzchni terenu objętego pracami rekultywacyjnymi i zagospodarowaniem	%	43,3	43,3	0,0	92,5	2,3	56,9	0,0

Uwaga: pkt 1 : SRK S.A. nie wytworzyła w 2018 r. odpadów wydobywczych i mas skalnych. Jednak w 2018 r. wykorzystwała gospodarczo na powierzchni 38,1 tys. ton odpadów z lat ubiegłych.

Uwaga: pkt 1 : SRK S.A. nie wytworzyła w 2019 r. odpadów wydobywczych i mas skalnych. Jednak w 2019 r. wykorzystwała gospodarczo na powierzchni 108,4 tys. ton odpadów z lat ubiegłych.

Cel szczegółowy 7 - Innowacje w górnictwie węgla. Stworzenie tzw. inteligentnej kopalni, zapewniającej wysoki poziom bezpieczeństwa pracy

Lp	Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika	Jedn. miary	Rok						
				2016	2017	2018	2019	2020	2025	2030
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Nakłady na działalność badawczo-rozwojową per capita	Iloraz wielkości nakładów na działalność badawczo-rozwojową oraz wielkości przeciętnego zatrudnienia ogółem	zł/osoba	6,19	8,12	8,38	1,86	29,08	0,00	0,00
2	Realizacja zadań i projektów innowacyjnych	Liczba zrealizowanych zadań i projektów innowacyjnych własnych oraz pozyskanych w drodze zakupu i kooperacji	ilość	0	0	0	0	1	0	0
3	Otrzymane patenty, zgłoszone wzory użytkowe, znaki towarowe	Liczba otrzymanych patentów, zgłoszonych wzorów użytkowych, znaków towarowych	ilość	0	0	0	0	0	0	0
4	Wzrost bezpieczeństwa pracy	Liczba wdrożonych projektów poprawiających bezpieczeństwo pracy	ilość	9	9	0	0	0	10	10

Cel szczegółowy 9 - Wyeliminowanie skutków dotychczas przeprowadzonych działań restrukturyzacyjnych.

Lp	Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika / uszczegółowienie	Jedn. miary	Rok						
				2016	2017	2018	2019	2020	2025	2030
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Finansowanie zadań ustawowych ze środków budżetowych	Wielkość dotacji budżetowej oraz środków z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych ogółem oraz w podziale na poszczególne tytuły zadań.	tys. zł	839 940,6	1 176 387,6	1 153 871,2	554 362,6	904 661,9	551 561,3	548 148,7

**Cel szczegółowy 10 - Ujednolicenie, uelastycznienie i uproszczenie systemów wynagradzania
(do końca 2018 r.) i jego wprowadzenie (od 2019 r.).**

Lp	Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika / uszczegółowienie	Jedn. miary	Rok						
				2016	2017	2018	2019	2020	2025	2030
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Udział kosztów pracy w kosztach produkcji węgla	Iloraz kosztów pracy* oraz kosztów produkcji węgla**	%	nie dotyczy						
2	Udział składników zmiennych w kosztach pracy	Iloraz składników zmiennych wynagrodzeń*** oraz kosztów pracy*	%	8,0	7,1	10,1	8,7	8,0	7,4	7,3

* koszty pracy w rozumieniu Sprawozdania o kosztach pracy GUS Z-02

** koszty produkcji węgla kamiennego zgodnie z działem 4 sprawozdania G-09.5 Sprawozdanie o przychodach, kosztach i wynikach z działalności w górnictwie węgla kamiennego - nakłady rozliczone na działalność produkcyjną

*** jako składniki zmienne należy rozumieć składniki wynagrodzeń zależne od wyników pracy, wydajności itp. w zależności od przepisów wynagradzania obowiązującego w kopalni / spółce

**Realizacja celów Programu w 2020 r.
Spółka Restrukturyzacji Kopalń S.A.**

Wykaz wskaźników

Cel szczegółowy 1 - Odzyskanie i stabilizacja płynności, rentowności i efektywności ekonomiczno – finansowej sektora górnictwa węgla kamiennego, w tym poprzez dostosowanie zdolności produkcyjnych do potrzeb rynku oraz możliwości eksportowych

SRK

1. Zapotrzebowanie na kapitał obrotowy netto
2. Wskaźnik pokrycia zapotrzebowania na kapitał obrotowy netto
3. Wskaźnik natychmiastowej płynności finansowej
4. Wskaźnik płynności gotówkowej
5. Rentowność sprzedaży netto węgla kamiennego
6. Stopa zwrotu poniesionych kosztów sprzedanego węgla
7. Jednostkowy wynik ze sprzedaży węgla
8. Wynik finansowy netto
9. Wskaźnik rentowności aktywów (ROA)
10. Wskaźnik rentowności kapitału własnego (ROE)
11. Wskaźnik rentowności działalności operacyjnej EBITDA
12. Nakłady inwestycyjne CAPEX
13. Koszty OPEX

Cel szczegółowy 2 - Integracja pionowa górnictwa i energetyki oraz stworzenie efektywnego modelu grupy węglowo-koksowej

SRK

1. Koszty administracyjne działalności
2. Koszty operacyjne - koszty zużycia materiałów i energii
- 2a. Koszty produkcji węgla - koszty zużycia materiałów i energii
3. Koszty operacyjne - koszty usług obcych
- 3a. Koszty produkcji węgla - koszty usług obcych
4. Przychody ze sprzedaży węgla, koksu i produktów koksopochodnych
5. Wynik ze sprzedaży węgla, koksu i produktów koksopochodnych

Cel szczegółowy 5 - Rozwój kompetencji pracowników i wiedzy

SRK

1. Stan zatrudnienia, w tym powierzchnia /dół
- 2a. Struktura zatrudnienia wg stażu pracy
- 2b. Struktura zatrudnienia wg wieku
3. Struktura zatrudnienia wg wykształcenia
4. Wskaźnik wydatków poniesionych na podniesienie kwalifikacji pracowników

Cel szczegółowy 6 - Zmniejszenie oddziaływania sektora górnictwa węgla kamiennego na środowisko oraz zwiększenie wykorzystania odpadów wydobywczych i kopalin towarzyszących

SRK

1. Stopień zagospodarowania odpadów wydobywczych i mas skalnych
2. Stopień ujętego metanu
3. Stopień zagospodarowanego metanu
4. Stopień zagospodarowania wód dołowych
5. Wysokość kar za przekroczenie norm środowiskowych
6. Stopień zagospodarowania terenu pogórniczego

Cel szczegółowy 7 - Innowacje w górnictwie węgla. Stworzenie tzw. inteligentnej kopalni, zapewniającej wysoki poziom bezpieczeństwa pracy

SRK

1. Nakłady na działalność badawczo-rozwojową per capita
2. Realizacja zadań i projektów innowacyjnych
3. Otrzymane patenty, zgłoszone wzory użytkowe, znaki towarowe
4. Wzrost bezpieczeństwa pracy

Cel szczegółowy 9 - Wyeliminowanie skutków dotychczas przeprowadzonych działań restrukturyzacyjnych.

SRK

1. Finansowanie zadań ustawowych ze środków budżetowych

Cel szczegółowy 10 - Ujednolicenie, uelastycznienie i uproszczenie systemów wynagradzania (do końca 2018 r.) i jego wprowadzenie (od 2019 r.).

SRK

1. Udział kosztów pracy w kosztach produkcji węgla
2. Udział składników zmiennych w kosztach pracy

Cel szczegółowy 1 - Odzyskanie i stabilizacja płynności, rentowności i efektywności ekonomiczno – finansowej sektora górnictwa węgla kamiennego, w tym poprzez dostosowanie zdolności produkcyjnych do potrzeb rynku oraz możliwości eksportowych

Lp	Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika	Jedn. miary	Rok 2020		Stopień realizacji kol.5 / kol.4 %
				Plan	Wykonanie	
0	1	2	3	4	5	6
1	Zapotrzebowanie na kapitał obrotowy netto	Różnica kapitału obrotowego netto i salda netto środków pieniężnych	tys.zł	99 573,8	39 868,8	40,0
2	Wskaźnik pokrycia zapotrzebowania na kapitał obrotowy netto	Iloraz kapitału obrotowego netto oraz cyklu kasowego	tys.zł	10 759,2	24 076,5	223,8
3	Wskaźnik natychmiastowej płynności finansowej	Iloraz inwestycji krótkoterminowych oraz pasywów bieżących		3,0853	5,9583	193,1
4	Wskaźnik płynności gotówkowej	Iloraz środków pieniężnych oraz pasywów bieżących		2,7377	5,9583	217,6
5	Rentowność sprzedaży netto węgla kamiennego	Iloraz wyniku ze sprzedaży węgla oraz przychodów ze sprzedaży węgla		0,0000	0,0000	-
6	Stopa zwrotu poniesionych kosztów sprzedanego węgla	Iloraz wyniku finansowego netto oraz kosztów sprzedanego węgla		0,0000	0,0000	-
7	Jednostkowy wynik ze sprzedaży węgla	Różnica pomiędzy ceną zbytu węgla i jednostkowego kosztu sprzedanego węgla	zł/t	0,00	0,00	-
8	Wynik finansowy netto	Różnica wyniku finansowego brutto i odliczonych od niego zobowiązań z tytułu podatku dochodowego	tys. zł	-259,4	-14 464,1	5 576,0
9	Wskaźnik rentowności aktywów (ROA)	Iloraz wyniku finansowego netto i aktywów ogółem		-0,0003	-0,0077	2 396,4
10	Wskaźnik rentowności kapitału własnego (ROE)	Iloraz zysku netto i kapitału własnego		-0,0018	-0,0155	855,0
11	Wskaźnik rentowności działalności operacyjnej EBITDA	Iloraz wyniku z działalności operacyjnej powiększonego o amortyzację oraz sumy przychodów ze sprzedaży i pozostałych przychodów operacyjnych		0,0390	0,1353	347,3
12	Nakłady inwestycyjne CAPEX	Nakłady tworzące przyszłe korzyści sektora	tys. zł	47 400,0	64 052,8	135,1
13	Koszty OPEX	Koszty operacyjne, związane z procesami użytkowania aktywów	tys. zł	•	•	-

Cel szczegółowy 2 - Integracja pionowa górnictwa i energetyki oraz stworzenie efektywnego modelu grupy węglowo-koksowej

Lp	Nazwa wskaźnika	Uszczegółowienie	Jedn. miary	Rok 2020		Stopień realizacji kol.5 / kol.4
				Plan	Wykonanie*	
0	1	2	3	4	5	6
1	Koszty administracyjne działalności	Koszty związane z realizacją funkcji zarządczych i administracyjnych	tys. zł	0,0	•	
2	Koszty operacyjne - koszty zużycia materiałów i energii	Koszty operacyjne związane ze zużyciem materiałów i energii	tys. zł	208 000,0	•	
2a	Koszty produkcji węgla - koszty zużycia materiałów i energii	Koszty produkcji węgla związane ze zużyciem materiałów i energii	tys. zł	0,0	•	
3	Koszty operacyjne - koszty usług obcych	Koszty operacyjne związane z usługami obcymi	tys. zł	372 567,0	•	
3a	Koszty produkcji węgla - koszty usług obcych	Koszty produkcji węgla związane z usługami obcymi	tys. zł	0,0	•	
4	Przychody ze sprzedaży węgla, koksu i produktów koksopochodnych	Przychody ze sprzedaży węgla, koksu i produktów koksopochodnych	tys. zł	0,0	•	
5	Wynik ze sprzedaży węgla, koksu i produktów koksopochodnych	Różnica pomiędzy przychodami ze sprzedaży węgla, koksu i produktów koksopochodnych i kosztami sprzedanego węgla, koksu i produktów koksopochodnych	tys. zł	0,0	•	

* w przesłanych informacjach dotyczących wykonania 2020 roku Spółka nie wypełniła danych dotyczących celu 2 opisując tabelę "nie dotyczy".

Cel szczegółowy 5 - Rozwój kompetencji pracowniczych i wiedzy

Lp	Nazwa wskaźnika	Uszczegółowienie	Jedn. miary	Rok 2020		Stopień realizacji kol.5 / kol.4 %
				Plan	Wykonanie	
0	1	2	3	4	5	6
1	Stan zatrudnienia, w tym powierzchnia / dół	Stan zatrudnienia ogółem, w tym	osoby	2 898	2 818	97,2
		pod ziemią	osoby	1 523	1 633	107,2
		powierzchnia	osoby	1 375	1 185	86,2
2a	Struktura zatrudnienia wg stażu pracy	Od 0 do 5 lat	%	4,38	6,53	149,0
		od 6 do 10 lat	%	8,18	9,30	113,7
		od 11 do 15 lat	%	11,28	12,35	109,4
		od 16 do 20 lat	%	9,63	9,26	96,2
		od 21 do 25 lat	%	8,73	8,37	95,9
		od 26 do 30 lat	%	11,25	18,38	163,4
		od 31 do 35 lat	%	32,99	18,38	55,7
		od 36 do 40 lat	%	10,63	12,31	115,9
		powyżej 40 lat	%	2,93	5,11	174,2
2b	Struktura zatrudnienia wg wieku	do 20 lat	%	0,03	0,04	102,8
		od 21 do 25 lat	%	2,21	1,45	65,9
		od 26 do 30 lat	%	7,63	6,99	91,7
		od 31 do 35 lat	%	9,49	9,23	97,2
		od 36 do 40 lat	%	11,28	11,64	103,2
		od 41 do 45 lat	%	18,77	9,76	52,0
		od 46 do 50 lat	%	10,94	15,22	139,2
		od 51 do 55 lat	%	21,77	20,33	93,4
		od 56 do 60 lat	%	11,46	17,00	148,4
		od 61 do 65 lat	%	5,83	7,06	121,1
		powyżej 65 lat	%	0,59	1,28	217,8
3	Struktura zatrudnienia wg wykształcenia	zawodowe i niższe	%	24,98	22,43	89,8
		średnie	%	47,34	47,09	99,5
		wyższe i licencjackie	%	27,61	30,41	110,2
		doktoranckie i wyżej	%	0,07	0,07	102,8
4	Wskaźnik wydatków poniesionych na podniesienie kwalifikacji pracowniczych	Iloraz wydatków poniesionych na podnoszenie kwalifikacji pracowniczych w przeliczeniu na 1000 pracowników	tys. zł/1000 osób	83,6	63,8	76,4

Cel szczegółowy 6 - Zmniejszenie oddziaływania sektora górnictwa węgla kamiennego na środowisko oraz zwiększenie wykorzystania odpadów wydobywczych i kopalin towarzyszących

Lp	Nazwa wskaźnika	Uszczegółowienie	Jedn. miary	Rok 2020		Stopień realizacji kol.5 / kol.4 %
				Plan	Wykonanie	
0	1	2	3	4	5	6
1	Stopień zagospodarowania odpadów wydobywczych i mas skalnych	Iloraz ilości gospodarczego wykorzystania odpadów wydobywczych i mas skalnych na powierzchni i na dole do ilości wytworzonych mas skalnych i odpadów wydobywczych	%	0,0	0,0	•
2	Stopień ujętego metanu	Iloraz całkowitej ilości emisji metanu wydzielonego w procesie eksploatacji węgla kamiennego pomniejszonej o emisję metanu do atmosfery (w wentylacji), w stosunku do całkowitej ilości metanu wydzielonego w procesie eksploatacji węgla kamiennego	%	57,0	23,1	40,5
3	Stopień zagospodarowanego metanu	Iloraz ilości zagospodarowanego ujętego metanu (suma: wykorzystanie na potrzeby własne i przekazanie odbiorcom przemysłowym) do ilości metanu ujętego w powierzchniowych stacjach odmetanowania	%	98,8	99,1	100,3
4	Stopień zagospodarowania wód dołowych	Iloraz ilości wód dołowych zagospodarowanych (suma: potrzeby własne i przekazane innym jednostkom) do ilości wód dołowych zagospodarowanych oraz odprowadzonych do wód powierzchniowych ogółem (suma: potrzeby własne, przekazane innym jednostkom, odprowadzone do wód powierzchniowych)	%	7,6	4,4	58,2
5	Wysokość kar za przekroczenie norm środowiskowych	Suma kar zapłaconych oraz należnych do zapłaty z tytułu kar za działalność niezgodną z obowiązującymi przepisami ochrony środowiska	tys. zł	0,0	0,0	•
6	Stopień zagospodarowania terenu pogórniczego	Iloraz powierzchni zagospodarowanego terenu pogórniczego do powierzchni terenu objętego pracami rekultywacyjnymi i zagospodarowaniem	%	56,9	2,3	4,0

Cel szczegółowy 7 - Innowacje w górnictwie węgla. Stworzenie tzw. inteligentnej kopalni, zapewniającej wysoki poziom bezpieczeństwa pracy

Lp	Nazwa wskaźnika	Uszczegółowienie	Jedn. miary	Rok 2020		Stopień realizacji kol.5 / kol.4 %
				Plan	Wykonanie	
0	1	2	3	4	5	6
1	Nakłady na działalność badawczo rozwojową per capita	Iloraz wielkości nakładów na działalność badawczo-rozwojową oraz wielkości przeciętnego zatrudnienia ogółem	zł/osoba	4,00	29,08	726,6
2	Realizacja zadań i projektów innowacyjnych	Liczba zrealizowanych zadań i projektów innowacyjnych własnych oraz pozyskanych w drodze zakupu i kooperacji	ilość	0	1	
3	Otrzymane patenty, zgłoszone wzory użytkowe, znaki towarowe	Liczba otrzymanych patentów, zgłoszonych wzorów użytkowych, znaków towarowych	ilość	0	0	
4	Wzrost bezpieczeństwa pracy	Liczba wdrożonych projektów poprawiających bezpieczeństwo pracy	ilość	8	0	0,0

Cel szczegółowy 9 - Wyeliminowanie skutków dotychczas przeprowadzonych działań restrukturyzacyjnych.

Lp	Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika / uszczegółowienie	Jedn. miary	Rok 2020		Stopień realizacji kol.5 / kol.4 %
				Plan	Wykonanie	
0	1	2	3	4	5	6
1	Finansowanie zadań ustawowych ze środków budżetowych	Wielkość dotacji budżetowej oraz środków z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych ogółem oraz w podziale na poszczególne tytuły zadań.	tys. zł	1 451 090,9	904 661,9	62,3

Cel szczegółowy 10 - Ujednolicenie, uelastycznienie i uproszczenie systemów wynagradzania (do końca 2018 r.) i jego wprowadzenie (od 2019 r.).

Lp	Nazwa wskaźnika	Uszczegółowienie	Jedn. miary	Rok 2020		Stopień realizacji kol.5 / kol.4 %
				Plan	Wykonanie	
0	1	2	3	4	5	6
1	Udział kosztów pracy w kosztach produkcji węgla	Iloraz kosztów pracy* oraz kosztów produkcji węgla**	%	nie dotyczy		
2	Udział składników zmiennych w kosztach pracy	Iloraz wartości nakładów na składniki zmienne wynagrodzeń*** oraz kosztów pracy*	%	7,3	8,0	109,1

* koszty pracy w rozumieniu Sprawozdania o kosztach pracy GUS Z-02 tj. wynagrodzenia osobowe i bezosobowe i świadczenia zaliczane w ciężar kosztów jednostki, w tym obowiązkowe składki na ubezpieczenie społeczne opłacane przez pracodawcę i zakładowy fundusz świadczeń socjalnych

** koszty produkcji węgla kamiennego zgodnie z działem 4 sprawozdania G-09.5 Sprawozdanie o przychodach, kosztach i wynikach z działalności w górnictwie węgla kamiennego - nakłady rozliczone na działalność pro

*** jako składniki zmienne należy rozumieć składniki wynagrodzeń zależne od wyników pracy, wydajności itp. w zależności od przepisów wynagradzania obowiązującego w kopalni / spółce (premie, nadwyżki akordowe, itp.)

Załącznik nr 3
Korekta Programu
dla sektora górnictwa węgla
kamiennego w Polsce

2022

MINISTERSTWO
AKTYWÓW
PAŃSTWOWYCH

WARSZAWA

PROGRAM

dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce

Program obejmuje okres do 2030 r. i prezentuje kierunki transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce wraz z celami i działaniami niezbędnymi dla ich osiągnięcia.

Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 23 stycznia 2018 r. uwzględnia korekty przyjęte przez Radę Ministrów 30 września 2019 r. i w dniu 11 stycznia 2022 r.

Spis treści

Wprowadzenie	3
1. Wielkość i struktura zasobów węgla kamiennego w Polsce.....	5
1.1. Diagnoza uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych rynków węglowych	7
1.1.1. Znaczenie węgla na świecie i w Europie w latach 2007 – 2019.....	7
1.1.2. Znaczenie węgla w zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego kraju.....	12
1.1.3. Wpływ płatności publicznoprawnych górnictwa węgla kamiennego na finanse państwa 2007 – 2020 ...	17
1.1.4. Sytuacja podaży – popytu na krajowym rynku węgla 2007 - 2020	19
1.1.5. Sytuacja cenowa na krajowym rynku węgla	23
1.2. Struktura organizacyjno - własnościowa sektora górnictwa węgla kamiennego na 31.12.2020 r.....	28
1.3. Wsparcie działań w sektorze ze środków budżetu państwa w latach 2007 – 2020	29
1.4. Wypadkowość i nakłady na bezpieczeństwo pracy w górnictwie węgla kamiennego	31
1.5. Aktualna sytuacja w sektorze i na rynku wydobywania węgla kamiennego - zmiany strukturalne.....	32
1.6. Sytuacja głównych podmiotów wydobywczych w Polsce	35
2. Prognozy zapotrzebowania na węgiel kamienny	37
2.1 Prognozy światowe.....	37
2.2 Prognozy zapotrzebowania krajowego rynku na węgiel kamienny w latach 2016 – 2040	39
3. Zawarcie Umowy społecznej dotyczącej transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego oraz wybranych procesów transformacji województwa śląskiego	44
4. Analiza strategiczna sektora górnictwa węgla kamiennego	45
4.1. Czynniki wewnętrzne – mocne i słabe strony	45
4.2. Szanse i zagrożenia dla górnictwa węgla kamiennego	46
5. Cele Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego	48
5.1. Cel główny.....	48
5.2. Cele szczegółowe.....	49
6. Monitorowanie i ewaluacja Programu.....	83
7. Podstawy prawne i źródła finansowania najważniejszych zadań w 2022 r. i latach kolejnych.....	85
8. Opracowanie przepisów prawnych w zakresie funkcjonowania sektora górnictwa węgla kamiennego	86
9. Umiejscowienie programu wśród innych dokumentów strategicznych	86

Wprowadzenie

Polityka klimatyczna Unii Europejskiej zdominowana jest przez proces dekarbonizacji, w ramach którego wprowadzone zostały dyrektywy, strategie i rozporządzenia mające na celu całkowitą dekarbonizację do 2050 r. Z najważniejszych dokumentów, przyjętych w ostatnich latach, należy wspomnieć o reformie systemu ETS z 2018 r. zmniejszającej liczbę uprawnień do emisji dwutlenku węgla, ogłoszenie Strategii Europejski Zielony Ład w 2019 r. mającej na celu określenie ram dla osiągnięcia neutralności klimatycznej w połowie obecnego stulecia, a także ogłoszony w 2021 r. Pakiet *Fit for 55*, którego celem jest przegląd i zmiana obecnego prawodawstwa unijnego, pozwalające na osiągnięcie podwyższonego celu redukcji emisji CO₂ do 2030 r. do poziomu 55% w stosunku do roku 1990. Zmiany uwarunkowań unijnych w zakresie zaostrzania polityki klimatyczno-energetycznej spowodowały wzrost cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla i zaostrzenia norm dla substancji będących produktem spalania paliw kopalnych, w konsekwencji powodując zmniejszenie wykorzystania węgla w energetyce, ciepłownictwie i przemyśle.

W 2020 r. 38% unijnej produkcji energii elektrycznej pochodziło z odnawialnych źródeł energii, podczas gdy udział produkcji z paliw kopalnych spadł do 37%.

Górnictwo węgla kamiennego w Polsce ma istotne znaczenie dla bezpieczeństwa energetycznego kraju. Węgiel kamienny jest podstawowym nośnikiem energii, zapewniającym Polsce, wraz z węglem brunatnym, bardzo wysoki stopień niezależności energetycznej, rozumianej jako niezależność od importu paliw. Największa ilość zużywanej energii pierwotnej pochodzi z węgla kamiennego (w 2019 r. ponad 37%). Polityka dekarbonizacji, rozwój odnawialnych źródeł energii i rosnące ceny uprawnień do emisji CO₂ powodują jednak, że udział węgla kamiennego w bilansie zużycia energii pierwotnej ulega stopniowemu obniżaniu. Zużycie węgla kamiennego ogółem w Polsce w 2019 r. wyniosło 68,3 mln ton i było o 18,9% niższe niż w 2007 r. i o 16,7% niż w 2010 r.

Skutki pandemii COVID-19 nie ominęły także Polski. W 2020 r. elektrownie wyprodukowały z węgla kamiennego 71 546 GWh energii elektrycznej (o 8,5% mniej niż rok wcześniej), a w strukturze produkcji energii elektrycznej ogółem w Polsce według nośników, energia elektryczna z węgla stanowiła 47%. Jednocześnie produkcja energii elektrycznej z węgla kamiennego w 2020 r. była o ponad 23% niższa niż w 2007 r. a udział procentowy w strukturze produkcji elektrycznej ogółem uległ obniżeniu o 11,4%.

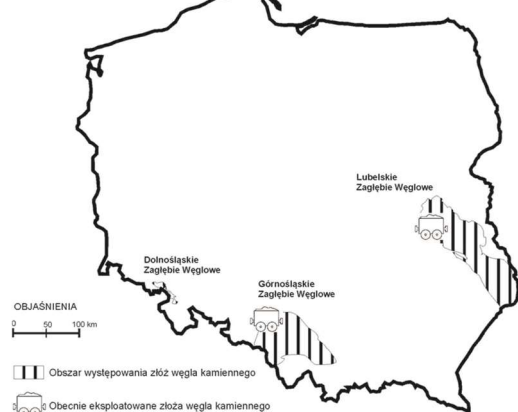
Zmiany w europejskiej polityce klimatyczno-energetycznej, w tym wzrost cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla, skutkujące niekorzystnymi perspektywami funkcjonowania branży oraz trudna sytuacja w sektorze górnictwa kamiennego w 2020 r., były przesłanką do powołania przez rząd Zespołu ds. Transformacji Górnictwa i Energetyki. W dniu 25 września 2020 r. przedstawiciele rządu i związków zawodowych podpisali porozumienie dotyczące tempa transformacji górnictwa węgla kamiennego. Zawarta w dniu 28 maja 2021 r. „Umowa społeczna dotycząca transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego oraz wybranych procesów transformacji województwa śląskiego” określa m.in. mechanizm likwidacji sektora węgla kamiennego, finansowania transformacji, system czasowego wsparcia dla spółek produkcyjnych czy też pakiet świadczeń socjalnych dla pracowników likwidowanych jednostek. Przyjęte w Umowie rozwiązania wymagają zgody Komisji Europejskiej („KE”) na ich wdrożenie. Transformacja tak istotnego dla polskiej gospodarki sektora będzie stanowiła duże wyzwanie i wymagała współpracy wielu interesariuszy.

Gwałtowne zmiany w otoczeniu górnictwa w połączeniu z trudną sytuacją przedsiębiorstw węglowych powodują, iż Program dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce w dotychczasowym kształcie nie może być realizowany, wymaga przeprowadzenia przeglądu i wprowadzenia zasadniczych zmian oraz strukturalnej zmiany poprzez rezygnację z rozwojowego kierunku na likwidacyjny. Należy jasno zredefiniować zarówno cel główny programu jak i cele szczegółowe przy uwzględnieniu Polityki Energetycznej Polski do 2040 r., nakreślić nowe obszary działań, aby zaadresować problemy sektora jak również odnieść się do zapisów Umowy społecznej i wynikającego z niej nowego systemu wsparcia dla spółek produkcyjnych, który ma przeprowadzić sektor przez proces stopniowej likwidacji i łagodzić jego skutki zarówno dla branży, jak i jej otoczenia, będąc alternatywą dla niekontrolowanej upadłości.

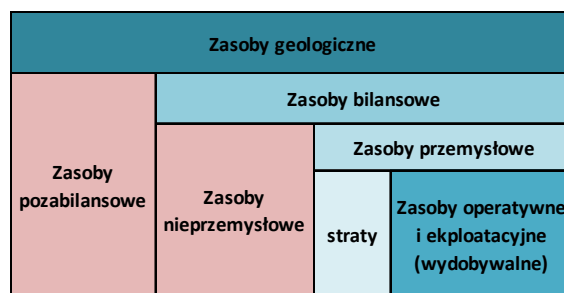
1. Wielkość i struktura zasobów węgla kamiennego w Polsce

Złóża węgla kamiennego w Polsce występują w trzech zagłębiach. Wydobycie węgla kamiennego prowadzone jest obecnie w dwóch z nich: Górnośląskim Zagłębiu Węglowym (GZW) i Lubelskim Zagłębiu Węglowym (LZW). Na terenie trzeciego (Dolnośląskiego Zagłębia Węglowego – DZW) eksploatację zakończono w 2000 r.

Rys. 1a. Obszary występowania węgla kamiennego w Polsce

Rys. 1b. Zależności poszczególnych kategorii klasyfikujących zasoby węgla kamiennego w Polsce

Z zasobów bilansowych, na podstawie kryteriów ekonomicznych, obecnych możliwości technologicznej eksploatacji oraz innych wskaźników modyfikujących, wydzieliła się zasoby przemysłowe (przeznaczone do wydobycia) i nieprzemysłowe. Dla zasobów przemysłowych opracowuje się harmonogramy wydobycia, współczynniki wykorzystania złoża oraz oblicza straty. Oszacowana ilość węgla możliwa do wydobycia ze ścian określana jest pojęciem zasobów operatywnych. Kategoria zasobów operatywnych określana jest dla potrzeb planowania operacyjnego przedsiębiorstw górniczych oraz w badaniach statystycznych statystyki publicznej.

Tab. 1a. Stan zasobów węgla kamiennego ogółem w złożach zagospodarowanych [mln ton]

Stan na dzień:	Zasoby bilansowe	Zasoby przemysłowe	Zasoby operatywne
31.12.2010	16 852	4 093	2 871
31.12.2011	17 606	4 178	3 597
31.12.2012	19 131	4 131	3 612
31.12.2013	19 485	3 828	3 450
31.12.2014	19 806	3 730	3 390
31.12.2015	21 107	3 561	3 294
31.12.2016	22 221	2 976	3 183
31.12.2017	22 497	2 832	3 022
31.12.2018	22 308	2 913	3 343
31.12.2019	27 234	4 161	3 583
31.12.2020	28 409	4 389	3 599

Źródło: Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. (zasoby operatywne)

niezagospodarowanych. Ponadto w przypadku 55 złóż eksploatacji zaniechano. **Wielkość bilansowych zasobów węgla w złożach niezagospodarowanych** na 31.12.2020 r. wynosiła 30,6 mld ton, w tym w GZW – 20,1 mld ton, a w LZW – 10,3 mld ton.

Zasoby bilansowe wszystkich krajowych złóż węgla kamiennego według stanu na 31.12.2020 r. wynosiły 64,4 mld ton. **Zasoby złóż zagospodarowanych** stanowiły 44,1 % zasobów bilansowych i wynosiły 28,4 mld ton.

Zasoby przemysłowe w złożach zagospodarowanych, które ewidencjonowane są głównie w złożach zakładów czynnych, wynosiły 4,39 mld ton. W krajowym bilansie kopalni na koniec 2020 r. znajdowało się 163 złóż udokumentowanych w tym 49 zagospodarowanych oraz 59

Tab. 1b. Stan zasobów węgla kamiennego w złożach kopalń na czas obowiązywania koncesji [mln ton]

Stan na dzień:	Zasoby bilansowe	Zasoby przemysłowe	Zasoby operatywne
31.12.2010	11 505	3 752	2 134
31.12.2011	11 573	3 686	2 134
31.12.2012	13 187	3 681	2 105
31.12.2013	13 862	3 305	1 867
31.12.2014	14 872	3 230	1 813
31.12.2015	16 003	3 084	1 725
31.12.2016	17 804	2 785	1 560
31.12.2017	18 507	2 785	1 561
31.12.2018	23 454	3 284	1 818
31.12.2019	27 475	4 416	2 431
31.12.2020	26 613	4 559	2 536

Źródło: przedsiębiorstwa górnicze, Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.

Tab. 1b. Stan zasobów operatywnych węgla kamiennego w złożach kopalń na czas obowiązywania koncesji – stan na 31.12.2020 r. [mln ton]

Typ węgla	Zasoby operatywne			
	Ogółem		Na poziomach czynnych i w budowie	
	[mln t]	[%]	[mln t]	[%]
31-33	1 449	57	971	57
34	608	24	420	25
35	453	18	287	17
36-38	26	1	22	1
Razem	2 536	100	1 701	100

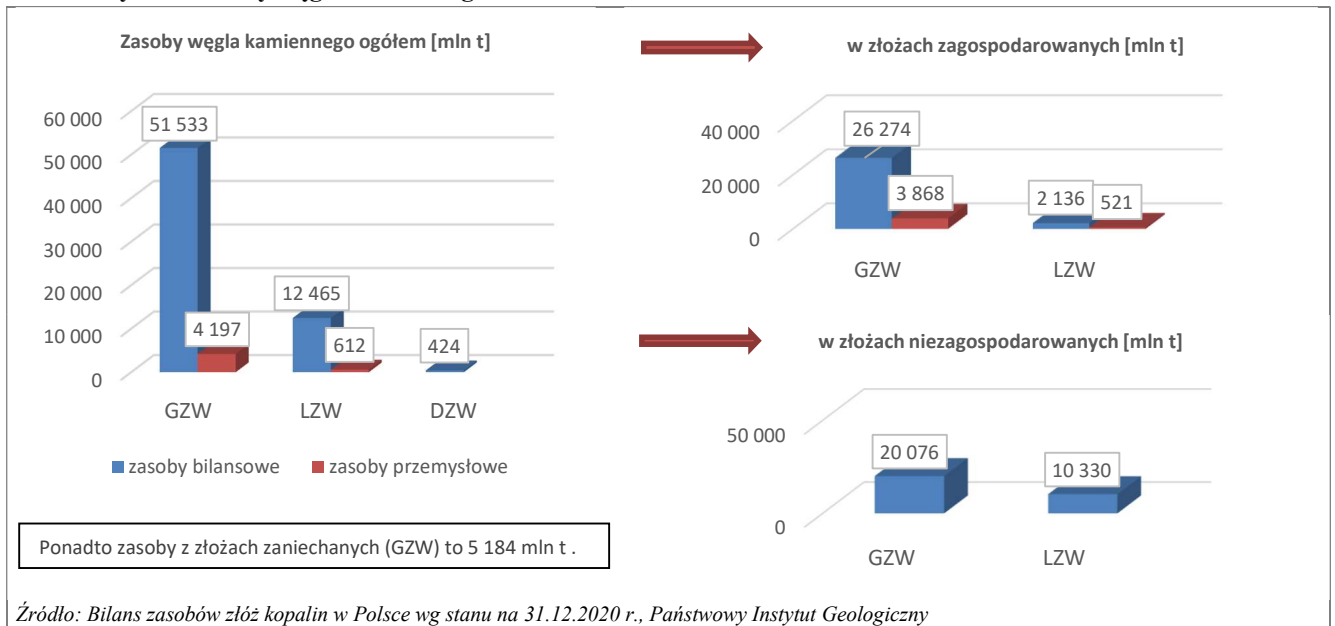
Źródło: przedsiębiorstwa górnicze, Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.

Istotne znaczenie z punktu widzenia zapotrzebowania rynku mają poszczególne typy węgla. Wśród zasobów operatywnych analizowanych w całym złożu, dominuje węgiel energetyczny typów 31 – 33. Stanowi on ponad 57% zasobów ogółem oraz 57% zasobów udostępnionych. Pozostała część bazy zasobów operatywnych to węgiel koksowy, z przewagą typu 34, wykorzystywanego do produkcji koksu przemysłowo-opałowego oraz jako składnik mieszanki koksowej. Węgiel koksowy najwyższej jakości, czyli ortokoksowy (typ 35), stosowany do produkcji wysokiej jakości koksu w procesie wielkopiecowym, stanowi 18% całkowitych zasobów operatywnych. Pozostałe typy węgla (36-38) mają znaczenie marginalne, gdyż stanowią jedynie 1% zasobów udostępnionych.

Górnictwo węgla kamiennego w Polsce będzie miało w dalszym ciągu szczególne znaczenie w kształtowaniu potencjału wytwórczego elektroenergetyki. Zarówno istniejące, jak i perspektywiczne możliwości pozyskiwania energii pierwotnej z krajowych źródeł, praktycznie wykluczają radykalne zmiany w strukturze udziału nośników tejże energii w trakcie obowiązywania Programu.

Jednym z celów strategicznych Polityki Energetycznej Państwa do roku 2040 jest optymalne wykorzystanie własnych surowców energetycznych. Zgodnie z założeniami PEP 2040 popyt na węgiel kamienny będzie pokrywany zasobami własnymi, a relacja import–eksport będzie miała charakter uzupełniający. Należy jednak podkreślić, że rola węgla kamiennego będzie stopniowo ograniczana. Związane to będzie z transformacją w kierunku niskoemisyjnej gospodarki. Jednocześnie PEP 2040 wskazuje, że z uwagi na konieczność zapewnienia dostaw surowca niezbędne jest m.in. podjęcie działań w kierunku ochrony udokumentowanych złóż kopalni oraz racjonalna gospodarka eksploatowanych złóż.

Dostęp do własnych zasobów węgla daje bezpieczeństwo energetyczne oraz pozwala zmniejszyć wystąpienie negatywnych skutków niepewności gospodarczej na rynkach. W większości państw UE obserwuje się wzrost wskaźnika zależności od importu nośników energii. W Polsce, dzięki posiadaniu i eksploatacji złóż węgla, poziom bezpieczeństwa energetycznego, oceniany przez pryzmat wskaźnika uzależnienia od importu, oscyluje obecnie na poziomie 46,8%, wobec 60,7% dla wszystkich krajów UE.

Rys. 1c Zasoby węgla kamiennego w Polsce – stan na 31.12.2020 r.

Analiza i diagnoza stanu polskiego górnictwa węgla kamiennego

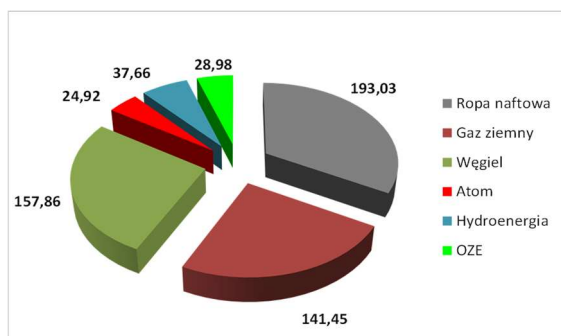
1.1. Diagnoza uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych rynków węglowych

1.1.1. Znaczenie węgla na świecie i w Europie w latach 2007 – 2019

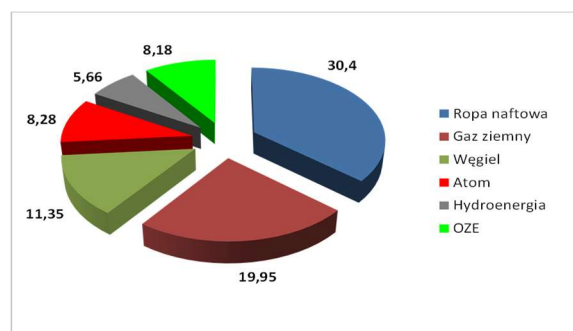
W okresie ostatniej dekady węgiel pozostawał istotnym źródłem energii pierwotnej na świecie, zajmując drugie miejsce po ropie naftowej. Jednak na przestrzeni ostatnich lat obserwowany był spadek udziału węgla w globalnym zużyciu energii pierwotnej i w 2019 r. udział ten spadł do najniższego poziomu od 2005 r., tj. do 27%. Węgiel pozostaje dominującym paliwem w rejonie Azji-Pacyfiku, niemniej jego udział w tej części świata, również maleje. W 2019 r. jego udział w bilansie energii pierwotnej obniżył się nieznacznie w porównaniu do 2016 roku, z 50% do 45,4%. Z kolei w Europie w 2019 roku, udział węgla w produkcji energii pierwotnej w ujęciu rok do roku obniżył się o 1,7% i wyniósł 13,5%, podczas gdy w Euroazji zwiększył się nieznacznie o 0,6%, przy rosnącym udziale gazu ziemnego i ropy naftowej. w całkowitym miksie energetycznym.

Rys. 1.1.1a. Zużycie energii pierwotnej w 2019 r. wg nośników [mln ton paliwa umownego - toe]

Świat

Europa

Źródło: BP Statistical Review of World Energy 2020

Europejski rynek węgla poddany był trendom spadkowym od 2012 r. W latach 2012-2018 **produkcja z węgla zmniejszyła się o 30 %**. Niskie hurtowe ceny energii elektrycznej, utrata udziału tej energii pochodzącej z paliw kopalnych w rynku na rzecz energii odnawialnej i gazu ziemnego oraz presja ze strony regulacji środowiskowych, były głównymi przyczynami pogarszającej się sytuacji.

W 2019 r. Unia Europejska odnotowała największy w historii spadek wydobycia węgla, który w stosunku do roku 1990 wyniósł aż 77 %. Produkcja węgla w 2019 roku w UE wyniosła 67,2 mln ton i w stosunku do roku 2018 zmniejszyła się o 8,5 mln ton, tj. 11,1 %

Jednocześnie zapotrzebowanie na węgiel energetyczny obniżyło się, ponieważ mniej węgla wykorzystywano do produkcji energii, co było z kolei bezpośrednim skutkiem rosnących cen uprawnień w ramach EU ETS. Z tego samego powodu produkcja węgla brunatnego spadła o 16,2%, ze względu na wyłączenie elektrowni z eksploatacji przez operatorów.

Spadek zapotrzebowania na węgiel energetyczny i brunatny jest konsekwencją realizowanej polityki klimatyczno-energetycznej UE.

Zmiany uwarunkowań unijnych w zakresie zaostrzania polityki klimatyczno-energetycznej w tym jej długoterminowej wizji dążenia do neutralności klimatycznej UE do 2050 r, spowodowały wzrost cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla i zaostrzenia norm dla substancji będących produktem spalania paliw kopalnych, w konsekwencji powodując zmniejszenie wykorzystania węgla w energetyce, ciepłownictwie i przemyśle.

Z najważniejszych dokumentów, przyjętych w ostatnich latach, należy wspomnieć o reformie systemu ETS z 2018 r. zmniejszającej liczbę uprawnień do emisji dwutlenku węgla, ogłoszenie Strategii Europejski Zielony Ład w 2019 r. mającej na celu określenie ram dla osiągnięcia neutralności klimatycznej w połowie obecnego stulecia, a także ogłoszony w 2021 r. Pakiet Fit for 55, którego celem jest przegląd i zmiana obecnego prawodawstwa unijnego pozwalające na osiągnięcie podwyższonego celu redukcji emisji CO₂ do 2030 r. do poziomu 55% w stosunku do roku 1990.

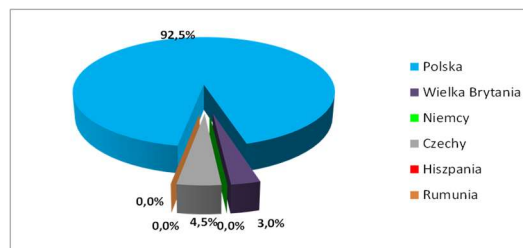
Wśród krajów UE będących producentami węgla kamiennego najwyższy spadek odnotowały, Czechy i Polska. Produkcja w ww. krajach w 2019 roku obniżyła się odpowiednio o 1,1 mln ton oraz 1,8 mln ton. Natomiast Hiszpania oraz Niemcy zatrzymały produkcję węgla w 2019 roku, podczas gdy wiele krajów ogłosiło plany wycofania z górnictwa węglowego, w związku z czym, oczekuje się, że ta tendencja spadkowa będzie się utrzymywać i przyspieszać.

Rys. 1.1.1b. Produkcja węgla kamiennego w UE i jej struktura wg krajów w latach 2010 – 2019

[mln ton]

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	77	76	79	76	73	72	70	66	63	62
Wielka Brytania	18	18	17	13	12	9	4	3	3	2
Niemcy	14	13	11	8	8	7	4	4	3	0
Czechy	12	11	11	9	9	8	7	6	5	3
Hiszpania	9	7	6	4	4	3	2	3	3	0
Rumunia	4	4	4	4	0	1	0	0	0	0
UE	134	129	128	114	106	100	87	81	76	67

[%]

Źródło: Euracoal Market Reports.

Unia Europejska przez wiele lat pozostawała największym importerem węgla energetycznego na świecie i dopiero w 2012 r. wyprzedziły ją Chiny. W 2019 r. import węgla kamiennego do Unii Europejskiej obniżył się ze 167 mln ton w roku 2018 osiągając historyczne minimum tj. 134 mln ton.

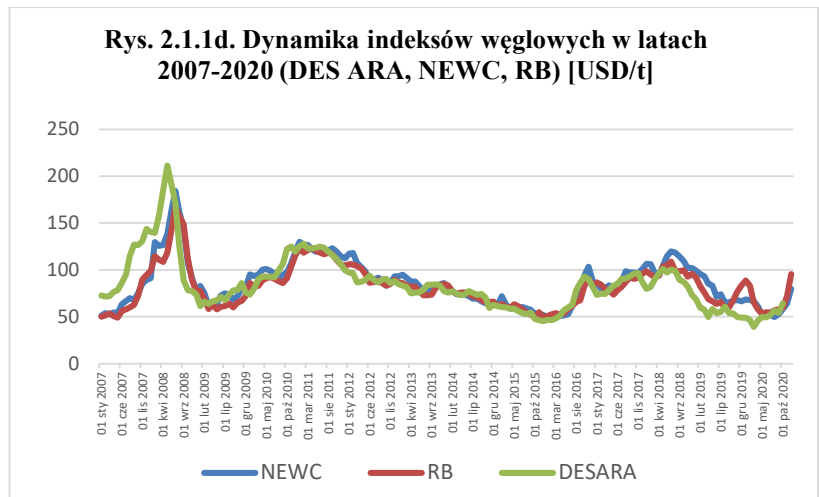
Do głównych importerów węgla kamiennego w Unii Europejskiej w 2019 r. należały Niemcy (40,3 mln ton - spadek o 9,4% r/r). Znaczącą rolę, w tym zakresie, odegrały również: Włochy (10,8 mln ton – spadek o 23,4% r/r), Holandia (10,3 mln ton – spadek o 20,8% r/r), Wielka Brytania (6,8 mln ton – spadek o 32,7% r/r). Największy, niemal 50-procentowy, spadek importu węgla zanotowała Hiszpania (8,5 mln ton).

Głównym dostawcą węgla na rynek Unii Europejskiej była w 2019 r. była Kolumbia, Rosja oraz USA. Zmniejszył się natomiast o około 25 % import z RPA.

W analizowanych latach węgiel w krajach UE zajmował 3 pozycję z 14,6 % udziałem (z czego 6,8% stanowił węgiel kamienny) w europejskim miksie energetycznym, po odnawialnych źródłach i biopaliwach OZE (32,8%) energii jądrowej (28,4%) i gazie ziemnym (11,7%). Należy podkreślić, że struktura nośników energetycznych w poszczególnych państwach UE została ukształtowana historycznie w oparciu o dostępne zasoby naturalne.

Rynek węgla energetycznego

W latach 2007 – 2020 na światowych i europejskich rynkach węglowych obserwowano bardzo dynamiczne wahania cen wskutek zróżnicowanych czynników, głównie podaży-popytowych. Wahania te związane były przede wszystkim: ze zmianami na chińskim rynku węgla energetycznego (które pozostają kluczowym ryzykiem dla perspektyw cen węgla energetycznego, ze względu na samą wielkość chińskiego rynku oraz ciągłą niepewność co do polityki importowej); sytuacją w największych portach węglowych w Australii (Newcastle - NEWC) oraz RPA (Richards Bay - RB); z kryzysem gospodarczym i spadkową tendencją indeksów aktywności gospodarczej PMI. W przypadku rynku europejskiego na przebieg zmienności cen węgla mają takie czynniki jak: zapasy węgla w portach ARA (Amsterdam-Rotterdam-Antwerp); europejski kompleks energetyczny oraz fizyczny rynek węgla (zarówno ceny węgla, jak również jego import na rynki europejskie w dużym stopniu będzie uzależniony od cen gazu ziemnego i wysokich uprawnień do emisji CO₂) oraz czynnik walutowy.

Źródło: Global Coal

W 2020 r. wybuch pandemii COVID-19 okazał się wstrząsem dla światowej gospodarki. W wyniku spowolnienia aktywności przemysłowej nastąpił spadek zużycia energii, co odbiło się w negatywny sposób na światowym rynku węgla. Od stycznia do maja 2020 r. na rynku europejskim następował systematyczny spadek cen węgla. W styczniu 2020 r. średni miesięczny indeks na bazie DES ARA sięgał 49,62 USD/t, natomiast w maju wyniósł on zaledwie 39,22 USD/t. Od czerwca do końca roku obserwowano systematyczne wzrosty cen węgla (do poziomu przekraczającego 60 USD/t w grudniu). Rosnące zużycie węgla w energetyce Chin w II półroczu 2020 r. pozwoliło zrównoważyć spadki w innych rejonach świata. Pomimo dotkliwych skutków pandemii COVID-19, w skali całego 2020 r., globalne zużycie węgla utrzymało się na poziomie zbliżonym do roku poprzedniego. Jedną

z głównych sił napędowych światowego popytu na węgiel były państwa rejonu Azji Południowo-Wschodniej. W rejonie Atlantyku spadek zużycia w państwach Europy Zachodniej był częściowo równoważony przez rosnący popyt w basenie Morza Śródziemnego. Skutki pandemii COVID-19 pogłębiły obserwowaną od kilku lat tendencję spadkową w zużyciu węgla w unijnej energetyce. W państwach Europy Zachodniej trwał proces dekarbonizacji. Energetykę opartą na węglu wygaszono całkowicie w Austrii oraz Szwecji. W 2020 r. 38% unijnej produkcji energii elektrycznej pochodziło ze źródeł odnawialnych, podczas gdy udział produkcji z paliw kopalnych spadł do 37%. Łącznie w Niemczech, Hiszpanii, Francji i Wielkiej Brytanii średni poziom mocy wytworzonych na bazie węgla obniżył się z 7,9 GW w 2019 r. do 5,3 GW w 2020 r.

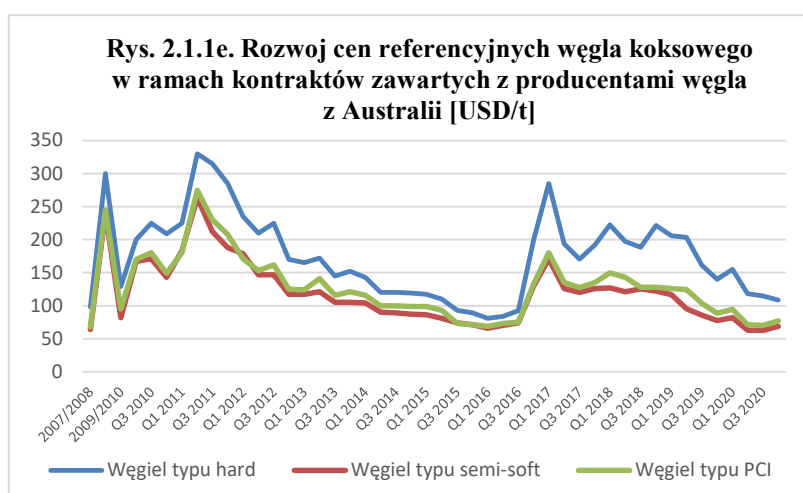
Rynek węgla koksowego

Dynamika zmian zachodzących na rynku węgla koksowego była podobna, jak w przypadku węgla energetycznego. W ciągu ostatnich kilkunastu lat decydujący wpływ na światowy rynek węgla koksowego miała sytuacja podaży-popytu w Chinach. Rosnąca produkcja chińskiej stali i zwiększone zapotrzebowanie na surowce hutnicze na rynku wewnętrznym wpłynęły na wzrost cen koksu i ograniczenie jego eksportu.

Po trudnym 2019 r., kiedy sektor stalowy w Europie odnotowywał pogarszające się wyniki finansowe i zmagał się ze złożonymi problemami geopolitycznymi, gospodarczymi i środowiskowymi, rok 2020 nie przyniósł spodziewanej poprawy.

Aktywność gospodarczą i poziom produkcji w sektorze stalowym determinowały ograniczenia związane z przeciwdziałaniem pandemii. Blokadę związaną z Covid-19 spowodowały poważne ograniczenia w produkcji stali na całym świecie, chociaż nierównomiernie i nie w tym samym czasie. Regionami najbardziej dotkniętymi zamknięciami wielkich pieców była Europa i Ameryka Północna, gdzie uruchomienie zatrzymanych mocy produkcyjnych stali było wolniejsze niż w pozostałej części świata. Hutnictwo, zarówno w Europie jak i w pozostałych regionach świata zaliczane jest do tzw. „działalności podstawowej” czy też „działalności wrażliwej” i było wyłączone z ogólnokrajowych blokad. Tym niemniej na jego działalność miały wpływ ogólne ograniczenia i zakłócenia w całych łańcuchach dostaw. Ograniczenia produkcji w przemyśle stalowym dotyczą zatrzymania pracy wielkich pieców, natomiast produkcja w koksowniach, z powodów techniczno-technologicznych nie może być wstrzymana, a jedynie zredukowana w ograniczonym zakresie. Powoduje to, iż zakupy węgla metalurgicznego (koksowego) są kontynuowane przez kontrahentów, choć w ograniczonym zakresie. Koksownie rynkowe (niepowiązane z hutami) są w większym stopniu narażone na ograniczenia zamówień - koncerny hutnicze w pierwszej kolejności ograniczają zakupy koksu z zewnątrz chroniąc produkcję własnych koksowni.

Wydobywające się w szybkim tempie z kryzysu Chiny umocniły swoją pozycję najważniejszego gracza na rynku węgla koksowego. Coraz bardziej istotnym problemem było dalsze zaostrzanie procedur

Źródło: Węglkokoks S.A.

celnych w chińskich portach. Pomimo dużo korzystniejszych cen węgla z importu, stalownie w Chinach wykazywały coraz większą ostrożność w nabywaniu węgla z Australii. Brak przyznaných limitów coraz bardziej ograniczał zakupy węgla typu premium z importu, pomimo iż węgiel w dostawach m.in. z Australii był o wiele tańszy od węgla krajowej produkcji. Przez znaczną część września obserwowano systematyczny wzrost wycen dla węgla koksowych Premium Low Vol (PLV). Do wzrostu cen przyczyniły się: (i) zwiększone zainteresowanie zakupami i zawierane nowe transakcje, (ii) nadzieje na pomyślne rozwiązania w kwestii odpraw celnych w chińskich portach, (iii) ożywienie w gospodarce Indii oraz (iv) systematyczny wzrost cen koksu. Oficjalny zakaz importu węgla z Australii skierowany do chińskich stalowni pod koniec października wywołał gwałtowny wzrost cen węgla spoza Australii, przede wszystkim z USA oraz Kanady. Na początku listopada cena węgla PLV na bazie CFR porty Chin wynosiła 137 USD/t, a pod koniec miesiąca jej poziom dochodził do 175 USD/t. Wzrosło także zainteresowanie wśród odbiorców chińskich dostawami węgla z innych źródeł, m.in. z Rosji, Mongolii oraz Mozambiku. Wzrost popytu w Chinach stymulowany był poprzez wzrastające ceny węgla krajowego oraz koksu. Pod koniec grudnia nabywcy węgla w Chinach w większości wycofali się z rynku po tym, jak ceny na bazie CFR porty Chin wzrosły do poziomu przekraczającego 200 USD/t – najwyższego w 2020 r. W ciągu ostatnich miesięcy 2020 r. systematyczny wzrost cen obserwowano także w segmencie węgla PCI oraz semi-soft.

Do czynników, które miały na to wpływ można zaliczyć: (i) trudne warunki logistyczne w Rosji, (ii) ograniczoną dostępność węgla z Australii, przeznaczanych głównie na dostawy w ramach kontraktów długoterminowych, a także (iii) zwyżkujące ceny węgla energetycznych o wysokiej wartości opałowej.

Rynek węgla koksowego charakteryzuje się dużą wrażliwością na zmiany otoczenia gospodarczego oraz cykle koniunkturalne w branży stalowej, będącej głównym użytkownikiem koksu - a więc i węgla koksowego. Węgiel koksowy należy do surowców strategicznych dla Unii Europejskiej (są to surowce, które są najważniejsze pod względem gospodarczym i których dostawy obciążone są dużym ryzykiem ze względu na koncentrację ich światowej produkcji). Dostęp do węgla koksowego jest silnie skoncentrowany, gdyż sama Australia odpowiada za 24% jego globalnej produkcji, a w Unii Europejskiej to Jastrzębska Spółka Węglowa jest największym jego producentem - zaspokajając prawie 20% rocznego zapotrzebowania europejskiego hutnictwa. W przyszłości do tego rynku planuje dołączyć także LWB Bogdanka S.A., która, w swojej nowej strategii, zakłada rozpoczęcie produkcji węgla koksowych typu 34 i 35. W krajach UE, poza Polską, złoża węgla koksowego są już na wyczerpaniu. Dlatego Wspólnota musi importować większość potrzebnego jej surowca z krajów trzecich. Unijne huty stali zużywają rocznie 37 mln ton koksu, do którego wyprodukowania potrzeba 53 mln ton węgla koksowego. Jedynie 17 mln ton pochodzi z krajów UE, w tym aż 11,6 mln ton z Polski, pozostałą potrzebną część tego surowca sprowadza się z: Australii, USA, Kanady i Mozambiku. Koks i węgiel koksowy na obecnym etapie technologicznym są nie do zastąpienia w produkcji stali, która z kolei jest kluczowym elementem łańcucha dostaw dla energetyki wiatrowej, przemysłu kolejowego, motoryzacyjnego czy lotniczego. Produkty uboczne wytwarzania koksu również mają zastosowanie przy produkcji m.in. baterii (np. do samochodów elektrycznych). Znaczenie węgla koksującego dla europejskiego hutnictwa znalazło potwierdzenie w decyzji Komisji Europejskiej o ponownym wpisaniu węgla koksowego na listę surowców krytycznych UE (*Critical Raw Materials for the EU*). Rewizja listy surowców krytycznych UE z września 2020 r. potwierdziła znaczenie węgla koksowego dla rozwoju europejskiej gospodarki. Lista surowców krytycznych obejmuje surowce, które są najważniejsze pod względem gospodarczym i których dostawy obciążone są dużym ryzykiem ze względu na koncentrację ich światowej produkcji.

1.1.2. Znaczenie węgla w zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego kraju

Węgiel kamienny jest podstawowym nośnikiem energii, zapewniającym Polsce, wraz z węglem brunatnym, bardzo wysoki stopień (rzędu 70 – 80%) niezależności energetycznej, rozumianej jako niezależność od importu paliw. Największa ilość zużywanej energii pierwotnej pochodzi z węgla kamiennego (w 2020 r. ponad 36%). W strukturze bilansu zużycia energii pierwotnej wysoki udział (26,3%) ma również ropa naftowa, jednak jej wykorzystanie w kraju nie ma charakteru konkurencyjnego wobec węgla kamiennego.

Tab. 1.1.2a. Bilans zużycia energii pierwotnej w latach 2007-2020 wg nośników [PJ]

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Energia pierwotna	4 338,4	4 427,9	4 387,3	4 429,8	4 250,3	4 343,7	4 401,9	4 416,6	4 541,6	4 395,6	4 209,9
Węgiel kamienny	2 007,9	1 955,6	1 788,0	1 861,8	1 725,7	1 703,7	1 772,1	1 747,1	1 794,5	1 631,8	1 517,3
Węgiel brunatny	484,7	524,4	532,1	549,9	520,3	514,3	490,1	509,5	471,8	399,0	370,3
Ropa naftowa	970,6	1 027,2	1 068,9	1 028,8	1 025,6	1 109,7	1 095,5	1 068,6	1 147,8	1 158,2	1 108,6
Gaz ziemny wysokometanowy	448,0	444,5	475,4	479,0	466,6	484,5	522,3	554,2	582,3	619,2	639,1
Gaz ziemny zaazotowany	88,1	93,0	97,3	96,1	94,7	92,2	90,4	91,4	90,9	89,4	87,7
Energia wody, wiatru, słoneczna, geotermalna i ciepło otoczenia	17,5	21,0	25,7	32,2	37,8	48,7	56,6	69,1	66,6	78,7	83,9
Drewno	180,3	193,1	201,5	211,5	198,7	209,7	213,9	206,3	204,6	217,3	201,0
Paliwa odpadowe i in. surowce	141,3	169,2	198,3	170,5	181,0	180,8	161,0	170,5	183,0	202,0	202,0

Źródło: Agencja Rynku Energii S.A.

Zużycie węgla kamiennego w Polsce w latach 2007 – 2019

Zużycie węgla kamiennego ogółem w Polsce w 2019 r. wyniosło 68,3 mln ton i było o 18,9% niższe niż w 2007 r. i o 16,7% niż w 2010 r. Wielkość zużycia zmniejszała się do 2009 r., lecz w 2010 r. wystąpił wzrost – do poziomu 82 mln ton. W następnym roku spadek zużycia węgla kamiennego wyniósł 2,9 mln ton, jednak już w 2012 r. – już ok. 4 mln ton. Po wzroście zużycia węgla w 2013 r., w kolejnych dwóch latach zużycie węgla utrzymywało się na niskim poziomie (ok. 72 mln ton). W okresie od 2016 r. do 2018 r. był to poziom wyższy, w granicach 74 mln ton, jednak rok 2019 przyniósł spadek o prawie 6 mln ton w porównaniu z rokiem poprzednim.

Tab. 1.1.2b. Zużycie węgla kamiennego ogółem w Polsce w latach 2007 – 2019 [tys. ton] *

Wyszczególnienie	Lata												
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019*
Zużycie węgla kamiennego ogółem	84 230	80 323	73 842	81 979	79 108	75 165	77 300	72 768	72 283	74 176	74 637	74 232	68 302

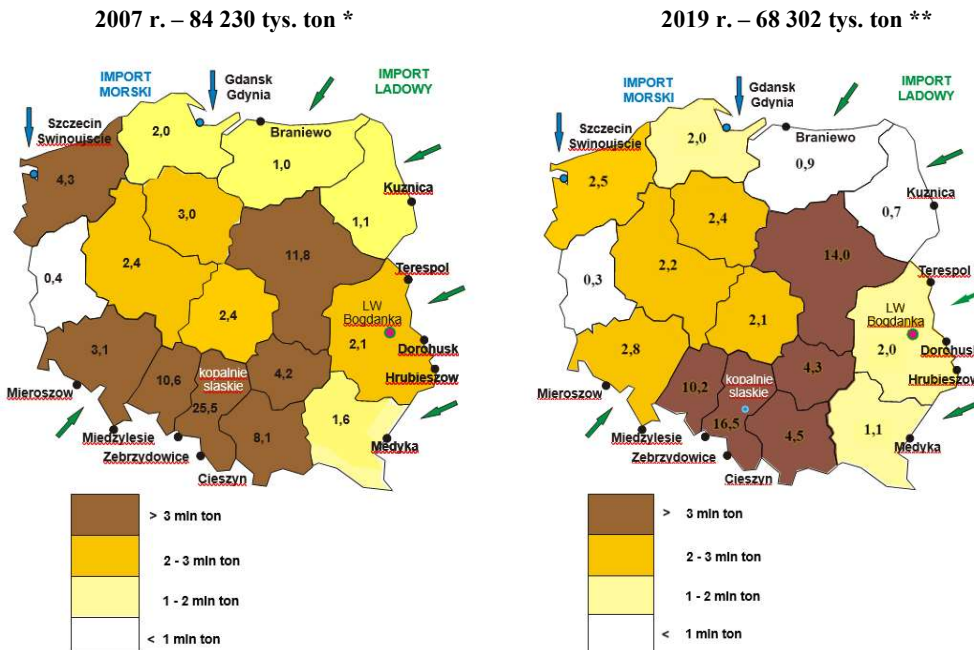
* nie obejmuje zużycia bezpośredniego na ogrzewanie w podmiotach zaliczanych do sekcji D „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych”

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Geograficzna struktura zużycia węgla w poszczególnych latach wykazuje jedynie niewielkie zmiany. Województwa o tradycyjnie wysokim zużyciu węgla kamiennego utrzymały poziom tego zużycia, przy czym w latach 2007 – 2019 największy spadek wystąpił w województwie małopolskim (z 8,1 mln ton w 2007 r. do 4,5 mln ton w 2019 r., o 44,6%) oraz zachodniopomorskim (z 4,3 mln ton w 2007 r. do 2,5 mln ton w 2019 r., o 42,9%). W 2019 r. zużycie węgla w Polsce tradycyjnie pozostało najwyższe w województwie śląskim. W województwie mazowieckim oraz świętokrzyskim w 2019 r.

zużycie węgla kamiennego wzrosło w porównaniu do roku 2007, odpowiednio o 18,3% i 0,6%.

Rys. 1.1.2a. Zużycie węgla kamiennego w Polsce w 2007 r. i w 2019 r. wg województw

* nie obejmuje zużycia bezpośredniego na ogrzewanie w podmiotach zaliczanych do sekcji E (PKD 2004) - wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę

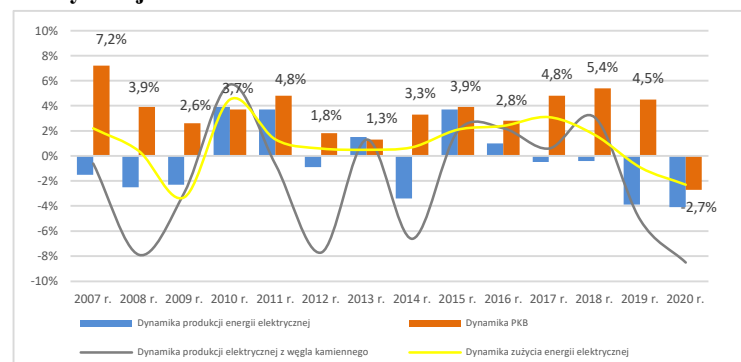
** nie obejmuje zużycia bezpośredniego na ogrzewanie w podmiotach zaliczanych do sekcji D „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych”

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Węgiel kamienny na krajowym rynku energii elektrycznej

Zużycie energii elektrycznej związane jest z dynamiką produktu krajowego brutto PKB. Po dwóch latach niskiej dynamiki (2012 – 2013), gdy utrzymywała się ona na poziomie 1,3 – 1,8%, w latach 2014 – 2015 wzrosła do poziomu odpowiednio: 3,3% i 3,9%. Od roku 2017 utrzymywała się na poziomie powyżej 4,5%, jednak rok 2020 przyniósł znaczny spadek do poziomu -2,7%.

Rys. 1.1.2b. Dynamika zmian PKB i zużycia energii elektrycznej w latach 2007 – 2020

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

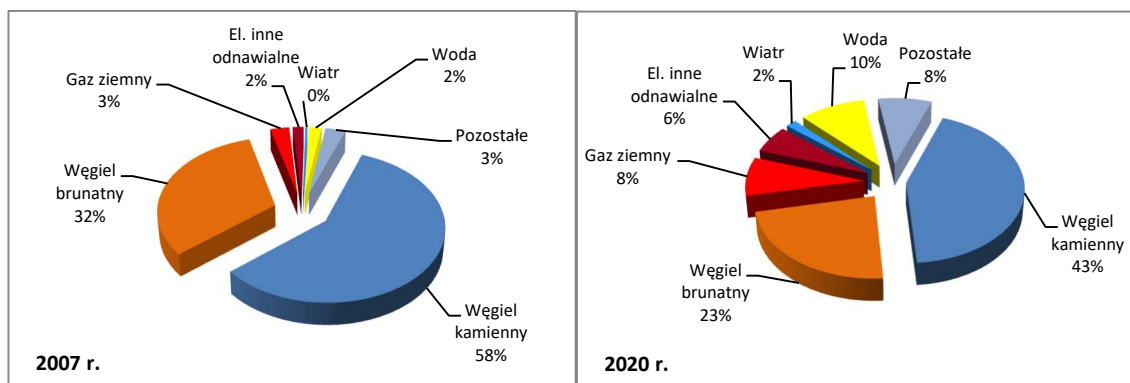
W 2020 r. elektrownie wyprodukowały z węgla kamiennego 71 546 GWh energii elektrycznej (o 8,5% mniej niż rok wcześniej). W strukturze produkcji energii elektrycznej ogółem w Polsce według nośników, energia elektryczna z węgla stanowiła zatem 47%. Mimo przejściowego wzrostu r/r w 2015, 2016 r. i 2018 r., produkcja energii elektrycznej z węgla kamiennego ma jednak tendencję spadkową i w 2020 r. była o ponad 23% niższa niż w 2007 r. Jej udział procentowy w strukturze produkcji elektrycznej ogółem uległ obniżeniu o 11,4 punktu procentowego.

Tab. 1.1.2c. Udział produkcji energii elektrycznej z węgla kamiennego w produkcji energii elektrycznej

Wyszczególnienie		2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Produkcja energii elektrycznej ogółem	[GW]	159 348	155 305	151 720	157 657	163 548	162 139	164 580	159 059	164 944	166 634	165 852	165 214	158 767	152 308
Produkcja energii elektrycznej z węgla kamiennego	[GW]	93 047	85 671	83 154	87 863	87 229	80 519	81 568	76 155	77 694	79 400	79 868	82 375	78 190	71 546
Udział produkcji energii elektrycznej z węgla kamiennego w produkcji energii elektrycznej ogółem	[%]	58,4	55,2	54,8	55,7	53,3	49,7	49,6	47,9	47,1	47,6	48,2	49,9	49,2	47,0

Źródło: Lata 2007 – 2016 - Główny Urząd Statystyczny, lata 2017 – 2020 - Polskie Sieci Elektroenergetyczne

W odniesieniu do 2007 r. spadek produkcji energii elektrycznej w 2020 r. dotyczył produkcji z węgla kamiennego (o 23,2%) oraz z węgla brunatnego (o 25,8%). W przypadku pozostałych nośników nastąpił wzrost produkcji, przy czym w przypadku wiatru ponad 30-krotnie (z 436 GWh w 2007 r. do 14 174 GWh w 2020 r.). W strukturze produkcji energii wg nośników pomiędzy 2007 i 2020 rokiem zaszły zmiany ilościowe, m.in. spadek udziału węgla kamiennego w rynku energii elektrycznej przy wzroście udziału źródeł wiatrowych i odnawialnych.

Rys. 1.1.2c. Struktura produkcji energii elektrycznej w 2007 r. i w 2020 r. wg nośników

Źródło: Polskie Sieci Elektroenergetyczne

Tab. 1.1.2d. Produkcja energii elektrycznej w latach 2007 – 2020 wg nośników [GWh]

Wyszczególnienie	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
	[GWh]													
Ogółem	159 348	155 305	151 720	157 657	163 548	162 139	164 580	159 059	164 944	166 634	165 852	165 214	158 767	152 308
Węgiel kamienny	93 047	85 671	83 154	87 863	87 229	80 519	81 568	76 155	77 694	79 400	79 868	82 375	78 190	71 546
Węgiel brunatny	50 962	53 224	50 234	48 651	52 529	54 054	56 150	53 365	52 825	50 920	51 983	49 072	41 502	37 969
Gaz ziemny	4 483	4 679	4 787	4 798	5 821	6 260	5 270	5 328	6 387	7 831	7 172	9 590	12 099	13 924
El. inne odnawialne	2 556	3 619	5 223	6 303	7 600	10 094	8 622	9 977	9 932	7 957	150	280	441	2 198
Wiatr	522	837	1 077	1 664	3 205	4 747	6 004	7 676	10 858	12 588	13 855	11 678	13 903	14 174
Woda	2 939	2 747	2 974	3 488	2 761	2 465	2 997	2 734	2 435	2 621	2 767	2 197	2 454	2 698
Pozostałe	4 839	4 528	4 271	4 890	4 403	4 000	3 969	3 824	4 813	5 317	10 057	10 022	10 178	9 799

Źródło: Polskie Sieci Elektroenergetyczne

Zużycie węgla kamiennego w krajowych elektrowniach i elektrociepłowniach w 2020 r. wyniosło 31,7 mln ton i było o 33% (o 15,8 mln ton) niższe niż w 2007 r.

Tab. 1.1.2e. Zużycie węgla kamiennego w elektrowniach i elektrociepłowniach w latach 2007 – 2020 [tys. ton]*

Wyszczególnienie	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Zużycie węgla kamiennego w elektrowniach i elektrociepłowniach	47 539	43 619	41 518	44 087	43 816	40 410	40 679	37 617	36 616	38 512	38 832	38 905	35 251	31 692

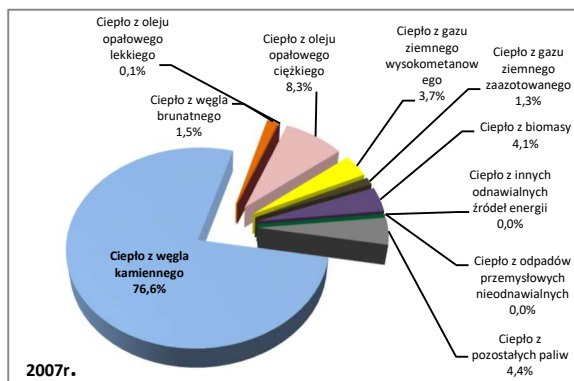
* nie obejmuje zużycia bezpośredniego na ogrzewanie w elektrowniach i elektrociepłowniach

Źródło: Agencja Rynku Energii S.A.

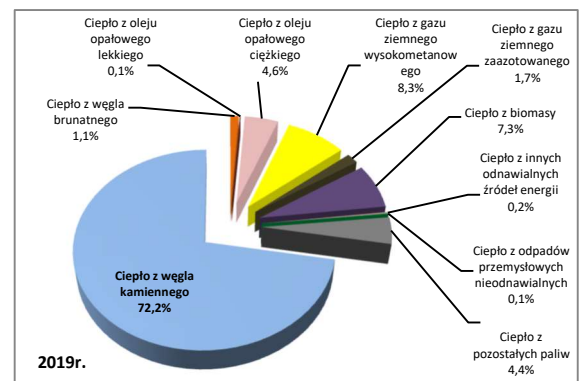
Węgiel kamienny na krajowym rynku ciepła, w tym ciepła produkowanego w kogeneracji

Produkcja ciepła w 2019 r. wyniosła, łącznie z ciepłem odzyskanym w procesach technologicznych (odzysk ciepła) - 400,3 tys. TJ ciepła, co oznacza spadek o 2,7% w stosunku do roku 2018. Od kilku lat obserwowany jest niewielki, ale systematyczny wzrost udziału ciepła produkowanego w kogeneracji, będący konsekwencją między innymi działań ustawodawcy zmierzających do stymulowania tej formy wytwarzania. W 2019 r. udział ciepła z kogeneracji wynosił 65,0% produkcji ciepła ogółem i wzrósł o 1,5 punktu procentowego w stosunku do 2018 r., w którym to udział ten wynosił 63,5% i był większy o 2,4 punktu procentowego w porównaniu z rokiem 2017.

Rys. 1.1.2d. Struktura krajowej produkcji ciepła w 2007 r. wg sposobów wytwarzania

Rys. 1.1.2e. Struktura krajowej produkcji ciepła w 2019 r. wg sposobów wytwarzania

Źródło: Energetyka ciepła w liczbach (w latach 2007-2019), Urząd Regulacji Energetyki, Warszawa

Podstawowym paliwem w źródłach ciepła wykorzystywanym do jego wytwarzania był węgiel kamienny, jednak produkcja ciepła z wykorzystaniem węgla kamiennego uległa zmniejszeniu (z 310,2 tys. TJ w 2007 r. do 264,0 tys. TJ w 2019 r., tj. o 14,9%). Udział produkcji ciepła z węgla kamiennego, spadł z 76,6 % w 2007 r. do 72,2% w 2019 r. Wzrosła natomiast w tym okresie produkcja ciepła uzyskana ze spalania gazu ziemnego wysokometanowego oraz biomasy (odpowiednio o: 103,4 % i 62,7%).

Tab. 1.1.2f. Zużycie węgla kamiennego w kotłach ciepłowniczych energetyki zawodowej, w ciepłowniach zawodowych oraz ciepłowniach niezawodowych w latach 2007 – 2019 [tys. ton] *

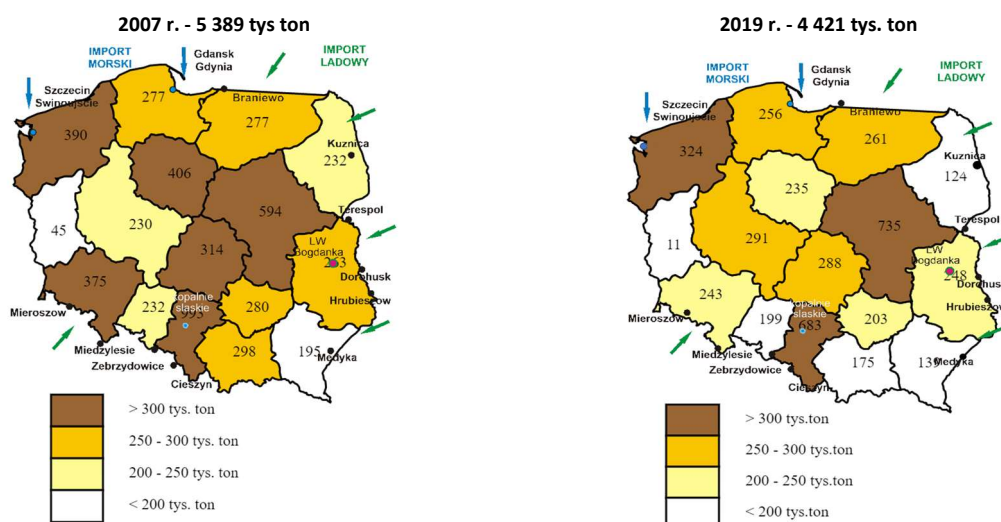
Wyszczególnienie	Lata												
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Zużycie węgla kamiennego w kotłach ciepłowniczych energetyki zawodowej, w ciepłowniach zawodowych oraz niezawodowych	5 398	5 349	5 553	6 388	5 218	5 595	5 340	4 767	4 486	4 823	4 754	4 635	4 421

* Dotyczy przedsiębiorstw koncesjonowanych

Źródło: Zużycie paliw i nośników energii (w latach 2007-2019), Główny Urząd Statystyczny, Warszawa

Geograficzna struktura zużycia węgla kamiennego w kotłach ciepłowniczych energetyki zawodowej i ciepłowniach w latach 2007–2019 zmieniała się w umiarkowanym zakresie. Zarejestrowano głównie zmiany ilościowe. Największe zużycie węgla kamiennego w 2007 r. wystąpiło, tradycyjnie już, w województwie śląskim (993 tys. ton) i mazowieckim (594 tys. ton). W 2019 r. wystąpiły wysokie spadki zużycia węgla w porównaniu do 2007 r. oraz zmiana jego struktury. Największe spadki zużycia wystąpiły w województwach: śląskim (o 310 tys. ton), kujawsko-pomorskim (o 171 tys. ton), dolnośląskim (o 132 tys. ton) i małopolskim (o 123 tys. ton). Największa dynamika spadku wystąpiła w województwie lubuskim (o 75,6%). Nastąpiła również zmiana pozycji lidera w udziale w zużyciu krajowym węgla kamiennego w kotłach ciepłowniczych energetyki zawodowej i ciepłowniach - pomiędzy województwem śląskim (15,5%), a mazowieckim (16,6%) – na korzyść tego drugiego. Najniższy poziom zużycia węgla kamiennego wystąpił w województwie lubuskim (11 tys. ton w 2019 r.). Wzrost zużycia węgla wystąpił natomiast w województwie mazowieckim oraz wielkopolskim.

Rys. 1.1.2f. Zużycie węgla kamiennego w krajowych kotłach ciepłowniczych energetyki zawodowej, ciepłowniach niezawodowych oraz ciepłowniach zawodowych w 2007 r. i w 2019 r. wg województw *

* dotyczy przedsiębiorstw koncesjonowanych; nie obejmuje zużycia bezpośredniego na ogrzewanie podmiotów wytwarzających i zaopatrujących w parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych

Źródło: Zużycie paliw i nośników energii (w latach 2007-2019), Główny Urząd Statystyczny, Warszawa

Zużycie węgla kamiennego w sektorze drobnych odbiorców

Mimo dynamicznych zmian cen o przeciwnych tendencjach, zużycie węgla w sektorze drobnych odbiorców, obejmujących: rolnictwo, gospodarstwa domowe oraz pozostałych odbiorców, w latach 2007–2019 obniżyło się o 5,1% (z 11,0 mln ton do 10,4 mln ton).

Tab. 1.1.2g. Zużycie węgla kamiennego w sektorze drobnych odbiorców w latach 2007–2019 | tys. ton | *

Wyszczególnienie	Lata												
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Zużycie węgla kamiennego w sektorze drobnych odbiorców	11 000	11 600	11 600	12 760	11 500	11 900	13 370	12 300	12 010	12 750	12 560	12 370	10 436

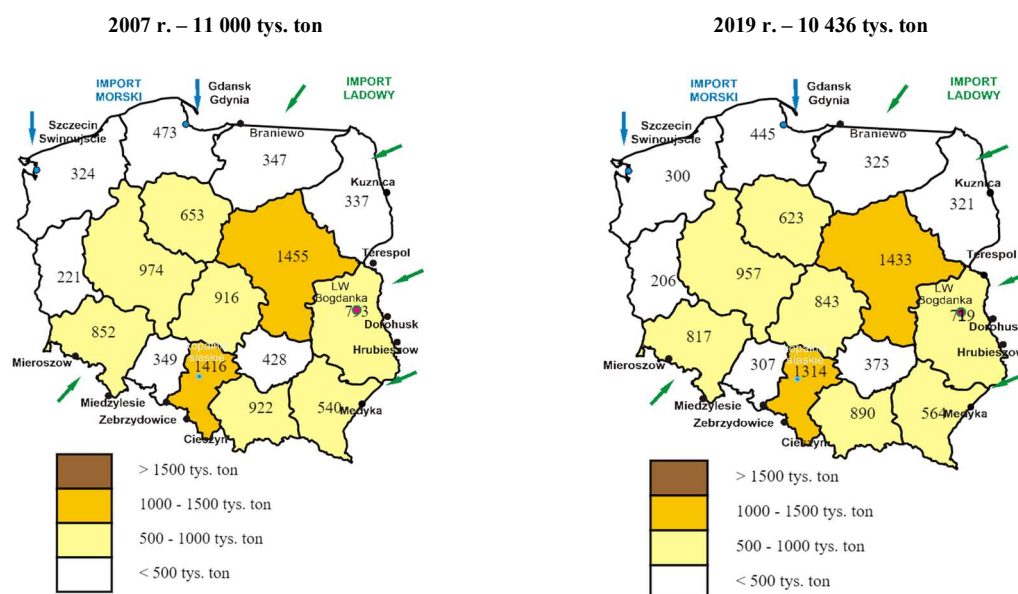
* sektor drobnych odbiorców – rolnictwo, gospodarstwa domowe, pozostali odbiorcy

Źródło: Zużycie paliw i nośników energii (w latach 2007-2019), Główny Urząd Statystyczny, Warszawa

W latach 2007 i 2019 zaznaczyło się niewielkie zróżnicowanie zużycia węgla w poszczególnych województwach. W tradycyjnie węglowych województwach, tj. śląskim i mazowieckim, zużycie węgla

kamiennego w sektorze drobnych odbiorców osiągnęło poziom ok. 1,4 mln ton, podczas gdy w takich województwach, jak: zachodniopomorskie, lubuskie, warmińsko-mazurskie, podlaskie oraz opolskie i świętokrzyskie sektor drobnych odbiorców zużywał mniej niż 0,4 mln ton węgla kamiennego rocznie. W 2015 r., zużycie węgla kamiennego w sektorze drobnych odbiorców przekroczyło 1 mln ton również w takich województwach, jak wielkopolskie i małopolskie. W 2007 r. zużycie w tych województwach nie przekraczało 1 mln ton.

Rys. 1.1.2g. Zużycie węgla kamiennego w sektorze drobnych odbiorców w 2007 r. i w 2019 r. wg województw *

* sektor drobnych odbiorców – rolnictwo, gospodarstwa domowe, pozostali odbiorcy

Źródło: Zużycie paliw i nośników energii (w latach 2007-2019), Główny Urząd Statystyczny, Warszawa

1.1.3. Wpływ płatności publicznoprawnych górnictwa węgla kamiennego na finanse państwa 2007 – 2020

W latach 2007 – 2019 stopień realizacji płatności publicznoprawnych przez przedsiębiorstwa górnicze kształtował się na bardzo wysokim (ponad 99%) poziomie.

W 2020 r. przedsiębiorstwa górnicze skorzystały, w ramach Tarczy Antykryzysowej z możliwości odroczenia terminów płatności zobowiązań publicznoprawnych, zgodnie z obowiązującą Ustawą z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2020 poz. 568). W konsekwencji stopień realizacji należnych płatności publicznoprawnych w 2020 r. wyniósł ogółem 68,9%.

W latach 2007 – 2020 sektor odprowadził do:

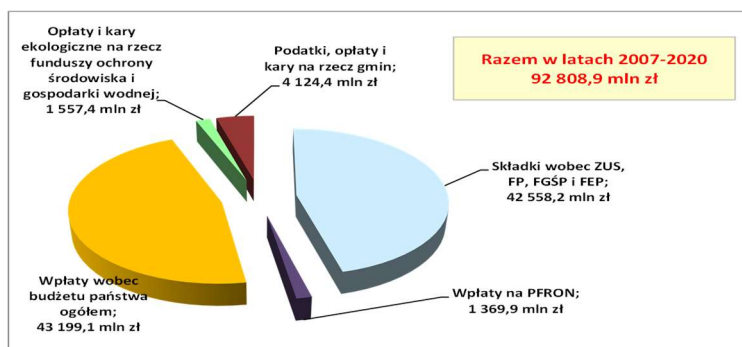
- **Zakładu Ubezpieczeń Społecznych** z tytułu ubezpieczeń społecznych, ubezpieczeń zdrowotnych, wpłat na Fundusz Pracy, Fundusz Emerytur Pomostowych i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych – **kwotę 42 558,2 mln zł,**

- **budżetu państwa** z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych, podatku od towarów i usług, podatku akcyzowego, wpłaty z zysku od jednoosobowych spółek Skarbu Państwa – **kwotę 43 199,1 mln zł,**
- **samorządów lokalnych** z tytułu podatków, opłat, w tym opłata za działalność w zakresie poszukiwania złóż węgla kamiennego i kar – **kwotę 4 124,4 mln zł,**
- **funduszy ochrony środowiska** (Narodowego i wojewódzkich) za odprowadzanie ścieków (w tym wód dołowych) do wód powierzchniowych, pobór wody pitnej i przemysłowej z ujęć powierzchniowych i podziemnych, emisję pyłów i gazów do powietrza atmosferycznego, spalanie paliw w silnikach spalinowych, odprowadzanie wód opadowych lub roztopowych pochodzących z powierzchni utwardzonych, składowanie odpadów wydobywczych na powierzchni (opłata z tego tytułu obecnie jest zawieszona) oraz z tytułu opłaty eksploatacyjnej – **kwotę 1 557,4 mln zł,**
- **Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych** – **kwotę 1 369,9 mln zł.**

Dodatkowymi obciążeniami, wynikającymi z przepisów, są m.in. wynagrodzenie za korzystanie z informacji geologicznej, wynagrodzenie za ustanowienie użytkowania górniczego, zabezpieczenie roszczeń z tytułu wykonywanej działalności oraz obciążenia z tytułu wykorzystania gruntów rolnych i leśnych na inne cele.

W odniesieniu do dochodów sektora finansów publicznych, uwzględniającego dochody m.in. budżetu państwa, jednostek samorządowych, funduszy celowych, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, płatności publicznoprawne górnictwa węgla kamiennego stanowiły od 0,43% (2020 r.) do 1,48% (2011 r.) dochodów budżetu państwa. Średni udział płatności publicznoprawnych zrealizowanych w latach 2007 – 2020 przez górnictwo węgla kamiennego w dochodach ogółem sektora finansów publicznych w tych latach wyniósł 0,96%.

Rys. 1.1.3. Struktura płatności publicznoprawnych górnictwa węgla kamiennego w latach 2007 – 2020

Źródło: Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.

Tab. 1.1.3. Płatności publicznoprawne dokonane przez przedsiębiorstwa górnicze w latach 2007 – 2020*

Wyszczególnienie	2007r.	2008r.	2009r.	2010r.	2011r.	2012r.	2013r.	2014r.	2015r.	2016r.	2017r.	2018r.	2019r.	2020r.	Razem
Składki wobec ZUS, FP, FGŚP i FEP [mln zł]	2 823,8	2 799,2	2 873,9	3 042,0	3 268,7	3 566,8	3 601,5	3 388,6	3 187,5	2 738,8	2 826,8	3 086,3	3 251,5	2 102,9	42 558,2
Wpłaty na PFRON [mln zł]	83,3	91,5	98,4	95,2	103,3	109,1	107,9	104,5	97,4	90,9	89,4	93,0	101,2	104,8	1 369,9
Wpłaty wobec budżetu państwa ogółem [mln zł]	2 846,8	3 792,4	3 128,4	4 026,1	5 186,1	3 810,6	3 052,6	2 481,2	2 543,8	2 177,9	2 997,7	2 484,8	2 852,9	1 817,7	43 199,1
Oplaty i kary ekologiczne na rzecz Narodowego i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej [mln zł]	114,4	104,2	94,8	103,3	105,3	98,8	84,1	114,4	107,4	113,7	116,8	141,3	145,3	113,5	1 557,4
Podatki, opłaty i kary na rzecz gmin [mln zł]	251,0	280,8	285,5	266,2	285,3	240,1	279,6	290,8	339,1	297,7	332,1	297,6	348,9	329,7	4 124,4
Razem [mln zł]	6 119,3	7 068,2	6 481,0	7 532,8	8 948,7	7 825,3	7 125,7	6 379,5	6 275,2	5 419,0	6 362,8	6 103,0	6 699,8	4 468,6	92 808,9
Razem bez podatku PIT i VAT [mln zł]	3 450,0	3 664,8	3 496,8	4 049,7	4 858,9	4 587,9	4 294,4	4 033,6	3 823,3	3 323,2	3 713,1	3 695,7	4 386,7	2 693,9	54 072,0
Wysokość obciążenia 1 tony węgla kamiennego [zł/t]	70,2	84,8	83,8	98,9	118,7	100,2	95,1	90,5	89,9	79,3	101,2	99,7	112,0	85,3	93,1
Wysokość obciążenia 1 tony węgla kamiennego bez podatku PIT i VAT [zł/t]	39,6	43,9	45,2	53,1	64,4	58,7	57,3	57,2	54,8	48,7	59,0	60,4	73,4	51,4	54,2
Dochody sektora finansów publicznych ogółem [mln zł]	484 853,3	515 204,6	539 890,2	551 098,5	604 203,0	651 121,5	650 315,1	677 159,0	687 781,8	701 908,7	776 128,0	864 902,9	924 957,9	1 028 880,5	9 658 405,0
Udział płatności wobec budżetu państwa w dochodach ogółem budżetu państwa [%]	1,26	1,37	1,20	1,37	1,48	1,20	1,10	0,94	0,91	0,77	0,82	0,71	0,72	0,43	0,96

* Dane nie uwzględniają ZG Siltech Sp. z o.o., Eko-Plus Sp. z o.o. i od roku 2011 PG Silesia Sp. z o.o.

Źródło: przedsiębiorstwa górnicze, Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.

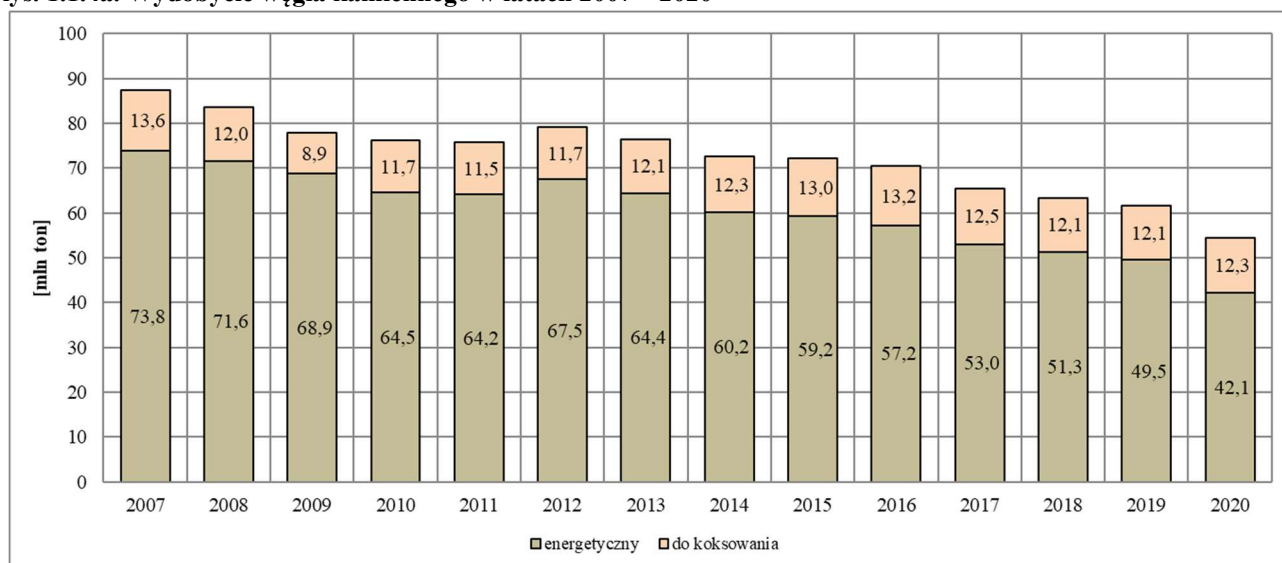
1.1.4. Sytuacja podaży – popytowa na krajowym rynku węgla 2007 - 2020 ¹

Wydobycie węgla kamiennego ogółem w 2016 r. wyniosło 70,4 mln ton. Ten poziom oznacza utrzymanie tendencji systematycznego spadku produkcji, od której odstępstwo nastąpiło jedynie w 2012 r. (poziom produkcji 79,2 mln ton). Wydobycie w 2016 r. było o 19% niższe niż w 2007 r. Największa dynamika spadku wydobywania (od 4 do 7 mln rocznie) miała miejsce w latach 2007 – 2009 i w 2014 r., w którym znów produkcja spadła o 4 mln ton. Spadkową tendencję miało przede wszystkim wydobywanie węgla energetycznego (z 73,8 mln ton w 2007 r. do 57,2 mln ton w 2016 r.). Produkcja węgla koksowego charakteryzowała się dwoma wyraźnymi cyklami w tych latach: w latach 2007 – 2009 miała tendencję spadkową (z 13,6 mln ton do 8,9 mln ton), a następnie, w latach 2010 – 2016 zarysowała się tendencja wzrostowa (z 11,7 mln ton do 13,2 mln ton).

W latach 2017 – 2020 tendencja spadkowa produkcji utrzymywała się – spadki do 2019 r. wynosiły od 1,8 do 4,9 mln ton rok do roku, ale w 2020 r., w związku z sytuacją epidemiczną, spółki węglowe zmuszone były do ograniczania zatrudnienia, co spowodowało spadek produkcji, w porównaniu do 2019 r., o 7,2 mln ton, tj. o 11,7 %, do poziomu 54,4 mln ton. Spadki produkcji dotyczyły głównie węgla energetycznego i wahały się od 4,2 mln ton w 2017 r. do 7,4 mln ton w 2020 r. Spadki produkcji węgla koksowego wystąpiły jedynie w latach 2017 – 2018 (od 0,7 – 0,4 mln ton rok do roku). W latach 2019 – 2020 wielkość produkcji węgla koksowego ponownie wzrastała, by w 2020 r., pomimo pandemii, osiągnąć poziom 12,3 mln ton, zbliżony do lat 2013 – 2014.

¹ Bez uwzględnienia produkcji i sprzedaży samodzielnych zakładów wzbogacania węgla

Rys. 1.1.4a. Wydobywanie węgla kamiennego w latach 2007 – 2020

Źródło: przedsiębiorstwa górnicze, Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.

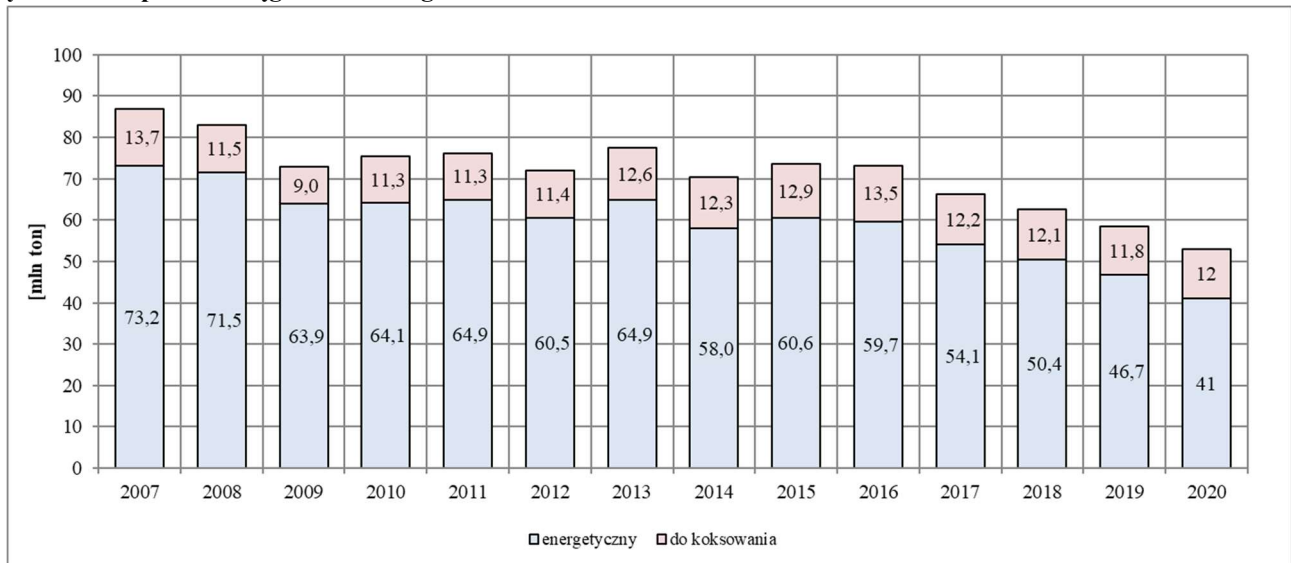
Sprzedaż węgla kamiennego. Spadkowej tendencji wydobywania w latach 2007 – 2016 towarzyszyła tendencja spadku sprzedaży. Jej przebieg był w tym okresie niejednoznaczny – po silnym spadku sprzedaży w 2009 r. (o ok. 10 mln ton), w kolejnych dwóch latach obserwowano stopniowy wzrost sprzedaży. W 2012 r., przy bardzo wysokim poziomie produkcji (79,2 mln ton), sprzedaż spadła do jednego z najniższych w latach 2007 – 2015 poziomów 71,9 mln ton. Wskutek tego powstała nadwyżka węgla w wysokości ok. 7,3 mln ton. Wzrost sprzedaży w 2013 r. (do 77,5 mln ton) nie zniwelował skutków nadmiernej produkcji z 2012 r. szczególnie, że następny rok 2014 przyniósł jeszcze głębszy niż w 2012 r. spadek (do poziomu 70,3 mln ton). W 2016 r. sprzedaż węgla kamiennego wyniosła 73,2 mln ton i była o ok. 16% (o 13,7 mln ton) niższa niż w 2007 r.

Łączna wielkość sprzedaży węgla kamiennego w latach 2007 – 2016 wyniosła 760,8 mln ton i była niższa od wielkości produkcji w tym okresie (772,0 mln ton) o 11,2 mln ton.

Wahania poziomu sprzedaży ogółem wynikały przede wszystkim z możliwości zbytu węgla energetycznego, którego udział w sprzedaży ogółem zmieniał się od 87,7% w 2009 r. do 81,6% w 2016 r. Wielkość sprzedaży węgla do koksowania w latach 2008 – 2012 utrzymywała się na poziomie średnio ok. 11,5 mln ton rocznie, od 2013 r. do ok. 12,5 mln ton rocznie, by w 2016 r. osiągnąć poziom 13,5 mln ton.

Począwszy od 2017 r. utrzymywała się wyraźna tendencja spadkowa sprzedaży węgla kamiennego wynikająca ze znaczących spadków sprzedaży węgla energetycznego, przy stosunkowo niewielkich spadkach sprzedaży węgla koksowego. W 2017 r. spadek sprzedaży węgla energetycznego wyniósł 5,6 mln ton rok do roku, a w kolejnych 2 latach spadki wynosiły po ok. 3,7 mln ton, by w 2020 r., w związku z sytuacją epidemiczną, znów obniżyć się o 5,7 mln ton. Sprzedaż węgla energetycznego w 2020 r. wyniosła 41 mln ton i była o 44 % niższa niż w 2007 r. W dalszym ciągu spadał też udział węgla energetycznego w sprzedaży ogółem osiągając w 2019 r. poziom poniżej 80 %, a w 2020 r. spadł do 77,4 %.

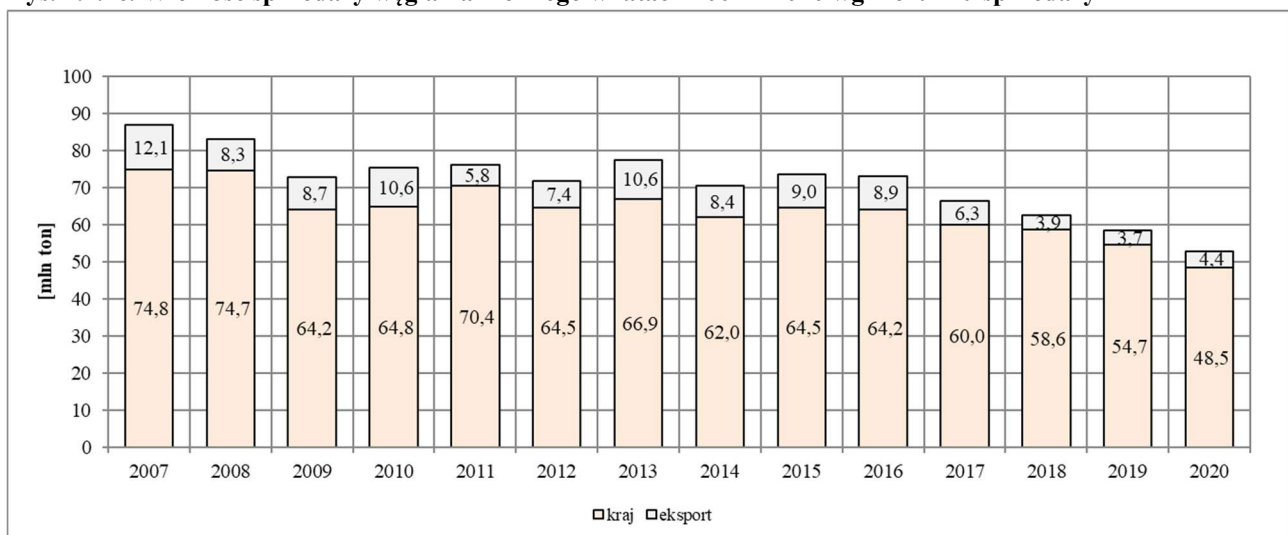
Rys. 1.1.4b. Sprzedaż węgla kamiennego w latach 2007 – 2020

Źródło: przedsiębiorstwa górnicze, Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.

W latach 2007 – 2008 wolumen sprzedaży krajowej utrzymywał się na zbliżonym poziomie po ok. 74,7 mln ton rocznie. W 2009 r. nastąpił spadek sprzedaży do poziomu 64,2 mln ton, po czym znaczniejsze wzrosty tej sprzedaży wystąpiły w 2011 r. (do 70,5 mln ton) i 2013 r. do (66,9 mln ton), a w pozostałych latach do 2016 r. utrzymywał się poziom po ok. 64,5 mln ton. Po 2016 r. dynamika spadku sprzedaży krajowej stała się jeszcze wyraźniejsza. W 2017 r. obniżenie sprzedaży rok do roku wyniosło już 4,2 mln ton, tj. o 6,5 %, a w 2020 r., między innymi w związku z sytuacją epidemiczną, sprzedaż ta spadła do poziomu 48,6 mln ton, o 6,2 mln ton niższego od i tak już niskiego poziomu z 2019 r.

Rys. 1.1.4c. Wielkość sprzedaży węgla kamiennego w latach 2007 – 2020 wg kierunku sprzedaży

Źródło: przedsiębiorstwa górnicze, Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.

Wahania wielkości sprzedaży wynikały głównie z realizacji kontraktów do energetyki zawodowej, będącej głównym odbiorcą. Do tej grupy kierowane jest 51 – 59% sprzedaży krajowej. W latach 2007-2016 wolumen sprzedaży do energetyki zawodowej wahał się od 32,8 mln do 42,2 mln ton. Od 2017 r. poziom tej sprzedaży nie przekraczał już 33,1 mln ton, a w 2020 r. spadł do 27,2 mln ton. Wolumen sprzedaży do wszystkich innych odbiorców nie podlegał tak znacznym wahaniom. Istotne zmiany poziomu sprzedaży występowały w sprzedaży do pozostałych odbiorców krajowych, wahając

się w granicach od 10,5 mln w 2014 r do 16,1 mln zł w 2016 r, ale po 2016 systematycznie spadając z 11,7 mln ton w 2017 r. do 7,0 mln ton w 2020 r. W latach 2017 – 2019 spadki sprzedaży do tej grupy odbiorców odpowiadały za ponad połowę łącznych spadków sprzedaży krajowej.

W 2019 r., czyli jeszcze przed wpływem sytuacji epidemicznej, sprzedaż krajowa była niższa niż w 2007 r. o 26,9 %, w tym do energetyki zawodowej spadła w tym okresie o 23,7 %, a do ciepłowni o 14,2 %. Obniżenie sprzedaży do koksowni wyniosło 20 %.

W 2020 r. sprzedaż krajowa, w porównaniu do 2019 r., obniżyła się o 6,2 mln ton, tj. o 11,3 %, w tym do energetyki zawodowej o 4,5 mln ton, tj. o 14,2 %, a do koksowni o 0,5 mln ton, tj. o 5,9%.

Tab. 1.1.4a. Sprzedaż węgla kamiennego w latach 2007 – 2020 wg odbiorców krajowych

[tys. ton] [%]

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Dynamika stała 2020/2007
Sprzedaż na rynek krajowy	74 808,2	74 646,1	64 217,9	64 781,0	70 459,2	64 531,7	66 940,8	61 954,8	64 564,8	64 222,6	60 037,9	58 636,7	54 728,6	48 571,1	64,9
z tego															
energetyka zawodowa	41 709,3	42 168,3	37 742,0	34 887,7	39 498,4	35 608,1	36 345,3	34 414,5	34 724,3	32 831,3	31 997,3	33 146,2	31 790,0	27 269,2	65,4
energetyka przemysłowa	1 316,6	1 334,1	1 597,1	1 649,2	1 463,9	1 482,0	1 873,1	1 989,6	1 914,1	1 663,9	2 193,4	1 770,1	1 827,7	1 580,4	120,0
ciepłownie niezawodowe i zawodowe	4 884,9	4 320,1	5 512,3	5 133,1	5 648,7	5 534,7	4 452,9	4 199,2	4 306,5	4 569,2	4 119,5	4 723,4	4 195,5	3 651,8	74,8
inni odbiorcy przemysłowi	832,6	813,0	319,5	547,3	474,2	425,7	574,6	510,1	424,7	460,1	429,1	443,3	404,2	362,5	43,5
koksownie	11 442,6	9 907,7	6 920,9	9 555,9	9 695,4	9 770,7	10 358,8	10 312,4	10 717,4	10 819,7	9 627,4	9 545,8	9 227,7	8 681,1	75,9
pozostali odbiorcy krajowi	14 622,2	16 102,9	12 126,1	13 007,8	13 678,6	11 710,5	13 336,1	10 529,0	12 477,8	13 878,4	11 671,2	9 007,9	7 283,5	7 026,1	48,1

Źródło: przedsiębiorstwa górnicze, Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.

Wielkość wywozu i eksportu węgla kamiennego do 2016 r. wahała się od 6 do 12 mln ton. Po osiągnięciu wysokiego poziomu 10,6 mln ton w 2013 r. jeszcze w latach 2015 – 2016 utrzymywała się na poziomie po ok 9 mln ton, ale w kolejnych latach występowała już wyraźna tendencja spadkowa do poziomu od 3,9 – 3,7 mln ton w latach 2018 - 2019. W 2020 r. spadkowi sprzedaży krajowej towarzyszyło zwiększenie sprzedaży na wywóz i eksport do poziomu 4,4 mln ton, jednak wynikało jedynie ze wzrostu tej sprzedaży dla węgla energetycznego.

Tab. 2.1.4b Udział sprzedaży węgla kamiennego na wywóz i eksport w podziale na węgiel energetyczny i koksowy

[mln ton] [%]

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Dynamika 2020/2007
Ogółem	12,1	8,3	8,7	10,6	5,8	7,4	10,6	8,4	9,0	8,9	6,3	3,9	3,7	4,4	36,2
Energetyczny	9,8	6,7	6,7	8,9	4,2	5,8	8,4	6,4	6,8	6,3	3,7	1,2	1,1	1,0	10,5
Koksowy	2,3	1,6	2,1	1,8	1,6	1,6	2,2	2,0	2,2	2,6	2,6	2,7	2,6	3,3	146,6

Źródło: Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.

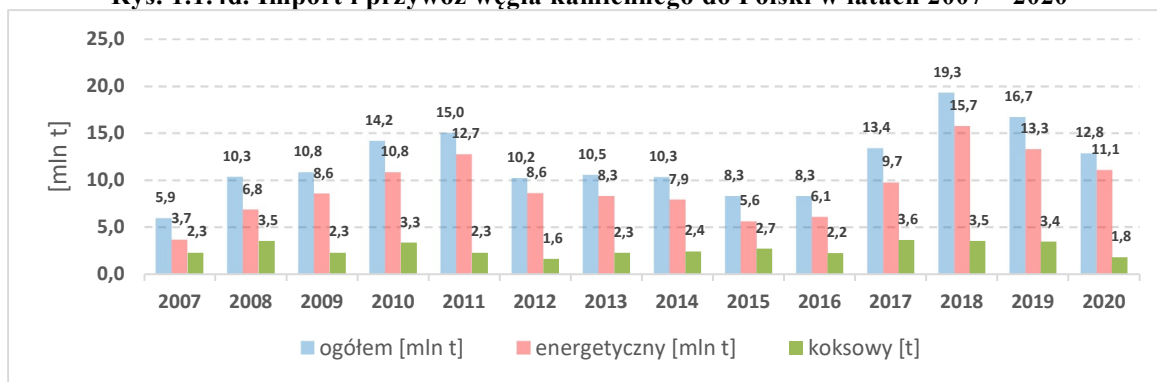
Import węgla kamiennego.

Zgodnie z oficjalnym dokumentem strategicznym „Polityka Energetyczna Polski do 2040 r.” (PEP2040), zapotrzebowanie na węgiel kamienny w większości pokrywane będzie przez surowiec krajowy, natomiast import będzie miał charakter uzupełniający.

W 2017 r. wzmożony popyt na węgiel kamienny nałożył się z intensywną restrukturyzacją sektora górnictwa w Polsce, co poskutkowało gwałtownym wzrostem importu do poziomu 13,4 mln ton. W tym też roku do Polski napłynęło więcej surowca niż polskie kopalnie wysłały za granicę. Trend ten utrzymał się, a nawet pogłębił, ponieważ w 2018 r. miał miejsce rekordowy import węgla kamiennego na obszar Polski, który wyniósł 19,3 mln ton. W 2019 r. wolumen importu był niższy o 13,3% w stosunku do roku poprzedniego i osiągnął poziom 16,7 mln ton. Kolejny rok przyniósł wybuch pandemii COVID-19. W wyniku spowolnienia aktywności przemysłowej nastąpił spadek zużycia energii, co odbiło się

w negatywny sposób na światowym rynku węgla. W Polsce import węgla kamiennego zanotował duży spadek w porównaniu do roku poprzedniego (o 23,2%) i ostatecznie osiągnął poziom 12,8 mln ton.

Rys. 1.1.4d. Import i przywóz węgla kamiennego do Polski w latach 2007 – 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centrum Analitycznego Agencji Celnej

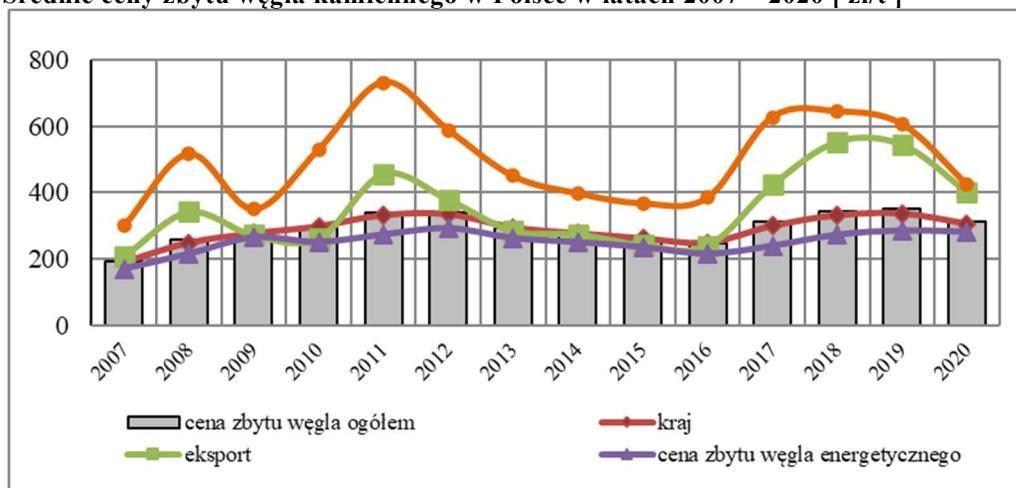
1.1.5. Sytuacja cenowa na krajowym rynku węgla ²

Ceny węgla kamiennego krajowych producentów. Węgiel kamienny jest surowcem o bardzo dużej wrażliwości cenowej na wahania podaży – popytowej na rynkach zewnętrznych, jak i na rynku wewnętrznym. W pierwszych latach realizacji Programu – do 2011 r. występowała bardzo wysoka dynamika wzrostu cen. Największy wzrost (o 34,4%) wystąpił w 2008 r. Dynamika wzrostowa wystąpiła ponownie w latach 2017 - 2019 r., a największy wzrost (o 26,0 %) wystąpił w 2017 r. Dynamika wzrostu cen była różna dla węgla energetycznego i do koksowania.

Ceny węgla energetycznego dynamicznie rosły do 2012 r. z wyjątkiem 2010 r., w którym spadły o 5,4%. Okres kolejnych 4 lat do 2016 r. charakteryzowała wyraźna tendencja spadkowa i w 2016 r. średnia cena osiągnęła poziom 215,36 zł/t, zbliżony do cen 2008 r. Istotnym elementem ciągu cenowego w ostatnich latach są wydłużające się okresy koniunkturalne. Od 2017 r. przez 3 kolejne lata utrzymywała się tendencja wzrostowa cen węgla energetycznego, co spowodowało, iż w 2019 r. cena osiągnęła poziom 284,88 zł/t, najwyższy od 2012 r. W 2020 r. wskutek sytuacji epidemicznej i związanymi z tym warunkami podaży – popytowymi ceny węgla energetycznego spadły o 1,4 % do 280,78 zł/t.

W przypadku **cen węgla do koksowania** do 2011 r. występowała wyraźna tendencja wzrostowa z okresami bardzo wysokich wzrostów (o 72,5% w 2008 r. i 51,1% w 2011 r.) z jednorocznym spadkiem cen o 32,2% w 2009 r. W latach 2012 - 2015 ceny spadały, lecz dynamika tych spadków nie była już tak znaczna jak w 2009 r. (największy spadek w 2013 r. o 23,6 %). W 2016 r., a więc o rok wcześniej niż dla węgla energetycznego, nastąpiło odbicie cenowe węgla koksowego utrzymujące się do 2018 r. Dynamika wzrostu w 2017 r. wyniosła 62,8 % i wywindowała ceny do poziomu 644,89 zł/t, najwyższego od 2011 r. Wzrost ceny węgla koksowego był, przede wszystkim, efektem stopniowego wzrostu popytu, przy spadku podaży węgla wskutek działań optymalizujących moce wydobywcze podjętych przez producentów światowych. W 2019 r. ceny węgla koksowego spadły o 6 %, ale już w 2020 r. sytuacja podaży – popytowa wywołana pandemią spowodowała spadek cen tego węgla o 29,9 %, do poziomu 424,70 zł/t.

² Sytuacją cenową na rynku zbytu przedstawiono w oparciu o ceny bazowe netto (cena netto loco kopalnia, z uwzględnieniem podatku akcyzowego) poddano wg sprawozdania statystycznego G-09.1 – sprawozdanie o obrocie węglem kamiennym).

Rys. 1.1.5a. Średnie ceny zbytu węgla kamiennego w Polsce w latach 2007 – 2020 [zł/t] *

Źródło: przedsiębiorstwa górnicze, Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.

Tab. 1.1.5a. Średnie ceny zbytu węgla kamiennego w Polsce w latach 2007 – 2020 [zł/t] *

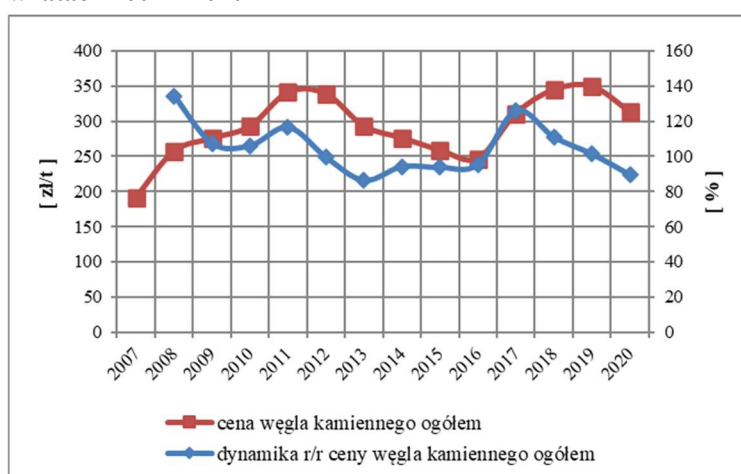
Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Dynamika stała 2007=100%
Cena węgla kamiennego ogółem	191,07	256,84	275,43	292,41	340,98	338,94	292,78	275,93	258,60	246,70	310,78	344,85	349,62	313,31	164,0%
Cena węgla energetycznego	170,69	214,93	264,87	250,48	272,99	291,89	262,37	250,04	235,21	215,36	239,26	272,51	284,88	280,78	164,5%
Cena węgla kokсового	299,71	516,93	350,50	529,58	732,83	588,89	450,08	397,94	368,08	385,75	628,02	644,89	606,02	424,70	141,7%
Cena węgla w kraju	188,50	247,36	275,93	297,48	331,58	334,32	294,08	276,08	260,90	247,61	299,07	330,99	336,42	305,29	162,0%
Cena węgla na wywóz i eksport	207,00	341,97	271,75	261,53	456,16	379,23	284,59	274,82	242,07	240,17	423,07	553,67	544,51	402,38	194,4%

Źródło: przedsiębiorstwa górnicze, Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.

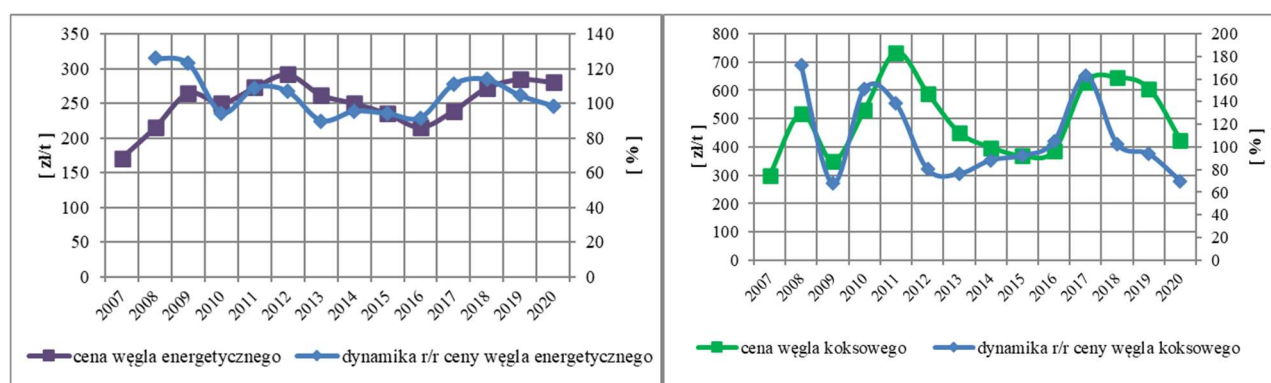
* ceny bazowe netto (cena netto loco kopalnia, z uwzględnieniem podatku akcyzowego) poddano wg sprawozdania statystycznego G-09.1 – sprawozdanie o obrocie węglem kamiennym)

Dynamika w cenach krajowych wykazywała mniejsze wahania niż w cenach sprzedaży na wywóz i eksport. Wynikało to z większego udziału w sprzedaży na eksport i wywóz węgla kokсового, którego ceny wykazywały największe zmiany. Udział węgla kokowego w wywozie i eksporcie do 2015 r. nie przekraczał 25%, a w kolejnych latach systematycznie rósł do 76,5% w 2020 r., podczas gdy w sprzedaży krajowej wahał się od 10% do 18%.

Wyraźne spadki cen krajowych występowały w latach 2013 – 2016, a największy spadek (ponad 12%) wystąpił w 2013 r. W kolejnych latach tego okresu spadki rok do roku wynosiły od 3 do 5%. W 2017 r. średni poziom cen krajowych był wyższy o ponad 20 % niż w 2016 r. i do 2019 tendencja wzrostowa cen utrzymała się. W 2020 r. średni poziom cen krajowych obniżył się o 8,2%.

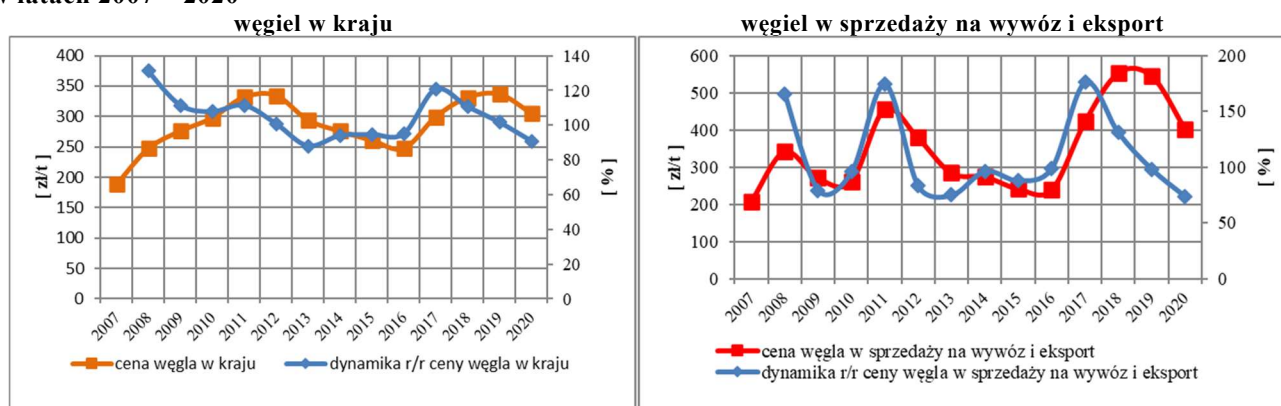
Rys. 1.1.5b. Dynamika r/r cen zbytu węgla kamiennego ogółem w latach 2007 – 2020

Rys. 1.1.5c. Dynamika r/r cen zbytu węgla energetycznego i do koksowania w latach 2007 – 2020

Źródło: przedsiębiorstwa górnicze, Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.

Rys. 1.1.5d. Dynamika r/r cen zbytu węgla kamiennego w kraju oraz w sprzedaży na wywóz i eksport w latach 2007 – 2020

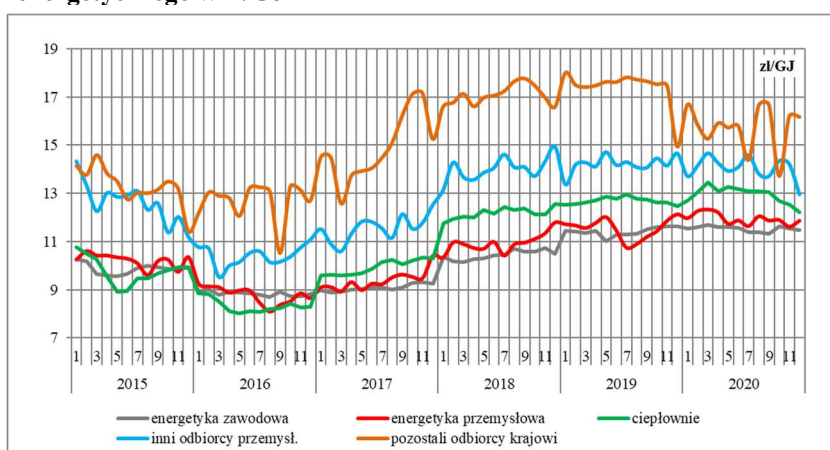

Źródło: przedsiębiorstwa górnicze, Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.

Jakość sprzedawanego węgla energetycznego na rynku krajowym nie ulegała większym zmianom, tak w zakresie wartości energetycznej, jak i zawartości siarki i popiołu. Wartość energetyczna sprzedanego węgla wahała się od ok. 20,1 GJ/t do 27,0 GJ/t.

Spadek cen zbytu, który wystąpił po 2012 r., dotyczył wszystkich krajowych odbiorców węgla energetycznego. Cena średnioroczna zbytu węgla energetycznego do energetyki zawodowej, po uwzględnieniu jego wartości energetycznej, w 2012 r. wyniosła 12,02 zł/GJ. Średniomiesięczne wartości cen zbytu węgla energetycznego do energetyki zawodowej, nie ulegały

Rys. 1.1.5e. Kształtowanie się średniomiesięcznych cen zbytu węgla energetycznego w zł/GJ

Źródło: przedsiębiorstwa górnicze, Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.

w 2012 r. znaczącym zmianom, utrzymując się na porównywalnym poziomie pomiędzy 11,93 zł/GJ i 12,09 zł/GJ. W grudniu 2013 r. cena spadła do 10,52 zł/GJ i na podobnym poziomie utrzymywała się przez cały 2014 r. Od początku 2015 r. ceny znów spadały, w maju 2015 r. osiągając poziom 9,55 zł/GJ. W styczniu 2016 r. ceny po raz pierwszy spadły poniżej poziomu 9 zł/GJ, i od marca cały już rok

utrzymywały się w przedziale 8,69 zł/GJ – 8,91 zł/GJ. W przypadku sprzedaży węgla energetycznego do innych niż energetyka zawodowa segmentów rynkowych, odnotowano jeszcze wyraźniejsze tendencje spadkowe średniomiesięcznych cen zbytu. W 2016 r. obserwowano dalsze spadki cen 1 GJ z węgla w sprzedaży do energetyki zawodowej, do energetyki przemysłowej, ciepłowni. Nieznaczne wzrosty cen węgla energetycznego nastąpiły w sprzedaży do innych odbiorców przemysłowych, natomiast ceny zbytu do pozostałych odbiorców nie miały wyraźnie jednoznacznej tendencji.

W okresie 2017 - 2019 ceny węgla energetycznego na krajowym rynku dynamicznie wzrastały w sprzedaży do wszystkich odbiorców. W 2017 r. dynamika wzrostu cen zbytu węgla energetycznego do energetyki zawodowej wyniosła 2,8 % co pozwoliło na utrzymywanie już od kwietnia poziomu cen powyżej 9 zł/GJ. W 2018 ceny do tego odbiorcy wzrosły średnio o 15 % i we wszystkich miesiącach przekraczały już poziom ponad 10 zł/GJ. Utrzymanie trendu wzrostowego, choć już o mniejszej dynamice (wzrost o 9,4 %) w 2019 r. ukształtowało średni poziom cen dla tego roku 11,43 zł/GJ. W 2020 r. średni poziom cen do energetyki zawodowej w zł/GJ wzrósł o 0,9 %. Jeszcze większa dynamika wzrostu cen w zł/GJ wystąpiła w latach 2017 – 2019 w sprzedaży do ciepłowni. W 2017 r. ceny te wrosły o 19,4 % osiągając od lipca poziom powyżej 10 zł/GJ, a dalszy wzrost w 2018 r. o 22 % pozwolił na utrzymywanie cen od maja 2018 r. powyżej 12 zł/GJ i ten poziom cen po niewielkich wzrostach (średnio o 4,8%) utrzymał się w całym 2019 r. W 2020 r. dynamika wzrostu cen do ciepłowni spadła do 1,7 %, ale pozwoliło to na utrzymywanie cen w okresie od lutego do września na poziomie powyżej 13 zł/GJ. Do innych segmentów rynku krajowego, tendencje wzrostu cen były zbliżone, z wyjątkiem 2020 r., w którym ceny do tych odbiorców spadły (o 1,3 % do innych odbiorców przemysłowych i o 10,6 % do pozostałych odbiorców krajowych).

Na krajowym rynku węgla koksowego, po dynamicznych wzrostach do połowy 2011 r., w kolejnych miesiącach ceny sprzedaży węgla do koksowni systematycznie spadały. Bardzo silna presja na spadek cen zbytu węgla koksowego wywołana była, bezpośrednią zależnością polskiego rynku koksu od gospodarek krajów europejskich oraz pogarszającą się sytuacją hutnictwa żelaza i stali. Stały spadek cen zbytu węgla koksowego odnotowywany był od czerwca 2011 r., a szczególnie wysoka dynamika spadków utrzymywała się do października 2012 r. Od drugiej połowy 2013 r. ceny ustabilizowały się na poziomie ok. 400 zł/t i utrzymywały tę wysokość do I kwartału 2015 r. W kolejnych miesiącach ceny węgla koksowego ponownie spadały osiągając w grudniu 2015 r. poziom 322 zł/t. Rok 2016 to lekkie odbicie cen do średniej rocznej wartości na poziomie 385,75 zł/t. W 2017 r. wystąpił bardzo wysoki (o 62,8 %) wzrost cen zbytu węgla koksowego. Tak wysoka dynamika cen wynikała z ich poziomu w okresie I – V powyżej 700 zł/t z maksimum w marcu (796,88 zł/t). W kolejnych miesiącach, aż do listopada ceny wahały się na znacznie niższym poziomie od 430 do 536 zł/tonę, a w grudniu ponownie wzrosły do 734,90 zł/t. W 2018 ceny węgla koksowego nie wykazywały już tak znacznych wahań jak w 2017 r. i średnia dla roku osiągnęła poziom 644,89 zł/t, wyższy o 2,7% od średniej z 2017 r. W 2019 r. ceny do sierpnia utrzymywały stabilny, wysoki poziom od 640 – 680 zł/t, ale we wrześniu spadły do 469,64 zł/t, a w grudniu aż do 327,79 zł/t. Średnia cena dla 2019 r. wyniosła 606,02 zł/tonę i była niższa niż w 2018 r. o 6 %. Uwarunkowania podażowo – popytowe związane z sytuacją epidemiczną doprowadziły do radykalnego obniżenia poziomu średniej ceny zbytu węgla koksowego w 2020 r. (o 29,9 % do poziomu 424,70 zł/t).

W 2020 r. średnia cena zbytu **węgla kamiennego ogółem** (loco kopalnia) krajowych producentów węgla wyniosła 313,31 zł/t i była niższa o 10,4% niż w 2019 r. (349,62 zł/t). Spadek ceny węgla ogółem wynikał z 1,4 - procentowej redukcji ceny zbytu węgla energetycznego (z 284,88 zł/t w 2019 r. do 280,78 zł/t w 2020 r.), ale przede wszystkim ze spadku cen węgla koksowego o blisko

30% (z 606,02 zł/t w 2019 r. do 424,70 zł/t w 2020 r.). Średnia cena zbytu w sprzedaży węgla ogółem na rynek krajowy w 2020 r. wyniosła 305,29 zł/t i była o 9,3% niższa niż w roku poprzednim.

Tab. 1.1.5b. Ceny zbytu węgla kamiennego w sprzedaży na rynku krajowym w latach 2007 – 2020 wg odbiorców

Ceny zbytu węgla	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Dynamika stała 2007=100%
Sprzedaż na rynek krajowy	188,50	247,36	275,93	297,48	331,58	334,32	294,08	276,08	260,90	247,61	299,07	330,99	336,42	305,29	162,0%
Energetyka zawodowa	148,73	176,23	242,93	229,22	236,14	257,02	233,29	220,73	211,89	189,56	192,60	221,70	242,97	249,21	167,6%
Energetyka przemysłowa	162,10	210,06	266,06	256,00	266,89	296,35	254,81	241,24	223,04	192,28	204,40	239,45	254,08	258,56	159,5%
Ciepłownie zawodowe i niezawodowe	171,48	205,42	251,89	246,39	263,59	296,54	263,63	241,11	222,25	192,18	230,54	283,49	295,54	297,72	173,6%
Inni odbiorcy przemysłowi	205,68	247,39	312,04	294,84	338,69	401,50	348,17	349,92	323,92	263,93	292,60	355,75	357,20	351,88	171,1%
Koksownie	294,12	518,59	345,21	524,33	726,43	583,74	445,14	398,66	370,60	389,19	626,30	645,04	602,01	422,98	143,8%
Pozostali odbiorcy krajowi	226,35	281,06	350,39	339,43	362,04	381,50	355,74	353,86	320,10	298,85	363,25	442,01	450,88	389,61	172,1%

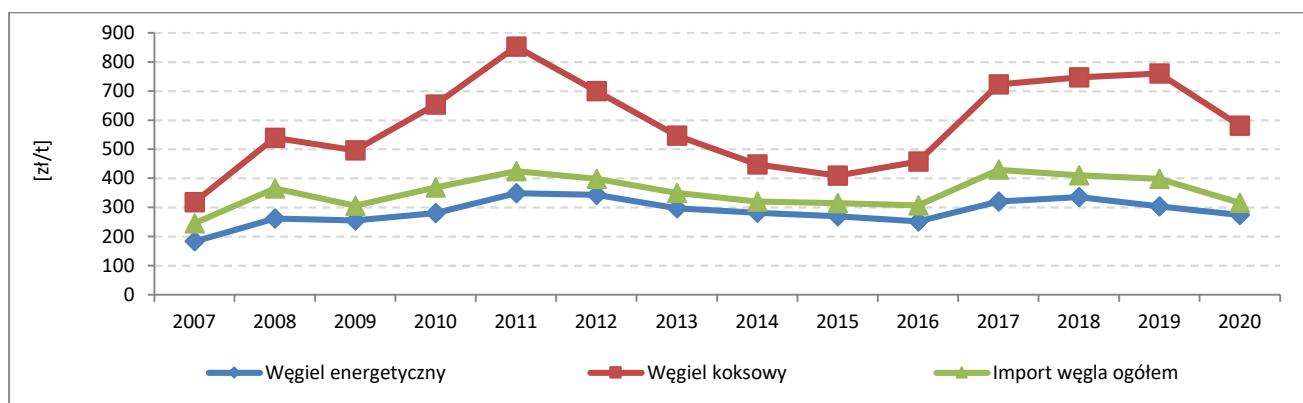
Źródło: przedsiębiorstwa górnicze, Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.

Ceny węgla kamiennego w imporcie i przywozie do Polski. Analiza kształtowania się cen węgla kamiennego sprowadzanego do Polski wskazuje na wysoką dynamikę wzrostu cen do 2011 r. W 2011 r. ceny tego węgla ogółem osiągnęły poziom 425,16 zł/t i były wyższe niż w 2007 r. o 179,8 zł/t, tj. o 73,3%. W tym czasie wzrost cen węgla energetycznego wyniósł przeszło 90%. Ceny importowanego węgla koksowego po 2011 r. bardzo dynamicznie spadały, osiągając w 2015 r. poziom 409,47 zł (spadek od 2011 r. o 46,3%). Od 2016 r. doszło do mocnego odbicia cen, które w 2019 r. osiągnęły poziom 759,99 zł/t (wzrost o 85,6% w porównaniu do 2015 r.). W 2020 r. ceny te ponownie obrały trend spadkowy i na koniec roku ich średnia wartość wyniosła 580,99 zł/t. Od 2011 r. spadały również ceny importowe węgla energetycznego, ale dynamika spadku była znacząco niższa od spadku cen węgla do koksowania. W 2016 r. cena węgla energetycznego w imporcie była wyższa niż w 2007 r. o 37,4%. W 2017 r. i 2018 r. cena węgla energetycznego uległa odbiciu, po czym w kolejnych latach obrała trend spadkowy. W 2020 r. średnia cena osiągnęła poziom 273,52 zł/t, w porównaniu do 2007 r. cena ta wzrosła o 49,0%.

Tab. 1.1.5c. Ceny zbytu węgla kamiennego w imporcie i przywozie do Polski w latach 2007 – 2020 [zł/t]

Cena węgla (franco granica)	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Dynamika stała 2007=100%
Węgiel energetyczny	183,54	261,61	255,09	280,3	348,96	342,75	296,54	281,36	269,14	252,1	320,25	335,06	304,01	273,52	149,02
Węgiel koksowy	318,06	539,31	496,47	653,6	852,88	699,67	547,22	447,56	409,47	457,88	722,89	746,97	759,99	580,99	182,67
Import węgla ogółem	245,36	365,23	305,48	368,14	425,16	398,68	350,12	320,09	314,65	306,9	429,66	410,35	397,99	315,87	128,74

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centrum Analitycznego Agencji Celnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centrum Analitycznego Agencji Celnej

1.2. Struktura organizacyjno - własnościowa sektora górnictwa węgla kamiennego na 31.12.2020 r.

Na dzień 31 grudnia 2020 r. w górnictwie węgla kamiennego w 8 spółkach, zarówno publicznych, jednoosobowych spółkach Skarbu Państwa jak i prywatnych funkcjonowało 21 czynnych kopalń:

- Polska Grupa Górnicza S.A. (PGG S.A.) - 8 kopalń (od 1.01.2021 r. 7 kopalń) (0,0000026%, tj. 1 akcja posiadana przez Skarb Państwa, 20,42% akcji posiadanych przez PGNiG Termika S.A., 18,30% akcji posiadanych przez WĘGLOKOKS S.A., 15,32% akcji posiadanych przez PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A., 15,32% akcji posiadanych przez Energa Kogeneracja Sp. z o.o. (od 15.02.2021 r. przejęcie przez ECARB Sp. z o.o.), 15,32% akcji posiadanych przez Towarzystwo Finansowe SILESIA Sp. z o.o., 7,66% akcji posiadanych przez Polski Fundusz Rozwoju S.A. oraz 7,66% akcji posiadanych przez ENEA S.A.),
- Jastrzębska Spółka Węglowa S.A. - 5 kopalń (55,17% akcji posiadanych przez Skarb Państwa) wraz z grupą kapitałową (19 spółek),
- TAURON Wydobycie S.A. – 3 kopalnie (100 % akcji posiadanych przez TAURON Polska Energia S.A. – spółka notowana na GPW),
- Węglokoks Kraj Sp. z o.o. – 1 kopalnia (100% udziałów posiadanych przez Węglokoks S.A.),
- Lubelski Węgiel Bogdanka S.A. (65,99% akcji posiadanych przez ENEA S.A., spółka notowana na GPW),
- Przedsiębiorstwo Górnicze Silesia Sp. z o.o. (100% udziałów posiadanych przez właściciela prywatnego),
- Zakład Górniczy Siltech Sp. z o.o. (100% udziałów posiadanych przez właściciela prywatnego),
- Eko-Plus Sp. z o.o. – 1 kopalnia (100% udziałów posiadanych przez właściciela prywatnego).

Podmiotami należącymi bezpośrednio i pośrednio do Skarbu Państwa zajmującymi się handlem węglem są przede wszystkim:

- Węglokoks S.A. (100 % akcji posiadanych przez Skarb Państwa) wraz z grupą kapitałową 15 spółek,
- Katowicki Węgiel Sp. z o.o. (100 % akcji posiadanych przez Skarb Państwa),
- CZW Węglózbyt S.A. (26% akcji posiadanych przez Skarb Państwa, 73% Węglokoks Kraj Sp. z o.o., pozostali 1% - akcjonariat pracowniczy).

Ponadto w sektorze działa spółka restrukturyzacyjna – Spółka Restrukturyzacji Kopalń S.A. (100% akcji posiadanych przez Skarb Państwa).

1.3. Wsparcie działań w sektorze ze środków budżetu państwa w latach 2007 – 2020

W latach 2007 – 2020 w ramach sektora górnictwa węgla kamiennego funkcjonowały programy pomocowe finansowane ze środków budżetu państwa.

Pomoc ta była udzielana początkowo w oparciu o przepisy Rozporządzenia Rady (WE) nr 1407/2002 z dnia 23 lipca 2002 r. w sprawie pomocy państwa dla przemysłu węglowego (Dz. Urz. UE L 205 z 02.08.2002 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 8, t2, str. 17) , a po jego wygaśnięciu – zgodnie z Decyzją Rady z dnia 10 grudnia 2010 r. w sprawie pomocy państwa ułatwiającej zamykanie niekonkurencyjnych kopalń węgla (Dz. Urz. EU L 336 z 21.12.2010, str. 24).

Zgodnie z tymi regulacjami Władze Polski notyfikowały Komisji Europejskiej programy pomocy dla sektora górnictwa węgla kamiennego uzyskując decyzje Komisji Europejskiej:

- 1) Pomoc państwa nr N 571/2004 – Polska. Pomoc państwa dla polskiego sektora węglowego 2004 – 2006,
- 2) Pomoc państwa nr N 84/2007 – Polska. Pomoc państwa dla polskiego sektora węglowego 2004-2006;
- 3) Pomoc państwa N 575/2007 – Polska. Pomoc państwa dla polskiego sektora węglowego w latach 2008-2010;
- 4) Pomoc państwa SA.33013 (2011/N) – Polska. Pomoc państwa dla sektora górnictwa węgla kamiennego w latach 2011 – 2015 (kontynuacja programu N 575/2007).
- 5) Pomoc państwa S.A. 41161 (2015/N) – Polska. Pomoc państwa dla polskiego sektora węglowego w latach 2015-2018;
- 6) Pomoc państwa S.A. 46891 (2017/N) – Polska. Restrukturyzacja polskich przedsiębiorstw górniczych.
- 7) Pomoc państwa S.A. 52832 (2019/N) – Polska. Zmiana pomocy państwa dla polskiego sektora węglowego w latach 2015-2023.

Konieczność kontynuacji wsparcia likwidacji sektora górnictwa węgla kamiennego z udziałem środków budżetu państwa znalazła swoje odzwierciedlenie w programie pomocy dla sektora na lata 2015 – 2018. Władze Polski notyfikowały ten środek pomocy Komisji Europejskiej w dniu 4 marca 2015 r. dokonując jego modyfikacji w kolejnych aktualizacjach.

W dniu 18 listopada 2016 r. Komisja wydała decyzję uznając program SA.41161 (2015/N) – Polska. Pomoc państwa dla polskiego górnictwa węgla kamiennego w latach 2015 – 2018 za zgodny ze wspólnym rynkiem.

W dniu 8 lutego 2018 r. Komisja Europejska zaakceptowała program pomocowy SA 46891 (2017/N) „Restrukturyzacja polskich przedsiębiorstw górniczych”, który stanowił z jednej strony kontynuację udzielenia pomocy dla kopalń postawionych w stan likwidacji przed dniem 1 stycznia 2007 r., z drugiej zaś odnosił się do nowych jednostek przekazywanych do Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A. po dniu 1 stycznia 2007 r.

W związku z prowadzonym procesem przekształceń sektora górnictwa węgla kamiennego oraz dynamiczną sytuacją na krajowym rynku węglowym, od momentu wydania Decyzji zatwierdzającej program pomocowy SA.46891 (2017/N) nastąpiła konieczność modyfikacji obowiązującego programu pomocowego.

Strona polska w dniu 4 stycznia 2019 r. zwróciła się do Komisji Europejskiej o akceptację kolejnych modyfikacji programu SA.41161, zmienionego decyzją w sprawie SA.46891. Zmiany

obejmowały: rezygnację z przekazania do SRK jednostki produkcyjnej KWK Sośnica oraz przekazanie do SRK nowej jednostki produkcyjnej, tj. oznaczonej części zakładu górniczego KWK Mysłowice-Wesoła pod nazwą KWK Mysłowice-Wesoła I. W związku z powyższym dokonano również aktualizacji budżetu pomocowego.

W dniu 15 kwietnia 2019 r. Komisja Europejska podjęła decyzję w sprawie SA.52832 – Zmiana pomocy państwa dla polskiego sektora węglowego w latach 2015-2023 aprobuującą zgłaszane zmiany.

W oparciu o wyżej wymienione programy pomocowe oraz polskie regulacje prawne w latach 2007 – 2020 ze środków budżetowych finansowano następujące działania:

- zadania wykonywane w trakcie likwidacji kopalń i działania polikwidacyjne,
- naprawianie szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego,
- roszczenia pracownicze, w tym wypłaty rent wyrównawczych oraz prawa do bezpłatnego węgla oraz ich ekwiwalentów realizowanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych,
- dotacja z NFOŚiGW na zadania związane z ochroną środowiska.

Dodatkowo, w ramach programu pomocy na lata 2015 – 2023 w odniesieniu do kopalń postawionych w stan likwidacji po 1 stycznia 2007 r., finansowano:

- instrumenty osłonowe dla pracowników w postaci urlopu górniczego i urlopu dla pracowników zakładów przeróbki mechanicznej węgla oraz jednorazowe odprawy pieniężne,
- środki na pokrycie bieżących strat produkcyjnych przedsiębiorstwa.

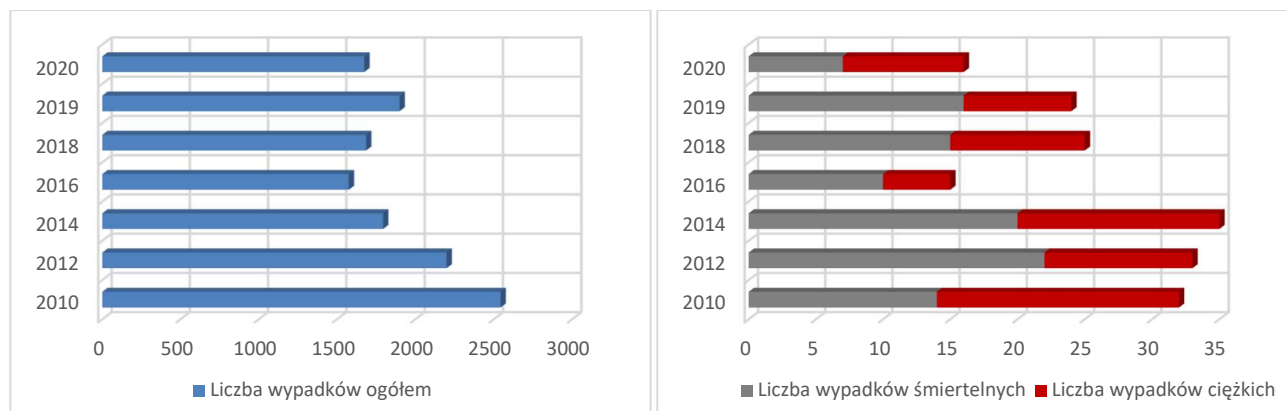
Ponadto górnictwo węgla kamiennego otrzymało m.in. wsparcie w postaci:

- zwolnień z tytułu opłat i kar wobec NFOŚiGW,
- zwolnienia z tytułu opłaty za usługi wodne wobec PGGW Wody Polskie,
- zwolnień z wpłat wobec PFRON,
- zwolnienia z wpłat z zysku,
- zwolnienie od podatku dochodowego od osób prawnych,
- zwolnienie od podatku od czynności cywilno-prawnych,
- zwolnienie z obowiązku uzyskiwania koncesji na wydobywanie metanu.

1.4. Wypadkowość i nakłady na bezpieczeństwo pracy w górnictwie węgla kamiennego

W latach 2010 – 2020 najmniejszą liczbę wypadków śmiertelnych i ciężkich odnotowano w roku 2016 oraz 2020. Wypadkowość ogółem w kopalniach górnictwie węgla kamiennego w 2020 r. zmniejszyła się o 11,8% w porównaniu z 2019 r. (spadek z 1 899 do 1 674 wypadków) i o 34,2% w porównaniu z rokiem 2010, kiedy to odnotowano 2 544 wypadki. Liczba wypadków ogółem w górnictwie węgla kamiennego w kolejnych latach ulegała systematycznemu zmniejszeniu.

Rys. 1.4a. Wypadki w górnictwie węgla kamiennego

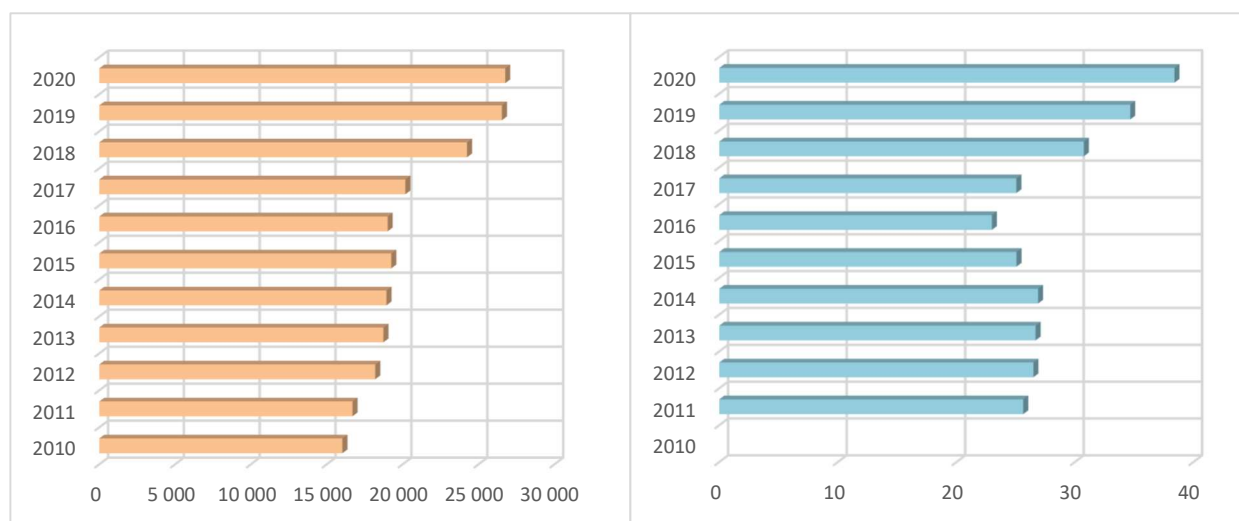
Źródło: przedsiębiorstwa górnicze, Wyższy Urząd Górniczy

Systematyczny wzrost bezpieczeństwa pracy w kopalniach węgla kamiennego należy wiązać z rosnącym poziomem nakładów ponoszonych przez przedsiębiorstwa górnicze na bezpieczeństwo i higienę pracy. W 2016 r. wyniosły one 1,62 mld zł/rocznie, a w 2020 r. już ponad 2,00 mld zł/rocznie. Poniższe wykresy pokazują nakłady poniesione na BHP w odniesieniu na 1 zatrudnionego w górnictwie węgla kamiennego oraz na 1 wydobytą tonę węgla.

Rys. 1.4b. Nakłady poniesione na BHP

w złotych w przeliczeniu na 1 pracownika

w złotych w przeliczeniu na 1 tonę wydobycia

1.5. Aktualna sytuacja w sektorze i na rynku wydobycia węgla kamiennego - zmiany strukturalne

Polska jest największym producentem węgla kamiennego w Unii Europejskiej, zatrudnia najwięcej osób w tym sektorze spośród wszystkich państw UE oraz w największym stopniu opiera wytwarzanie energii elektrycznej i ciepła na tym surowcu.

Węgiel ma dominujący udział w strukturze wytwarzania energii elektrycznej według surowców (46% w 2020 roku). W przypadku wytwarzania energii cieplnej udział ten jest jeszcze wyższy i wynosi ok. 70% (2019). Węgiel jest ponadto wykorzystywany jako opał w gospodarstwach domowych, a także w przemyśle (np. przemysł chemiczny).

Z uwagi na specyfikę polskiego sektora energetycznego, w tym dostępne, funkcjonujące w Polsce jednostki wytwórcze, nadal będzie występowało zapotrzebowanie na węgiel w perspektywie średnio i długoterminowej. Zakłada się jednak, że udział mocy zainstalowanej w źródłach węglowych w systemie elektroenergetycznym będzie się zmniejszał z aktualnego poziomu ok. 52%, do ok. 37% w 2030 r., oraz ok. 11% w 2040 r., z uwagi na techniczne wyeksploatowanie jednostek wytwórczych wykorzystujących węgiel.

Zgodnie z prognozami, zużycie węgla kamiennego w elektrowniach i elektrociepłowniach spada z poziomu ponad 33 mln ton rocznie w 2020 r. do poziomu około 11 mln ton w 2040 r. W tym samym okresie, całkowite zużycie węgla (uwzględniając także ciepłownie, gospodarstwa domowe, przemysł wytwórczy, usługi, rolnictwo i pozostałe zużycie) spada z poziomu ponad 53,1 mln ton rocznie w 2020 r. do nieco ponad 16,3 mln ton w 2040. Jednocześnie po 2040 r. można prognozować dalszy spadek zapotrzebowania na węgiel.

Niemniej jednak, w odróżnieniu od innych państw UE, rola węgla, pomimo prognozowanego spadku, jest bardzo znaczna. Udział węgla w produkcji energii elektrycznej w roku 2020 w Polsce był najwyższy wśród krajów UE, które posiadają bardziej rozwinięte i zdywersyfikowane źródła nie węglowe (gaz, energia jądrowa, wiatr, fotowoltaika, woda).

Górnictwo ma zatem duże znaczenie zarówno dla bezpieczeństwa energetycznego państwa, jak i dla krajobrazu społeczno-gospodarczego, szczególnie w regionach, w których zlokalizowane są kopalnie.

Sektor górniczy jest wyjątkowo, jak na skalę UE, istotny z punktu widzenia gospodarczego. Zatrudnia on bezpośrednio ponad 76 tysięcy osób, jak również tworzy on miejsca pracy w otoczeniu górnictwa, w wyniku czego co najmniej 96-112 tys. miejsc jest więc powiązanych z wydobyciem węgla. Sektor górnictwa węgla kamiennego (i brunatnego), w roku 2018, odpowiadał również za ponad 16 mld zł wartości dodanej brutto, co stanowiło około 2,5% wartości dodanej brutto w sektorze przemysłu. Wartość zakupionych przez sektor dóbr i usług na potrzeby procesu produkcji wyniosła natomiast 10,9 mld zł. Sektor ma zatem istotne znaczenie dla całej gospodarki, a od jego funkcjonowania zależą miejsca pracy w różnych jej gałęziach. Funkcjonowanie sektora ma również istotny wpływ na produkty i usługi lokalne, a także ma istotne znaczenie dla sytuacji finansowej samorządów, w których ma miejsce wydobycie.

Sektor górniczy jest zatem silnie zintegrowany z gospodarką Polski i odpowiada za znaczną liczbę miejsc pracy. Jego funkcjonowanie warunkuje też zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego kraju umożliwiając pokrycie bieżącego i perspektywicznego zapotrzebowania odbiorców energii w sposób technicznie i ekonomicznie uzasadniony, biorąc pod uwagę na stale występujące potrzeby i możliwości w zakresie wytwarzania energii w Polsce. Jego funkcjonowanie umożliwia również

zachowanie relatywnej niezależności Polski od importu surowców energetycznych z innych państw.

Wydobycie węgla kamiennego ulega jednak systematycznemu spadkowi, w związku ze stopniowym ograniczaniem popytu krajowego w tym zakresie we wszystkich sektorach gospodarki. Wynika to m.in. ze zmniejszenia mocy zainstalowanej w źródłach węglowych w elektrowniach i elektrociepłowniach oraz ich technicznego wyeksploatowania stopniowego wycofania z eksploatacji, istotnego cen uprawnień do emisji CO₂ i w związku z tym coraz mniejszego ekonomicznego uzasadnienia dla wytwarzania energii z węgla, jak również unowocześniania procesów produkcyjnych w przemyśle, czy też wymiany kotłów w gospodarstwach domowych.

Powyższe trendy wynikają także ze zmian na europejskim i światowym rynku węgla kamiennego (obejmujących politykę klimatyczną i dekarbonizacji, wzrost cen uprawnień do emisji CO₂, rozwój OZE etc.), skutkujących strukturalnym obniżeniem popytu na węgiel energetyczny, a także zmniejszeniem konkurencyjności cenowej węgla energetycznego. W efekcie więc sytuacja finansowa branży ulega istotnemu pogorszeniu, a sam sektor jest w efekcie zmuszony do dokonania zmian w swoim funkcjonowaniu.

Na poziomie europejskim (UE) wynika to m.in. z:

- (a) wdrażania, na mocy Pakietu Zimowego/Pakietu Czysta energia dla wszystkich Europejczyków, celów redukcji gazów cieplarnianych;
- (b) Strategii Czysta planeta dla wszystkich, ustanawiającej wytyczne w zakresie dekarbonizacji i osiągnięcia zerowej emisyjności gazów cieplarnianych do 2050 r. co ma się przyczynić do osiągnięcia celów określonych w Porozumieniu paryskim;
- (c) przyjęcia Europejskiego Zielonego Ładu, który obejmuje m.in. zaproponowanie propozycji legislacyjnych ustalających bardziej ambitne cele klimatyczne UE na lata 2030 i 2050.

Polska, w porównaniu z innymi państwami UE, ma zdecydowanie inny punkt startowy wynikający z historycznych uwarunkowań co do źródła wytwarzania energii (elektrownie i elektrociepłownie z dużym udziałem zainstalowanej mocy węglowej, złoża krajowego surowca). W wyniku historycznych zaszczości, osiągnięcie zakładanych celów klimatycznych i redukcji emisji, jest w przypadku Polski zadaniem zdecydowanie ambitniejszym niż w przypadku innych krajów, zwłaszcza, że osiągnięcie tych celów nie może abstrahować od zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego oraz zapobieżeniu degradacji społeczno-gospodarczej regionów górniczych. Jednocześnie, już obecnie, z uwagi na trendy rynkowe i uwarunkowania, dotyczące m.in. cen uprawnień do emisji CO₂, wytwarzanie energii z węgla staje się stopniowo coraz mniej opłacalne.

Co więcej, ze względu na te trendy rynkowe, problemowi temu towarzyszy ograniczona strukturalna możliwość finansowania działalności wydobywczej węgla kamiennego, co zważywszy na aktualną kondycję finansową większości spółek z sektora wydobywczego w Polsce, powoduje realne zagrożenie nie tylko dla tych podmiotów, ale również dla całej gospodarki regionów górniczych i Polski. Jednocześnie to pogorszenie wpływa negatywnie na tkankę społeczną regionów górniczych i powoduje jej degradację.

W ostatnich latach widoczny jest trend odchodzenia od finansowania projektów węglowych przez instytucje finansowe. Istotna część międzynarodowych instytucji finansowych już zaprzestała finansowania nowych projektów górniczych oraz energetyki opartej na węglu, a w perspektywie

najbliższych lat planowane jest wyjście z obecnie finansowanych działalności. W konsekwencji możliwości pozyskania środków pieniężnych do sfinansowania bieżącej działalności oraz działalności inwestycyjnej są bardzo ograniczone.

Zgodnie z ogłoszoną pod koniec 2019 r. polityką kredytową Europejskiego Banku Inwestycyjnego, z końcem 2021 roku EBI zaprzestanie finansowania projektów związanych z paliwami kopalnymi. Przyszła działalność finansowa skupi się na szybszym tworzeniu innowacji w dziedzinie czystej energii, zwiększaniu efektywności energetycznej i wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii.

Sytuacja na międzynarodowych rynkach finansowych znajduje również odzwierciedlenie na polskim rynku finansowym. W przypadku oddziałów europejskich banków działających w Polsce, podmioty te zaczynają przyjmować strategie grup kapitałowych – zaprzestania finansowania projektów węglowych. Pojedyncze instytucje mają jeszcze marginalną ekspozycję na węgiel w związku z historycznymi kredytami. Część banków chce wyjść z tego typu finansowania w ciągu kilku najbliższych lat. Niektóre – do 2030 r. Wiele wskazuje na to, że w podobną stronę będą szły również te, które dziś nie chcą składać konkretnych deklaracji.

Tym samym oznacza to, że spółki krajowe będą miały również ograniczoną możliwość w pozyskaniu finansowania na rynku, a tym samym zabezpieczenia sobie ciągłości w finansowaniu swojej działalności.

Jak wspomniano wyżej, europejska polityka klimatyczna ulega stopniowemu zaostrzeniu. czego przykładem jest przyjęcie Europejskiego Zielonego Ładu, który obejmuje m.in. zaproponowanie propozycji legislacyjnych ustalających bardziej ambitne cele klimatyczne UE na lata 2030 i 2050 w ramach tzw. Prawa klimatycznego w celu realizacji osiągnięcia neutralności klimatycznej poprzez np. zwiększenie unijnego celu redukcji emisji gazów cieplarnianych na 2030 r. z obecnie obowiązujących 40% do co najmniej 55 % w stosunku do poziomu z 1990 r.

Polska również podąża tym śladem, a swoje aktualne założenia energetyczne odzwierciedla w Polityce energetycznej Polski do 2040 r. przyjętej w lutym 2021 r. („PEP2040”) W ślad za kierunkiem unijnej polityki klimatycznej, zgodnie z przyjętymi założeniami, w 2040 r. ponad połowę mocy zainstalowanych mają stanowić źródła zeroemisyjne. Szczególną rolę odegrać ma w tym procesie wdrożenie do polskiego systemu elektroenergetycznego morskiej energetyki wiatrowej i uruchomienie elektrowni jądrowej. Wykorzystanie węgla ma z kolei stopniowo spadać. Zakłada się m.in. nie więcej niż 56% węgla w wytwarzaniu energii elektrycznej w 2030 r., a co najmniej 23% udziału OZE w końcowym zużyciu energii brutto w 2030 r.

Realizacja założeń klimatycznych Polski wymaga jednak czasu na odpowiednią transformację sektora węglowego oraz zrealizowania odpowiednich inwestycji, które w konsekwencji doprowadzą do strukturalnej zmiany miksu energetycznego kraju.

1.6. Sytuacja głównych podmiotów wydobywczych w Polsce

W ostatnich 3 latach systematycznie zmniejszały się łączne przychody ze sprzedaży węgla w spółkach takich jak PGG, Tauron Wydobycie, Węglkokoks Kraj. Spadająca wartość przychodów w spółkach była konsekwencją zasadniczo zmniejszającego się zapotrzebowania na węgiel i zmian zachodzących w sektorze. W części oczywiście sytuację dodatkowo pogorszyło czasowe ograniczenie możliwości prowadzenia wydobywania w niektórych kopalniach w roku 2020, ze względu na pandemię COVID-19.

W sytuacji pogarszających się strukturalnie wyników części spółek i braku możliwości pozyskania finansowania z rynku węglowych, a w efekcie grożącej im utracie płynności finansowej, zauważalny jest brak możliwości dojścia do rentowności tych spółek w najbliższej, ale i dalszej przyszłości. Taka sytuacja generuje ryzyko trudności funkcjonowania na rynku przedsiębiorstw górniczych.

Co więcej mając na uwadze obiektywne aspekty rynkowe tj.:

- (a) spadek popytu na węgiel kamienny w kolejnych latach (wymogi klimatyczne i decyzje strategiczne, wymuszające zmianę struktury miksu energetycznego kraju oraz ograniczanie zdolności produkcyjnych kopalń w związku z koniecznością przeprowadzenia transformacji energetycznej)
- (b) realne wysokie ceny uprawnień do emisji CO₂ i prognozy w tym zakresie

W najbliższym czasie można spodziewać się wzrostu udziału kosztów stałych w sektorze wydobywczym, przy spadającym poziomie wydobywania, ze względu na zmiany strukturalne w sektorze. W efekcie więc brak jest perspektyw na trwałe polepszenie się wyników finansowych spółek górnictwa węgla kamiennego i możliwości przeprowadzenia ich restrukturyzacji.

Kierunek zmian w sektorze energetycznym i jego strukturalny charakter prowadzić będą nieuchronnie do dalszego pogarszania konkurencyjności energetyki opartej na węglu kamiennym i w efekcie przesądzać o konieczności podjęcia zawczasu odpowiednich środków w celu stopniowej likwidacji sektora. Pozwoli to na zrównoważoną transformację sektora, w tym zrealizowanie niezbędnych dla transformacji energetycznej inwestycji umożliwiających zmianę miksu energetycznego itp., przy jednoczesnym zagwarantowaniu realizacji potrzeb energetycznych państwa polskiego, jak również zapewnieniu ochrony dla rzeszy pracowników skupionych w sektorze i gospodarki. Niekontrolowane zwalnianie pracowników przyniosłoby bowiem katastrofalne skutki dla gmin górniczych, przyczyniając się do degradacji tych regionów oraz społecznego wykluczenia zwolnionych, których bez odpowiedniego przygotowania, w tym przekwalifikowania, rynek pracy z dużą dozą prawdopodobieństwa by nie wchłonął.

W innej sytuacji, pomimo powyższych zmian strukturalnych czy też kryzysu COVID-10, znajdują się natomiast giełdowe spółki Lubelski Węgiel Bogdanka („LWB”) oraz Jastrzębska Spółka Węglowa („JSW”). Uzasadnione jest to specyfiką funkcjonowania spółek, ich produktami, strategią, sytuacją finansową i nieco odmiennymi perspektywami.

JSW od pozostałych spółek odróżnia produkt i rynek oraz kondycja finansowa i perspektywy rozwoju. Spółka jest największym producentem wysokiej jakości węgla koksowego w Unii Europejskiej i jednym z wiodących producentów koksu używanego do wytopu stali. A węgiel koksowy jest surowcem

strategicznym dla UE. Sytuacja płynnościowa spółki z kolei, pomimo pandemii i jej skutków, pozwala na inwestycje potrzebne do planowanego rozwoju spółki.

LWB posiada z kolei jedną z najnowocześniejszych kopalń węgla kamiennego w Polsce, w województwie lubelskim, w której wydobywanie jest efektywne i dochodowe. Odbywa się ono poza terenami zurbanizowanymi, z płycej zalegających zasobów i bez zagrożeń, w tym np. metanowych oraz w sprzyjających uwarunkowaniach geologicznych (długi wybieg ścian – ok. 5 kilometrów) – co wpływa pozytywnie na koszty produkcji i konkurencyjność produktu. Jednocześnie główne założenia strategii LWB zakładają utrzymanie zdolności produkcyjnych, podtrzymanie wysokich wskaźników rentowności spółki, a także planowane jest rozpoznanie złóż węgla koksowego i rozpoczęcie jego produkcji od roku 2026 – czyli wejście w produkt wpisany na listę surowców strategicznych.

Spółki te mogą więc kontynuować działalność na zasadach rynkowych.

2. Prognozy zapotrzebowania na węgiel kamienny

2.1 Prognozy światowe

Już od kilku lat proporcje światowego miksu energetycznego zmieniają się z korzyścią dla odnawialnych źródeł energii, a wiele państwowych i prywatnych instytucji podejmuje starania zmierzające do dekarbonizacji gospodarki. Również w Unii Europejskiej wygaszenie węgla jest uznawane za kluczowe w osiągnięciu jej celów redukcji emisji gazów cieplarnianych. Wraz z przyspieszaniem towarzyszącej temu transformacji energetycznej i wprowadzaniem tzw. Europejskiego Zielonego Ładu, powstają całkiem nowe ekosystemy i pojawiają się nowe technologie.

Jednym z takich wyzwań jest najnowszy unijny cel w zakresie bezpieczeństwa klimatycznego. Zgodnie z przyjętymi wytycznymi państwa członkowskie zakładają osiągnięcie do 2030 r. redukcji emisji gazów cieplarnianych do poziomu 55% wartości z roku 1990. Jest to przejaw intensyfikacji działań w ramach unijnej polityki klimatyczno-energetycznej, zmierzających do osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r., zgodnie z porozumieniem paryskim.

Produkcja i zużycie energii odpowiadają za 75% emisji w UE, dlatego też przyspieszenie przejścia na bardziej ekologiczny system energetyczny ma zasadnicze znaczenie. W został ustalony zwiększony poziom docelowy, zgodnie z którym do 2030 r. 40% energii należy produkować ze źródeł odnawialnych.

Najszybciej do zachodzących zmian dostosowuje się sektor energetyczny. Produkcja energii elektrycznej jest odpowiedzialna za największą emisję gazów cieplarnianych, stanowiąc 31% wszystkich emisji, co spowodowało, że ten sektor znacznie wcześniej niż inne doświadczał presji na wprowadzanie zmian. W efekcie firmy transformację dekarbonizacyjną prowadzą już od dekady.

Choć elektrownie opalane węglem w niektórych rejonach świata nadal stanowią najpowszechniejsze źródło pozyskiwania energii elektrycznej, coraz częściej jednak jej producenci poszerzają swoją ofertę w zakresie OZE, zmieniają przeznaczenie, likwidują lub zwiększają wydajność elektrowni ciepłych.

Tempo wzrostu zapotrzebowania na węgiel energetyczny na świecie osłabia się wskutek wolniejszego wzrostu gospodarczego, ale też zastępowania węgla w energetyce przez gaz i OZE oraz dzięki postępowi technologicznemu i poprawie sprawności przemian energetycznych. Na głównym rynku węgla, czyli w Chinach, jest to także efekt polityki wspierania krajowych producentów (kosztem importu) oraz ograniczeń w zużyciu węgla w związku z wysokim zanieczyszczeniem powietrza w największych miastach.

Rok 2020 był bardzo trudnym i burzliwym rokiem dla światowego systemu energetycznego. Kryzys COVID-19 spowodował więcej zakłóceń niż jakiegokolwiek inne wydarzenie w najnowszej historii, powodując zaburzenia, które będą trwać przez wiele lat. Międzynarodowa Agencja Energii w najnowszym raporcie „World Energy Outlook 2020” zawarła prognozy dotyczące przede wszystkim wpływu tych zaburzeń spowodowanych pandemią oraz lockdown’em na światowy rynek energetyczny, oparty zarówno na paliwach kopalnych jak i odnawialnych źródłach energii. Zgodnie z oceną IEA, na skutek pandemii poziom zapotrzebowania na energię prognozowany na 2021 r. osiągnięty będzie z opóźnieniem,

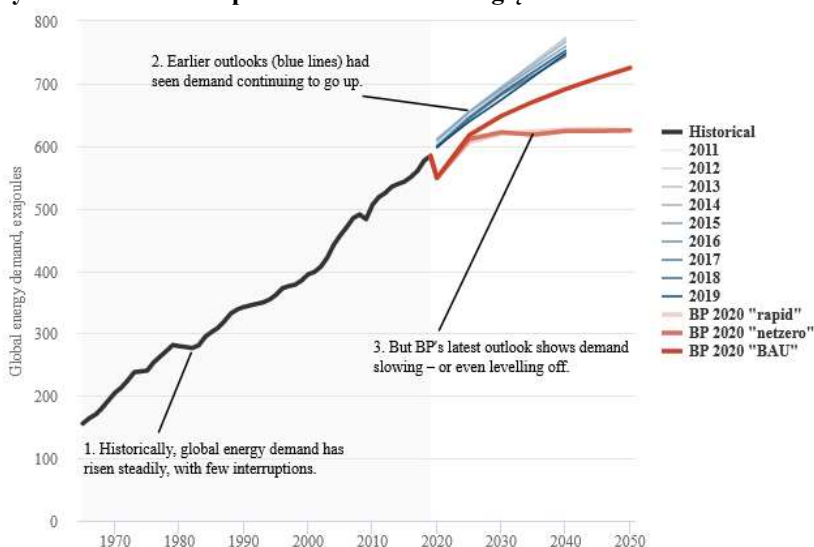
dopiero w 2023 r. A przy założeniu, że pandemia przedłuży się, światowe zapotrzebowanie na energię wróci do stanu sprzed pandemii dopiero w 2025 r.

Scenariusza IEA zapowiadają, że prognozowane zapotrzebowanie na węgiel w 2021 r. nie zostanie już osiągnięte. Udział węgla w światowym miksie energetycznym ma w dalszym ciągu spadać – w zależności od scenariuszy – od 37% w 2019 r. do 15-28% w 2030 r. Do 2040 r. udział węgla w światowym zapotrzebowaniu na energię, spadnie poniżej 20% po raz pierwszy w historii współczesnej energetyki.

Raport „BP Energy Outlook z 2020 r.” został opóźniony o sześć miesięcy, aby odzwierciedlić bezprecedensowy wpływ pandemii koronawirusa na rynek energetyczny. Przedstawia on prognozy dotyczące globalnego rynku energii do roku 2050, czyli okres o dziesięć lat dłuższy niż w poprzednich edycjach. Prognoza kontynuuje trend z poprzednich edycji, zmniejszając perspektywy dla paliw kopalnych, jednocześnie podnosząc poprzeczkę dla odnawialnych źródeł energii.

Jak zawsze, kluczową cechą leżącą u podstaw prognozy BP są założenia dotyczące ogólnego wzrostu globalnego zapotrzebowania na energię wraz ze wzrostem populacji i wzrostem dochodów. Historycznie, zapotrzebowanie na energię stale rosło z niewielkimi przerwami. W poprzednich edycjach prognozy BP popyt nadal rósł w podobnym tempie, przy czym poprawa efektywności energetycznej była równoważona przez wzrost gospodarczy i populacyjny. Jednak tegoroczna prognoza sugeruje dramatyczną zmianę tego poglądu - globalny wzrost popytu na energię albo spowolni, albo nawet ustabilizuje się w ciągu najbliższych trzech dekad.

Rys. 2.1. Globalne zapotrzebowanie na energię 1965-2050.

Według raportu BP to pandemia, na dwa sposoby, zmniejszyła perspektywy długoterminowego zapotrzebowania na energię. Po pierwsze, obcina perspektywy wzrostu gospodarczego, a po drugie, zakłada się, że niektóre zmiany w zachowaniu – zwłaszcza praca w domu – będą się utrzymywać, nawet jeśli inne zmiany wywołane pandemią z czasem zanikną.

Dane historyczne wyświetlane są w kolorze czarnym, a poprzednie edycje prognozy BP w odcieniach niebieskiego. Trzy scenariusze z najnowszej edycji 2020 pokazane są w odcieniach czerwieni.

Źródło: Analiza Carbon Brief BP Energy Outlooks 2011-2020, BP Statistical Review 2020 oraz prognozy Międzynarodowej Agencji Energii na 2020 rok.

Tegoroczna edycja raportu po raz kolejny obcina perspektywy dla paliw kopalnych, przy czym najbardziej dramatyczne zmiany zostały zastosowane w odniesieniu do zużycia węgla. Zaledwie trzy lata temu prognozy BP obejmowały, po raz pierwszy, szczytowe globalne zapotrzebowanie na węgiel. Teraz obserwuje się coraz szybszy spadek popytu, który do 2050 r. spadnie do jednej piątej

poniżej poziomów z 2019 r. W opublikowanych scenariuszach popyt na węgiel spada o jedną trzecią do 2030 r. i o około 90% do 2050 r.

2.2 Prognozy zapotrzebowania krajowego rynku na węgiel kamienny w latach 2016 – 2040

W „Prognozie zapotrzebowania na węgiel kamienny na rynku krajowym w perspektywie do 2030 roku, ze szczególnym uwzględnieniem dostaw węgla do produkcji energii elektrycznej, ciepła oraz do pozostałych odbiorców” ujętej w Programie dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce w 2018 r. nie uwzględniono szeregu dokumentów, często o charakterze strategicznym, jakim jest „Polityka Energetyczna Polski do 2040 r.” czy zobowiązań Polski wynikających z postanowień Europejskiego Zielonego Ładu, uchwał i ustaw, które niewątpliwie mają wpływ na zapotrzebowanie węgla kamiennego w Polsce, jednakże ze względu na czas ich powstania, nie mogły być przedmiotem analizy ujętej w Prognozie. Zarówno strategie i dokumenty o charakterze europejskim, krajowym, jak również lokalnym, mogą w sposób znaczący wpłynąć na zmiany zapotrzebowania węgla na rynku krajowym, szczególnie po 2024 r. Istotnym czynnikiem zapotrzebowania na węgiel w gospodarce Polski będą także ceny uprawnień do emisji CO₂. Zarówno wprowadzone i planowane uchwały antysmogowe, jak i zmodyfikowane, w porównaniu do założeń w Programie, wycofywanie mocy produkcyjnych w elektrowniach i elektrociepłowniach będą miały wpływ na zapotrzebowania na węgiel.

Istotny wpływ na kształtowanie popytu na węgiel kamienny ma polityka klimatyczno-energetyczna UE, w tym jej długoterminowa wizja dążenia do neutralności klimatycznej UE do 2050 r. oraz mechanizmy regulacyjne stymulujące osiąganie efektów w najbliższych dziesięcioleciach. Realizacja w UE celów klimatyczno-energetycznych na 2020 r. oraz 2030 r. jest kluczowa dla niskoemisyjnej transformacji energetycznej. W związku z realizacją ambicji dekarbonizacji

UE,

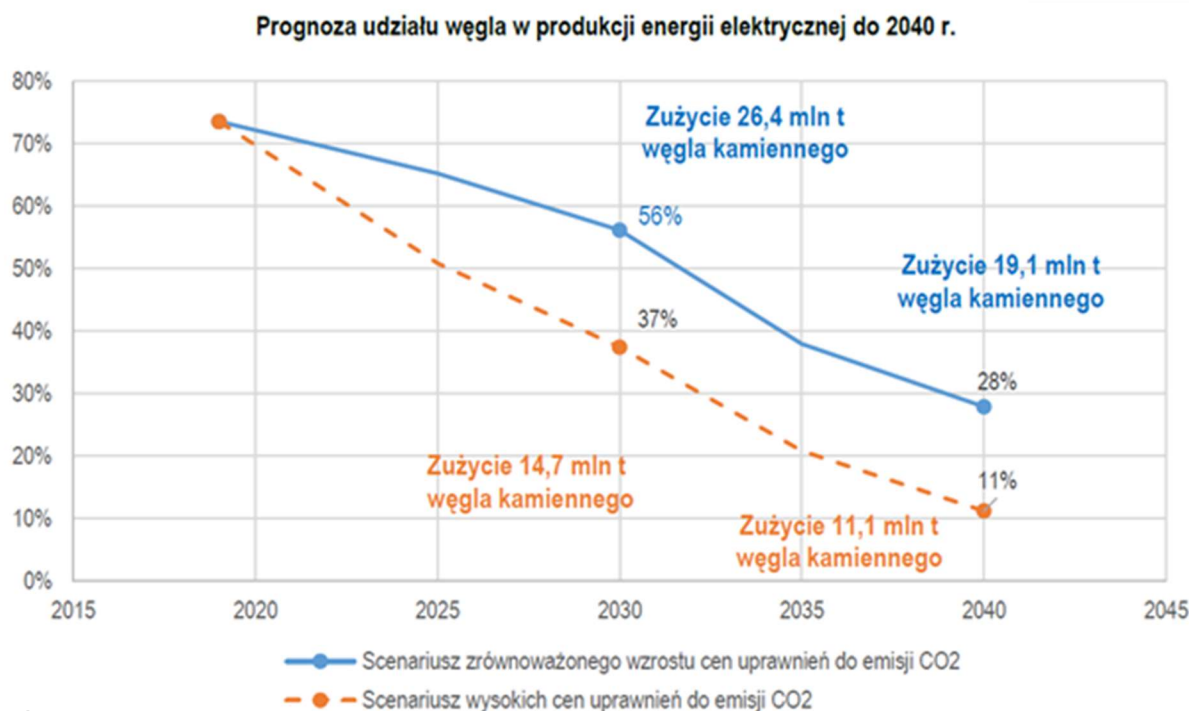
w grudniu 2020 r. Rada Europejska zatwierdziła wiążący unijny cel zakładający ograniczenie emisji netto gazów cieplarnianych do roku 2030 o co najmniej 55% w porównaniu z poziomem z roku 1990. Zwiększono tym samym dotychczas obowiązujący 40% cel redukcyjny. W dniu 14 lipca 2021 r. Komisja Europejska ogłosiła pakiet legislacyjny dotyczący klimatu i energii Fit for 55” jako kolejny element Europejskiego Zielonego Ładu przyjętego pod koniec 2019 r. Jest to pakiet 13 wniosków ustawodawczych częściowo aktualizujących dotychczas obowiązujące przepisy, np. w zakresie unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji czy wspólnego wysiłku redukcyjnego. Obejmuje on również nowelizację dyrektywy ws. energii odnawialnej (RED), dyrektywy o efektywności energetycznej (EED) czy też rewizję dyrektywy ws. opodatkowania energii. Wśród nowych propozycji legislacyjnych znalazł się m.in. mechanizm regulacji granicy emisji dwutlenku węgla (CBAM), instrument społeczny działań na rzecz klimatu.

Unijne regulacje środowiskowe zaostrzające standardy emisyjne będą miały wymierny wpływ na inwestycje w sektorze węglowym i energetycznym oraz na zachowanie konsumentów. Ograniczany dostęp do finansowania zewnętrznego dla bloków energetycznych czy kotłów ciepłowniczych opalanych węglem, będzie wymuszał zmiany na rzecz innych nośników energii. Realizacja okołounijnych celów w zakresie udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii brutto czy też poprawy efektywności energetycznej w

odniesieniu do zużycia energii pierwotnej również przyniosą skutki w postaci zmniejszenia zapotrzebowania na ten nośnik energii.

Polityka klimatyczna UE znalazła swoje odzwierciedlenie w krajowych regulacjach. Przyjęta w lutym 2021 roku Polityka Energetyczna Polski do 2040 r. (PEP 2040) determinuje ewolucyjny, ale jednocześnie bezpieczny dla ludzi i gospodarki, charakter transformacji polskiej energetyki. Dokument zakłada m.in. (w ramach celu szczegółowego nr 1 „Optymalne wykorzystanie własnych zasobów energetycznych”), że popyt na węgiel kamienny będzie pokrywany zasobami własnymi, a relacja import - eksport będzie miała charakter uzupełniający przy spełnieniu warunków zapewnienia rentowności sektora oraz racjonalnej eksploatacji oraz dystrybucji surowca. Program przewiduje, że krajowe zasoby węgla pozostaną ważnym elementem bezpieczeństwa energetycznego Polski, ale udział węgla w strukturze zużycia energii będzie spadał do nie więcej niż 56% w 2030 r. a przy podwyższonych cenach uprawnień do emisji nawet do 37,5%. Potrzeba dywersyfikacji struktury wytwarzania energii elektrycznej będzie przyczyniać się do zmniejszenia roli węgla w bilansie, jednakże nadal będzie istotną pozycją w bilansie energetycznym.

Rys. 2.2a. Udział węgla w produkcji energii elektrycznej do 2040 r.

Źródło: Polityka Energetyczna Polski do 2040 r.

W prognozie zużycia energii finalnej w podziale na paliwa i nośniki założono stopniowy spadek zapotrzebowania na węgiel kamienny z uwagi na postępujący proces unowocześniania zakładów produkcyjnych, co będzie miało wpływ na malejące zużycie tego surowca w sektorze przemysłowym oraz zmiany paliwa i nośników na OZE, gaz czy energia elektryczna. Także proces wymiany starych kotłów zasypowych na kotły spełniające wymagania V klasy emisyjności przyczyni się do tego spadku. Zużycie energii finalnej pochodzącej z węgla ma zmniejszyć się z 9 917 ktoe w 2020 r. do 4 899 ktoe w 2030 r. i 2 842 ktoe w 2040 r.

PEP 2040 zakłada umiarkowany stopniowy spadek wydobycia węgla energetycznego do 2030 r. do 41,6 mln ton natomiast w latach 2030 – 2040 wydobycie ma ulec zmniejszeniu do 29,8 mln ton. Spadek ten wiąże się z ograniczeniem zapotrzebowania we wszystkich sektorach gospodarki.

Zaawansowany wiek bloków energetycznych oraz wysoki stopień zużycia infrastruktury wytwórczej powoduje, iż utrzymanie istniejących mocy w horyzoncie średnio- i długoterminowym będzie bardzo trudne. Niezbędne będą nakłady na remonty i modernizacje jednostek oraz na inwestycje w nowe moce. Wyłączenia jednostek mogą dodatkowo zostać przyspieszone ze względu na normy środowiskowe nałożone na sektor poprzez implementację do prawa krajowego dyrektywy w sprawie emisji przemysłowych – IED (IED 2010), a także związane z nią kolejne ograniczenia wynikające ze szczegółowych konkluzji Best Available Techniques (BAT 2016). Po 2030 roku prognozowane jest przyspieszenie procesu wycofywania starych wyeksploatowanych jednostek wytwórczych, co wpływa na zapotrzebowanie na węgiel w sektorze energetycznym. Ze względu na wyższą sprawność aktualnie budowanych nowych jednostek opalanych węglem kamiennym, mogą one wytworzyć więcej energii elektrycznej przy tej samej mocy (ok. sprawność 38% vs 45-46%). Istotnie zmniejszy się również w systemie rola elektrociepłowni węglowych, ponieważ większość nowych systemowych jednostek kogeneracyjnych prawdopodobnie będą stanowić instalacje zasilane gazem ziemnym. Do 2030 r. może powstać ok. 2,5 GW tego typu nowych jednostek, dodatkowo ponad 3,5 GW w latach kolejnych do 2040 r. Zastąpią one stare ciepłownie i elektrociepłownie pracujące na węglu kamiennym oraz po 2030 r., część obecnie pracujących elektrociepłowni gazowych. Także unowocześnienie procesów produkcyjnych wpłynie na zmniejszenie popytu na surowiec w przemyśle.

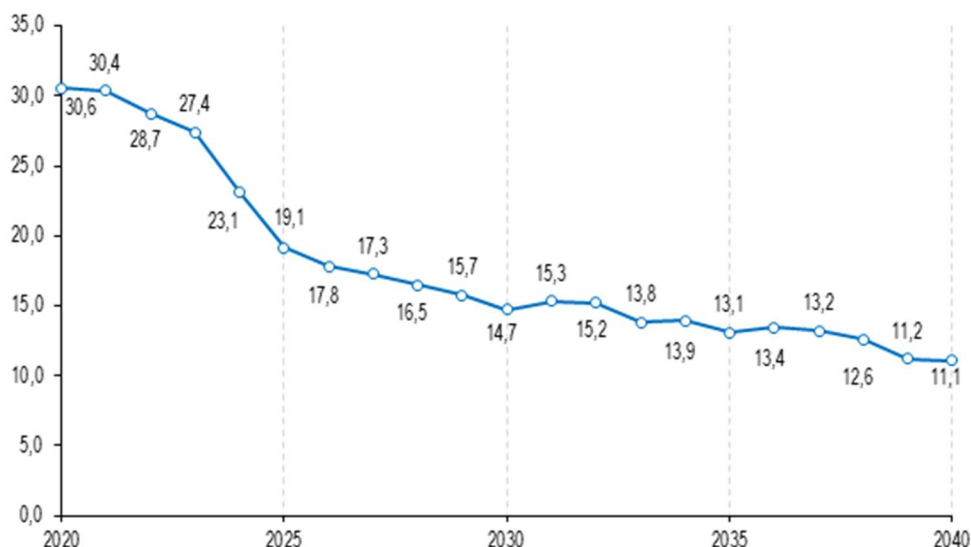
Do obniżenia poziomu zużycia węgla kamiennego w gospodarstwach domowych przyczyniać będą się regulacje regionalne w postaci tzw. uchwał antysmogowych. W miarę wchodzenia w życie uchwał antysmogowych zmianie ulegnie nie tylko wolumen zapotrzebowania na węgiel w sektorze, ale również rodzaj sortymentu, w tym przypadku dominować będzie sortyment średni. Wprowadzone uchwały obejmują: mieszkańców, podmioty prowadzące działalność gospodarczą, właścicieli budynków wielorodzinnych, spółdzielnie, wspólnoty i samorządy lokalne, jeśli posiadają w użytkowaniu instalacje na paliwo stałe (kotły, piece, kominki) o mocy poniżej 1 MW. Uchwały antysmogowe określają rodzaj urządzeń grzewczych dopuszczonych do stosowania oraz rodzaj paliw, których użycie jest zakazane lub dopuszczalne. Ponadto działania podejmowane w celu poprawy efektywności energetycznej poprzez termomodernizację budynków przyczynią się do spadku zużycia węgla w sektorze gospodarstw domowych. Istotną rolę w tym procesie odgrywają systemy wsparcia jak programy Czyste Powietrze czy Mój Prąd. Zatem wymiana nieefektywnych kotłów zasypowych na kotły spełniające wyższe normy a także zmiana systemów ogrzewania na ciepło systemowe, OZE i gaz ziemny przyczynią się do spadku popytu na węgiel w sektorze gospodarstw domowych. Według założeń PEP2040 potrzeby cieplne powinny być zaspakajane przede wszystkim poprzez wykorzystanie ciepła sieciowego. Do pokrywania potrzeb cieplnych w sposób indywidualny powinno wykorzystywać się źródła o możliwie najniższej emisyjności (pompy ciepła, ogrzewanie elektryczne, gaz ziemny, paliwa bezdymne) i odchodzić od węgla – w miastach do 2030 r., na terenach wiejskich do 2040 r. Za cel postawiono również to, aby w 2030 r. 70% gospodarstw domowych przyłączonych było do sieci ciepłowniczych w gminach miejskich.

Zużycie węgla w ciepłowniach także będzie malało z uwagi na rozwój wytwarzania energii w kogeneracji i zmiany nośnika energii na gaz ze względu na jego konkurencyjność w sytuacji rosnących cen uprawnień do emisji CO₂. Na przyszłych losach ciepłowni zawodowych i niezawodowych zaważą w dużej mierze europejskie regulacje prawne mające na celu poprawę sytuacji klimatycznej. Nakładają one obowiązek poprawy efektywności energetycznej, zwiększenia udziału OZE w produkcji ciepła jak również ograniczenia zanieczyszczenia powietrza.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie emisji przemysłowych (IED) określa dopuszczalne poziomy emisji SO₂ i NO_x oraz pyłów w przypadku instalacji powyżej 50 MW. Czynnikiem wymuszającym inwestycje są także aktualne konkluzje dotyczące najlepszych dostępnych technik (tzw. Konkluzje BAT – ang. Best Available Techniques) opublikowane w sierpniu 2017 r. Oprócz szeregu innych regulacji i zaleceń, takich jak ciągły pomiar emitowanych zanieczyszczeń oraz stosowanie wysokosprawnych jednostek wytwórczych, zawierają przede wszystkim restrykcyjne obostrzenia dotyczące dopuszczalnych wielkości emisji do powietrza pyłów oraz innych gazów i zanieczyszczeń dla tzw. dużych obiektów energetycznego spalania (LCP), czyli instalacji spalania paliw, których całkowita moc dostarczona w paliwie wynosi co najmniej 50 MW. Natomiast zgodnie z Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2193 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie ograniczenia emisji niektórych zanieczyszczeń do powietrza ze średnich obiektów energetycznego spalania (do 50 MW) od 2025 r. obiekty powyżej 5 MW a od 2030 r. już wszystkie źródła mocy powyżej 1 MW będą zobowiązane do radykalnego obniżenia poziomu emisji pyłów, dwutlenku siarki i tlenków azotu. Ponadto w przypadku obiektów o mocy powyżej 20 MW z roku na rok będzie ograniczona pula darmowych uprawnień do emisji CO₂ by, w roku 2030 pozostawić im wyłącznie zakup tych uprawnień, co wpłynie na koszty ich działalności. Ponadto obowiązuje Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/410 z dnia 14 marca 2018 r. zmieniająca dyrektywę 2003/87/WE w celu wzmocnienia efektywnych pod względem kosztów redukcji emisji oraz inwestycji niskoemisyjnych oraz decyzję (UE) 2015/1814, zgodnie z którą elektrociepłownie i ciepłownie o mocy powyżej 20 MWt uzyskują prawo do 30% rocznie bezpłatnych uprawnień w okresie 2021–2025, a po 2025 ta pula będzie stopniowo ograniczana. Określono w niej zasady przydziału środków z Funduszu Modernizacyjnego czy też sposób wykorzystania przychodów ze sprzedaży uprawnień do emisji CO₂.

Zgodnie z wynikami analiz prognostycznych dla sektora paliwowo-energetycznego sporządzonymi na potrzeby PEP2040 zapotrzebowanie na ciepło sieciowe będzie wzrastać, jednak będzie maleć znaczenie ciepłowni z uwagi na większe wytwarzanie energii w kogeneracji. Zgodnie z obliczeniami Agencji Rynku Energii S.A. udział ciepła wytworzonego w kogeneracji w stosunku do całkowitego wytwarzania ciepła wzrośnie z 71% w 2020 r. do 79% w 2030 r. i 82% w 2040 r. Jednocześnie szybciej będą rozwijać się elektrociepłownie gazowe z uwagi na konkurencyjność w kontekście cen uprawnień do emisji

Zgodnie z prognozami PEP 2040 zużycie węgla kamiennego w elektrowniach i elektrociepłowniach ulegnie zmniejszeniu z poziomu ponad 30 mln ton notowanych obecnie do 14,7 mln ton w 2030 r. i 11,1 mln ton w 2040 r. Taki scenariusz jest efektem prognozowanych wysokich cen uprawnień do emisji CO₂, które zmniejszają opłacalność stosowania technologii węglowych w wytwarzaniu energii w porównaniu z innymi źródłami, w tym gazem.

Rys. 2.2b. Prognozowane zużycie węgla kamiennego w elektrowniach i elektrociepłowniach [mln ton]

Źródło: Polityka Energetyczna Polski do 2040 r.

Jednocześnie moc zainstalowana w elektrowniach opalanych węglem kamiennym będzie redukowana z tych samych względów i z obecnie istniejących 11,5 GW i ostatnio wybudowanych 3,5 GW w 2040 r. pozostanie jedynie 2,2 GW mocy zainstalowanych.

Podobnie jak w ubiegłych latach zapotrzebowanie na węgiel w największym stopniu będzie pokrywane zasobami własnymi, a jedynie uzupełniający charakter będzie miała relacja import–eksport. Rola węgla ulegać będzie systematycznemu ograniczaniu, przy czym w okresie transformacji niezbędne jest zapewnienie stabilnego funkcjonowania branży górnictwa pozwalającego na pewne dostawy węgla kamiennego dla sektora energetycznego po konkurencyjnych cenach.

3. Zawarcie Umowy społecznej dotyczącej transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego oraz wybranych procesów transformacji województwa śląskiego

W dniu 28 maja 2021 r. zawarta została Umowa Społeczna pomiędzy Rządem RP a stroną społeczną, dotycząca transformacji górnictwa węgla kamiennego w Polsce. Umowa określa zasady i tempo stopniowej likwidacji górnictwa węgla energetycznego oraz mechanizmy wsparcia transformacji Śląska.

Pogarszająca się sytuacja w sektorze górnictwa kamiennego w 2020 r. i niekorzystne perspektywy jego funkcjonowania były przesłanką do powołania przez rząd zespołu ds. transformacji górnictwa i energetyki. W dniu 25 września 2020 r. przedstawiciele rządu i związków zawodowych podpisali porozumienie dotyczące tempa transformacji górnictwa węgla kamiennego. Zgodnie z przyjętymi zapisami, likwidacja kopalń będzie trwała do 2049 r. Strony w porozumieniu określiły m.in., że zostanie opracowana umowa społeczna regulująca funkcjonowanie sektora górnictwa węgla kamiennego, która ma być podstawą notyfikacji w Komisji Europejskiej pomocy publicznej dla branży.

W ramach porozumienia w spółkach węglowych powołano zespoły robocze: społeczny, likwidacyjny oraz ds. geologiczno-rynkowych, które miały za zadanie uszczegółowić ustalenia wrześniowego porozumienia w sprawie transformacji górnictwa. Ponadto, powołano zespół ds. czystych technologii węglowych, który m.in. miał ocenić możliwości dalszego korzystania z węgla np. w niskoemisyjnej energetyce, ciepłownictwie czy przemyśle chemicznym oraz zespół mający wypracować mechanizm finansowania górnictwa oraz przygotować dokumentację niezbędną do udzielania sektorowi pomocy publicznej w zgodzie z regułami Komisji Europejskiej.

Zawarta 28 maja 2021 r. Umowa społeczna obejmuje m.in.

- harmonogram zakończenia eksploatacji węgla kamiennego w jednostkach produkcyjnych;
- mechanizm finansowania spółek sektora górnictwa węgla kamiennego w postaci (i) dopłat do redukcji zdolności produkcyjnych (ii) pokrywania kosztów nadzwyczajnych;
- przygotowanie i budowę innowacyjnych inwestycji w skali przemysłowej w oparciu o czyste technologie węglowe;
- powołanie Funduszu Transformacji Śląska, którego celem będzie skoordynowanie transformacji terenów pogórnich, przemysłowych i nieprzemysłowych z transformacją województwa śląskiego;
- warunki gwarancji zatrudnienia i pakiet świadczeń socjalnych dla pracowników likwidowanych jednostek.

Warunkiem realizacji postanowień umowy jest zgoda Komisji Europejskiej na udzielenie pomocy publicznej dla sektora górnictwa węgla kamiennego.

4. Analiza strategiczna sektora górnictwa węgla kamiennego

4.1. Czynniki wewnętrzne – mocne i słabe strony

Mocne strony:

- Znaczna pod względem ilościowym baza zasobowa węgla kamiennego zapewniająca bezpieczeństwo energetyczne;
- Wysoki potencjał technologiczny związany z wysokim stopniem mechanizacji ścian;
- Doświadczenie i kwalifikacje pracowników.

Słabe strony:

- Produkt powodujący emisję pyłów i gazów do atmosfery, co doprowadziło do zakwalifikowania sektora wydobywczego do stopniowego wygaszania, zgodnie z Polityką Energetyczną Polski do 2040 r., Europejskim Zielonym Ładem oraz Umową pomiędzy Stroną Społeczną a Rządem RP;
- Bardzo istotna wrażliwość na warunki nadzwyczajne, tj. pandemię COVID-19;
- Proces produkcyjny cechujący się niekorzystnym oddziaływaniem na środowisko, a także duża bezwładność w dostosowaniu zdolności produkcyjnych do zapotrzebowania na węgiel;
- Lokalizacja części zasobów w filarach ochronnych i pod terenami silnie zurbanizowanymi (wysokie koszty ich udostępniania i eksploatacji), przy znacznej ilości zasobów w pokładach o miąższości poniżej 1,5 m, których wydobywanie wymaga drogich systemów eksploatacyjnych);
- Niski stopień wykorzystania potencjału maszynowego – czas pracy maszyn i urządzeń, który w wielu kopalniach nie przekracza 40% czasu dostępności ścian;
- Konieczność modernizacji części kopalń o zasobnych złożach, atrakcyjnego pod względem handlowym węgla oraz poniesienia wysokich nakładów na prace w wyrobiskach kamiennych;
- Niekorzystna struktura zatrudnienia i ograniczona mobilność zawodowa pracowników, w tym również mobilność wewnętrzna;
- Niska optymalizacja systemów pracy, skutkująca, m.in. niewystarczającą efektywnością czasu pracy załóg – coraz dłuższe drogi transportu podziemnego, kilkugodzinny rozruch ścian po dniach wolnych (wywołuje to też negatywne skutki w zakresie stateczności górotworu, co może powodować zaciskanie wyrobisk);
- Niski udział elementów motywacyjnych w systemach wynagradzania oraz brak powiązania pomiędzy wzrostem wynagrodzeń i wydajnością pracy; niska wydajność pracy oraz nadmierne rozdrobnienie składników płacy;
- Nieuporządkowany stan prawny części nieruchomości, posiadanie trudnozbywalnych rzeczowych aktywów trwałych oraz znaczne rozdrobnienie majątku przeznaczonego do zagospodarowania (duża ilość nieruchomości o małych i średnich powierzchniach użytkowych);

- Niski stopień innowacyjności procesu produkcji, przetwarzania i zbywania węgla kamiennego, szczególnie przy jednostronności jego wykorzystania (węgiel postrzegany jest przede wszystkim jako surowiec do produkcji energii elektrycznej i ciepła w procesie spalania);
- Niska elastyczność kosztowa wskutek wysokiego udziału kosztów stałych (w części kopalń przekracza poziom 80% kosztów produkcji) oraz wysokiego minimalnego poziomu kosztów produkcji, związanego z prowadzeniem eksploatacji na coraz większych głębokościach, co powoduje niską skuteczność opóźnionych działań antykrzysowych;
- Trudna sytuacja ekonomiczno – finansowa, cechująca się wysokimi stratami, niedoborem środków na bieżącą działalność, niską płynnością finansową lub jej brakiem, wysokim stanem zobowiązań;
- Relatywnie wysokie jednostkowe koszty wydobywania w stosunku do producentów węgla obecnych na rynkach światowych.

4.2. Szanse i zagrożenia dla górnictwa węgla kamiennego

Szanse górnictwa wynikające z otoczenia:

- Obowiązek Państwa do realizacji polityki bezpieczeństwa energetycznego oraz możliwość prowadzenia przez organy państwowe jednolitej, efektywnej polityki węglowej;
- Wysoki poziom zależności krajowego zapotrzebowania na energię pierwotną, w tym energię elektryczną i ciepłą od paliw węglowych (48% energii elektrycznej wytwarzanej jest z węgla kamiennego w roku 2019, co oznacza, że w średniej perspektywie czasowej pozostanie on głównym surowcem w mix-u energetycznego);
- Wysokie zapotrzebowanie na moc szczytową w sezonie letnim, co w może przyczynić się do wdrożenia efektu zachęty do utrzymywania odpowiedniego wolumenu mocy sterowalnej w systemie elektroenergetycznym, a w konsekwencji stać się czynnikiem sprzyjającym dodatkowej podaży na węgiel kamienny;
- Wdrożenie w fazę realizacji koncepcji budowy tzw. rynku mocy w Polsce;
- Około 35% kluczowych krajowych odbiorców z sektora energetyki zawodowej zlokalizowanych jest w województwie śląskim i małopolskim. Ponadto dodatkowym czynnikiem wzmacniającym szanse górnictwa jest postępująca koncentracja przemysłu i rozwijanie się miast w Polsce;
- Dogodna infrastruktura Górnośląskiego Ośrodka Przemysłowego – dobra jakość połączeń pomiędzy kopalniami i kluczowymi odbiorcami, co powinno korzystnie wpływać na koszty transportu;
- Możliwość rozwoju czystych technologii węglowych dla sektora elektroenergetyki;
- Rozwój techniczny w obszarze górnictwa, umożliwiający zwiększanie bezpieczeństwa pracy i koncentracji wydobywania (nowoczesne kompleksy ścianowe);
- Bardzo dobre rozeznanie dostawców towarów i usług do sektora górnictwa węgla kamiennego;
- Silne krajowe zaplecze badawczo – rozwojowe sektora górnictwa węgla kamiennego;
- Poprawa i ustabilizowanie sytuacji na rynkach węglowych;
- Węgiel koksowy postrzegany jako strategiczny surowiec w Unii Europejskiej.

Zagrożenia dla górnictwa wynikające z otoczenia:

- Duża zależność krajowego rynku węgla od sytuacji na światowych rynkach węgla i innych surowców energetycznych;
- Okresowe nadwyżki węgla kamiennego na rynkach globalnych;

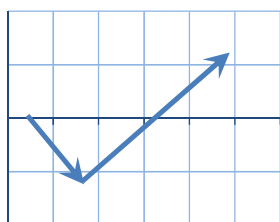
- Ustabilizowanie cen zbytu węgla na globalnych rynkach węgla energetycznego na poziomie poniżej oczekiwań krajowych producentów, co może znacznie wzmocnić konkurencyjność węgla importowanego przy spadających cenach ropy naftowej oraz niskiego kursu wymiany USD/PLN;
- Konkurencja ze strony importerów węgla, szczególnie z kierunku wschodniego;
- Wzrastająca konkurencyjność innych nośników energii na rynku krajowym, jak również na europejskich rynkach energii elektrycznej;
- Uzależnienie możliwości prowadzenia eksploatacji od ustaleń Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego i wynikające z tego trudności negocjacyjne, wydłużające nadmiernie proces udostępniania nowych złóż;
- Brak rozwiązań prawnych zabezpieczających strategiczne złoża węgla kamiennego przed niekorzystnymi z punktu perspektywicznej zabudowy zmianami na powierzchni, co w konsekwencji skutkuje podniesieniem kosztów ich udostępniania lub wręcz uniemożliwia dostęp do nich;
- Długotrwałe procedury administracyjne związane z procesem uzyskania koncesji – pozyskanie decyzji środowiskowych oraz postępowanie przed organami samorządowymi;
- Silna pozycja kapitałowa kluczowych odbiorców węgla (energetyka zawodowa);
- Wysoka podatność sektora na regresję i wahania koniunkturalne;
- Sezonowość sprzedaży w segmencie przemysłu i indywidualnych odbiorców oraz brak instrumentów, które niwelowałyby negatywne skutki sezonowości;
- Wysoki stopień uzależnienia ekspedycji węgla od jednego przewoźnika i występujące czasowo trudności z płynnym zabezpieczeniem taboru kolejowego;
- Konsolidacja rynku dostawców dla górnictwa węgla kamiennego skutkująca wzrostem ich siły przetargowej;
- Kontynuacja „twardej” wobec węgla polityki klimatycznej Unii Europejskiej prowadząca do wzrostu kosztów produkcji oraz zużycia węgla kamiennego, a tym samym zmniejszająca konkurencyjność tego surowca na rynku;
- Wzrost importu węgla z dotychczas marginalnych dla polskiego rynku kierunków, takich jak Australia, Republika Południowej Afryki, USA, Mozambik, Ukraina i Brazylia;
- Zaostrzenie norm środowiskowych;
- Stan techniczny elektrowni zawodowych i plan ich wyłączenia z systemu energetycznego;
- Zwiększające się obciążenia dla wytwarzania energii elektrycznej z węgla kamiennego wynikające z polityki klimatycznej Unii Europejskiej;
- System EU ETS oraz możliwe zmiany w systemie mogą zasadniczo wpłynąć na sytuację finansową sektora górnictwa węgla kamiennego.

5. Cele Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego

5.1. Cel główny

Wydarzenia, które miały miejsce w latach 2018 - 2021 r. całkowicie zmieniły perspektywy dalszego funkcjonowania branży górnictwa węgla kamiennego. O ile epidemia COVID-19 miała dla kopalń poważne, ale ograniczone czasowo skutki, to zaostrzenie polityki klimatycznej Unii Europejskiej (reforma systemu EU ETS, ogłoszone przez Komisję Europejską plany Nowego Zielonego Ładu i osiągnięcie w roku 2050 przez kraje Unii Europejskiej neutralności klimatycznej), co w konsekwencji doprowadziło do adekwatnych zmian Polityki energetycznej Polski do 2040 r., a także ogłoszony w 2021 r. Pakiet Fit for 55, mają dalekosiężne skutki w zakresie wyników finansowych i stanu ekonomicznego jednostek produkcyjnych węgla energetycznego.

Biorąc pod uwagę zachodzące w Unii Europejskiej procesy transformacji energetycznej, przedstawiciele Rządu Rzeczypospolitej Polskiej, Samorządu Województwa Śląskiego, przedstawiciele spółek górniczych oraz przedstawiciele reprezentatywnych organizacji związkowych zawarli Umowę Społeczną dotyczącą transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego oraz wybranych procesów transformacji województwa śląskiego. Umowa ta precyzuje zasady stopniowego zamykania i likwidacji sektora wydobywania węgla energetycznego, w tym szczególnie ważne dla strony społecznej kwestie zatrudnienia i osłon socjalnych dla górników.

Celem głównym Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce jest *sprawiedliwa transformacja sektora górnictwa węgla kamiennego z założeniem stopniowej likwidacji branży wydobywczej węgla energetycznego w oparciu o mechanizmy wsparcia publicznego*

Realizacja tak określonego celu przyczyni się do:

- dostosowania produkcji do krajowego zapotrzebowania na węgiel kamienny i zagwarantowania niezbędnych dostaw węgla kamiennego na rynek krajowy,
- konsolidacji sektora, pozwalającej na zachowanie ciągłości działalności gospodarczej poszczególnych spółek górniczych,
- zapewnienia stabilności procesu wygaszania sektora górnictwa węgla kamiennego przy wykorzystaniu mechanizmów wsparcia publicznego,
- zminimalizowania negatywnych skutków społeczno-gospodarczych transformacji sektora,
- stosowania rozwiązań opierających się o zasady gospodarki obiegu zamkniętego, energooszczędności, i poszanowania środowiska naturalnego,
- zapobieżenia niekontrolowanej upadłości spółek w czasach dekonunktury,
- wsparcia procesów przechodzenia polskiej gospodarki do gospodarki niskoemisyjnej poprzez poprawę jakości produkowanych surowców i rozwój produkcji kwalifikowanych paliw niskoemisyjnych.

Kluczem dla osiągnięcia założeń Programu jest przeprowadzenie procesu wygaszania sektora górnictwa węgla energetycznego, przy aktywnym współudziale Państwa, z zachowaniem aspektów społecznych.

5.1.1. Wskaźniki celu głównego

Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa (2015)	Wartość pośrednia (2020)	Wartość docelowa (2030)	Źródło danych
Ilość kopalń – producentów węgla energetycznego	szt.	29	21	18	Umowa Społeczna
Wielkość produkcji węgla energetycznego	mln t	59,2	42,1	41,6	ARP/PEP

5.2. Cele szczegółowe

Cel szczegółowy I: Zapewnienie stabilnego funkcjonowania stopniowo zamykanego sektora górnictwa węgla kamiennego energetycznego z uwzględnieniem założeń transformacji techniczno-organizacyjnej, bezpieczeństwa energetycznego kraju i sytuacji społeczno-gospodarczej przy założeniu minimalizacji poziomu zaangażowania pomocy publicznej.

Od sytuacji ekonomiczno – finansowej zależne jest całe otoczenie górnictwa węgla kamiennego, począwszy od pracowników spółek węglowych i ich rodzin, poprzez sytuację firm okołogórnicznych, w tym małych i średnich, aż po sytuację całych społeczności lokalnych, wśród których pracownicy kopalń lub osoby, których dochody zależne są od sytuacji kopalń stanowią niejednokrotnie bardzo wysoki odsetek

Obecna sytuacja, tj. pogarszające się wyniki finansowe spółek górniczych, rosnące zadłużenie oraz problemy z płynnością finansową przy braku realnej możliwości finansowania lub refinansowania tych podmiotów, wymusza konieczność przeprowadzenia głębokiej transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce. Działania w ramach prowadzonego procesu winny obejmować działania, ukierunkowane m.in. na redukcję posiadanych mocy produkcyjnych.

Transformacja sektora górnictwa węgla kamiennego, który jest skoncentrowany na niewielkim obszarze geograficznym (głównie województwa śląskiego), niesie ze sobą szereg społeczno-gospodarczych zagrożeń. Bez wdrożenia odpowiedniego, kompleksowego systemu wsparcia ukierunkowanego na transformację i długofalową stopniową likwidację branży wydobywczej węgla kamiennego wystąpiły, występują i będą występowały negatywne skutki społeczno-gospodarcze polegające m.in. na:

- realnym zagrożeniu bezpieczeństwa energetycznego kraju, w tym skokowego wzrostu cen energii oraz czasowego ograniczenia dostaw energii,
- strukturalnej degradacji województwa śląskiego w wyniku docelowej likwidacji ok. 82 tys. miejsc pracy w kopalniach i 410 tys. miejsc pracy w sektorze okołogórnicznym na terenie 73 gmin oraz w podmiotach kooperujących z górnictwem,
- wyludnieniu woj. śląskiego i pauperyzacji zamieszkałej populacji.

Dla ustabilizowania sytuacji finansowej niezbędne jest stworzenie mechanizmu okresowego i regularnego weryfikowania efektywności działalności poszczególnych podmiotów produkcyjnych oraz monitorowanie poziomów założonych wskaźników. Na potrzeby przeprowadzenia transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego opracowany

zostały Nowy System Wsparcia oparty o porównywalne wskaźniki i przygotowane dla nich programy operacyjne, sporządzone na bazie obiektywnych wskaźników i analiz ekonomicznych, z uwzględnieniem bezpieczeństwa energetycznego kraju i kwestii społecznych.

1) Oczekiwanie efekty

Oczekiwanym efektem podejmowanych działań jest stabilnie funkcjonujący sektor górnictwa węgla kamiennego oraz stopniowa redukcja posiadanych zdolności produkcyjnych przy zachowaniu bezpieczeństwa energetycznego państwa

*Równowaga finansowo-gospodarcza,
gwarancja bezpieczeństwa
energetycznego*

oraz zapewnieniu zrównoważonej gospodarczo i społecznie transformacji regionów górniczych. Osiągnięcie tego stanu będzie skutkiem realizacji ciągłych procesów w zakresie optymalizacji zależności kosztowo – przychodowych, przy dążeniu do uzyskania równowagi rynkowej, osiąganie optymalnych relacji struktury aktywów i źródeł ich finansowania oraz zapewnienie właściwych stosunków społecznych i wzajemnego respektowania oczekiwań interesariuszy sektora.

Procesy te mają charakter ciągły, a ich realizacja winna następować z uwzględnieniem założeń transformacji techniczno-organizacyjnej i społeczno-gospodarczej przy założeniu minimalizacji poziomu zaangażowania pomocy publicznej. Sygnały wskazujące na możliwość utraty efektywności prowadzonej działalności winny stanowić podstawę do wprowadzenia działań naprawczych. Tylko stabilnie funkcjonujący sektor górnictwa ukierunkowany na zrównoważoną transformację społeczną i gospodarczą regionu i sektora górnictwa węgla kamiennego gwarantować będzie bezpieczeństwo energetyczne Polski.

Z raportu Instytutu Badań Strukturalnych wynika, że województwo śląskie jest największym zagłębiem węglowym w Polsce, w którym zatrudnionych jest 74,5 tys. osób. Stanowi to 89,5% ogółu pracowników tego sektora w Polsce i jednocześnie 3% ogółu ludności w wieku produkcyjnym w województwie śląskim. W zakładach zlokalizowanych w czterech podregionach województwa: tuskim, rybnickim, katowickim i gliwickim pracuje 88% śląskich górników. Udział pracowników górnictwa w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym w tych podregionach wynosi odpowiednio 8%, 6%, 4% i 3%. Górnictwo tworzy 7% wartości dodanej w województwie śląskim, co plasuje sektor jako czwartą branżę w gospodarce regionu. (dane luty 21 r.).

Aby przeprowadzić długofalową transformację Śląska i sektora górnictwa w Polsce, niezbędne są programy dedykowane, obejmujące kompleksowo cały proces, aby zapobiec zubożeniu i wykluczeniu tej części społeczeństwa i kraju.

2) Wskaźniki

Wskaźnik	Definicja
Wskaźnik efektywności	Wskaźnik efektywnościowy określony w Nowym Systemie Wsparcia

3) Obszary koncentracji działań

(1) Optymalizacja kluczowej działalności górnictwa węgla kamiennego

Istotą działalności przedsiębiorstw górniczych jest wydobywanie i sprzedaż węgla kamiennego. W ich portfelu przychodów ze sprzedaży ponad 95% stanowią właśnie przychody ze sprzedaży węgla. W obecnej sytuacji sektora fundamentalnym zadaniem jest optymalizacja zależności kosztowo – przychodowych obszaru podstawowej działalności operacyjnej, tj. produkcji i sprzedaży węgla kamiennego i wsparcie stopniowo zmniejszającej się produkcji i wygaszania sektora wydobywczego, z uwzględnieniem bezpieczeństwa energetycznego państwa i sytuacji społeczno-gospodarczej.

Działania:

- Poprawa jakości produkcji węgla z dostosowaniem do czasowego horyzontu funkcjonowania podmiotów wydobywających węgiel energetyczny, w tym między innymi poprzez:
 - ukierunkowanie produkcji na potrzeby rynku, co winno być wsparte dogłębną analizą rynku w perspektywie co najmniej kilkuletniej, tak, aby możliwym było dostosowywanie wydobycia do realnego zapotrzebowania rynkowego, przy uwzględnieniu źródeł zaopatrzenia rynku wewnętrznego i zewnętrznego,
 - zwiększenie efektywności odmetanowania i zagospodarowania ujętego metanu
 - realizację inicjatyw oszczędnościowych w obszarze produkcyjnym, takich, jak m.in.
 - *wdrożenie metodologii oceny efektywności ekonomicznej ścian, parceli i rejonów eksploatacyjnych jako parametru opłacalności eksploatacji (marżowość ścian),*
 - Aktywizacja sprzedaży węgla poprzez m.in.:
 - wykorzystanie nowych technologii w procesie sprzedaży (platformy internetowe, b2b);
 - weryfikację sieci autoryzowanych sprzedawców pod kątem ich dostosowania do zmieniających się warunków funkcjonowania górnictwa w Polsce i zmiany oczekiwań rynkowych oraz opracowanie wdrożenia w pionach handlowych przedsiębiorstwach górniczych instrumentów motywacyjnych;
 - zwiększenie udziału sprzedaży węgla „eko-”;
- Racjonalizacja i optymalizacja kosztów bieżącego funkcjonowania przedsiębiorstwa m.in. poprzez:
 - ograniczenie kosztów stałych związanych z utrzymaniem infrastruktury dołowej, obsługą zakładu przerobczego, szybów oraz powierzchni kopalń,
 - wyodrębnienie obszarów, które nie są kluczowe dla działalności przedsiębiorstwa,
 - racjonalizację zatrudnienia wskutek odejść naturalnych oraz wykorzystania instrumentów osłonowych określonych w ustawie o funkcjonowaniu górnictwa z dnia 7 września 2007 r. oraz z uwzględnieniem założeń transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego oraz wybranych procesów transformacji województwa śląskiego,
 - wdrożenie procesowego podejścia do zarządzania podmiotami górnictwami celem osiągnięcia optymalizacji organizacji,
 - dokonanie zmian w przepisach prawa umożliwiających uelastycznienie czasu pracy dla utrzymania procesu produkcyjnego w założonych horyzontach czasowych,

- działania optymalizacyjne na poziomie operacyjnym spółek węglowych takie, jak m.in.:
 - *dezinvestycje w odniesieniu do aktywów / składników majątkowych nie wpisujących się w podstawową działalność spółek oraz aktywów o charakterze nieprodukcyjnym, na rzecz gmin, Skarbu Państwa lub sprzedaż na rzecz innych podmiotów gospodarczych z zachowaniem praw lokatorów (posiadających prawo pierwokupu) zgodnie z obowiązującymi przepisami,*
 - *uregulowanie stanu własnościowego majątku górnictwa węgla kamiennego,*
 - *redukcja funkcji administracyjnych w poszczególnych jednostkach organizacyjnych branży górniczej i dostosowanie struktur organizacyjnych do przepisów ustawy deregulacyjnej oraz Umowy Społecznej/z uwzględnieniem założeń transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego,*
 - *wzrost stopnia wykorzystania nowych technologii w procesie zakupowym (sektorowy system aukcji elektronicznych zakupu materiałów, uzasadnione ekonomicznie zakupy wspólne dla więcej niż jednej jednostki organizacyjnej branży górniczej);*
- optymalizację struktur organizacyjnych spółek węglowych uwzględniających zapisy Umowy społecznej dotyczącej transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego oraz wybranych procesów transformacji województwa śląskiego,
- stabilizacja finansowa i optymalizacja kapitałowa poprzez aktualizację przez przedsiębiorstwa górnicze dokumentów programów (biznesplany, strategie, programy finansowe z instytucjami finansowymi oraz inwestorami), m.in. w oparciu o wykonanie bazowego roku, zawartą Umowę Społeczną i opracowane Programy Operacyjne Kopalń oraz zadania wynikające z niniejszego Programu, stosownie do profilu działalności.

(2) Optymalizacja polityki inwestycyjnej z uwzględnieniem założeń transformacji energetycznej:

Działania:

- Zakaz prowadzenia inwestycji rozwojowych w przypadku beneficjentów Nowego Systemu Wsparcia i dokonywanie wyłącznie działań odtworzeniowych, mających na celu utrzymanie założonej produkcji;
- Dostosowanie do potrzeb produkcyjnych wynikających z programów operacyjnych kopalń, uzgodnienia terminów wygaszania mocy produkcyjnych oraz wybranych procesów transformacji województwa śląskiego.

(3) Przeprowadzenie społeczno-gospodarczej transformacji w obszarze producentów węgla energetycznego

Działania:

- Wygaszanie działalności produkcyjnej w kopalniach objętych transformacją energetyczną; Działalność produkcyjna realizowana będzie na podstawie Planów operacyjnych poszczególnych jednostek wydobywczych w horyzoncie czasowym zgodnym z określonymi w Umowie społecznej terminami zakończenia produkcji węgla kamiennego;

- Zapewnienie mechanizmów wsparcia finansowego jednostek wydobywczych objętych transformacją energetyczną; System wsparcia sektora górnictwa węgla kamiennego dla jednostek produkcyjnych będzie polegał na:
 - a) pokrywaniu kosztów nadzwyczajnych dla jednostek objętych procesem likwidacji,
 - b) dopłatach do kosztów redukcji zdolności produkcyjnych jednostek objętych planem zamknięcia, z uwzględnieniem mechanizmów zapewniających skuteczność tego procesu w postaci m.in.:
 - odpowiednich wskaźników, jakie poszczególne kopalnie powinny osiągać, ustalonych w programach operacyjnych,
 - kontroli i weryfikacji wykorzystania wsparcia,
 - cen węgla opartych o benchmark rynkowy (ARA/parytet importowy), zgodnie z ustaloną metodologią w tym zakresie.

W podpisanej Umowie Społecznej uzgodniono wdrożenie (z zastrzeżeniem akceptacji Komisji Europejskiej) nowego systemu wsparcia sektora węgla kamiennego („**Nowy System Wsparcia**”) bazującego na:

- (a) dopłatach na redukcję zdolności produkcyjnych – do czasu zaprzestania produkcji i rozpoczęcia likwidacji kopalń, zgodnie ze z góry przyjętym harmonogramem zamykania kopalń,
- (b) dopłatach na pokrywanie tzw. kosztów nadzwyczajnych, tj. związanych z likwidacją kopalń – po zamknięciu i rozpoczęciu likwidacji danej jednostki produkcyjnej.

Dodatkowo uzgodniono szereg newralgicznych dla strony społecznej kwestii, w tym:

- (a) alokacje pracownicze,
- (b) osłony socjalne w związku z utratą miejsca pracy, w tym jednorazowe odprawy,
- (c) indeksację miesięcznych wynagrodzeń w latach 2022-2025 (o 3,8% w 2022 r., 3,5% w 2023 r., 3,4% w 2024 r., 3,3% w 2025 r.) w powiązaniu ze zmniejszeniem poziomu zatrudnienia w spółkach górniczych.

Ponadto Umowa Społeczna zapewnia o możliwości szkoleń dla pracowników, mających na celu ich przekwalifikowanie, a w konsekwencji złagodzenie skutków likwidacji sektora oraz korelację zamykania branży ze zrównoważoną transformacją gospodarczo – społeczną regionów pogórnich.

Dodatkowo w Umowie Społecznej kierunkowo uzgodniono także prace nad innymi elementami, w tym:

- (a) W celu zminimalizowania negatywnych skutków społeczno-gospodarczych transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego oraz wzmocnienia bilansu systemu energetycznego strony uzgodniły, iż do czasu osiągnięcia neutralności klimatycznej zrealizowane zostaną określone inwestycje w czyste technologie wykorzystania węgla kamiennego, z poszanowaniem przepisów krajowych i

unijnych, a jeśli finansowanie będzie wymagało notyfikacji i zgody KE, taka notyfikacja nastąpi.

- (b) Kierunkowo uzgodniono działania do podjęcia zarówno przez stronę społeczną, jak i rządową ukierunkowane na rozwój województwa śląskiego:
- (i) w zakresie środków z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji;
 - (ii) dotyczące przeznaczenia na transformację społeczno-gospodarczą i środowiskową dodatkowych funduszy z rezerwy programowej ustanowionej w projekcie Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027;
 - (iii) uwzględnienia w ramach TPST działań służących wzmocnieniu alternatywnych wobec górnictwa węgla kamiennego źródeł rozwoju gospodarczego i tworzenia oraz utrzymania nowych miejsc pracy;
 - (iv) powołania Rady Koordynacyjnej ds. Sprawiedliwej Transformacji na potrzeby koordynacji transformacji Śląska w ramach FST oraz środków i funduszy UE;
 - (v) wsparcia z dostępnych środków publicznych inwestycji na terenie województwa śląskiego w ramach rozwijanych już technologii i obszarów, jak i budowy nowych sektorów gospodarczych (w tym opracowanie rozwiązań legislacyjnych ułatwiających lokalizowanie nowych inwestycji na terenie województwa śląskiego);
 - (vi) powołania Funduszu Transformacji Śląska, mającego na celu odbudowę potencjału gospodarczego Górnego Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego; w tym zakresie strona społeczna zaproponowała kierunki rozwiązań, również co do źródeł finansowania ww. Funduszu i uzgodniono, iż opracuje projekt ustawy powołującej ten Fundusz. Projekt jest aktualnie przedmiotem analiz w Ministerstwie Aktywów Państwowych;
 - (vii) wypracowania przez stronę rządową rozwiązań dotyczących finansowania działań badawczo-rozwojowych i bazy naukowej, a także działań w zakresie dziedzictwa kulturowego górnictwa węgla kamiennego.
- (c) W związku z planowanym zamykaniem jednostek produkcyjnych, uzgodniono również opracowanie/wdrożenie mechanizmów wsparcia dla przedsiębiorstw górniczych kooperujących z kopalniami oraz dla gmin górniczych. System działańby m.in. w oparciu o już funkcjonujące instytucje aktualnie udzielające pomocy publicznej w Polsce oraz istniejące systemy wsparcia.

Podjęte dodatkowe ustalenia zawarte w Umowie Społecznej będą realizowane z uwzględnieniem odpowiednich obowiązujących reguł i wymagań prawnych, z uwzględnieniem kwestii pomocowych i ewentualnej notyfikacji i zgody Komisji Europejskiej, w ramach odrębnych właściwych procedur.

(4) Założenia Nowego Systemu Wsparcia

Celem Nowego Systemu Wsparcia jest więc uporządkowana likwidacja sektora węgla kamiennego. Będzie ona następowała według ustalonego harmonogramu.

Takie metodyczne działanie zapewni, że cały proces będzie przebiegał w kontrolowany sposób. Dzięki temu nie zostaną zagrożone potrzeby i bezpieczeństwo energetyczne państwa, jak również złagodzone zostaną negatywne skutki społeczne wynikające z zamykania kopalń. Opuszczanie sektora przez pracowników będzie następowało przy uwzględnieniu systemu ich alokacji, a dodatkowo systemy osłon oraz promowanie inicjatyw aktywizujących byłych pracowników kopalń i zachęcających do przekwalifikowania pozwolą w zdecydowanie łagodniejszy sposób zaadoptowanie się tych pracowników do zmieniającej się rzeczywistości.

Nowy System Wsparcia będzie opierał się na dwóch filarach:

- a) stopniowe wygaszanie działalności produkcyjnej kopalń – w tym okresie beneficjenci otrzymywać będą wsparcie publiczne do redukcji zdolności produkcyjnej dla poszczególnych jednostek produkcyjnych, obliczaną zgodnie z przyjętymi zasadami - zasadniczo rozwiązanie bazuje na rozwiązaniach w zakresie pomocy na pokrycie bieżących strat produkcyjnych uregulowanych w Decyzji Rady z dnia 10 grudnia 2010 r. w sprawie pomocy państwa ułatwiającej zamykanie niekonkurencyjnych kopalń węgla („Decyzja Rady”) (choć instrument ten już nie obowiązuje), jednak dopasowanych do polskiej specyfiki i okoliczności. Dodatkowo uwzględniono znaczenie wdrożenia systemu dla polityki energetycznej państwa,
- b) prowadzenie działań likwidacyjnych i polikwidacyjnych w stosunku do zamkniętych kopalń (jednostek produkcyjnych nieprowadzących wydobywania) – w tym okresie beneficjenci otrzymywać będą wsparcie publiczne na pokrycie kosztów likwidacji kopalń w rozumieniu Decyzji Rady, z uwzględnieniem zasadniczo zasad tam zawartych,
i obowiązującego obecnie polskiego programu dla górnictwa wdrażanego obecnie przez SRK (program pomocowy nr SA. 52832(2019/N)).

Beneficjenci wdrażający Nowy System Wsparcia będą obowiązani do stopniowego wygaszania zdolności produkcyjnych zgodnie z ustaleniem (w ramach malejącego wydobywania) w poszczególnych jednostkach produkcyjnych i w efekcie do ich nieodwołalnego zamknięcia, a następnie zlikwidowania. Wygaszanie i zamykanie to będzie następowało według ustalonego harmonogramu i zgodnie z zasadami i warunkami udzielania wsparcia.

Program redukcji zdolności produkcyjnych w jednostkach objętych Nowym Systemem Wsparcia ma na celu systematyczne zmniejszanie produkcji węgla kamiennego, aż do całkowitego jej wygaszenia.

Celem założonego stopniowego zmniejszania produkcji na poszczególnych jednostkach produkcyjnych, w połączeniu z innymi planowanymi działaniami i inicjatywami, jest zapewnienie zrównoważonej i sprawiedliwej społecznie oraz gospodarczo transformacji terenów górniczych, ściśle zależnych od sektora wydobywczego.

Kluczowym aspektem w zakresie wdrażania Nowego Systemu Wsparcia jest zabezpieczenie zapotrzebowania na węgiel energetyczny w ramach zagwarantowania bezpieczeństwa energetycznego państwa, z uwzględnieniem określonych warunków transformacji energetycznej, zgodnej z polityką energetyczną i klimatyczną kraju, UE oraz planowanej zmiany struktury miksu energetycznego kraju.

Jednocześnie system osłon socjalnych oraz wsparcie działań likwidacyjnych planowane w ramach Nowego Systemu Wsparcia a także działania powiązane z transformacją mają zapewnić zminimalizowanie skutków społecznych stopniowego wygaszania sektora wydobywczego energetycznego węgla kamiennego, a także bezpieczną (również środowiskowo) likwidację, rekultywację oraz transformację terenów pogórnich.

Nowy System Wsparcia będzie korespondował i będzie spójny z innymi podejmowanymi i planowanymi działaniami związanymi z przeprowadzaniem sprawiedliwej transformacji energetycznej, finansowanymi ze środków państwowych, a także innych dostępnych funduszy, w tym np. z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji Energetycznej.

(5) Podstawy prawne Nowego Systemu Wsparcia

Zasady i podstawowe warunki oraz założenia systemu wsparcia zostały zapisane w Umowie Społecznej.

Dla wdrożenia Nowego Systemu Wsparcia wymagana jest jego notyfikacja i zaakceptowanie pozytywną decyzją przez Komisję Europejską systemu wsparcia i jego zasad. Na gruncie przepisów unijnych w zakresie pomocy publicznej system dopłat do redukcji zdolności produkcyjnych do momentu zamknięcia poszczególnych jednostek i pokrywanie kosztów nadzwyczajnych związanych z likwidacją tych jednostek bazują zasadniczo na postanowieniach Decyzji Rady, niemniej z uwagi na określone ograniczenia, w tym ograniczenie obowiązywania Decyzji Rady do 2027 r., nieobowiązujący charakter dopłat do produkcji (dostępne do 2018 r.), a także specyfikę systemu uwzględniająca polskie uwarunkowania i szczególną sytuację (w tym w zakresie miksu energetycznego), podstawą dla Nowego Systemu Wsparcia jest art. 107 ust. 3 lit c TFUE. Zgodnie z tym artykułem traktatowym, za zgodną ze wspólnym rynkiem może zostać uznana pomoc przeznaczona na ułatwianie rozwoju niektórych działań gospodarczych lub niektórych regionów gospodarczych, o ile nie zmienia warunków wymiany handlowej w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem.

Dokonano już prenotyfikacji Nowego Systemu Wsparcia do KE i prowadzone są rozmowy robocze z KE na temat poszczególnych elementów przewidzianych w dokumentacji, w tym działań powiązanych z wdrożeniem Nowego Systemu Wsparcia, o których mowa m.in. w pkt **Błąd! Nie można odnaleźć źródła odwołania.** czy (9).

Kolejnym etapem będzie notyfikacja i postępowanie notyfikacyjne (najprawdopodobniej w ramach formalnej procedury dochodzenia ze względu na wyjątkowy charakter proponowanych rozwiązań). W ramach tego postępowania KE może i będzie zgłaszać swoje uwagi i wątpliwości oraz będą dyskutowane zasady i warunki wdrażania instrumentów wsparcia w ramach Nowego Systemu Wsparcia oraz działań powiązanych. Zasady wsparcia w ramach formalnej procedury konsultowane są również z podmiotami trzecimi.

Wdrożenie Nowego Systemu Wsparcia uzależnione jest więc od otrzymania pozytywnej decyzji przez Komisję Europejską. W efekcie więc ona będzie określała finalne szczegółowe zasady i warunki wsparcia.

Na poziomie krajowym z kolei, Nowy System Wsparcia będzie zasadniczo wdrażany w ramach znowelizowanej ustawy o systemie funkcjonowania górnictwa węgla kamiennego i odpowiednich aktów wykonawczych.

Jednocześnie w ramach wdrażania Nowego Systemu Wsparcia, mając na uwadze jego cel - stopniowe odchodzenie od produkcji węgla kamiennego energetycznego - będą również przyjmowane inne niezbędne regulacje krajowe.

Jedną z systemowych kwestii, które zostaną uregulowane (odpowiednie zmiany do Prawa geologicznego i górniczego) to zasady przyznawania koncesji na wydobywanie. Właściwym organom zostanie przyznana możliwość odmówienia uzgodnienia/udzielenia koncesji, m.in. w przypadku gdy wydanie takiej koncesji będzie:

- a. sprzeciwiało się interesowi publicznemu wyrażonemu m.in. w rządowych dokumentach strategicznych,
- b. niezgodne z polityką surowcową, polityką klimatyczną bądź polityką energetyczną państwa.

(6) Beneficjenci Nowego Systemu Wsparcia

Zgodnie z założeniami, Nowy System Wsparcia dla sektora wydobywania górnictwa węgla kamiennego będzie wdrażać:

- a. Polska Grupa Górnicza S.A.,
- b. Tauron Wydobywanie S.A.,
- c. Węgllokoks Kraj sp. z o.o.

Przewiduje się jednocześnie nabycie akcji lub udziałów tych spółek przez Skarb Państwa. Działanie to jest jednym z powiązanych z wdrożeniem Nowego Systemu Wsparcia.

Takie rozwiązanie ułatwiłoby zasady nadzoru i kontroli nad wydatkowanymi środkami publicznymi oraz minimalizację ryzyka finansowania skrośnego ewentualnych innych działalności prowadzonych w ramach ww. spółek. W efekcie podniosłoby to efektywność i transparentność wydatkowania środków pomocowych, a także przejrzystość aplikowania o nie i ich rozliczania.

W dalszej kolejności nie wyklucza się także konsolidacji tych spółek, co jeszcze bardziej uprościłoby wdrażanie systemu, jak również ujednolicenie jego wdrażania i m.in. rozliczania.

Poza Nowym Systemem Wsparcia w sektorze na rynku funkcjonować będą również inne podmioty, przykładowo JSW i LWB, przy czym jest to uzasadnione ich specyfiką i produktami, a także perspektywami.

(7) Stopniowe wygaszanie działalności produkcyjnej kopalń – wsparcie do redukcji zdolności produkcyjnych

Zakłada się przygotowanie tzw. planu zamknięcia kopalń, w ramach którego będzie określony harmonogram i zasady stopniowego wygaszania sektora i zamykania (zaprzestania produkcji) oraz likwidacji poszczególnych jednostek produkcyjnych węgla.

Przez okres funkcjonowania i wydobywania węgla każda z jednostek produkcyjnych będzie działała wg opracowanego dla niej programu operacyjnego, zgodnego z ogólnym planem zamknięcia. W oparciu o opracowane programy operacyjne przygotowywane będą z kolei roczne plany techniczno-ekonomiczne działalności danej jednostki produkcyjnej.

Plan operacyjny będzie określał m.in. założenia i zasady funkcjonowania jednostki do momentu jej zamknięcia. W każdym z programów operacyjnych znajdują się m.in. podstawowe założenia operacyjne dla jednostki, do momentu jej zamknięcia dot. m.in. poziomu kosztów, sprzedaży, zatrudnienia i jego kosztów, potencjalnych odbiorców, kierunków zbytu, nakładów inwestycyjnych, jak również poziomu dopłat do redukcji zdolności produkcyjnych. Ponadto znajdzie się w nim ustalenie oczekiwanego dla danej kopalni poziomu wskaźników operacyjnych i efektywnościowych oraz dopuszczalnego poziomu odchyleń od nich.

Zakłada się, mając na uwadze okres obowiązywania Nowego Systemu Wsparcia, że programy operacyjne będą podlegały regularnej rewizji, w tym zgodnie z finalnymi ustaleniami z KE.

Ponadto realizacja programów operacyjnych będzie odpowiednio monitorowana i kontrolowana. Prowadzony będzie cykliczny monitoring regularny oraz weryfikacja nadzwyczajna dokonywana w przypadku:

- a. wystąpienia zdarzeń nadzwyczajnych mających wpływ na funkcjonowanie danej jednostki lub
- b. gdy z innych powodów przekroczone zostaną ustalone poziomy odchyleń od wskaźników.

Weryfikacja nadzwyczajna będzie dokonywana przez ARP lub innego niezależnego eksperta branżowego wskazanego przez Skarb Państwa, przy udziale komisji powołanej przez przedsiębiorstwo złożonej z przedstawicieli przedsiębiorcy oraz strony społecznej. W ramach prowadzonych prac przeprowadzone zostaną analizy sytuacji danej jednostki wraz z analizą przyczyn, które doprowadziły do pogorszenia się sytuacji jednostki. W efekcie, z uwzględnieniem rekomendacji ekspertów, będzie opracowany plan naprawczy albo podejmowana będzie decyzja o szybszym niż w ustalonym harmonogramie zamknięciu i likwidacji jednostki produkcyjnej.

Dopłata do redukcji zdolności produkcyjnych będzie ustalana w oparciu o tzw. kwalifikowane koszty oraz przychody.

Dodatkowo w ramach Nowego Systemu Wsparcia, planuje się wprowadzenie m.in. następujących zasad ogólnych (optymalizujących funkcjonowanie beneficjentów w okresie ich stopniowego likwidowania):

- c. koszty wynagrodzeń: ograniczenie zatrudniania do uzasadnionych przypadków oraz zasadniczo utrzymanie kosztów wynagrodzeń, z uwzględnieniem okresowo uzgadnianej indeksacji,
- d. inwestycje: zakaz inwestycji strategicznych (w pozyskanie nowego złoża) oraz zakaz zakupu istotnych środków trwałych, niezgodnych z przyjętymi programami

operacyjnymi, w efekcie realizowane będą wyłącznie niezbędne inwestycje odtworzeniowe,

- e. usługi obce: stosowanie konkurencyjnych procedur zakupu usług, zaś budżet usług remontowych oraz wiertniczo – górniczych będzie ustalany odrębnie dla każdego roku funkcjonowania jednostki do jej zamknięcia i weryfikowany przez niezależnego eksperta branżowego (w ramach jej programu operacyjnego).

W zakresie optymalizacji zatrudnienia przewiduje się, że pracownicy, w zależności od aktualnej sytuacji i potrzeb spółki-beneficjenta, będą podlegać systemowi alokacji, tj. możliwe będzie ich przenoszenie w ramach jednostek produkcyjnych objętych systemem wsparcia (również pomiędzy beneficjentami).

Takie działanie pozwoli na optymalne wykorzystanie dostępnej załogi zarówno przy działalności produkcyjnej, jak i likwidacyjnej, przy jednoczesnym zapewnieniu miejsc pracy. Spółki będą, zgodnie z ustalonym harmonogramem, płynnie przechodzić z etapu produkcji do likwidacji, korzystając z siły roboczej, która będzie bazowała na znajomości danej kopalni i jej specyfiki. Podniesie to efektywność pracy (alokacja ma dotyczyć również jednostek czynnych). Ponadto taka optymalizacja w zakresie zatrudnienia będzie pozytywnie wpływała na system dopłat, powodując efektywne wykorzystanie publicznego wsparcia.

Dopłata do redukcji zdolności produkcyjnych będzie ustalana jako dodatnia różnica pomiędzy uzasadnionymi i kwalifikowanymi kosztami produkcji węgla, a kwalifikowanymi przychodami. Jednocześnie wyliczenie wysokości dopłaty będzie następowało przy odpowiednim zastosowaniu ceny referencyjnej, ustalonej według odpowiedniej metodologii.

Dzięki wprowadzeniu wyżej opisanej zasady i zewnętrznego, niezależnego czynnika rynkowego – ceny referencyjnej, udzielona pomoc nie będzie wpływać na swobodę uzgadniania cen sprzedaży pomiędzy umawiającymi się stronami w świetle warunków panujących na rynku. Jednocześnie pozwoli to na minimalizowanie negatywnego skutku wpływu Nowego Systemu Wsparcia na konkurencję i wyeliminowanie niepożądanych zjawisk związanych z przekazywaniem dofinansowania na działalność operacyjną.

Dopłaty do redukcji zdolności produkcyjnych będą realizowane ze środków pochodzących z budżetu państwa w formie umożliwiającej realizację celu Nowego Systemu Wsparcia jakim jest stopniowe odchodzenie od węgla kamiennego energetycznego i zamykanie sektora.

Dopłata będzie przekazywana i rozliczana zgodnie z zasadami uregulowanymi w krajowych przepisach w ramach ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego i właściwych aktach wykonawczych do niej, z uwzględnieniem wyniku procesu notyfikacyjnego.

Dopłaty do redukcji zdolności produkcyjnych będą przyznawane spółce-beneficjentowi na jego wniosek przez właściwy podmiot udzielający pomocy.

Beneficjent otrzymujący dopłaty do redukcji zdolności produkcyjnych będzie miał obowiązek odpowiednich okresowych i rocznych rozliczeń i sprawozdań dot. wykorzystania dopłat.

(8) Działania likwidacyjne po zamknięciu kopalni – wsparcie na likwidację kopalń

Po zakończeniu produkcji beneficjent prowadzący likwidację kopalni będzie mógł korzystać ze środków publicznych na pokrywanie kosztów wynikających z tej likwidacji (jest to możliwe po zaprzestaniu produkcji w jednostce produkcyjnej węgla), tzw. kosztów nadzwyczajnych.

Katalog kosztów będzie zasadniczo zbieżny z katalogiem kosztów pokrywanych aktualnie przez SRK w ramach programu SA.52832 zaakceptowanego przez Komisję Europejską i zgodny z warunkami wskazanymi w Decyzji Rady w zakresie pomocy na koszty nadzwyczajne.

Katalog kosztów likwidacji kopalń będzie obejmował w szczególności:

- a. naprawianie szkód górniczych wywołanych ruchem kopalń całkowicie zlikwidowanych, w tym szkód powstałych w wyniku reaktywacji starych zrobów i rekultywację terenu;
- b. zadania dotyczące likwidacji kopalń oraz działań wykonywanych po zakończeniu całkowitej likwidacji kopalń, w tym zadania dotyczące zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym w trakcie oraz po zakończeniu likwidacji kopalń;
- c. pokrywanie roszczeń pracowniczych i kosztów restrukturyzacji zatrudnienia, tj.:
 - i. renty wyrównawcze dla pracowników lub byłych pracowników kopalń całkowicie zlikwidowanych,
 - ii. urlopy górnicze i urlopy dla pracowników zakładów mechanicznej przeróbki węgla,
 - iii. jednorazowa odprawa pieniężna,
- d. zadania związane z ochroną środowiska (np. rekultywacja terenu),
- e. zwolnienie z konieczności uzyskania koncesji na wydobywanie metanu,
- f. ulgi i zwolnienia - zwolnienie z wpłat wobec Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) oraz opłat i kar wobec Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) i opłat na rzecz Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Likwidacja każdej z jednostek produkcyjnych musi uwzględniać jej charakterystykę, rodzaj i wielkość infrastruktury do likwidacji itp. Kluczowe znaczenie ma tutaj wielkość i rodzaj infrastruktury technicznej, liczba i głębokość szybów, głębokość poziomów wydobywczych, infrastruktura zakładów przeróbczych, przewidywany czas działań likwidacyjnych (wynikający między innymi z warunków hydrogeologicznych), etc. Dlatego koszty likwidacji różnią się między jednostkami.

Jednocześnie w celu minimalizacji wsparcia publicznego przyjmuje się m.in. że:

- o ile będzie to możliwe oraz uzasadnione ekonomicznie oraz przy zapewnieniu bezpieczeństwa załogi dokonującej demontażu, prowadzony będzie odzysk maszyn i urządzeń;
- jeśli w trakcie likwidacji kopalń pojawią się jakiegokolwiek przychody, np. ze zbycia majątku, będą one pomniejszać koszty likwidacji danej jednostki, a w efekcie pomniejszać środki publiczne przekazywane na pokrycie kosztów nadzwyczajnych;

- likwidacji w ramach danej jednostki ulegną obiekty budowlane na powierzchni, które ze względu na swoją specyfikę nie zostaną przekazane do zagospodarowania przez inne jednostki organizacyjne przedsiębiorcy lub na rzecz jednostek samorządu terytorialnego lub zbyte potencjalnym inwestorom (przychody w tym zakresie będą pomniejszały zapotrzebowanie na środki publiczne, na zasadach wskazanych w punkcie powyżej).

Pokrywanie kosztów nadzwyczajnych następować będzie ze środków pochodzących z budżetu państwa, w oparciu o przepisy ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego i akty wykonawcze do tej ustawy oraz ustawy o finansach publicznych.

Podstawową zasadą będzie, że koszty będą wyliczane w rozbiciu na poszczególne jednostki i tak też będą rozliczane. Przekazywane wsparcie będzie podlegało odpowiedniemu rozliczeniu. W celu zapewnienia przejrzystości pomocy, przedsiębiorca będzie zobowiązany do składania szczegółowych rozliczeń pomocy. Przygotowywane będą również sprawozdania z realizacji zadań

i wydatkowania środków, które będą podlegały weryfikacji. Jednocześnie zasady będą przewidywały kontrole wsparcia dotyczące prawidłowości wykorzystania środków publicznych.

Powyższe zasady zapewnią, że pomoc udzielana na pokrycie kosztów nadzwyczajnych będzie ograniczona do minimum i proporcjonalna do potrzeb. Z budżetu państwa będą pokrywane jedynie uzasadnione koszty związane z likwidacją, faktycznie poniesione.

Szczegółowe zasady i warunki mechanizmu wsparcia, aplikowania o środki na pokrycie kosztów nadzwyczajnych oraz ich rozliczania na poziomie krajowym ustalone zostaną w odpowiednich regulacjach ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego oraz aktach wykonawczych do niej, z uwzględnieniem wyniku procesu notyfikacyjnego.

(9) Działania powiązane z wdrożeniem Nowego Systemu Wsparcia

Dla efektywnego wprowadzenia w życie Nowego Systemu Wsparcia zakłada się, że konieczne będą również:

- a. przeprowadzenie przez Skarb Państwa zmian w strukturze właścicielskiej Beneficjentów Nowego Systemu Wsparcia polegających na przejęciu udziałów/akcji tych podmiotów od ich aktualnych wspólników/akcjonariuszy
- b. udzielenie PGG pomocy w formie zawieszenia i umorzenia składek na ubezpieczenie społeczne oraz zawieszenia i umorzenia spłaty pożyczki PFR,
- c. umorzenie części długów PGG oraz Tauron Wydobywie w oparciu o uzasadnienie rynkowe, zatem niestanowiące pomocy publicznej;

Wszystkie te działania zostały przedstawione również KE jako połączone z wprowadzeniem w życie Nowego Systemu Wsparcia i będą podlegały również ocenie KE.

(10) Zawieszenie i umorzenie składek PGG

Na koniec 2021 r. PGG posiadać będzie ok. 818,9 mln PLN składek na ubezpieczenia społeczne, których płatność została odroczone na podstawie umów zawartych z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych.

Ich odraczanie następuje bez naliczenia opłaty prolongacyjnej zgodnie z art. 15zb ustawy z dnia 2 marca 2010 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, co stanowi wsparcie związane z COVID-19 niestanowiące pomocy publicznej.

Zakłada się zawieszenie spłaty składek na ubezpieczenia społeczne do dnia wydania decyzji Komisji Europejskiej, o której mowa w art. 4 ust. 2 albo ust. 3 rozporządzenia Rady (UE) 2015/1589 z dnia 13 lipca 2015 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE L 248 z 24.09.2015 r.), albo decyzji, o której mowa w art. 9 tego rozporządzenia, albo innego zakończenia postępowania przed Komisją Europejską, nie później niż do dnia 31 grudnia 2023 r.

Zakłada się także, że odroczone składki w związku z wdrażaniem Nowego Systemu Wsparcia, mając na uwadze jego cele i stopniową likwidację niekonkurencyjnych kopalń, zostaną umorzone przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych na mocy decyzji ZUS w oparciu o odpowiednie przepisy prawa, stanowiąc tym samym pomoc publiczną.

Zawieszenie i umorzenie składek zostało zgłoszone KE wraz z całym Nowym Systemem Wsparcia. Środek będzie więc podlegał ocenie KE.

(11) Zawieszenie i umorzenie pożyczki płynnościowej z PFR

W dniu 2 kwietnia 2021 r. PGG zawarła z PFR umowę pożyczki płynnościowej w ramach wsparcia kryzysowego, w wysokości 1 mld PLN. Zgodnie z umową pożyczki, spłata pożyczki miałyby nastąpić do końca lutego 2025 r.

Pożyczka została udzielona przez PFR, który wykonując powierzone mu przez Radę Ministrów zadanie wdrażania tzw. tarcz antykryzysowych, schematów pomocowych skierowanych do przedsiębiorców w Polsce w związku z wystąpieniem kryzysu COVID-19 i minimalizacją jego skutków.

Pożyczka płynnościowa została udzielona PGG na podstawie programu pomocowego zatwierdzonego przez Komisję decyzją z dnia 25 maja 2020 r. w sprawie SA.57306 (2020/N) – Poland COVID-19: Financial shield for large enterprises: Liquidity loans, zmienioną następnie decyzją z 15 grudnia 2020 r. w sprawie SA.59715 (2020/N) – Poland COVID-19: Modifications to SA.56876, SA.56922, SA.56979, SA.56996, SA.57015, SA.57054, SA.57055, SA.57191, SA.57306, SA.57452, SA.57519 and SA.57726, zmieniony następnie decyzją z dnia 1 marca 2021 r. w sprawie SA.59872(2020/N) – Poland COVID-19: Second amendment of SA.57306(2020/N) Financial shield for large enterprises: Liquidity loan.

Zakłada się zawieszenie spłaty zobowiązań pieniężnych z tytułu pożyczki płynnościowej do dnia wydania decyzji Komisji Europejskiej, o której mowa w art. 4 ust. 2 albo ust. 3 rozporządzenia Rady (UE) 2015/1589 z dnia 13 lipca 2015 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE L 248 z 24.09.2015 r.), albo decyzji, o której mowa w art. 9 tego rozporządzenia, albo innego zakończenia postępowania przed Komisją Europejską, nie później niż do dnia 31 grudnia 2023 r.

Zakłada się także, że wymagalne oraz niewymagalne zobowiązania pieniężne PGG z tytułu pożyczki płynnościowej zostaną umorzone, z uwzględnieniem odpowiednich regulacji, co stanowiłoby pomoc indywidualną dla PGG notyfikowaną razem z Nowym Systemem Wsparcia i wymaga wcześniejszej decyzji KE w tym zakresie. Przewidywane umorzenie nastąpi z mocy prawa.

Działanie takie jest uzasadnione z uwagi na wdrażanie Nowego Systemu Wsparcia oraz mając na uwadze jego cele i stopniową likwidację niekonkurencyjnych kopalń.

Zawieszenie i umorzenie zobowiązań pieniężnych PGG z tytułu pożyczki płynnościowej jako mające wpływ na pomoc publiczną udzieloną PGG, zostało zgłoszone KE wraz z całym Nowym Systemem Wsparcia. Środek będzie więc podlegał ocenie KE.

(12) Umorzenie pozostałych zobowiązań PGG

PGG obciążona jest także zobowiązaniami do wykupu obligacji o charakterze komercyjnym. Istniejący dług PGG z tytułu obligacji historycznie związany jest m.in. z etapami powstawania PGG oraz transakcjami przejęcia przedsiębiorstwa Kompanii Węglowej S.A. („KW”) i Katowickiego Holdingu Węglowego S.A. („KHW”).

Zakłada się, że w drodze wielostronnych rozmów i negocjacji obligatariusze umorzą PGG część długu z tytułu ww. obligacji.

Zakłada się, mając na uwadze decyzję o stopniowym wygaszaniu wydobycia węgla, że umorzenie części zadłużenia z tytułu wyemitowanych obligacji odbędzie się na zasadach akceptowalnych dla prywatnego wierzyciela, a zatem bez występowania pomocy publicznej. Przyjmuje się, że takie rozwiązanie tzn. umorzenie części długu i renegotjowanie warunków spłaty reszty będzie biznesowo bardziej uzasadnione z punktu widzenia obligatariuszy - wierzycieli PGG – w większości instytucji finansowych - niż podejmowanie działań w celu wyegzekwowania swoich wierzytelności.

(13) Umorzenie długu Tauron Wydobycie

Ponadto w ramach założeń do Nowego Systemu Wsparcia zakłada się umorzenie długu Tauron Wydobycie wobec Tauron Polska Energia S.A. z tytułu udzielonych pożyczek wewnątrzgrupowych, na zasadach rynkowych.

Biorąc pod uwagę zmiany systemowe w sektorze, sytuację Tauron Wydobycie oraz praktyczną niemożliwość spłaty długu, zakłada się, że zostanie on odpowiednio uwzględniony na etapie sprzedaży spółki Skarbowi Państwa i szacowania jej wartości.

(14) Zmiany aktualnego systemu wsparcia górnictwa

Aktualnie obowiązuje system wsparcia dla górnictwa w ramach programu pomocowego SA. 52832(2019/N), który został zatwierdzony przez Komisję Europejską decyzją z dnia 19 lipca 2019 r. Obejmuje on finansowanie kosztów nadzwyczajnych na podstawie Decyzji Rady. Beneficjentem w tym programie jest Spółka Restrukturyzacji Kopalń S.A.

W październiku br. dokonano notyfikacji zmiany tego programu do KE w następującym zakresie:

- a. wydłużenie programu pomocowego do 2027 r., tj. do czasu zakończenia obowiązywania Decyzji Rady,
- b. przeniesienie do SRK na dotychczasowych zasadach kolejnych dwóch jednostek produkcyjnych w celu ich likwidacji w 2021 r.; jednostki te to Pokój II i Jastrzębie III,

- c. modyfikacje w zakresie wysokości osłon socjalnych (świadczeń przysługujących w okresie urlopu górniczego oraz urlopu dla pracowników zakładu przeróbki mechanicznej) i wysokości jednorazowej odprawy, które zostały uzgodnione ze stroną społeczną w ramach Umowy Społecznej,
- d. wprowadzenie do ustawy dodatkowej formy pomocy publicznej w postaci papierów skarbowych przekazywanych na podwyższenie kapitału zakładowego SRK,
- e. a w konsekwencji – aktualizacja budżetu programu pomocowego.

Zmiany te zostaną także odzwierciedlone w przepisach krajowych poprzez nowelizację ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego oraz odpowiednich aktów wykonawczych. Aktualnie zmiana programu w powyższym zakresie jest przedmiotem oceny przez KE w ramach postępowania notyfikacyjnego. Zmiany te wymagają akceptacji i pozytywnej decyzji wydanej przez KE.

(15) Struktura całościowa funkcjonowania systemu wsparcia w sektorze wydobywczym

Zakłada się, że całościowy system wsparcia dla sektora wydobywczego górnictwa węgla kamiennego w Polsce będzie składał się więc z następujących komponentów:

- a. udzielania pomocy na pokrycie kosztów nadzwyczajnych przez SRK w ramach zmienionego programu pomocowego SA. 52832(2019/N), oraz
- b. Nowego Systemu Wsparcia wraz z realizacją działań z nim powiązanych.

4) Kluczowe projekty

- Wdrożenie Nowego Systemu Wsparcia i działań powiązanych, realizacja zadań związanych z szeroko pojętą transformacją energetyczną, z uwzględnieniem akceptacji i finalnej decyzji KE w tym zakresie.
- Wdrożenie monitoringu i kontrola wdrażania Nowego Systemu Wsparcia
- Równowaga finansowo – gospodarcza wygaszanego stopniowo sektora górnictwa węgla kamiennego z uwzględnieniem założeń transformacji energetycznej, czyli zestaw działań, które doprowadzą do realizacji celu stopniowego odchodzenia od węgla, przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego i uwzględnieniu kwestii społeczno-gospodarczych powiązanych z procesem.
- Nabycie przez Skarb Państwa akcji PGG S.A. i TAURON Wydobywanie S.A. oraz udziałów Węglukoks Kraj Sp. z o.o. (przy założeniu akceptacji systemu przez KE) będących beneficjentami pomocy publicznej w ramach Nowego Systemu Wsparcia oraz ewentualna dalsza konsolidacja w jeden podmiot, co ma przede wszystkim zagwarantować pełniejszą kontrolę nad wydatkowanymi środkami oraz ograniczyć udzielaną pomoc do niezbędnego minimum.
- Zawieszenie i umorzenie środków udzielonych na łagodzenie skutków kryzysu COVID-19
- Częściowe umorzenie długu PGG z tytułu emisji obligacji
- Umorzenie długu TAURON WYDOBYCIE wobec Tauron Polska Energia S.A.

Cel szczegółowy II: Zaspokojenie krajowych potrzeb na węgiel kamienny, w tym w szczególności do produkcji energii elektrycznej i ciepła w okresie transformacji energetycznej oraz do produkcji koksu

Krajowy węgiel kamienny stanowi w Polsce istotny nośnik energii elektrycznej i ciepła oraz w przypadku węgla koksowego - niezbędny surowiec do produkcji koksu. Obecnie polska energetyka w dużej mierze oparta jest jeszcze na węglu, a udział produkcji energii elektrycznej z węgla kamiennego w 2020 r., według danych PSE (Polskie Sieci Elektroenergetyczne) kształtował na poziomie ok. 47% (w 2019 r. było to 49%). Węgiel kamienny ma jeszcze wyższy udział w produkcji ciepła sieciowego. Dywersyfikacja paliw zużywanych do produkcji ciepła postępuje wolniej. Dominują paliwa węglowe, których udział w 2019 r. stanowił 71% paliw zużywanych w źródłach ciepła (w 2018 r. było 72,5%). Założenia „Polityki Energetycznej Polski do 2040 r.” (PEP2040), były podstawowym punktem odniesienia dla przygotowania prognozy zapotrzebowania na węgiel kamienny (energetyczny) w horyzoncie do 2049 r. w ramach Nowego Systemu Wsparcia. Zgodnie z oficjalnym dokumentem strategicznym - PEP2040, w najbliższych latach, w Polsce zakładany jest systematyczny wzrost zapotrzebowania na energię elektryczną. Dlatego też niezbędne jest zapewnienie bezpieczeństwa dostaw surowców do jej wytwarzania. Służy temu odpowiednia ich dywersyfikacja, ale również wykorzystanie, w jak największym stopniu krajowych zasobów, w tym węgla kamiennego, co pozwalałoby na niezakłóconą pracę systemu energetycznego. Ze względu na aktualny poziom wykorzystania węgla w zapewnianiu bezpieczeństwa energetycznego oraz potencjał czystych technologii węglowych - surowiec ten będzie miał istotne znaczenie dla bilansu energetycznego Polski w kolejnych latach. Przy czym jego łączny udział w wytwarzaniu energii elektrycznej netto będzie systematycznie spadał. Z uwagi na specyfikę polskiego sektora energetycznego, w tym dostępne, funkcjonujące w Polsce jednostki wytwórcze, nadal będzie występowało zapotrzebowanie na węgiel w perspektywie do 2049 r. Zakłada się jednak, że udział mocy zainstalowanej w źródłach węglowych w systemie elektroenergetycznym będzie się zmniejszał z aktualnego poziomu ok. 52%, do ok. 37% w 2030 r., oraz ok. 11% w 2040 r., z uwagi na techniczne wyeksploatowanie jednostek wytwórczych wykorzystujących węgiel. Zgodnie z prognozami, zużycie węgla kamiennego w elektrowniach i elektrociepłowniach będzie spadać z poziomu ponad 33 mln ton rocznie w 2020 r. do poziomu około 11 mln ton w 2040 r. W tym samym okresie, całkowite zużycie węgla (uwzględniając także ciepłownie, gospodarstwa domowe, przemysł wytwórczy, usługi, rolnictwo i pozostałe zużycie) będzie spadać z poziomu ponad 53,1 mln ton rocznie w 2020 r. do nieco ponad 16,3 mln ton w 2040. Jednocześnie po 2040 r. można prognozować dalszy spadek zapotrzebowania na węgiel. Niemniej jednak, w odróżnieniu od innych państw UE, rola węgla, pomimo prognozowanego spadku, jest bardzo znaczna. Udział węgla w produkcji energii elektrycznej w roku 2020 w Polsce był najwyższy wśród krajów UE, które posiadają bardziej rozwinięte i zdywersyfikowane źródła nie węglowe (gaz, energia jądrowa, wiatr, fotowoltaika, woda).

Większa zależność surowcowa występuje w przypadku rynku węgla koksowego, na obecnym etapie technologicznym surowiec ten jest nie do zastąpienia w produkcji stali. Znaczenie węgla koksującego dla europejskiego hutnictwa znalazło potwierdzenie w decyzji Komisji Europejskiej o ponownym wpisaniu węgla koksowego na listę surowców krytycznych UE (Critical Raw Materials for the EU). Rewizja listy surowców krytycznych UE z września

2020 r. potwierdziła znaczenie węgla koksowego dla rozwoju europejskiej gospodarki. Lista surowców krytycznych obejmuje surowce, które są najważniejsze pod względem gospodarczym i których dostawy obciążone są dużym ryzykiem ze względu na koncentrację ich światowej produkcji.

1) Oczekiwane efekty

Oczekiwanym efektem podejmowanych działań jest gwarancja stabilnych dostaw węgla na potrzeby zmieniającego się rynku energetycznego, rynku ciepła oraz rynku koksu. W przypadku grupy odbiorczej w postaci gospodarstw domowych sektor powinien przystosować się do zapisów zawartych w Polityce Energetycznej Państwa (PEP2040). W dokumencie tym zakłada się odchodzenie od paliw kopalnych i niskoemisyjny kierunek transformacji źródeł indywidualnych (pomp ciepła, ogrzewanie elektryczne). Do 2030 r. zakłada się odejście od spalania węgla w gospodarstwach domowych w miastach, natomiast na obszarach wiejskich - do 2040 r. (możliwość wykorzystania paliwa bezdymnego do 2040 r.). Odsetek gospodarstw domowych w miastach wykorzystujących (indywidualnie) węgiel kamienny do ogrzewania pomieszczeń to około 24,7% (2018 r.). Dla obszarów wiejskich odsetek ten wynosi 88,4% (2018 r.). Ważne jest również, aby podjęte działania zapewniły Polsce czołowe miejsce wśród krajów Unii Europejskiej, w obszarze niezależności energetycznej rozumianej jako niezależność od importu paliw. W 2019 r. stopień zależności energetycznej w Polsce wyniósł 47,0% (średni stopień niezależności – 53%) podczas gdy średnia z 28 krajów UE wyniosła 61% (średni stopień niezależności – 39%). Duże znaczenie węgla kamiennego dla sektora energetycznego i zachowania niezależności energetycznej oznacza konieczność posiadania swobodnego dostępu do tego surowca. Ważną kwestią jest również racjonalne gospodarowanie udostępnionymi zasobami węgla, wykorzystanie istniejącej infrastruktury i potencjału technicznego. Dokonanie transformacji energetyki na inne źródła energii wymaga bowiem czasu i wysokich nakładów inwestycyjnych.

Gwarancja bezpieczeństwa energetycznego, niezależność od importu paliw, stabilny popyt na surowce

2) Wskaźniki

Wskaźnik	Definicja
Wolumen sprzedaży węgla kamiennego, w tym do energetyki zawodowej, ciepłowni zawodowych i niezawodowych, do koksowni	Ilość sprzedanego węgla w tym do energetyki zawodowej, ciepłowni zawodowych i niezawodowych, do koksowni

3) Obszary koncentracji działań

(1) Bilans energetyczny kraju

Krajowe zasoby węgla kamiennego i brunatnego pozostaną przez wiele lat ważnymi stabilizatorami bezpieczeństwa energetycznego kraju, zapewniając wysoki, w porównaniu do innych krajów UE, wskaźnik niezależności energetycznej Polski od nośników importowanych. Bilans energetyczny kraju powinien uwzględniać skutki działań przyjętych do realizacji w ramach: Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju (z perspektywą do 2030 r.); Polityki Energetycznej Państwa (PEP2040); Zielonego Ładu oraz niniejszego Programu dla górnictwa - z uwzględnieniem zachodzących

procesów przekształceń gospodarczych, społecznych z zachowaniem bezpieczeństwa energetycznego państwa.

Działania:

- Opracowanie bilansu energetycznego kraju, który powinien uwzględniać założenia głównych celów polityki energetycznej UE - realizowanych w procesie krajowej transformacji energetycznej. tj. zapewnienie bezpieczeństwa dostaw energii, dostępność energii po przystępnej cenie oraz promowanie równowagi ekologicznej. Punktem wyjścia do opracowania bilansu powinny być corocznie aktualizowane prognozy krajowego zapotrzebowania na węgiel kamienny. Bilans energetyczny będzie opracowywany m.in. na potrzeby Polityki Energetycznej Polski.

(2) Działania wspierające

- Program rozbudowy i modernizacji systemowego dostarczania ciepła do użytkowników indywidualnych, opracowany i wdrożony w ramach programów inwestycyjnych podmiotów energetycznych. Wytwarzanie energii elektrycznej i ciepła w skojarzeniu przyniesie wymierne korzyści w redukcji emisji CO₂ oraz innych zanieczyszczeń powietrza (w tym dwutlenku siarki, pyłów oraz tlenków azotu). Działania w tym kierunku są zgodne z preferencjami polityki klimatycznej UE, przy czym skutkować one będą zmianami podmiotowymi na rynku wytwarzania ciepła.
- Wdrożenie zgodnie z umową społeczną do stosowania, w indywidualnych gospodarstwach domowych - do celów grzewczych, paliw niskoemisyjnych oraz „paliw bezdymnych”. Zgodnie z PEP2040 do 2030 r. przewiduje się odejście od spalania węgla w gospodarstwach domowych w miastach, natomiast do 2040 r. - na obszarach wiejskich, natomiast Umowa społeczna przewiduje wykorzystanie paliwa niskoemisyjnego do 2045 r.).

4) Kluczowe projekty

- **Projekt „Krajowy bilans energetyczny”** – wieloletni (zgodny z założeniami krajowej transformacji energetycznej) bilans energetyczny kraju wraz z metodologią oraz metodyką jego opracowywania, określeniem terminów aktualizacji, źródeł oraz kategorii niezbędnych do jego opracowania wraz z koniecznym oprzyrządowaniem informatycznym.
- **Paliwa niskoemisyjne i bezdymne w indywidualnych gospodarstwach domowych** – zestaw norm prawnych i środowiskowych. Dla zwiększenia skuteczności programu korzystnym będzie uruchomienie dodatkowego pakietu redukującego koszty ich późniejszego użytkowania.

Cel szczegółowy III: Optymalne wykorzystanie istniejących złóż węgla energetycznego i utrzymanie niezbędnego poziomu inwestycji odtworzeniowych w horyzoncie wygaszania kopalń oraz zapewnienie dostępu do nowych złóż węgla koksowego poprzez dostosowanie poziomu inwestycji gwarantujących najwyższą efektywność ekonomiczną

Zmiany na światowym rynku węgla kamiennego, obejmujące politykę dekarbonizacji, wzrost cen uprawnień do emisji CO₂ oraz rozwój OZE, skutkują obniżeniem popytu na węgiel

kamienny, a także zmniejszeniem konkurencyjności cenowej węgla energetycznego. W efekcie sytuacja finansowa branży górniczej uległa istotnemu pogorszeniu. Regulacje klimatyczne ustanowione przez Unię Europejską (UE) są jednymi z najbardziej ambitnych na świecie. UE konsekwentnie zwiększa ambicje w poszczególnych sektorach gospodarki, w tym branży energetycznej. Trzema najważniejszymi dokumentami unijnej polityki klimatycznej są: Pakiet klimatyczno-energetyczny do 2020 r., Ramy polityki klimatyczno-energetycznej UE do roku 2030 oraz Europejski Zielony Ład, w ramach którego w marcu 2020 r. zaproponowane zostało Europejskie prawo o klimacie.

Stopniowe przejście do gospodarki niskoemisyjnej, zgodnie z założeniami Europejskiego Zielonego Ładu, w ciągu następnych kilkunastu lat będzie stanowić szczególne wyzwanie dla Polski – kraju z największą liczbą regionów węglowych w Unii Europejskiej i największym zatrudnieniem w górnictwie oraz energetyce opartej na węglu. Polska gospodarka w skali UE jest nadal w dużym stopniu zależna od paliw kopalnych, głównie węgla kamiennego i brunatnego. Odejście od węgla wymaga stworzenia kompleksowego planu działań połączonego z programami inwestycyjnymi dla poszczególnych regionów węglowych, w celu zniwelowanie negatywnych skutków dochodzenia do neutralności klimatycznej.

Zobowiązania Polski wynikające z polityki klimatycznej doprowadziły m.in. do tego, iż w dniu 25 września 2020 r. strona rządowa i strona społeczna zawarły porozumienie, w którym zgodziły się na stopniowe, tj. do 2049 r., nieodwołalne zamykanie poszczególnych kopalń węgla kamiennego. W ramach tego porozumienia wskazano ogólne ramy działań, jakie będą podejmowane w kontekście planowanej likwidacji sektora i uzgodniono wynegocjowanie Umowy Społecznej, dotyczącej transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego oraz wybranych procesów transformacji województwa śląskiego. Wygaszanie i zamykanie kopalń będzie następowało według ustalonego harmonogramu w ramach Nowego Systemu Wsparcia.

W trakcie realizacji tego programu jednostki produkcyjne węgla mają zaniechać inwestycji rozwojowych i wykonywać jedynie bieżące inwestycje odtworzeniowe, niezbędne do osiągnięcia założonego, malejącego poziomu produkcji, zgodnie z uzgodnieniami. Inwestycje w udostępnianie nowych złóż realizowane będą wyłącznie przez spółki nieobjęte pomocą publiczną i będą dotyczyć głównie złóż węgla koksowego.

Wiąże się to również z uregulowaniem aspektu wydawania nowych koncesji poszukiwawczych, rozpoznawczych oraz wydobywczych na węgiel kamienny, dlatego też minister właściwy do spraw gospodarki złożami kopalin będzie mógł nie uzgodnić, a minister właściwy do spraw środowiska będzie mógł nie udzielić koncesji na poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie węgla kamiennego, ze względu na strategiczny interes państwa, jeśli wydanie koncesji byłoby sprzeczne z istniejącą strategią, polityką sektorową lub programem będącym aktem prawnym obowiązującym w Polsce.

Mimo ważnej roli węgla w gospodarce polskiej i podejmowanych próbach określenia tzw. perspektywicznych lub strategicznych złóż tego surowca, dotychczas nie objęto ich ochroną prawną przed zabudową powierzchni. W efekcie wprowadzonych zmian na powierzchni nastąpiło bądź zablokowanie dostępu do złóż, bądź zwiększenie kosztów udostępnienia danego złoża, a tym samym podniesienie późniejszych kosztów jego eksploatacji. Dlatego też konieczna jest prawna ochrona złóż kopalin, które mogą być kluczowe dla Polski i gospodarki, aby nie podlegały np. trwałej zabudowie, która uniemożliwi ich ewentualną eksploatację. Ważne jest aby oddzielić obszary, które nie mogą być zabudowane, od tych gdzie pewnego rodzaju zabudowa może być dopuszczalna. Wspomniana

ochrona prawna mogłaby pozwolić na np. budowę farm fotowoltaicznych nad udokumentowanymi i w przyszłości możliwymi do pozyskania kopalniami. Instalacje PV nie są trwale związane z gruntem i mają swoją żywotność 15-25 lat. Dzięki takiemu rozwiązaniu z jednej strony złoża zostałyby zabezpieczone, a z drugiej rozwijano by potencjał odnawialnych źródeł energii.

Nie mniej istotne jest również oddziaływanie eksploatacji złoża węgla kamiennego na tereny z nim sąsiadujące, a w szczególności na prowadzoną na ich terenie produkcję rolniczą. Zanieczyszczenie wód powierzchniowych wodami pochodzącymi z procesów urabiania węgla i wodami z procesów technologicznych oraz emitowane zanieczyszczenia pyłowo-gazowe wywierają negatywny wpływ na prowadzoną produkcję rolniczą. Niezbędne wydaje się zatem wyznaczenie zasięgu oddziaływania eksploatacji danego złoża i określenie mechanizmów finansowych, które będą formą rekompensat za utrudnione gospodarowania na gruntach objętych eksploatacją. Równocześnie, z uwagi na długotrwałość inwestycji górniczych oraz związane z tym wysokie ryzyko inwestycyjne, powodujące, że gwałtownie ogranicza się dostępność sektora górnictwa węgla kamiennego, niezbędne jest wdrożenie mechanizmu współdzielenia ryzyka pomiędzy przedsiębiorcą górniczym, a instytucjami finansowymi dla ewentualnego udostępniania nowych złóż węgla. Równocześnie, niezbędne jest zapewnienie odpowiedniego poziomu inwestycji w proces produkcyjny oraz przetwórstwa węgla, prowadzony w złożach już eksploatowanych. Modernizacja parku maszynowego winna jednak iść w parze z wdrażaniem innowacyjnych rozwiązań technicznych. Wszystkie te działania powinny być zgodne z założeniami krajowej transformacji energetycznej.

1) Oczekiwane efekty

Oczekiwanym efektem podejmowanych działań będzie wpływ na zarządzanie produkcją węgla i niezbędnymi inwestycjami (inwestycjami odtworzeniowymi w przypadku stopniowo likwidowanych kopalń objętych Nowym Systemem Wsparcia) - poprzez prowadzenie właściwej polityki zasobowej, umożliwiającej dostosowanie procesów wydobywczych z jednej strony do cykli koniunkturalnych na globalnym rynku surowców, a z drugiej - do realizacji założeń Umowy Społecznej i stopniowego wygaszania kopalń w ramach Nowego Systemu Wsparcia, zaakceptowanego przez KE.

Wspieranie właściwej polityki zasobowej w obszarze węgla kamiennego

Gospodarowanie zasobami węgla kamiennego winno uwzględniać m.in. wartościowanie oraz ocenę ekonomiczną zasobów złóż węgla, umożliwienie uzyskiwania i przedłużania koncesji na wydobywanie węgla, jeśli nie byłoby to sprzeczne z istniejącą strategią, polityką sektorową lub programem obowiązującym w Polsce.

Administrowanie zasobami powinno korzystać z mapy strategicznych złóż węgla kamiennego wraz z koncepcją docelowego modelu zarządzania nimi. Efektem polityki zasobowej winno być takie zarządzanie zasobami węgla kamiennego, by krajowa energetyka w okresach dekoniunktury wspierana była węglem pochodzącymi ze złóż o możliwie niskim koszcie udostępnienia i koszcie eksploatacji, przy zachowaniu wymaganej jakości. W konsekwencji wpłynąć winno to na zwiększenie przewidywalności stabilności cen energii, co jest czynnikiem pożądanym w planowaniu życia gospodarczego.

2) Wskaźniki

Wskaźnik	Definicja
Wskaźnik wykorzystania zasobów przemysłowych węgla kamiennego	Stosunek zasobów operatywnych do ilości zasobów przemysłowych złoża

3) Obszary koncentracji działań

(1) Racjonalna gospodarka zasobami złóż węgla kamiennego

Racjonalne i efektywne gospodarowanie złożami węgla winna uwzględniać uwarunkowania nie tylko geologiczno – górnicze i środowiskowe, ale też założenia Nowego Systemu Wsparcia. Gospodarka zasobami powinna bowiem mieć na względzie główny cel niniejszego Programu i Nowego Systemu Wsparcia, jakim jest stopniowe zamykanie kopalń, przy zmniejszającej się produkcji oraz ich likwidacja, przy uwzględnieniu bezpieczeństwa energetycznego kraju i kwestii społeczno-gospodarczych. W efekcie pozwoli to na zoptymalizowanie wysokości niezbędnej na ten cel pomocy publicznej. Odmienna sytuacja występuje w kontekście węgla kamiennego koksowego, gdzie oczekuje się optymalizacji gospodarki tymi zasobami.

Konieczne jest także uregulowanie procesu wydawania nowych koncesji poszukiwawczych, rozpoznawczych oraz wydobywczych na węgiel kamienny. Minister właściwy do spraw gospodarki złożami kopalin będzie mógł nie uzgodnić, a minister właściwy do spraw środowiska będzie mógł nie udzielić koncesji na poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie węgla kamiennego, ze względu na strategiczny interes państwa, jeśli wydanie koncesji byłoby sprzeczne z istniejącą strategią, polityką sektorową lub programem będącym aktem prawnym obowiązującym w Polsce.

Działania:

- wprowadzenie zmiany do Prawa geologicznego i górniczego w zakresie nowych zasad wydawania koncesji na wydobywanie, polegającej na zapewnieniu właściwemu organowi koncesyjnemu/uzgadniającemu możliwości odmówienia udzielenia koncesji, m.in. w przypadku gdy wydanie takiej koncesji będzie:
 - sprzeciwiało się interesowi publicznemu wyrażonemu m.in. w rządowych dokumentach strategicznych,
 - niezgodne z polityką surowcową, polityką klimatyczną bądź polityką energetyczną państwa.

4) Kluczowe projekty

- **Mapa strategicznych złóż węgla koksowego wraz z koncepcją docelowego modelu zarządzania tymi zasobami oraz niezbędnym instrumentarium prawnym dla ich zabezpieczenia** – dotychczasowe unikanie tego zagadnienia spowodowało drastyczne podniesienie kosztów ewentualnej eksploatacji wielu złóż węgla o korzystnych parametrach jakościowych, ale też i korzystnych uwarunkowaniach geologicznych i górniczych wskutek zabudowy powierzchni zarówno infrastrukturą drogową, jak i mieszkaniową lub handlową. W efekcie powoduje to konieczność uwzględnienia w rachunku zysków i strat wysokich środków na usuwanie skutków działalności górniczej bądź konieczność zastosowania drogiej eksploatacji podsadzkowej, a w skrajnych przypadkach rezygnację z udostępnienia złoża.

Cel szczegółowy IV: Rozwój kompetencji pracowniczych i wiedzy z uwzględnieniem polityki osłonowej wynikającej z założeń transformacji energetycznej

Proces transformacji górnictwa wymaga dostosowania kwalifikacji i kompetencji pracowników do bieżących potrzeb przedsiębiorstw górniczych. Wymaga również zapewnienia nowych oraz dodatkowych kwalifikacji i kompetencji pracownikom, korzystającym z warunków Umowy Społecznej o transformacji górnictwa węgla kamiennego, w celu umożliwienia zatrudnienia na rynku pracy poza sektorem wydobywczym lub na styku górnictwa i otaczających je branż. Mając na celu ograniczenie negatywnych skutków społecznych, mogących być wynikiem stopniowej likwidacji kopalń węgla kamiennego należy umożliwić alokację pracowników w ramach sektora z równoczesnym zdobywaniem nowych kompetencji. Prowadzenie procesów likwidacyjnych wymagać będzie od pracowników zdobycia nowych umiejętności i kwalifikacji.

Ponadto trwające zmiany technologiczne, bez względu na ich dynamikę, wymagają coraz to nowszych kwalifikacji, kompetencji i umiejętności pracowniczych. Równocześnie coraz większy stopień automatyzacji oraz informatyzacji w górnictwie oraz w nowoczesnej cyfrowej gospodarce wymagać będzie bądź wyższych kompetencji bądź też całkowicie nowych. Z drugiej strony, nabywana przez pracowników wiedza stanowi wartość dodaną dla każdego przedsiębiorstwa. Odpowiednio wysokie kompetencje, kwalifikacje i umiejętności dostosowane do wyzwań zmieniającego się otoczenia stanowią jeden z kluczowych warunków wieloletniego funkcjonowania sektora górnictwa węgla kamiennego. Połączenie takich elementów z dziedziny zarządzania talentami, jak: m.in. poszukiwanie, rozwój, docenianie oraz umacnianie pozycji pracowników o ponadprzeciętnym poziomie umiejętności i potencjału intelektualnego z efektywnymi systemami motywacyjnymi pozwoli na efektywne wykorzystanie ich zdolności przez poszczególne spółki węglowe.

Zgodnie z zapisami Umowy Społecznej pracownicy sektora węglowego będą mieć możliwość skorzystania z programu szkoleń umożliwiających przekwalifikowanie w celu uniknięcia negatywnych skutków dla rynku pracy regionów górniczych np. długotrwałego bezrobocia lub migracji pracowników górnictwa wraz z rodziną poza region.

1) Oczekiwane efekty

Oczekiwany efektem podejmowanych działań jest zapewnienie przedsiębiorstwom górnictwem pracowników z niezbędnymi kwalifikacjami i kompetencjami bez konieczności zatrudniania nowych osób, umożliwiając realizację celów biznesowych

Określenie mapy kompetencji oraz wzrost kwalifikacji pracowniczych dostosowanych do wyzwań zmieniającego się otoczenia biznesowego

Dodatkowym efektem podejmowanych działań jest zwiększenie kwalifikacji zawodowej osób zatrudnionych w spółkach górniczych w stopniu umożliwiającym realizację nowych wyzwań związanych z wysoką dynamiką postępu technicznego, zmieniającymi się technologiami, oczekiwaniami pracowników dotyczących bezpieczeństwa i warunków pracy oraz wyzwaniem związanym z wdrażaniem koncepcji zrównoważonego rozwoju kopalń. Kapitał społeczny stanowi wysoką wartość dodaną, która w perspektywie czasowej wpływa

pozytywnie na procesy produkcyjne. Z drugiej strony w celu poprawy kapitału społecznego, przedsiębiorstwa winny brać udział w opracowywaniu programów kształcenia jak i wymagań egzaminacyjnych oraz winny tworzyć warunki rozwoju pożądaných kompetencji pracowniczych, uwzględniając przy tym nie tylko procedury zatrudnienia, lecz również systemy motywacyjne oraz ścieżki rozwoju kariery zawodowej swoich pracowników. Procesy nowoczesnego kształtowania kompetencji pracowniczych winny być wspierane przez nowoczesne systemy wymiany informacji o kompetencjach pożądaných i dostępnych na rynku, w tym w pierwszej kolejności – wymiany informacji pomiędzy kopalniami i przedsiębiorstwami górnictwami oraz między nimi a podmiotami z sektora szkolnictwa.

2) Wskaźniki

Wskaźnik	Definicja
Stan zatrudnienia, w tym powierzchnia/pod ziemią/przeróbka	Liczba zatrudnionych na koniec okresu
Wskaźnik wydatków poniesionych na podniesienie kwalifikacji i kompetencji pracowniczych	Iloraz wydatków poniesionych na podnoszenie kwalifikacji i kompetencji pracowniczych w przeliczeniu na 1000 pracowników.

3) Obszary koncentracji działań

(1) Polityka zatrudnieniowa

Głównym kreatorem oraz wykonawcą działań w tym zakresie będą przedsiębiorstwa górnicze, gdyż kształtowanie kadry pracowniczej należy do ich wyłącznej kompetencji. Działania określone w niniejszym programie winny kierunkować oraz wspierać te procesy, które wymagają inicjowania bądź koordynacji na poziomie sektora.

Czynnikami wspierającym będzie system alokacji - możliwość przenoszenia pracowników w ramach jednostek produkcyjnych objętych systemem wsparcia oraz system osłon socjalnych, przewidziany w Nowym Systemie Wsparcia i aktualizacji obowiązującego programu pomocowego.

Działania:

- Stała analiza zatrudnienia pracowników w górnictwie węgla kamiennego mającej na celu ustalenie stanu obecnego oraz na przyszłe lata co powinno posłużyć do wypracowania programu przemieszczeń i alokacji wewnątrzzakładowych jak też między kopalniami oraz alokacjami wewnątrzsektorowymi. Analiza powinna uwzględniać m.in. proces „starzenia się” załóg górniczych, ich strukturę stażowo – wiekową, okres odejść naturalnych pracowników, strukturę wykształcenia pracowników, z drugiej zaś strony uwzględniać również procesy zmian technicznych i technologicznych w poszczególnych kopalniach, okres realizacji poszczególnych inwestycyjnych, wdrażanie innowacji itp.;

- Koordynacja polityki zatrudnieniowej pomiędzy przedsiębiorstwami górnictwami poprzez:
 - utworzenie portalu alokacji dla górników uwzględniających m.in. posiadane kwalifikacje formalne i nieformalne w pierwszym etapie umożliwiającym alokację pomiędzy spółkami górnictwami, a docelowo bazy zapotrzebowania pracodawców na te kompetencje,

(2) Działania wspierające

Działania:

- Eliminacja barier formalnych w programach pomocowych z zakresu innowacyjności, ochrony środowiska oraz szkolenia pracowników górnictwa w zakresie umożliwiającym przekwalifikowanie – zgodnie z przepisami Unii Europejskiej górnictwo węgla kamiennego może na zasadach ogólnych korzystać ze środków pomocowych w obszarze: innowacyjność, ochrona środowiska oraz szkolenia i rozwój pracowników. Mimo tego, górnictwo węgla kamiennego w niewielkim stopniu dotychczas korzystało z tych środków z uwagi na wprowadzone do programów tematycznych wyłączenia.
- Współpraca przedsiębiorstw górniczych z jednostkami naukowymi (Akademia Górniczo-Hutnicza im. S. Staszica w Krakowie, Politechnika Śląska, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Główny Instytut Górniczy i in.) w zakresie przygotowywania kadry dla tych przedsiębiorstw w nowych specjalizacjach, w szczególności, poprzez:
 - udział przedsiębiorstw w opracowywaniu realizowanych na ich potrzeby programów kształcenia określonych dla poszczególnych kierunków studiów we wskazanych uczelniach, tak aby uwzględniały wyzwania w obszarze innowacyjnych technologii,
 - współpraca z instytucjami zewnętrznymi w zakresie możliwości przekwalifikowania lub rozwoju kwalifikacji i kompetencji pracowników przedsiębiorstw górniczych, m.in. poprzez możliwość skorzystania z jednorazowego bezpłatnego szkolenia na przekwalifikowanie zgodnie z zapisami Umowy Społecznej.

(3) Bezpieczeństwo i higiena pracy

Działania:

- Poprawa stanu bezpieczeństwa i warunków BHP oraz promocja BHP w kopalniach, poprzez:
 - rozwój inteligentnych systemów monitoringu zagrożeń naturalnych,
 - modernizację i rozbudowę systemów odmetanowania kopalń,
 - wdrożenie innowacyjnych systemów transportowych,
 - rozwój indywidualnych środków bezpieczeństwa, m.in. aparatów ucieczkowych.
- Współdziałanie z krajowym przemysłem maszyn górniczych w obszarze innowacji technicznych, szczególnie w obszarze automatyzacji i cyfryzacji procesów eksploatacyjnych.

4) Kluczowe projekty

- **Portal Alokacji dla Górników**, który będzie wspierał procesy alokacyjne, wykorzystywany przez przedsiębiorstwa górnicze oraz pracowników sektora górnictwa węgla kamiennego. Umożliwi proces alokacji pracowników pomiędzy wszystkimi

przedsiębiorstwami objętymi, jak również nieobjętymi procesem transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego.

Cel szczegółowy V: Zmniejszenie oddziaływania sektora górnictwa węgla kamiennego na środowisko oraz zwiększenie wykorzystania odpadów wydobywczych i kopalin towarzyszących

Podziemna eksploatacja złóż węgla jest nierozzerwalnie związana ze znaczącym wpływem na środowisko m.in. poprzez powstawanie szkód górniczych na powierzchni (powodujących różnorodne przeobrażenia terenu), zrzut zasolonych wód dołowych do cieków powierzchniowych oraz wytwarzanie znacznych ilości odpadów wydobywczych. Występuje też emisja metanu uwolnionego z eksploatowanych pokładów węgla. Z uwagi na te negatywne skutki, obecna i dalsza działalność wydobywcza musi być związana z wymiernym łagodzeniem i ograniczaniem niekorzystnych oddziaływań.

Równocześnie, coraz więcej kontrowersji wywołuje użytkowanie węgla w procesie spalania, a wskutek promocji działań wspierających rozwój odnawialnych źródeł energii, węgiel coraz częściej uzyskuje miano tzw. „paliwa brudnego”. Tymczasem ilość wyemitowanego w procesie spalania węgla kamiennego dwutlenku węgla oraz innych zanieczyszczeń powietrza zależna jest od jakości spalania. O ile emisja gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń powietrza, takich jak pyły, dwutlenek siarki i tlenki azotu z dużych źródeł energii jest kontrolowana i podlega ograniczaniu, o tyle redukcja emisji ze źródeł małej mocy (gospodarstwa domowe), z uwagi na wysoki stopień rozproszenia, napotyka duże trudności.

1) Oczekiwane efekty

Wbrew swoim oponentom sektor górnictwa węgla kamiennego może wpisać się skutecznie w budowę gospodarki niskoemisyjnej poprzez produkcję paliw kwalifikowanych, kierowanych do odbiorców indywidualnych i drobnych (lokalne ciepłownie, szkoły, wojsko, jednostki administracyjne.).

Wzrost zagospodarowania odpadów wydobywczych, ujętego metanu, intensyfikacja rekultywacji, zagospodarowanie wód dołowych zasolonych, zmniejszenie kar środowiskowych

Efektywność tych działań zależna jednak jest od takich elementów, jak edukacja lokalnych społeczności, czy stosowane mechanizmy wsparcia wymiany pieców na piece niskoemisyjne. Niezbędna jest m.in. kontynuacja wielokierunkowego zagospodarowania odpadów wydobywczych (w tym rekultywacja), co umożliwi podjęcie działań pozwalających na przywrócenie, terenom zdegradowanym na skutek działalności górniczej, biologicznie czynnej powierzchni oraz pierwotnych walorów krajobrazowych.

Zwiększeniu ulec powinno także wykorzystanie metanu z pokładów węgla do celów energetycznych, w tym ujętego przed rozpoczęciem eksploatacji węgla kamiennego. Gaz występujący w pokładach węgla jest gazem wysokometanowym (o zawartości CH₄ przekraczającej 90%, a nierzadko wynoszącej 95–97%), jednakże, aby został on wtłoczony do sieci gazowej niezbędne jest jego mechaniczne oczyszczenie. Po wypracowaniu odpowiedniej technologii pozyskiwania, podobnie jak ma to miejsce w USA, Australii czy Indiach, można w ten sposób pozyskać nowe niekonwencjonalne źródło gazu ziemnego. Oprócz przedeksplatacyjnego ujęcia

metanu, rozwój lokalnych systemów kogeneracyjnych, dla których paliwem jest metan z pokładów węgla pozyskiwany w czasie eksploatacji węgla, powinien w skuteczny sposób ograniczyć negatywne skutki emisji metanu do atmosfery, pozwalając równocześnie na uzyskanie przez spółki węglowe dodatkowych przychodów lub na obniżenie ponoszonych kosztów produkcji energii (produkcja energii na własne potrzeby).

Zgodnie z przepisami Unii Europejskiej górnictwo węgla kamiennego może na zasadach ogólnych korzystać ze środków pomocowych w obszarze m.in. ochrony środowiska. Pomimo tego, górnictwo węgla kamiennego, dotychczas wyłącznie w niewielkim stopniu korzystało z tych środków. Wydaje się, że głównie z uwagi na wyłączenia wprowadzone do programów tematycznych. Z tego też powodu przeprowadzona zostanie analiza poszczególnych programów pomocowych, w celu wskazania barier formalnych oraz wskazania propozycji ich usunięcia.

2) Wskaźniki

Wskaźnik	Definicja
Stopień zagospodarowania odpadów wydobywczych i mas skalnych	Iloraz gospodarczo wykorzystania odpadów wydobywczych i mas skalnych na powierzchni i na dole oraz ilości wytworzonych mas skalnych i odpadów wydobywczych
Stopień ujętego metanu	Iloraz całkowitej ilości emisji metanu wydzielonego w procesie eksploatacji węgla kamiennego pomniejszonej o emisję metanu do atmosfery (w wentylacji), w stosunku do całkowitej ilości emisji metanu wydzielonego w procesie eksploatacji węgla kamiennego
Stopień zagospodarowanego metanu	Iloraz zagospodarowanego ujętego metanu (suma wykorzystania na potrzeby własne i przekazanie odbiorcom przemysłowym) oraz metanu ujętego w powierzchniowych stacjach odmetanowania

3) Obszary koncentracji działań

(1) Gospodarcze wykorzystanie wód/odpadów/kopaliny towarzyszącej

Zasadniczym elementem prac będzie kontynuacja długofalowego planu działań proekologicznych w obszarze gospodarczego wykorzystania wód, odpadów i kopalin towarzyszących przy uwzględnieniu aspektów ekonomicznych tych procesów. Z handlowego punktu widzenia, muły niespełniające norm jakościowych należy rozpatrywać jako potencjalne odpady, które z jednej strony pomniejszą przychody, w związku z zakazem ich wprowadzania do obrotu, a z drugiej – będą wpływać na poziom kosztów produkcji, gdyż stanowią składnik wyeksploatowanej kopaliny i będą generować dodatkowe koszty wynikające z obowiązku ich składowania. Z tych też powodów konieczne będzie opracowanie i wdrożenie rozwiązań, które z jednej strony mogłyby częściowo zrekompensować przedsiębiorcom górniczym utracone przychody, a tym samym pokryć część kosztów produkcji węgla, z drugiej zaś pozwolić na wyeliminowanie dodatkowych obciążeń z tytułu składowania surowca niespełniającego norm jakościowych.

Działania:

- Działania związane z maksymalizacją zagospodarowania metanu przy wykorzystaniu systemu odmetanowania kopalń oraz projektów związanych z utylizacją lub zagospodarowaniem metanu z powietrza wentylacyjnego kopalń.
- Realizacja projektów w zakresie gospodarczego wykorzystania wód/odpadów/kopalin towarzyszących, w którym określono przedsięwzięcia o charakterze proekologicznym, zapewniające m.in. maksymalizację wykorzystania wód, odpadów i kopalin towarzyszących dla celów techniczno-technologicznych wraz ze spełnieniem wymagań ochrony środowiska przez spółki węglowe i samodzielne kopalnie. Przyjęte zadania priorytetowe obejmują przedsięwzięcia z zakresu m.in. ochrony wód powierzchniowych przed nadmiernym zasoleniem, ochrony powierzchni ziemi, gospodarki odpadami i masami skalnymi oraz gospodarczego wykorzystania metanu. Realizacja Programu skutkować będzie obniżeniem opłat środowiskowych oraz całkowitym zaprzestaniem nakładania kar za nieprzestrzeganie wymagań ochrony środowiska oraz zwiększeniem akceptacji interesariuszy zewnętrznych kopalń do ich działalności biznesowej.

(2) Zagospodarowanie terenów pogórnich i współpraca z gminami w obszarze rozwoju lokalnego

Istotnym elementem działalności gospodarczej, w szczególności zaś działalności wydobywczej, jest społeczna odpowiedzialność biznesu. Z tego też powodu, jak również z tytułu prawnych uwarunkowań działalności wydobywczej, sektor górnictwa węgla kamiennego realizuje i w dalszym ciągu realizować będzie, działania w zakresie zagospodarowania terenów pogórnich. Równocześnie wieloletnia lokalizacja działalności górniczej na obszarach gmin, poprzez zaangażowanie niejednokrotnie całych społeczności lokalnych, wykształciła określone postawy społeczne, ekonomiczno-gospodarcze i kulturowe. W związku z czym, ważnym zagadnieniem jest współpraca górnictwa z gminami, na terenie których prowadzona jest lub była działalność górnicza. W tym zakresie możliwe jest również aktywowanie nowych funkcji Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A. (SRK), np. jako operatora gentryfikacji zdegradowanych terenów pogórnich.

Działania

- Opracowanie modelowych programów działania na rzecz rozwoju gmin górniczych z uwzględnieniem założeń transformacji energetycznej i zapisów Umowy Społecznej dotyczącej transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego oraz wybranych procesów transformacji województwa śląskiego ze wskazaniem potencjalnych możliwości finansowania, których celem będzie rozwój alternatywnych gałęzi gospodarki zapewniających miejsca pracy w regionach o znacznym udziale, albo monokulturze zatrudnienia w górnictwie.
- Koordynacja procesów rekultywacji terenów pogórnich z programami realizowanymi przez samorządy terytorialne w ramach gminnych programów lub miejscowych planów rewitalizacji, z wykorzystaniem instrumentów wspierających transformację energetyczną i zapisy Umowy Społecznej dotyczącej transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego oraz wybranych procesów transformacji województwa śląskiego. Prawidłowe skoordynowanie działań rekultywacyjnych z gminnymi programami rewitalizacji pozwoli na osiągnięcie efektów synergii

między wieloaspektowymi działaniami gmin (możliwymi do realizacji w ramach programów rewitalizacji) oraz działaniami środowiskowymi realizowanymi przez Spółkę Restrukturyzacji Kopalń S.A.

Pozwoli to na efektywne wykorzystanie środków budżetowych oraz instrumentów określonych w ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2021 r. poz. 485). W efekcie odzyskane zostaną tereny zdegradowane działalnością wydobywczą oraz zdewastowana infrastruktura mieszkaniowa i osiedlowa. Czego efektem będzie wzrost aktywności mieszkańców gmin górniczych oraz poprawa jakości ich życia.

- Stworzenie cyfrowej bazy terenów pogórnich wraz z opracowaniem wizualizacji i projektów tworzenia „ekoprzestrzeni”. Rewaloryzacja terenów pogórnich może być projektowana pod inicjatywy określone np. w programie polityki rozwoju Województwa Śląskiego. Obecnie bazę obejmującą ok. 1200 rekordów (charakterystyk terenów przemysłowych, w tym pogórnich o różnym stopniu degradacji) posiada Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego (baza OPI-TTP, stanowiąca element geoportalu ORSIP – <http://www.orsip.pl/geoportal>, baza w obecnej wersji będzie funkcjonować do 31 grudnia 2021 r.).

(3) System odwadniania kopalń

Procesy likwidacji kopalń i zakładów górniczych skutkowały naruszeniami, w efekcie prowadzonej w minionych latach eksploatacji, stosunkami wodnymi oraz połączeniami hydrogeologicznymi, co zagraża kopalniom czynnym oraz terenom na powierzchni. Tym samym z uwagi na zaburzenie stosunków wodnych, niezbędne jest podejmowanie działań w zakresie odwadniania kopalń zlikwidowanych oraz podlegającym procesom fizycznej likwidacji. Odwadnianie kopalń zlikwidowanych i likwidowanych skoncentrowane jest w Spółce Restrukturyzacji Kopalń S.A. Obecnie system odwadniania obejmuje 14 zlikwidowanych kopalń (w tym pompownia „Bolko” od 2021 r.), 17 kopalń poddanych procesowi fizycznej likwidacji w latach 2014 – 2021. Planuje się, że w kolejnych latach włączonych zostanie kolejnych 6 pompowni. Łączna ilość wypompowywanej wody we wszystkich oddziałach SRK to około 160 mln m³/rok. Docelowo szacuje się, że ilość wypompowywanej wody sięgać będzie 182 mln m³/rok. Obecnie prowadzone są prace nad uproszczeniem systemu odwadniania, które mają na celu przede wszystkim obniżenie kosztów jego funkcjonowania i zwiększenie stopnia zarządzania oraz koordynacji systemem.

Działania

- Uproszczenie i modernizacja systemu odwadniania zlikwidowanych kopalń, w kierunku eliminacji odwadniania stacjonarnego i zastępowania go odwadnianiem głębinowym (tańszym o ok. 50%), wraz z przygotowaniem rozwiązań projektowych w zakresie zmiany systemów odwadniania w pompowniach centralnych i lokalnych łącznie z możliwością przekierunkowania wód z kopalń likwidowanych do czynnych zakładów wydobywczych, w przypadku gdy jest to ekonomicznie uzasadnione;
- Opracowanie „Masterplanu” odwadniania kopalń przejętych przez SRK S.A., tzn. dokumentu określającego warunki i sposoby odwadniania zlikwidowanych i planowanych do likwidacji

kopalń wraz z harmonogramem i planem techniczno-ekonomicznego upraszczania odwadniania w CZOK, „Nowych Oddziałach” i kopalniach przewidywanych do włączenia do SRK S.A., co pozwoli na efektywną optymalizację kosztów całego procesu odwadniania. W przypadku kopalń zbywanych w przyszłości do SRK S.A. pozwoli to na przygotowanie i opracowanie z wyprzedzeniem odpowiednich dokumentów, wyrobisk i wyposażenia technicznego do dalszego odwadniania lub likwidacji dotychczasowego systemu odwadniania.

4) Kluczowe projekty

- **Budowa oraz modernizacja stacji odmetanowania, w tym również projekty energetyki metanowej, a także projekty zwiększenia efektywności odmetanowania kopalń zmieniające podejście do odmetanowania z poziomu zapewniania bezpieczeństwa do poziomu maksymalizacji redukcji emisji metanu.** Projekty te powinny wspomóc pod względem finansowym oraz techniczno-technologicznym projektowane oraz aktualnie już funkcjonujące systemy ujmowania i odmetanowania kopalnianego metanu. Niezbędna w tym zakresie jest pomoc finansowa ze strony m. in Narodowego i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska oraz innych środków pomocowych w obszarze ochrony środowiska (w tym środków z UE). Pozwoli to na maksymalizację ujmowania i zwiększenie stopnia gospodarczego wykorzystania metanu do produkcji energii elektrycznej i ciepła
- Zagospodarowanie metanu z powietrza wentylacyjnego z kopalni węgla kamiennego.
- **Projekt dostosowania doraźnego systemu odwadniania w Niece Bytomskiej wraz ze wskazaniem rozwiązań docelowych.** Zestaw działań w zakresie dostosowania systemu odwadniania KWK Bobrek-Centrum do odbioru wody z PS Szombierki oraz PG Grodziec.
- **Kompleksowy Masterplan – program uproszczenia i modernizacji systemu odwadniania.**

Cel szczegółowy VI: Dywersyfikacja wykorzystania gospodarczego węgla kamiennego – Czyste Technologie Węglowe

Mimo rozbudowanego zaplecza naukowo – technicznego, dotychczas nie wykształciła się efektywna alternatywa techniki przetwórstwa węgla kamiennego. Technologiczna jednostronność przetwórstwa węgla skutkuje jednostronnością wykorzystania węgla, co zwiększa wrażliwość sektora na zmiany popytu w sektorze energetycznym. Wdrożenie chemicznej przeróbki węgla pozwala na pozyskanie nowych obszarów dla zagospodarowania produktów uzyskiwanych w procesie zgazowywania węgla, takich jak przemysł chemiczny, petrochemiczny (przeróbka na paliwa płynne). Wykorzystanie dostępnych krajowych zasobów węgla w celu substytucji ropy naftowej i gazu ziemnego zwiększy znacząco bezpieczeństwo energetyczne Polski i jest spójne z Polityką Energetyczną Polski do 2040 r., w szczególności celem szczegółowym 1: „Optymalne wykorzystanie własnych surowców energetycznych”. W dalszej perspektywie czasowej impulsem dla dywersyfikacji może być rozwój węglowych ogniw paliwowych. Niezbędne jest jednak podjęcie działań mających na celu z jednej strony przemysłowe wdrożenie instalacji zgazowywania węgla, z drugiej natomiast badania nad budową polskich ogniw paliwowych.

Realizacja działań w zakresie minimalizowania negatywnego oddziaływania na środowisko prowadzonej działalności wydobywczo-przeróbczej może zostać osiągnięta poprzez między innymi:

- wdrażanie technologii redukujących lub obniżających emisję gazów cieplarnianych, ślad węglowy i emisję CO₂,
- wprowadzanie zmian w funkcjonowaniu, w kierunku gospodarki obiegu zamkniętego – zwiększanie recyklingu i wykorzystanie stopnia wykorzystania odpadów,
- realizację projektów badawczo-rozwojowych w obszarach wspierających transformację w stronę neutralności emisyjnej,
- dywersyfikację produktową z wykorzystaniem funduszy unijnych.

1) Oczekiwanie efekty

Oczekiwanym efektem realizowanych zadań i przedsięwzięć będzie szersze wykorzystanie węgla, nie tylko poprzez jego spalanie, ale także poprzez chemiczne przetwórstwo. Rozwijanie Czystych Technologii Węglowych umożliwi wykorzystanie węgla w niskoemisyjnej energetyce, ciepłownictwie, czy przemyśle chemicznym. Zostaną podjęte stosowne decyzje podmiotowe i realizacyjne odnośnie projektów wskazanych

w Umowie Społecznej oraz zainicjowane zostaną dalsze prace nad zastosowaniem wodoru do produkcji energii w układach ogniów paliwowych. Zostanie dostosowana oferta produktowa do możliwości sprzedaży węgla, jak też nastąpi wzrost wolumenu produkcji węgla o najkorzystniejszych parametrach przychodowych, w tym także paliw certyfikowanych.

Nowe kierunki przetwórstwa węgla, jako zero- i niskoemisyjnego źródła wytwarzania energii, rozwój węglowych ogniów paliwowych

2) Wskaźniki

Wskaźnik	Definicja
Wolumen węgla wykorzystany w procesie CTW	Ilość węgla wykorzystana w procesach CTW [tys. ton]

3) Obszary koncentracji działań

(1) Wykorzystanie gospodarcze węgla kamiennego

- Zgodnie z zapisami Umowy Społecznej z 28 maja 2021 r. do połowy 2022 r. zaproponowana zostanie lokalizacja i zapewnione warunki do rozpoczęcia budowy instalacji do zgazowywania węgla jako elementu dywersyfikacji jego wykorzystania oraz zahamowania spadkowych tendencji zużycia węgla kamiennego przez jego tradycyjnych odbiorców oraz

zainicjowanie dalszych prac nad zastosowaniem wodoru z węgla do produkcji energii w układach ogniów paliwowych, bądź też w miarę rozwoju – jako paliwa samochodowego – w obecnym stadium rozwoju sektora chemicznego i rafineryjnego gaz ziemny jest stosowany w przeważającej większości do produkcji amoniaku i wodoru, gdzie amoniak jest głównym półproduktem w procesie technologicznym produkcji nawozów azotowych. Zdolności produkcyjne produkcji amoniaku w Polsce szacuje się na około 3,0 mln ton/rok, przy stopniu ich wykorzystania dochodzącym do 80%. Wodór wykorzystywany jest w procesach wodorowych (hydrorafinacje, hydrokraking), a w zakładach chemicznych w procesach produkcji kaprolaktamu i innych. Zdolności wytwórcze nawozów mineralnych obecnie przekraczają możliwości sprzedaży na rynku europejskim, a planowane inwestycje w produkcję nawozową w Stanach Zjednoczonych Ameryki, przy tanim gazie, ograniczą możliwości eksportu na rynki zewnętrzne. W efekcie, w segmencie produkcji wodoru i amoniaku zapotrzebowanie na gaz ziemny szacować należy na poziomie około 3,0 mld m³/rok gazu ziemnego. W przemyśle rafineryjnym zużywa się do procesów 850 mln m³/rok gazu ziemnego, przy czym substytucja w tym obszarze jest problematyczna ze względów technologicznych. Struktura produkcji przemysłu chemicznego w Polsce wymaga gruntownej przebudowy. Obecnie 60% wartości produkcji stanowią chemikalia bazowe. Aby zniwelować olbrzymi deficyt w handlu zagranicznym chemikaliami, który wynosi rocznie 8-9 mld euro, niezbędne są inwestycje w produkcję chemikaliów o wyższej wartości dodanej. Uruchomienie, po wielu latach, systemu zgazowywania węgla powinno stać się impulsem do rozwoju sektora chemicznego w Polsce, opartego o produkcję olefin, aromatów i półproduktów organicznych, umożliwiającą uzyskanie zorientowanych na rynek produktów obszaru wytwórczego polimerów, kopolimerów i innych związków o dużej wartości dodanej. Metanol, który obecnie w całości importowany jest w ilości około 400 tys. ton rocznie, jest surowcem bardzo uniwersalnym. Biorąc pod uwagę wartości przewidywanego zapotrzebowania na metanol, propylen i etylen oraz buten, całkowita ilość wytworzonych olefin wynosi prawie 1,4 mln t/rok. Całkowite zapotrzebowanie na metanol to suma potencjału przyszłego zapotrzebowania na metanol oraz zapotrzebowania na metanol do produkcji olefin. Aby wyprodukować wskazaną ilość metanolu, należy zużyć około 4,2 mld m³ gazu ziemnego wysoko metanowego lub prawie 6,8 mln t/rok węgla kamiennego w stanie roboczym (wilgotność 21,3%, wartość opałowa 20,22 GJ/Mg).

4) Kluczowe projekty

- **Realizacja projektów założonych w Umowie Społecznej z 28 maja 2021 r., w celu minimalizacji negatywnych skutków transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego:**
 - budowa instalacji do zgazowywania węgla w technologii IGCC z członem do wychwyty dwutlenku węgla,
 - budowa infrastruktury do transportu wychwyconego dwutlenku węgla do podziemnego magazynu,
 - budowa, dostosowanie podziemnych magazynów do składowania wychwyconego dwutlenku węgla w górotworze,
 - budowa instalacji do produkcji niskoemisyjnego paliwa węglowego, którego wykorzystanie będzie dozwolone w gospodarstwach domowych do 2045 r.,
 - budowa instalacji do zgazowywania węgla do metanolu,

- budowa instalacji do wytwarzania (wychwytywania) wodoru z gazu koksowniczego (m. in. z wykorzystaniem technologii CCU),
- budowa instalacji do zgazowywania węgla do syntezy gazu ziemnego (SNG) z członem do wychwytu dwutlenku węgla,
- zagospodarowanie metanu z powietrza wentylacyjnego z kopalni węgla kamiennego.

➤ **Czysty węgiel, czysta energia** – pilotażowy program, którego celem jest budowa elektrowni o mocy ok. 500 MW, wykorzystującej technologię zgazowywania węgla kamiennego ze złóż Lubelskiego Zagłębia Węglowego i technologii konwersji wodoru na energię elektryczną i ciepło. (projekt zawieszony w fazie studiów i analiz, został wpisany do podpisanej 28 maja 2021 r. umowy społecznej dotyczącej transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego - w zał. nr 2 umowy wpisano instalację 250 MW).

➤ **Projekty realizowane w GK JSW**

I. Projekt wodorowy w połączeniu z technologią CCU

Celem projektu jest uruchomienie produkcji wodoru wysokiej czystości na terenie Śląska oraz wsparcie rozwoju elektromobilności w regionie.

II. Budowa instalacji VAM do utylizacji oraz gospodarczego wykorzystania metanu z powietrza wentylacyjnego

Cel szczegółowy VII: Złagodzenie społeczno-środowiskowych skutków działań likwidacyjnych

Sektor górnictwa węgla kamiennego w Polsce poddany był w latach 90-tych XX w. oraz na początku XXI w. głębokiej restrukturyzacji, która realizowana była w ramach kolejnych programów rządowych, oraz od 1998 r. w ramach kolejnych ustaw sektorowych. Elementem tych procesów były działania, które doprowadziły do radykalnej redukcji zdolności produkcyjnych i zmniejszenia zatrudnienia. Z uwagi na szczególnie charakter oraz długotrwałość tych działań także obecne, jak i przyszłe, rozwiązania projektowane dla sektora górnictwa węgla kamiennego muszą uwzględniać kontynuację działań rozpoczętych i niezakończonych.

W 2015 r., ustawą z dnia 22 stycznia 2015 r. o zmianie ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008-2015 oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 142), wprowadzono nowe zadania wspierane ze środków budżetów państwa i Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Realizacja tych zadań oraz ich wsparcie ze środków budżetu państwa jest zgodne z Decyzją Rady UE z dnia 10 grudnia 2010 r. w sprawie pomocy państwa ułatwiającej zamykanie niekonkurencyjnych kopalń węgla kamiennego.

Z uwagi na fakt zachodzących w UE procesów transformacji energetycznej, które wynikają z celów redukcji emisji CO₂ do 2050 roku oraz tzw. „Europejskiego Zielonego Ładu”,

koniecznym jest wdrożenie nowych instrumentów w obszarze pomocy publicznej dla jednostek produkcyjnych spółek górnictwa węgla kamiennego i wyrażenie zgody przez KE na planowane przez stronę rządową mechanizmy wsparcia publicznego w ramach Nowego Systemu Wsparcia (pomoc na koszty nadzwyczajne i dopłaty do redukcji zdolności produkcyjnych). Celem wdrożenia ww. instrumentów będzie zapewnienie stabilności funkcjonowania sektora górnictwa węgla kamiennego, przy malejącym wydobywaniu, do momentu jego zamknięcia przy uwzględnieniu kwestii społecznych oraz bezpieczeństwa energetycznego Polski.

W oparciu o postanowienia podpisanej w dniu 28 maja 2021 r. Umowy Społecznej Władze Polskie wystąpiły do KE z wnioskiem petryfikacyjnym o ocenę zaproponowanej pomocy publicznej dla jednostek produkcyjnych spółek górnictwa węgla kamiennego oraz wybranych procesów transformacji województwa śląskiego. Następnym etapem będzie formalna notyfikacja i pozyskanie pozytywnej decyzji KE.

1) Oczekiwanie efekty

Gwarancja stabilnej realizacji zadań ustawowych z zakresu likwidacji jednostek produkcyjnych, transparentny przepływ środków budżetowych na zadania ustawowe, racjonalizacja kosztów prowadzonych działań

Oczekiwanym efektem jest zagwarantowanie stabilnej realizacji zadań związanych z fizyczną likwidacją jednostek produkcyjnych przez jednostki, którym zadanie te zostały powierzone. Ważnym efektem jest transparentność przepływu oraz wykorzystania środków budżetowych przy

zachowaniu wysokich standardów i dbałości o ciągłą racjonalizację kosztów realizowanych procesów.

2) Wskaźniki

Wskaźnik	Definicja
Finansowanie zadań ustawowych ze środków budżetowych	Wielkość środków pochodzących z budżetu państwa ogółem oraz w podziale na poszczególne tytuły zadań

3) Obszary koncentracji działań

(1) Zadania realizowane w odniesieniu do kopalń zlikwidowanych przed 1 stycznia 2007 r.

Działania:

- Działania wykonywane po zakończeniu całkowitej likwidacji kopalń oraz zadań związanych z zabezpieczeniem kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym w trakcie i po zakończeniu likwidacji kopalń;
- Naprawianie szkód górniczych wywołanych ruchem zlikwidowanego zakładu górniczego, w tym szkód powstałych w wyniku reaktywacji starych zrobów;
- Wypłata roszczeń pracowniczych, w tym rent wyrównawczych przysługujących od kopalń całkowicie zlikwidowanych;

- Wypłata przez ZUS ekwiwalentów pieniężnych z tytułu prawa do bezpłatnego węgla przysługującego emerytom i rencistom z kopalń całkowicie likwidowanych.

(2) Zadania wprowadzone ustawą z dnia 22 stycznia 2015 r. o zmianie ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego

Działania:

- Realizacja zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalń;
- Obsługa zadań w zakresie przyznawania świadczeń oraz realizacji wypłat:
 - urlopów górniczych,
 - urlopów dla pracowników zakładu przeróbki mechanicznej węgla,
 - jednorazowych odpraw pieniężnych.

(3) Zadania przewidziane w Nowym Systemie Wsparcia – w oparciu o odpowiednie zmiany ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego

Działania:

- Korzystanie przez spółki-beneficjentów Nowego Systemu Wsparcia w trakcie stopniowego wygaszania działalności produkcyjnej kopalń z dopłat do redukcji zdolności produkcyjnej kopalń,
- Po zaprzestaniu produkcji - korzystanie przez spółki-beneficjentów Nowego Systemu Wsparcia ze wsparcia na pokrycie kosztów likwidacji kopalń

6. Monitorowanie i ewaluacja Programu

Organem odpowiedzialnym za realizację programu jest Minister Aktywów Państwowych. W celu prowadzenia oceny realizacji procesów zmian w sektorze górnictwa węgla kamiennego oraz w poszczególnych przedsiębiorstwach górniczych, a także wypracowania i rekomendowania niezbędnych działań wspomagających te procesy zarządzeniem Ministra Energii z dnia 6 kwietnia 2018 r. powołany został Komitet Sterujący ds. górnictwa przy Ministrze Energii. W związku z przekształceniem Ministerstwa Energii w Ministerstwo Aktywów Państwowych wydane zostanie zarządzenia ww. zakresie. Do zadań Komitetu Sterującego należeć będzie, m.in.:

1. ocena postępu realizacji Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce;
2. zapewnienie precyzyjnego i jednoznacznego sformułowania mierników i wskaźników realizacji celów określonych Programem dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce oraz częstotliwości ich pomiaru dla poszczególnych spółek węglowych;
3. zapewnienie zgodności Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce z dokumentami, do których program się odwołuje (np. strategie spółek), a także określenie odpowiedzialnych za weryfikację tej zgodności;
4. wskazywanie zagrożeń dla realizacji procesów restrukturyzacji sektora górnictwa węglowego oraz poszczególnych spółek węglowych;

5. przedłożenie Ministrowi propozycji działań kierunkowych oraz rekomendacji, mających na celu wsparcie Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce oraz jego korektę w zależności od uwarunkowań zewnętrznych i w sytuacji wystąpienia zagrożeń.

W skład Komitetu Sterującego wejdą przedstawiciele organów rządowych, eksperci z dziedziny górnictwa i energetyki, a także przedstawiciele strony społecznej reprezentujący Zespół Trójstronny ds. Bezpieczeństwa Socjalnego Górników.

Monitoring realizacji Programu prowadzi Minister Aktywów Państwowych wykorzystując dane pozyskane od Agencji Rozwoju Przemysłu S.A., zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego. Agencja, przygotowuje informacje niezbędne w procesie monitorowania programu, pozyskane w oparciu o wcześniej zawarte z poszczególnymi przedsiębiorstwami górnictwami umowy – oświadczenia o zachowaniu poufności pozyskanych informacji poufnych, w zgodności z art. 17 ust. 8 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie nadużyć na rynku. Uwzględniając tę procedurę poszczególne przedsiębiorstwa górnicze prześlą w pierwszej kolejności dane dotyczące wielkości techniczno-ekonomiczno-finansowych oraz inwestycyjne niezbędne do wyliczenia i zbilansowania na poziomie sektora w perspektywie do 2030 r. wskaźników bazowych i docelowych ujętych w poszczególnych celach Programu.

W terminie do 3 miesięcy od dnia przyjęcia korekty Programu przez Radę Ministrów, przygotowane zostaną projekcje techniczno-ekonomiczne na lata 2022 – 2025 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r., w oparciu o wielkości wynikające ze strategicznych dokumentów przedsiębiorstw górniczych.

Komitet Sterujący przygotowuje wystandaryzowany zestaw narzędzi informacyjnych w postaci wskaźników i mierników wraz z niezbędnymi do ich kontroli danymi pierwotnymi wraz z ich definicjami, pozwalającymi na dokonanie przez Komitet Sterujący oceny prawidłowości przebiegu działań restrukturyzacyjnych w skali sektora oraz w skali poszczególnych spółek węglowych. Wystandaryzowane wzorce systemu monitorowania przekazane zostaną do stosowania przez przedsiębiorstwa górnicze, które zobowiązane są do przekazywania wymaganych informacji, przy zachowaniu poufności danych, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami. Do zachowania poufności danych zobowiązani zostaną w drodze indywidualnych umów z ocenianymi spółkami członkowie Komitetu Sterującego.

W celu społecznego nadzoru nad realizacją Programu, strony w ramach Zespołu ds. Bezpieczeństwa Socjalnego Górników analizują realizację „Programu” i przekazują Ministrowi Aktywów Państwowych propozycje korekt.

W ramach poszczególnych przedsiębiorstw górniczych powstaną Pomocnicze Komitety Sterujące wspierające działania Komitetu Sterującego do spraw górnictwa przy Ministrze Aktywów Państwowych, a także monitorujące realizację Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce.

Minister Aktywów Państwowych raz w roku w terminie do końca lipca przedstawi Radzie Ministrów informację o realizacji Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce za rok poprzedni wraz z ewentualnymi propozycjami korekt.

7. Podstawy prawne i źródła finansowania najważniejszych zadań w 2022 r. i latach kolejnych

Podstawa prawna

Program jest zgodny z wymogami ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2017 r. poz. 1376, 1475) w rozumieniu art. 15 ust. 4 pkt 2 tej ustawy oraz z ustawą o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego.

Program zakłada finansowanie ze środków publicznych zarówno:

- działań likwidacyjnych aktualnie prowadzonych przez SRK na podstawie programu pomocowego zaakceptowanego przez Komisję Europejską; jednocześnie Polska dokonała zgłoszenia aktualizacyjnego obowiązującego obecnie programu pomocowego dla sektora górnictwa węgla kamiennego, w tym jego wydłużenia do 2027 r.,
- finansowanie objęte Nowym Systemem Wsparcia i działań z nim powiązanych. Nowy System Wsparcia i działania powiązane podlegają notyfikacji Komisji Europejskiej. Aktualnie dokonana została prenotyfikacja i trwają rozmowy i negocjacje z KE dotyczące zasad i warunków udzielania pomocy publicznej, które ostatecznie znajdą odzwierciedlenie we właściwej decyzji/decyzjach KE. Podstawą krajową dla wdrożenia Nowego Systemu Wsparcia będzie ustawa o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w drodze nowelizacji ustawy oraz odpowiednie akty wykonawcze do tej ustawy.

Zakłada się, że zadania objęte Programem będą finansowane z dostępnych środków publicznych, w tym budżetowych. Tam gdzie to możliwe, wykorzystywane będą środki z programów współfinansowanych ze środków UE, środki Krajowego Planu Odbudowy czy z Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji ("FST").

Zgodnie z dotychczasowymi ustaleniami, Polska będzie największym beneficjentem FST w UE i ma otrzymać środki w wysokości 3,5 mld euro. Zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1056 z 24 czerwca 2021 r. ustanawiającym Fundusz Sprawiedliwej Transformacji (Dz. Urz. UE z 2021, L 231/1) („Rozporządzenie FST”), jest on:

- ukierunkowany na działania określone w regulacjach, w tym inwestycje w działania badawcze i innowacyjne, w energię odnawialną, cyfryzację, gospodarkę o obiegu zamkniętym, rewitalizację i dekontaminację terenów zdegradowanych – z uwzględnieniem zasady „zanieczyszczający płaci” (art. 8),
- programowany dla kategorii regionów, w których znajdują się obszary najbardziej dotknięte negatywnymi skutkami gospodarczymi i społecznymi transformacji, na podstawie terytorialnych planów sprawiedliwej transformacji („TPST”); TPST obejmują obszary odpowiadające regionom na poziomie NUTS 3 albo części tych terytoriów - w Polsce podregiony te rozumie się jako powiaty, części powiatów lub grupy powiatów.

Warunkiem skorzystania ze środków FST jest stworzenie TPST, na podstawie załączników do Rozporządzenia FST. Obszary węglowe w Polsce, kwalifikujące się do utworzenia takich planów, a tym samym skorzystania ze środków mechanizmu, to m.in. Śląsk i Dolny Śląsk.

W chwili obecnej zakres geograficzny, przedmiotowy i system wdrażania FST jest przedmiotem negocjacji z przedstawicielami KE, a ostatecznie przyjęte rozwiązania są uzależnione od uzyskania akceptacji KE w tym zakresie.

Jednakże zarówno cel i przedmiot wsparcia, jak i potencjalni beneficjenci FST nie będą tożsame z tożsame z Nowym Systemem Wsparcia. Obydwa systemy będą wzajemnie się uzupełniały, pozostając względem siebie komplementarnymi.

8. Opracowanie przepisów prawnych w zakresie funkcjonowaniu sektora górnictwa węgla kamiennego

Konsekwencją przyjęcia przez Radę Ministrów „Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce” będzie przygotowanie przepisów prawnych, które uregulują docelowy model funkcjonowania sektora górnictwa węgla kamiennego tj. określą m.in.:

- 1) zasady restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw górniczych;
- 2) zasady redukcji zdolności produkcyjnych przedsiębiorstw górniczych;
- 3) zasady fizycznej likwidacji kopalń oraz naprawiania szkód górniczych wywołanych ruchem zakładu górnictwa;
- 4) zasady restrukturyzacji zatrudnienia w kopalniach likwidowanych, w tym świadczenia osłonowe;
- 5) koszty roszczeń pracowniczych;
- 6) działania związane z zachowaniem dziedzictwa historycznego, technicznego i kulturowego w związku z likwidacją górnictwa węgla kamiennego;
- 7) szczególne uprawnienia gmin górniczych;
- 8) monitoring funkcjonowania sektora górnictwa węgla kamiennego;
- 9) źródła finansowania zadań określonych w ustawie wraz z limitem wydatków.

Zawarte w przepisach prawnych regulacje będą musiały uzyskać zgodę Komisji Europejskiej.

9. Umieszczenie programu wśród innych dokumentów strategicznych

„Agenda na rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030” została przyjęta we wrześniu 2015 r. na 70. Sesji Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych. Wskazuje ona siedemnaście **Celów Zrównoważonego Rozwoju** do osiągnięcia których społeczność międzynarodowa powinna dążyć. Celami tymi są między innymi:

- 1) zapewnienie dostępu do stabilnych, zrównoważonych i nowoczesnych źródeł energii po przystępnej cenie,
- 2) promowanie stabilnego, zrównoważonego modelu wzrostu gospodarczego, efektywnego zatrudnienia i godnej pracy dla wszystkich,
- 3) wypracowanie zrównoważonych modeli produkcji,
- 4) zmniejszenie nierówności rozwojowych pomiędzy państwami.

Cele i działania przewidziane w „Programie funkcjonowania górnictwa węgla kamiennego w Polsce” obejmujące lata 2016-2030 nawiązujące do ww. celów ukierunkowane są przede wszystkim na uzyskanie płynności spółek górniczych oraz ich funkcjonowanie przy zwiększających się wymogach ochrony środowiska.

„Europa 2020”. Cel główny i cele szczegółowe „Programu funkcjonowania górnictwa węgla kamiennego w Polsce” wpisują się w cele unijnej strategii wzrostu społeczno-gospodarczego do 2020

roku „**Europa 2020**”, a także zintegrowanych wytycznych na rzecz wzrostu gospodarczego, tj. głównie w zakresie:

- 1) efektywności energetycznej,
- 2) działań sprzyjających wzrostowi gospodarczemu,
- 3) usuwania barier dla zrównoważonego wzrostu gospodarczego,
- 4) efektywnego wykorzystanie zasobów na rzecz większego bezpieczeństwa energetycznego i dbania o środowisko,
- 5) zmniejszenia obciążeń administracyjnych i poprawienia jakości przepisów w zakresie działalności gospodarczej.

Program dla górnictwa węgla kamiennego zawiera niezbędne działania w nieodległej, jak i dalszej przyszłości ukierunkowane przede wszystkim na zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego kraju.

W „**Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko z perspektywą do 2020 r.**” z 2014 r. przyjęto, że z punktu widzenia interesów państwa, gospodarka zasobami energetycznymi powinna zostać ujęta w wieloletnim planie prowadzenia długookresowej polityki zasobów kopalni. Stwierdza się również, że wydobycie węgla kamiennego powinno być utrzymane na poziomie zapewniającym zapotrzebowanie krajowe. Ponadto przyjęto podjęcie działań odnośnie możliwości pro-środowiskowych pozyskiwania energii z węgla (np. zgazowanie węgla). Istotnym elementem jest również zwiększenie stopnia zagospodarowania metanu w kopalniach, w tym uwalnianego przy eksploatacji węgla.

W przedstawionym powyżej zakresie „Programu funkcjonowania górnictwa węgla kamiennego w Polsce” oraz ww. Strategia są spójne.

W programie „**Śląsk 2.0**” określono szereg działań w zakresie górnictwa węgla kamiennego, w tym między innymi:

- 1) przyjęcia pakietu rozwiązań dla górnictwa węgla kamiennego,
- 2) rewitalizacji terenów zdegradowanych,
- 3) wsparcie dużych firm, w tym przedsiębiorstw węglowych,
- 4) uruchomienie zgazowywania węgla.

Powyższe kierunki działań są również zgodne z „Programem funkcjonowania górnictwa węgla kamiennego w Polsce”.

W 2016 r. przyjęto „**Strategię na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju**”, która przewidywała opracowanie dokumentu programowego dla sektora górnictwa węgla kamiennego. Dokumentem tym jest niniejszy „Program dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce”. W związku z następującymi zmianami charakter Programu uległ przemodelowaniu.

Niniejszy Program konweniuje z „**Porozumieniem na rzecz zintegrowanej polityki rozwoju województwa śląskiego**”, zawartym we wrześniu 2016 r. w ramach Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego w Katowicach, szczególnie w zakresie takich zagadnień, jak m.in.

- 1) rewitalizacja i rekultywacja terenów poprzemysłowych i pogórnicznych, w ramach których winna nastąpić koordynacja planowanych i następnie wdrażanych działań oraz współzarządzanie realizowanymi programami,
- 2) odwadnianie oraz, szerzej, działania górnictwa na rzecz minimalizacji oddziaływania przedsiębiorstw górniczych na środowisko.

Program dla górnictwa węgla kamiennego jest zgodny z Programem opracowywanym przez Zespół Trójstronny ds. Energetyki, Programem opracowywanym przez Zespół Trójstronny ds. Węgla Brunatnego i innymi programami dotyczącymi sektora paliwowo – energetycznego.

Program jest zgodny z założeniami **Polityki Energetycznej Polski do 2040 r.** (PEP2040). PEP2040 stanowi jasną wizję strategii Polski w zakresie transformacji energetycznej, tworząc oś dla programowania środków unijnych związanych z sektorem energii jak i realizacji potrzeb gospodarczych wynikających z osłabienia gospodarki pandemią COVID-19.